

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

BShT 1201 БАЗАЛЫҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

4 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШКІР ЖАЗҒАНДАР: Джусакинова Ш.К. ф.ғ.к. Абылай хан атындағы ҚазХҚӨТУ доценті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

МАЗМҰНЫ

1. Түсінік хат
2. Пәннің мақсаты мен міндеттері
3. Курстың құрылымы
4. Пәннің мазмұны
5. Қатысымдық әрекеттің тиімді түрлерін оқытуға қойылатын талаптар
6. Білім деңгейін бағалау өлшемдері
7. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі
8. Авторлар ұжымы

ТҮСІНІК ХАТ

Соңғы оң жылда қарқынды дамып келе жатқан интеграциялық үдерістердің, кәсіби және академиялық алмасулардың артуы және халықаралық ынтымақтастықтың нығаюы әр түрлі тілдердің өркендеуіне септігін тигізді. Тарихи кезеңдегі жаңа мемлекеттің негізгі даму көздерінің бірі – интеллектуалды әлеуеті екені баршаға аян. Осыған байланысты, шет тілі қоғамның интеллектуалды әлеуетін арттыруда қолданылатын ұтымды құрал мәртебесіне ие болды.

Шет тілінде берілетін білімнің алдында тұрған стратегиялық тапсырмалардың бірі – бәсекеге қабілетті, кең ауқымды, жан-жақты дамыған, кәсіби құзыретті мамандарды дайындау.

Берілген тапсырманы шешу жолында шет тілін оқыту нұсқауларын **мәдени құзыреттікті** қоса отырып қайта жаңарту мәселесі алға шығады. **Мәдениарлық коммуникация** субъектісі болып табылатын тұлға бойындағы әр түрлі мәдениет өкілдерімен байланысқа түсу қабілетін қалыптастыру бүгінгі өркениетті заманда ауадай қажет.

Әдістемелік ғылым шеңберіндегі ғылыми-теориялық негіздің қалыптасуында когнитивті-лингвомәдени әдістеме мен мәдениаралық теория сұрақтарына жауап беретін отандық еңбек – «Когнитивті-лингвомәдени әдістеме мен шет және көптілді білім теориясы» (С.С. Құнанбаева). Қазіргі шет және көптілді білім теориясының концептуалды негізі ретінде когнитивті-лингвомәдени әдістеме тілдік білім алу үрдісіне инновациялық оқу тәсілінің лингвомәдени құзыреттікпен қатар жүруін қамтамасыз етеді. Яғни, бүгінгі таңда елімізде бастау алған үш тұғырлы саясат аясында халықаралық-бейімделген деңгейлік модельдердің пайда болуы білім үрдісін ұйымдастыруды түбегейлі өзгертеді.

«Базалық шетел тілі» пәні – 5B020700 – «Аударма ісі» мамандығы бойынша оқытылатын міндетті компоненттердің бірі. Берілген пән 1 курста оқытылады (1, 2 семестрлер).

Мақсаты - жалпыеуропалық B1 деңгейіне сәйкес оқытылатын базалық шет тілі сабақтары арқылы студенттердің мәдени-коммуникативтік құзыреттіктерін қалыптастыру. Коммуникативтік құзыреттілік студенттердің мәдениаралық деңгейде басқа ел өкілдерімен қарым-қатынасқа түсуге дайындығы мен қабілеті ретінде түсіндіріледі.

Курс міндеттері

- ◆ жанама түрдегі қатысым саласында **сөйлесімде** студенттер дайындалған диалогтік және монологтік айтылымды меңгеруі тиіс;
- ◆ жанама түрдегі қатысым саласында **тыңдалымда** негізгі мақсат тыңдаған мәтінді жан-жақты, толығымен түсіну болмақ;
- ◆ жанама түрдегі қатысым саласында **оқылымда** студенттер берілген стратегияға сәйкес түпнұсқа көздерін оқып, одан ақпарат ала білуі керек;

- ♦ жанама түрдегі қатысым саласында **жазылымда** студенттер оқыған (тыңдаған) мәтіннің мазмұнын жеткізе білумен қатар, белгілі бір жанрға жататын мәтінді жазудың нақты ережелерін сақтай отырып, өз ойларын білдіре алуы керек.

Бұған қоса студенттер ағылшын фонемаларын анық әрі дұрыс айта білуімен қатар, айтылым барысында әр түрлі интонациялық модельдерді меңгеруі қажет. Коммуникативтік құзыреттікті меңгеру үшін студенттер грамматикалық материалдардың қажетті бөлігін меңгергені жөн.

Күтілетін нәтижелер:

- **Сөйлесім** барысында студенттер дайын диалог және монолог форматындағы қарым-қатынас түрін меңгеруі қажет;
- **Тыңдалым** кезінде негізгі мақсат тыңдаған мәтінді жан-жақты, толығымен түсіну болмақ;
- **Оқылым** барысында студенттер берілген тапсырма, стратегияға сәйкес түпнұсқа ақпарат көздерін оқып, қажетті мәліметтерді алу білуі қажет;
- **Жазылым** кезінде студенттер оқыған (тыңдаған) мәтіннің мазмұнын жеткізе білумен қатар, белгілі бір жанрға жататын мәтінді жазудың нақты ережелерін сақтай отырып, өз ойларын білдіре алуы керек.

Сондай-ақ, студенттерге тілдік материалы берілген тақырып аясында жазбаша және ауызша тілді меңгеру мақсатында жиі қолданатын фонетикалық, лексикалық және грамматикалық құбылыстары мен нормативті дұрыстығымен ерекшеленеді. Бұның барлығы B1 деңгейіне сәйкестендіріліп, қарым-қатынас жағдайына, саласына байланысты болады.

Пререквизиттер мен постреквизиттер

Берілген пән төменде берілген пәндерден алынған білім, қабілетке негізделеді: базалық шет тілі, шет тілінің практикалық грамматикасы, шет тілінің практикалық фонетикасы.

Берілген пән 1-курста оқытылатын базалық шет тілі оқыту үшін қажетті платформаны қалыптастыруы қажет. Өз кезегінде бұл платформа бірінші жыл студенттеріне шет тілінде жүргізілетін коммуникативтік құзыреттікті меңгеруге септігін тигізеді. Қосымша реквизиттері ретінде оның коррективті орыс, қазақ және шет тілдерін айтуға болады.

Мына пәндер үшін берілген пән қажетті теориялық және практикалық платформаны жасауы қажет: мәдениаралық коммуникация контекстіндегі арнайы кәсіби шет тілі, аударма теориясы, оқытылатын шет тілінің негізі, мәдениаралық коммуникацияның теориясы мен практикасы және т.б.

Курс дайындықты қажет ететін практикалық сабақтардан тұрады. Олардың дискуссиялық және полемикалы пікірталастар негізделген пәндік мазмұны. Оқу курсы осылай құрастыру студенттердің толық ақпаратты алғанына және пәннің коммуникативтік мазмұнына дайын болғанына негізделеді.

Пәннің мазмұнын толыққанды білу мен студенттердің мақсаттана бағытталған жұмыс шет тілінде жүргізілетін қарым-қатынас құзыреттіктерін қалыптастыруымен қатар, коммуникативтік саладағы сан түрлі сұрақтарды талқылау барысында студенттерге өз ойларын еркін жеткізуге мүмкіндік береді.

Курстың мақсаты мен міндеті

Курстың негізгі **мақсаты – жеткілікті базалық деңгейге сәйкес шеттілдік білім беру үдерісінде тіл мамандықтары студенттерінің мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін қалыптастыру болып табылады.**

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттіліктің құрылымы білім беру біліктілігінің сипатын бейнелейді және ана тілі мен шетел тілі мәдениеті туралы білімнен, өз білімін тәжірибе жүзінде қолдана білу дағдысы мен шеберлігінен тұратын күрделі тұлғалық білімнен, сондай-ақ, осы білімді, дағды мен машықты жүзеге асыруға көмектесетін жеке тұлғаның қасиеттер жиынтығын және басқа мәдениет өкілдерімен әрекеттестікке түскен кезде оларды қолдана білу тәжірибесін қамтиды. Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік шетел тілі мен шет тілдік мәдениетті үйренудегі білім беру біліктілігі болып табылады, сондықтан, мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін қалыптастырудың нысаны **әртүрлі мәдениет өкілдерінің қарым-қатынасқа түсуі болмақ.**

Мәдениетаралық құзыреттілік құрамы төмендегідей құзыреттілік жиынтығы арқылы анықталады:

- Тіл үйренушіде өз тілі мен мәдениеті (лингвомәдениеті) негізінде қалыптасатын, екі қатысымдық жүйенің когнитивті-лингвомәдени түрде бірге өмір сүруін қамтамасыз ететін, болашақ аудармашының кәсіби саласы бойынша екі лингвоқатысымдық өлшемде жұмыс істей алуына жағдай жасайтын және «әлемнің екінші концептуалды көрінісін» қалыптастыратын лингвомәдени құзыреттілік;

- Тіл үйренушіде тіл және «басқа аялық» әлеуметтік әлем туралы білімдерімен ұштасатын оның «екінші білім құрылымы» когнитивті жүйесінде жасалатын әлеуметтік концепт және басқа лингвоәлеумет әлемі бейнесі ретінде қалыптасатын әлеуметтік мәдени құзыреттілік, құзыреттіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілі негізінде «берілген» мәдениет пен «тілдік санаға» сүйене отырып қалыптасады;

- Когнитивті, бұл біліктілік тілді сана үрдісі мен ойды қалыптастырудың ажырамас бөлігі ретінде қарастырады. Когнитивті суббіліктіліктің қалыптасуы адамның қоршаған ортаны қабылдап, онымен табиғи тіл иесі ретінде өзара қарым-қатынасқа түсетін, сондай-ақ, қоғамның әлеуметтік категорияларымен тығыз астасып жатқан ұжымдық танымды бейнелейтін ділдік құрылымдар ретінде когнитивті құрылымдарда пайда болады;

- Коммуникативтік біліктілік студенттің қатысымдық ниетін жүзеге асыру

қабілеті мен дайындығы ретінде түсіндіріледі;

- Кәсіби-бағытталған біліктілік, болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты сөйлеу және қатысымдық қызметтің барлық аспектісінде ІІТ кәсіби деңгейде меңгеруі ретінде көрсетіледі;

- Контентті-кәсіби біліктілік аударма тіліне арналған (мәселе, пән бойынша жалпы аялық ақпарат, талқылауға апаратын жағдаят, ұсынылатын шешімдер) түпнұсқа мәтіннің пәндік мазмұнын бейнелейтін жаңа когнитивтік, лингвомәдени кешенді меңгеру ретінде түсіндіріледі;

- Арнайы кәсіби біліктілік кәсіби мәнге ие мәселелердің кең ауқымы бойынша еркін кәсіби қатынасты жүзеге асыратын қабілет пен дағды ретінде қарастырылады.

Бұл мақсаттар үлгіленген сөйлеу түрлері мен қатысым типтері арқылы жүзеге асатын, қол жеткізілген деңгейдің түйінді сөзде көрсетілген шетел тілін меңгерудің әр деңгейіне арналған тапсырмаларды орындау жолымен жүзеге асырылады.

Курстың құрылымы

ЖОО тіл мамандықтарына арналған МЖМБС-а сәйкес «Базалық шетел тілі» пәнін игеру үшін 4 кредит бөлінеді. Бұл көлем шеңберінде **үштұғырлы тілге деңгейлеп үйретудің ұлттық бейімделген үлгісіне** сәйкес шет тілін үйрету төмендегі деңгей бойынша іске аспақ:

1. Жеткілікті базалық деңгей (ІІ ұлттық стандарт – **I-ҰС**) ЖЕБ-ң B1 деңгейіне сай келеді.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Бұл деңгейдің пәндік мазмұны жаңа когнитивтік-лингвомәдени кешен (КЛК) ретінде қарастырылады және төмендегідей салалардан тұрады:

- оқытудың осы деңгейінің мазмұнын білдіретін коммуникативтік сала;
- осы саланы іске асыратын айтылым тақырыптары мен тақырыпшалары;
- қарым-қатынас жасаудың әдеттегі жағдаяты.

Жеткілікті базалық деңгейінде (жалпы еуропалық біліктілік межесінің B1 деңгейіне сай келеді) төмендегі КЛК іске асырылады:

Әлеуметтік-тұрмыстық қарым-қатынас аясы төмендегі тақырыптарды қамтиды:

1-тақырып: «Қазіргі қоғамдағы отбасы» төмендегі тақырыпшалардан тұрады:

1-тақырыпша: «Отбасындағы ұрпақтардың өзара қарым - қатынасы».

2 тақырыпша: «Жеке тұлғаны тәрбиелеудегі отбасы әдет-ғұрпының рөлі».

3-тақырыпша: «Дені сау отбасы - дені сау қоғам».

4-тақырыпша: «Заманауи жанұя қалыптасуындағы ұлттық менталитеттің орны мен рөлі» осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері

арқылы жүзеге асырылады.

Мәдениетаралық біліктілікті дамыту үшін қатысымның ауызша түрінде типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Әңгімелесеу: «Жас ұрпақ тәрбиесіндегі ұлттық менталитет көрінісі: артықшылықтары мен кемшіліктері»;

- «Отбасында жақындарыңыз сіздің қызығушылығыңызды құптамайды делік, сіз олармен өзара түсіністікті қалай орнатар едіңіз?»;

- Дебат: «Орта – отбасы - мектеп: осы факторлардың қайсысы тұлғаның қалыптасуына үлкен әсер ететіндігін талқылаңыз»;

- Дискуссия: «Жанұяда медицина түрін таңдау талқыланады: халықтық және дәстүрлік».

Мәдениетаралық біліктілікті дамытудың жазбаша қатысым түрінде:

- Жеке электрондық хаттар, «Менің жанұямның құндылығы мен әдет-ғұрпы» тақырыбында шығарма, мазмұндама, өмірбаян.

2-тақырып: «Қазіргі заманғы жас отбасы және оның мәселелері»

тақырыптары төмендегі тақырыпшаларды қамтиды:

1-тақырыпша: «Қазақстандағы және тілі оқытылатын елдегі некеге отырудың ұлттық дәстүрлері мен әдет ғұрыптары»

2-тақырыпша: «ҚР және тілі оқытылатын елдегі демографиялық мәселелер»

3- тақырыпша: «Жас отбасы қаражаты мен шығынының негізгі ережелері»

4-тақырыпша: «Жаңадан үйленген жастардың некесінің беріктігі мен тұрақсыздығының негізгі шарттары», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Мәдениетаралық біліктілікті дамыту үшін қатысымның ауызша түрінде типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Дискуссия: «Қазақстанда да, тілі оқытылатын елде де некеге отырар кезде жас жұбайлар ұлттық дәстүрлерді және үйлену тойы салтанатын міндетті түрде сақтау қажет пе?»;

- Дөңгелек үстел: «ҚР-да, тілі оқытылатын елде де демографиялық мәселе бар. Сіздің ойыңызша, демографиялық жағдайдың төмендеуінің себебі не?»;

- Дебат: «Некенің беріктігінің негізгі шарттары неде?»;

- Дөңгелек үстел: «Ұлттың денсаулығы – отбасы денсаулығы» бағдарламасын құру мақсатымен дені сау отбасының болу жағдайларын талқылайды».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Жеке электрондық хаттар, «ҚР мен ТОЕ отбасын әлеуметтік қорғау жүйесі» тақырыбында хабарлама және «Өз үйің – өлең төсегің» тақырыбына шығарма, мазмұндама.

3-тақырып: «Заманауи тұрғын үй» төмендегі тақырыпшалардан тұрады:

1-тақырыпша: «Тұрғын үй түрлері (қалалық, ауылдық үй, пәтер, жатақхана)»

2-тақырыпша: «Қазіргі тұрғын үйдің инфрақұрылымы»

3 тақырыпша: «Заманауи үй жабдығы»

4-тақырыпша: «ҚР және ТОЕ-гі тұрғын үй мәселелері», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін:

- Рөлдік ойын: «Оқу кезеңіне тұрғын үй сатып алу (жалға алу) туралы ақпарат сұрау»;

- Пікірсайыс тақырыбы: «Қалаландырудың адамға деген жағымсыз ықпалын қандай тәсілдермен азайтуға болады?»;

- Рөлдік ойын: «Сіз қала сыртынан үй салып бітірдіңіз. Қала сыртындағы үйді жайластыру туралы дизайнерден кеңес сұраңыз»;

- Интервью: «ТОЕ-ден келген журналисті жас отбасылардың тұрғын жайы мәселесі қызықтырады».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Жеке электрондық хаттар, «Менің арманымдағы үй» тақырыбына шығарма, «Сіз Англияға білім жетілдіру курсына келдіңіз. Пәтер жалға алатындығыңыз туралы хабарландыру беріңіз»; «ТОЕ-гі тұрғын үй түрлері» тақырыбына хабарлама, мазмұндама.

Қарым-қатынас жасаудың әлеуметтік-мәдени саласы келесі тақырыптарды қамтиды:

1-тақырып: «Мерекелер. Қазақстандағы және ТОО-дегі салттар мен дәстүрлер» төмендегі тақырыпшалардан тұрады:

1-тақырыпша: «Қазақстан Республикасы мен тілі оқытылатын елдің ұлттық символикасының мәдени тарихи көрінісі»

2-тақырыпша: «Туған күнді, баланың дүниеге келуін тойлаудың отбасылық дәстүрлері»

3-тақырыпша: «ҚР және тілін оқып жатқан елдің мемлекеттік, зайырлы және діни мерекелері»

4-тақырыпша: «Наурыз мейрамын тойлау», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін:

- Рөлдік ойын: «Отбасы мүшелерінің бірінің туған күні. Шақырылғандардың арасында шет елдік қонақтар бар, олар осы отбасылық мерекені тойлау салты мен дәстүрі туралы білгісі келеді, не айтар едіңіз?»;

- Пікірсайыс: «Сіздің шетелдік достарыңыздың отбасында дүниеге сәби келді. Сіз тілі оқытылатын елде бұл оқиғаны қалай мерекелейтіндігін білгіңіз

келеді және өз еліңізде бұл оқиғаны мерекелеу дәстүрі туралы әңгімелеңіз»;

- Ток-шоу: «Сіздің шетелдік құрдастарыңыз Наурыз мерекесінде. Қонақтарды бұл мейрамды атап өту дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары қызықтырады: оларға бұны қалай қызықты етіп айтуға болады?»;

- Пресс-конференция тақырыбы: «Сіз тілі оқытылатын елдің ұлттық мерекелерінің біріне шақырылдығыз, мейрамнан соң сіздің елде ұлттық мерекені қалай өткізетіндігі туралы пікір алмасылады».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Жеке электрондық хат, «ҚР мен ТОО-гі үйлену тойы салтанатының ерекшеліктері» тақырыбына шығарма, «ҚР мен ТОО-де ұлттық мейрамдарды қалай атап өтеді?» тақырыбына хабарлама, мазмұндама.

2-тақырып: «Демалыс. Саяхат» келесі тақырыпшаларды қамтиды:

1-тақырыпша: «Бос уақыт: оны өткізу тәсілдері».

2-тақырыпша: «Саяхаттаудағы көлік мәселесі».

3-тақырыпша: «Шетелге саяхат: артықшылықтар мен кемшіліктер».

4-тақырыпша: «Бос уақытты өткізу тәсілдері», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін:

- Рөлдік ойын: «Сіз тілі оқытылатын елге саяхат жасағыңыз келеді. Туристтік агенттіктен саяхаттың шарттары туралы сұраңыз»;

- Пікірсайыс тақырыбы: «Сіз достарыңызбен дүние жүзін аралауға бел байладыңыз, енді шетелге саяхат жасаудың мүмкін болатын қиындықтарын талқылап отырсыз»;

- Дөңгелек үстелдің қатысушылары талқылайды: «Сіз өзіңіздің жазғы каникулыңызды жаздық лагерьде гид болып өткізгіңіз келді, ал енді өз топтастарыңызбен балаларға арналған іс-шаралар өткізуді ұйымдастыруды талқылаңыз»;

- Жобалық жұмыс: «Демалуға ең қолайлы жер: шетелде ме әлде өз еліңізде ме?».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Жеке электрондық хаттар, мазмұндама, «Есімде қалған саяхат» тақырыбына эссе, «ҚР мен ТОО-ге барғысы келетіндерге жарнамалық буклет жасаңыз» мазмұндама, брошюра.

3-тақырып: «Жастар сән үлгісі және жеке стиль» келесі тақырыпшаларды қамтиды:

1-тақырыпша: «Заманауи жастар сән үлгісі»

2-тақырыпша: «Жоғары сән үлгілерін жасаушылар»

3-тақырыпша: «ҚР және ТОО жастарының сән үлгісі»

4-тақырыпша: «Екі ел жастарының сән үлгілерінің ортақ және ерекше белгілері», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік

технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін:

- Жастар орталығының қатысушылары шетелде шетелдік құрбыларымен бірге көзсіз сән қуу және жеке стильдің мәні туралы талқылайды;
- Пікірсайыс: «Сәнді сатып алуға болады, ал стиль сенің өзінде болуы керек деп неліктен айтады?»;
- Дөңгелек үстел: «Көптеген жастар ақылмен емес, модамен жүреді»;
- Пікірталас: «Қаржы жеткіліксіздігіне қарамай-ақ сәнді киінуге бола ма?».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Жеке электрондық хаттар, мазмұндама, «Ақылды болусәнді» тақырыбына эссе.

Кәсіби-оқу қарым-қатынас саласы төмендегі тақырыптарды қамтиды:

4-тақырып: «Мамандық таңдау» келесі тақырыпшалардан тұрады:

1-тақырыпша: «Аударма ісі мамандығын таңдау себебі»

2-тақырыпша: «Аудармашының болашақ мамандығымен танысу»

3-тақырыпша: «Аудармашы мамандығының негізгі ерекшеліктері»

4-тақырыпша: «Еңбек нарығындағы аудармашы мамандығына сұраныс», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін:

- Пікірсайыс тақырыбы: «Отбасылық кеңесте сіздің мамандықты таңдауыңыздың дұрыстығы талқыланып жатыр. Сіз өз таңдауыңызды қорғап дәлелдер келтіресіз»;
- Пресс конференция: «Таңдаған мамандық өкілдерімен кездесу. Мына сұрақтар талқыланып жатыр: қалай нағыз білікті маман болуға болады?»;
- Жобалық жұмыс: «Қазіргі қоғамдағы аудармашының рөлі мен орын».
- Рөлдік ойын: «Сіздің шетелдік танысыңыз біздің жоғары оқу орнының білім беру жүйесімен танысқысы келеді. Сайтқа өзіңіздің факультетіңіз туралы ақпаратты орналастырып, өзіңіз білім алып жатқан университеттің беделді екендігін дәлелдеңіз»;

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- жеке электрондық хат, мазмұндама, «Аудармашының жеке және кәсіби шеберлігі» тақырыбында эссе.

**ҚАТЫСЫМДЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА
ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР**

Жеткілікті базалық деңгей - (жалпыеуропалық құзыреттілік меженің B 1 деңгейіне сәйкес)

Жеткілікті базалық деңгейінде қалыптастырылатын құзыреттілік түрлері: **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық, қатысымдық.**

Жеткілікті базалық деңгейінде төмендегі сөйлеу мен қатысым түрлері үлгіленеді: сұхбат-қайта сұрау, сұхбат-пікір алмасу, сұхбат-әңгіме.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: сипаттау, хабарлау, пайымдау, пайымдау элементтері бар хабарлама, түсіндіру, анықтау, бағалау.

Сөйлеу туындыларының жазбаша түрлері: жеке сипаттағы электронды хат, мәтін, хабарлама, мазмұндама, өмірбаян, түйіндеме (CV).

Жеткілікті базалық деңгейдің дескрипторлары.

- тіл жүйесін және оны мәдениетаралық-коммуникативтік қызметте қолдану жолдарын игеру;
- төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға дайындық және қабілеттілік ретінде сөйлеу жүйесін және қатысымды меңгеру:
- үйретілген қызмет пен тақырыптар шеңберінде ақпаратты дәлелді түрде жеткізу, баяндау, дәлелдеу және өнер мен мәдениет мәселелері бойынша өз көзқарасын білдіру (театрлар, фильмдер, кітаптар, музыка және т.б.);
- оқылған тақырып бойынша өз тәжірибесінен талқылай отырып пікірін білдіру, бағалау жүйесі (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени салалар);
- әңгімені қолдау немесе талқылау (нақты жағдаяттағы таныс тақырыптағы әңгімеге дайындықсыз қатысу, әңгіме барысын қадағалау, өзіне қатысты айтылғанды анық түсіну, керек болған жағдайда қайталап сұрау, жеке эмоциясын білдіру және оларға жауап беру (қынжылыс, мұң, қызығушылық, немқұрайлылық және т.б.)
- қатысымның ауызша және жазбаша түрлері саласында:
- мәліметті жеткізу дайындығы мен қабілеті, әріптесіне ақпарат беру; ақпаратты қайта сұрау, қызығу, кеңес беру, ұсыныс жасау, көзін жеткізу, ескерту, баға беру арқылы сипаттау, жағымды, жағымсыз көзқарас, қызығушылық-немқұрайлылық, үміт, өкініш білдіру.
- сұхбат барысында серіктесінің назарын өзіне қарата білу; қызығушылық көрсету; лексика аздығын мағынасы жақын сөздермен, ым, ишарамен алмастыра білу; байқамау айту кезінде өзін-өзі жылдам жөндеп жіберу, анық және ақырын сөйлеу, керек болған жағдайда, айтқанды қайталап айту; жалғаулықтар арқылы қарапайым сөз топтарын байланыстырып, сөйлемдер құру;
- монолог түрінде сөйлеу кезінде:
- жағдаятты немесе оқиғаны қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу кәсіби аясының базалық тақырыптары шеңберінде өз тәжірибесімен ұштастыра, жүйелі пайымдаулар формасында сипаттау;
- кітап немесе фильмнің сюжетін айту және оған деген өз көзқарасын дәлелді

түрде жеткізу;

-тапсырылған тақырып бойынша алдын ала дайындалған онша күрделі емес баяндама жасау.

Жазбаша қатысым барысында:

байланысқан-қарапайым мәтін құру;

- тақырыптар мен тақырыпшалар шеңберінде таныс заттарды / нысандарды немесе нақты оқиғаны сипаттау;

-қалаған тақырыпқа шағын, күрделі емес эссе жазу;

- күнделікті сипаттағы және қажетті әрекеттері түсінікті, нақты ақпараттары бар, түрі мен мазмұны жағынан күрделі емес баяндама жазу;

Тыңдалым барысында:

- кәсіби өмір тақырыбына қатысты қарапайым ақпараттық хабарламаларды;

- оқыған тақырып бойынша анық қалыпты дауыс ырғағындағы әңгімені;

- сөйлеушінің өзіне бағыттап айтқан сөздерін;

- анық номативті айтылыммен жазылған радио хабарларды және телебағдарламаларды;

- ақырын қарқында жазылған таныс тақырыптағы радио жаңалықтары топтамасының негізгі ережелерін және қарапайым мәтіндерді;

- қызықты тақырыптар (сұхбаттар, шағын лекциялар, репортаждар) бойынша телебағдарламалардың көпшілігін түсіне білуі қажет;

Оқу барысында: электронды және қағаз беттеріндегі мәтінді қарап шығу және қажет ақпаратты таба білуі;

- күнделікті материалдағы (хаттар, брошюралар, қысқа ресми құжаттар) қажетті ақпаратты таба және түсіне білуі;

- мәтін тақырыбы бойынша еш нақтылықсыз, пайымдау логикасын анықтай алуы;

- таныс тақырып бойынша қарапайым газет мақаласының негізгі тұстарын айқындай білуі;

- қалаған тақырып бойынша нақты ақпараттан тұратын қарапайым мәтіндерді оқу және түсіне білуі;

- қиын емес тілде жазылған техникалық ережелерді (қауіпсіздік ережелері) түсіне білуі;

- буклеттерден, каталогтардан, проспектілерден, мәзірлерден, кестелерден қажетті ақпараттарды алу және оқу, оларды пайдалан білу, жадында сақтай білуі қажет.

Жеткілікті базалық деңгейде құзыреттілік қалыптастыруды бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;

2. логика-құрылымдық тұтастық;

3. сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру;

4. оқып жатқан тілде сөйлеушінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік;

5. сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы, метатілді меңгеру.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төмен.

Бағалау деңгейі өлшемінің мазмұны:

Тиімді деңгей:

- осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық ниетін толық түсіну;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларын ескере отырып, сәйкес келетін тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды қолдану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін жеткізу қабілеті;
- сөйлеудің қатысымдық ниетіне сай келетін сөйлеудің/қатысымның типтері мен түрлерін сөйлеудің адекваттық түрін логикалық түрде құра отырып, таңдау;
- қатысымдық емеурінін жеткілікті әрі толық баяндау; осы деңгейге сәйкес нақты деректердің, беделді пікірлерге сілтеменің т.б. жеткілікті дәлелденуі, сөйлеуге тән мінездің қатысымдық және мағыналық жақтан саралануы;
- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дәл әрі дұрыс меңгеру;
- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалану, 75% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және дер кезінде жөндей алуы; сөйлеудің дұрыс ырғағы, тілдік тақырып шеңберінде сөздік қордың жеткілікті болуы және грамматикалық дұрыстығы.

Жоғары деңгей:

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін қайта сұрау арқылы толық түсіне алмау;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сәйкес тілдік құралдарды жеткілікті дәрежеде орынды қолданбаса да, өз қатысымдық емеурінін дәл бере алуы;
- сөйлеудің қатысымдық емеурініне сай келетін сөйлеу типтері мен түрлерін сөйлеудің логикалық құрылымына үнемі барабар келе бермейтін тәсілі арқылы таңдау;
- қатысымдық емеуріннің кейбір деректері мен сілтемелерін пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен ойды жеткіліксіз түрде блдіру;
- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дұрыс меңгеру;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс пайдалану, 50% қатесіз айтылым кезіндегі жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, деңгейдің тілдік тақырып шеңберіндегі лексиканың жеткіліктілігі және грамматикалық дұрыстық.

Орта деңгей:

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы тек жалпылай түсіну;
- өз қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және шектеулі лексикалық бірліктер арқылы жеткілікті дәрежеде барабар бере алуы;
- сөйлеудің типтері мен түрлерін таңдау қатысымдық емеурінге әрқашан сәйкес келе бермейді;

- қатысымдық емеурінді кейбір деректерді пайдалану арқылы жеткілікті деңгейде жоғары емес дәлелдермен білдіру;
- қатысымдық әрекетті құрудың стратегиясы мен тәсілін жеткілікті деңгейде білмеу;
- қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын жеткіліксіз меңгеру;
- 25% қатесіз айтылым кезінде тілдік құралдарды жеткілікті дәрежеде дұрыс пайдалана алмау; дауыс ырғағының дұрыс болмауы, сөйлеудің лексика-грамматикалық дұрыс безендірілмеуі;

Төменгі деңгей:

- Қажетті деңгейде талқылауға қатыса алмау;
- Сөйлеу мінез-құлқының қатысымдық және танымдық жақтан көрінбеуі.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИТТЕР ТІЗІМІ

1. Закон об образовании РК, № 389-ІЗ РК, 07.06.99, г. Астана.

2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М., Аркти – 2000.
7. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
8. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
9. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
10. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
11. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции КазГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
12. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
13. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
14. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
15. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Авторлық ұжым:

Құнанбаева С.С. – филология ғылымдарының докторы, профессор

Жампейіс Қ.М. – филология ғылымдарының кандидаты, доцент

Суранчина А.Ж. – магистр, аға оқытушы

Читебаева С.Ж. - магистр, аға оқытушы

Измуханова А.К.- магистр, оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ВІУа 1203 БАЗОВЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

4 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Джусакинова Ш.К. к.ф.н., КазУМОиМЯ имени Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом по специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Цель и задачи курса
3. Структура курса
4. Предметное содержание дисциплины
5. Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельности
6. Критерий оценивания
7. Список рекомендуемой литературы
8. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Интенсивно развивающиеся в последнее десятилетие интеграционные процессы, рост профессиональных и академических обменов, углубление международного сотрудничества стимулировали поступательное развитие иноязычного образования. В этих условиях иностранный язык приобретает статус действенного инструмента формирования интеллектуального потенциала общества, который становится на современном историческом этапе одним из главных ресурсов развития нового государства.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием, является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом решения данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам, проявляющихся в новом конечном результате – формировании **межкультурной компетенции** как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемого как **субъект межкультурной коммуникации**.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования является впервые разработанная в отечественной методической науке «Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования» (С.С. Кунанбаева), состоящего из когнитивно-лингвокультурологической методологии и теории межкультурной коммуникации на основе обобщения и укрупнения имеющихся наработок в области теории межкультурной коммуникации. Когнитивно-лингвокультурологическая методология как универсальная концептуальная основа современной теории иноязычного и полиязычного образования обеспечивает инновационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия уровням достижения конечного результата обученности, что существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Дисциплина «Базовый иностранный язык» является одной из дисциплин обязательного компонента по специальности бакалавриата 5В020700-«Переводческое дело» и изучается на 1 курсе (1, 2 семестры).

Цель обучения на занятиях по БИЯ на первом курсе обучения в соответствии с общеевропейским уровнем В1, состоит в формировании основ межкультурно-коммуникативной компетенции студентов. Коммуникативная компетенция понимается как способность и готовность студентов к иноязычному общению на межкультурном уровне с опорой на формируемые у студентов знания, умения и личностные качества.

Задачи курса

- ♦ в области опосредованной формы общения **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической формой общения;
- ♦ в области **аудирования** должно формироваться умение слушать и понимать речь в исполнении носителей языка в звукозаписи, а также речь преподавателей и студентов.
- ♦ в области опосредованной формы общения **чтения** студенты должны читать и извлекать информацию в соответствии с заданной стратегией из аутентичных источников
- ♦ в области опосредованной формы общения **письменной речи** формировать навыки графически, пунктуационно и орфографический грамотного письма и выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

Также студенты должны научиться правильно и четко произносить английские фонемы, употреблять в устном общении различные интонационные модели.

Студентам необходимо овладеть необходимым объемом грамматического материала для овладения студентами коммуникативной компетенцией.

Ожидаемый результат

- в области опосредованной формы общения **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической формой общения;
- в области **аудирования** должно формироваться умение слушать и понимать речь в исполнении носителей языка в звукозаписи, а также речь преподавателей и студентов;
- в области опосредованной формы общения **чтения** студенты должны читать и извлекать информацию в соответствии с заданной стратегией из аутентичных источников;
- в области опосредованной формы общения **письменной речи** формировать навыки графически, пунктуационно и орфографический грамотного письма и выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

Языковой материал 1-го года обучения характеризуется нормативной правильностью и включает наиболее употребительные фонетические, лексические и грамматические явления, призванные обеспечить практическое овладение основами устного и письменного общения в пределах изучаемой на курсе тематики, в соответствии со сферой и ситуациями общения. предусмотренными для уровня B1.

Пререквизиты и постреквизиты

Дисциплина базируется на знаниях, умениях и навыках, полученных при изучении дисциплины: базовый иностранный язык, практическая грамматика иностранного языка, практическая фонетика иностранного языка.

Дисциплина должна создать необходимую практическую платформу для изучения дисциплины: базовый иностранный язык на 1-ом курсе. В первый год обучения обеспечивать достижения «порогового» уровня владения иноязычной коммуникативной компетенцией. Кореквизитами курса являются ее коррективные курсы русского, казахского и иностранного языков.

Дисциплина должна создать необходимую теоретико–практическую платформу изучения следующих дисциплин: специально-профессиональной иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации, теория перевода, основы теории изучаемого языка, теория и практика межкультурной коммуникации и др.).

Курс состоит из практических занятий, предполагающих обязательное посещение и подготовку к занятиям. Дискуссионно-полемиические обсуждение их предметного содержания. Такая процедура построения учебного курса основывается на предварительной информационной насыщенности и подготовленности студентов по контенту коммуникативно-содержательного комплекса, обеспечиваемого таким учебно-организационным блоком как КЛК (когнитивно-лингвокультурологический комплекс), системно моделирующий и презентующий материал по тематикам и проблемам предстоящих занятий по определенным коммуникативным сферам (КС). Максимальная предметно-содержательная осведомленность и целенаправленная учебная деятельность студентов на формирование компетенций иноязычного общения способствует обеспечению готовности студентов к свободному и аргументированному обсуждению проблем по широкому кругу вопросов как в рамках отдельно взятых коммуникативных сфер, так и в их интегративной и произвольной представленности.

Цели и задачи курса

Основной целью курса является **формирование межкультурно-коммуникативной компетенции** студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования **на уровне базовой достаточности**.

Структура межкультурной-коммуникативной компетенции отражает характер образовательной компетенции и представляет собой сложное личностное образование, включающее знания о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качества личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, и, наконец, практический опыт их использования в ходе взаимодействия с представителями иной культуры. Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом

реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является **процесс общения представителей различных культур.**

Состав межкультурной компетенции определяется набором следующих субкомпетенций:

- лингвокультурологической, формирующей у обучаемого «вторичную концептуальную картину мира» на базе своего языка и культуры (лингвокультуры), обеспечивающую когнитивно-лингвокультурологическое сосуществование двух коммуникативных систем, позволяющих в профессиональном аспекте будущему переводчику оперировать в двух лингво-коммуникативных измерениях;

- социо-культурологической, формирующей у обучаемого «вторичное социальное сознание» как социальный концепт и образ мира другого лингвосоциума, обеспечиваемых путем образования в его когнитивной системе «вторичных конструкций-знаний», соотносящихся со знаниями о языке и социальном мире «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - своего языкового сознания и культуры;

- когнитивной, обеспечивающей формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

- коммуникативной, трактуемой как способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения;

- профессионально-ориентирующей, интерпретирующей как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности, которое напрямую связано с технологией будущей профессиональной деятельности;

- контентно-профессиональной, трактуемой как овладение новыми когнитивными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для языка перевода (проблема, общая фоновая информация по предмету, ситуация, вызвавшая обсуждение, предполагаемое решение);

- профессионально-специализирующей, рассматриваемой как способность и умения осуществлять свободное профессиональное общение по широкому кругу профессионально-значимых проблем;

- рефлексивной, интерпретирующей как способность понимания самого себя и окружающей среды.

Поставленная цель достигается путем решения задач каждого уровня овладения иностранным языком, отраженных в дескрипторах достигаемого

уровня, реализуемых в моделируемых формах речи и типах коммуникации.

На первом году обучения закладываются основы коммуникативно-интеркультурной компетенции на основе четырех видов коммуникативной деятельности: говорения, аудирования, чтения и письменной речи). С учетом требований образовательной системы Республики Казахстан в области языковой подготовки обучающихся и в соответствии с уровнями владения иностранным языком (B1), первый год обучения обеспечивает достижение «порогового» уровня в овладении иноязычной коммуникативной компетенцией.

СТРУКТУРА КУРСА

Согласно Типовому учебному плану языковых специальностей вузов на изучение дисциплины «Базовый иностранный» выделяется 4 кредита. В рамках данного объема происходит освоение вышеназванного уровня в соответствии с **адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства**, уровень базовой достаточности (II национальный стандартный – I-НС) соответствующий уровню B1 ОЕК.

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

На уровне базовой достаточности (соответствие уровню B1 по общеевропейской шкале компетенций) реализуются следующие КЛК:

Социально-бытовая сфера общения представлена следующими темами:

Тема 1: «Семья в современном обществе», раскрывающаяся в **субтемах**:

Субтема 1: «Взаимоотношение поколений в семье»

Субтема 2: «Роль семейного уклада в воспитании личности»

Субтема 3: «Здоровая семья – здоровое общество»

Субтема 4: «Роль и место национального менталитета в становлении современной семьи», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов**: типовыми ситуациями, дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Беседа на тему: «Проявление национального менталитета при воспитании молодого поколения: плюсы и минусы»;
- Участники круглого стола обсуждают способы установления взаимопонимания в семье, когда близкие не разделяют ваше хобби;
- Дебаты на тему: «Среда – семья – школа как факторы, влияющие на становление личности»;
- Дискуссия на тему: «В семье обсуждаются выбор вида медицины: народная и традиционная».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера; сочинение на тему «Традиции и ценности моей семьи», изложение, автобиография.

Тема 2: «Современная молодая семья и ее проблемы», раскрывающаяся в **субтемах:**

Субтема 1: «Национальные традиции и обычаи вступления в брак в Казахстане и стране изучаемого языка»

Субтема 2: «Демографические проблемы в РК и СИЯ»

Субтема 3: «Бюджет молодой семьи и основные статьи расхода»

Субтема 4: «Основные условия устойчивости и непрочности ранних браков», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** типовыми ситуациями, дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Дискуссия на тему: Необходимо ли молодой семье соблюдать национальные традиции и брачные церемонии (Казахстан, СИЯ)»;
- Участники круглого стола обсуждают тему: «Причины спада рождаемости в РК и СИЯ»;
- Дебаты на тему: «В чем состоят главные условия устойчивости брака?»;
- Участники круглого стола обсуждают условия существования благополучной семьи с целью создания программы «Здоровая нации – здоровая семья».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера, сообщение на тему «Система социальной защиты семьи в РК и СИЯ», сочинение на тему «Счастлив тот, кто счастлив у себя дома», изложение.

Тема 3: «Современное жилище», раскрывающаяся в **субтемах:**

Субтема 1: «Типы жилья (городской, сельский дом, квартира)»

Субтема 2: «Инфраструктура современного жилого комплекса»

Субтема 3: «Современный дизайн интерьера»

Субтема 4: «Жилищные проблемы в РК и СИЯ», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** типовыми ситуациями, дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Ролевая игра: «Запрашивается информация о возможности приобретения/аренды жилья на период учебы»;
- Дискуссия на тему: «Пути снижения негативного влияния урбанизации на человека»;
- Ролевая игра: «Вы выстроили загородный дом. Проконсультируйтесь у дизайнера в отношении обустройства загородного дома»;
- Интервью: «Журналист из СИЯ интересуется условиями жилья молодых семей».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера, сочинение «Дом моей мечты», письмо-объявление «Вы прибыли на стажировку в Англию. Дайте объявление на рекламный щит об аренде квартиры»; сообщение «Типы жилья в РК и СИЯ», изложение.

Социо-культурная сфера общения представлена следующими темами:

Тема 1: «Праздники. Традиции и обычаи в Казахстане и СИЯ», раскрывающаяся в следующих **субтемах:**

Субтема 1: «Культурно-исторический фон национальной символики в РК и СИЯ»

Субтема 2: «Семейные традиции празднования национальных праздников»

Субтема 3: «Государственные, светские и религиозные праздники в РК и СИЯ»

Субтема 4: «Наурыз. Традиция празднования», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** типовыми ситуациями, дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Ролевая игра: «День рождения одного из членов семьи. Среди приглашенных – гости из за рубежа, которые хотят узнать о традициях и обычаях проведения этого семейного праздника. Что вы им расскажете?»;
- Дискуссия: «В семье ваших зарубежных друзей родился ребенок. Вам интересно узнать, как это событие отмечают в стране изучаемого языка, и вы хотели бы поделиться о традициях празднования этого события в своей стране»;
- Ток-шоу: «Ваши зарубежные сверстники на празднике Наурыз. Гости интересуются традициями и обычаями проведения этого праздника: как

интереснее это им представить?»;

- Пресс-конференция на тему: «Проведение национальных праздников в РК и СИЯ».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера, сочинение на тему «Особенности проведения свадебных церемоний РК и СИЯ», сообщение «Как отмечаются национальные праздники в РК и СИЯ?», изложение.

Тема 2: «Отдых. Путешествия», раскрывающаяся в следующих **субтемах:**

Субтема 1: «Свободное время: способы его проведения»

Субтема 2: «Роль транспорта в путешествии»

Субтема 3: «Путешествие за рубежом: преимущества и недостатки»

Субтема 4: «Разные способы проведения каникул», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** типовыми ситуациями, дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Ролевая игра: «Вы хотите посетить страну изучаемого языка, в туристическом агентстве запросите условия поездки»;

- Дискуссия по ситуации: «Вы решили поехать в круиз по всему миру с друзьями и обсуждаете возможные трудности путешествия за рубежом»;

- Участники круглого стола обсуждают: «Вы решили провести свои летние каникулы в качестве гида в летнем лагере и обсуждаете с одноклассниками организацию проведения интересных мероприятий для детей»;

- Проектная работа: «Лучшие места для отдыха: за границей или в родной стране».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера, изложение, эссе «Мое незабываемое путешествие», изложение, брошюра: «Составьте рекламный буклет для желающих посетить Казахстан и СИЯ».

Тема 3: «Молодежная мода и индивидуальный стиль», раскрывающаяся в следующих **субтемах:**

Субтема 1: «Современная молодежная мода»

Субтема 2: «Создатели современной моды»

Субтема 3: «Молодежный стиль в РК и СИЯ»

Субтема 4: «Дресс-код в учебных заведениях РК и СИЯ», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Участники молодежного центра за рубежом обсуждают тему с зарубежными сверстниками слепого подражания моде и сущности индивидуального стиля;
- Дискуссия по цитате: «Почему говорят, что моду можно купить, а стиль необходимо иметь»;
- Круглый стол на тему: «Большинство молодежи следует моде, а не разуму»;
- Дебаты на тему: «Можно ли модно одеваться, не имея на это достаточных средств?».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера, изложение, эссе «Умным быть модно».

Учебно-профессиональная сфера общения представлена темой:

Тема 1: «Выбор профессии», раскрывающаяся в следующих **субтемах:**

Субтема 1: «Мотивы выбора специальности переводческое дело»

Субтема 2: «Ознакомление с будущей профессией переводчика»

Субтема 3: «Особенности профессии переводчика»

Субтема 4: «Востребованность профессии переводчика на рынке труда», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Дискуссия: «На семейном совете обсуждается правильность вашего выбора специальности. Вы приводите аргументы в пользу данного выбора»;
- Пресс конференция с представителями выбранной профессии. Обсуждаются вопросы: как стать настоящим профессионалом?»;
- Проектная работа: «Роль и место переводчика в современном обществе»;
- Ролевая игра: «Твой зарубежный знакомый хотел бы познакомиться с системой обучения в вашем вузе. Выложите на сайте информацию о вашем факультете и аргументируйте престижность вашего вуза».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- электронное письмо личного характера, изложение, эссе «Профессиональные и личностные качества переводчика».

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ

КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень базовой достаточности — (соответствие уровню B1 по общеевропейской шкале компетенций)

В состав компетенций на этапе формирования уровня базовой достаточности входит: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования уровня базовой достаточности являются: диалог-расспрос; диалог-обмен мнениями; диалог-беседа.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение с элементами рассуждения, объяснение, определение, оценка.

Типы письменных речевых произведений: электронное письмо личного характера, текст, сообщение, изложение, автобиография, CV.

Дескрипторами уровня базовой достаточности являются:

- овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;
- овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:
 - излагать, убеждать, доказательно сообщать информацию в рамках изученных функций и тем, выражать свою точку зрения по проблемам искусства и культуры (театры, фильмы, книги, музыка и др.);
 - высказывать свою точку зрения по учебной теме с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок (социально-бытовая, социально-культурная сферы);
 - поддерживать беседу или обсуждение (принимать участие, без подготовки, в беседе на знакомую тему в конкретной ситуации, следить за ходом разговора и понимать чётко произносимую обращённую к нему речь, при необходимости переспросить, выражать собственные эмоции и реагировать на них (досада, грусть, заинтересованность, безразличие и т.д.).

В области устной и письменных форм коммуникаций:

- готовность и способность передавать сведения, информировать собеседника; интересоваться, запрашивать информацию, опрашивать, расспрашивать; советовать, рекомендовать; убеждать, предостерегать; характеризовать с помощью оценочных суждений; выражать симпатию-антипатию, интерес-безразличие, надежду, сочувствие.

В ходе диалога умение удерживать внимание партнёра; проявлять заинтересованность; решать проблему нехватки слов за счёт их приблизительной замены, жестов, мимики; осуществлять самоисправление в случае оговорок; говорят чётко и медленно и, при необходимости, повторяют сказанное; составляют фразы, соединяя простые группы слов с помощью союзов;

В монологической речи:

- описать ситуации или события в форме ряда последовательных утверждений в рамках базовых тем социально-бытовой, социально-культурной и учебно-профессиональной сфер общения с преломлением через собственный опыт восприятия;

- пересказать сюжет книги или фильма и описать свою реакцию на него с аргументацией своей точки зрения;

- сделать несложный заранее подготовленный доклад по заданной тематике.

В ходе письменной коммуникации:

- писать простые связные тексты;

- описывать знакомые предметы/объекты или реальные события в рамках тем и субтем;

- написать короткие несложные эссе на интересующие темы;

- писать короткие доклады, несложные по форме и содержанию с фактической информацией повседневного характера и объяснением необходимых действий;

В ходе аудирования умения понимать:

- простые информационные сообщения на тему из профессиональной жизни;

- беседу по изученной тематике при условии чёткого нормативного произношения;

- следить за обращённой речью собеседника;

- информацию по радио и телепрограмму в записи с чётким нормативным произношением;

- основные положения сводок новостей по радио и элементарные тексты на знакомые темы в записи замедленного темпа;

- большую часть телевизионных программ по интересующей тематике (интервью, короткие лекции, репортажи);

В ходе чтения умения:

- просмотреть текст на электронных и бумагоносителях и найти нужную информацию;

- находить и понимать необходимую информацию в повседневном материале (письма, брошюры, короткие официальные документы);

- устанавливать логику рассуждений по теме текста без подробностей;

- выявлять основные положения простой газетной статьи на знакомую тему;

- читать и понимать простые тексты с фактической информацией на интересующую тему;

- понимать технические правила в изложении несложным языком (правила безопасности);

- читать и извлекать необходимую информацию из буклетов, каталогов, проспектов, меню, расписаний и принимать ее к действию или сведению.

Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне базовой достаточности:

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

• **Оптимальный уровень:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватному типу речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;

- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Средний уровень:**

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;

- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;

- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;

- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

• **Низкий уровень:**

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;

- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

16.Закон об образовании РК, № 389-13 РК, 07.06.99, г. Астана.

17.Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.

18.Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы , 2004.

19.Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.

20.Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003

21.Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М., Аркти – 2000.

22.Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.

23.Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.

24.Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной

- коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
- 25.Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. Алматы, 2010.
- 26.Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
- 27.Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
- 28.Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
- 29.Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
- 30.Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
- 31.Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
- 32.A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Авторский коллектив:

Кунанбаева С.С. – доктор филологических наук, профессор
Жампейіс Қ.М. – к.ф.н., доцент
Суранчина А.Ж. – магистр, старший преподаватель
Читебаева С.Ж. – магистр, старший преподаватель
Измуханова А.К. - магистр, преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ККТ 2202 КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Орда Г., ф.ғ.д., М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институты; Суатай С.Қ., ф.ғ.к., «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы директорының орынбасары.

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылдың «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

- 1.Түсінік хат
2. Курстың мазмұны
3. Ұсынылған әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Бұл «Кәсіби қазақ тілі» пәнінің бағдарламасы 6.08.085-2010 «Үштұғырлы тіл (қазақ, орыс, шетел тілдері)» ҚР МЖМБС негізінде «5B020700-Аударма ісі» бакалавриат мамандығына арналып құрастырылған.

Бағдарлама Қазақстан Республикасы жоғары білім беру мемлекеттік стандарты негізінде жасалған.

Бағдарламада болашақ аудармашылардың қазақ тілінен білім алудың мазмұны, мақсаты мен міндеттері көрсетілген.

Дүние жүзіндегі интеграциялық үрдістердің күннен-күнге қарыштап дамуы білім берудің ортақ, дүниежүзілік стандарттарына сай болуын талап етеді.

Қазақ тілін әлемдік стандартқа және әдістемеге сай дамытып оқыту мақсатын, аудармашы дайындауда қазақ тілінің негізгі тіл ретінде оқытып-үйретудің, мамандық саласы ретінде қалыптастырудың мақсаттары мен міндеттерін анықтайды. Бағдарламада көрсетіліп отырған мақсаттар мен міндеттер ілеспе аудармашы мамандығына қатыстылығы, ұлттық білім беру жүйесімен әлемдік шет тілдерін меңгерудің жалпы-кәсіби құзіреттілігі ескерілген.

Базалық деңгейде кәсіби қазақ тілін оқыту мазмұны, өткен кезеңдердегідей **құзіреттілік тәсілдері** негізінде құрылған. Осыған сәйкес қатысымдық, тілдік, лингвистикалық (тілтанымдық) және мәденитанымдық құзіреттіліктер жетіліп және дамып отырады.

Қатысымдық құзіреттілік – ауызша және жазбаша аударманың негізгі мәдениетін сақтаумен қатар, тілдік қызметтің барлық түрлерін меңгеру, әртүрлі салада және қарым-қатынас жағдаятында лингвистикалық және лингвоаудармалық талдаудың негізгі әдістерін меңгерту үшін кіші курс студенттерінің психологиялық ерекшеліктеріне, тәжірибесіне, қызығушылығына қарай тілдің қолданылу дағдылары мен ептіліктерін пайдалану; берілген тапсырманы шешу әдісін таңдай отыра өз ойының негізділігі мен ерекшелігін түсіндіре білуі; экономикалық жағдаятта қойылған талаптарды шешу барысында туындаған мәселелерге талдау жасай білу және де тәсілдің экономикалық көзқарастағы тиімдісін таңдай білу;

Тілдік, лингвистикалық (тілтанымдық) құзірет – тіл жүйесінде және қоғамдық құбылыстарында, оның құрылу, дамуы мен жұмыс істеуінде білімін жүйелей білу; ғылым ретінде лингвистика туралы жалпы ақпарат; қазақ әдеби тілінің негізгі нормаларын меңгеру, студенттің сөздік қорлары мен грамматикалық сөйлем тәртібін меңгеруі; тілдік құбылыстар мен факторларды бағалау және талдау тәсілдерін жетілдіру, әртүрлі лингвистикалық сөздіктерді қолдана білу.

Лингвомәдени құзірет – тілді ұлттың мәдениетін, халықтың

тарихы мен тілдік байланыстарын, қазақ тіліне тән ұлттық мәдениетін көрсету құралы ретінде қабылдау, қазақтың сөйлеу этикалық нормаларын меңгеру, халықаралық сөйлесу мәдениетін, басқа да лингвомәдени тайпалардың ерекшеліктерін ескере отыра аударылатын аударма тілінің әртүрлі қиындықтарын арнайы ғылыми-техникалық және көркем мәтіндерді аңдатуды және жазбаша беруді жүзеге асыру.

- Пәнді оқытудың мақсаты мен міндеттері

Курстың негізгі мақсаты ілеспе аудармашылардың **мәдениетаралық және кәсіби қарым-қатынастық құзіреттілігін базалық жеткілікті, базалық стандарттық, жоғары-базалық стандарттың деңгейлерінде қалыптастыру болып табылады.** Мәдениетаралық және кәсіби қарым-қатынастық құзіреттілік лингвистикалық (тілдік), дискурсивтік (сөйлеу), мәдени-әлеуметтік және стратегиялық құрылымдардан тұратын күрделі тұтастық болып табылады.

Мәдениетаралық біліктілік құрамы төмендегідей біліктіліктермен анықталады:

- Лингвомәдени, ұлттық тілдік сананың лингвомәдени бейнесі мен менталитеті ретінде өз мәдениеті негізінде үйренушіде «алғашқы әлемнің концептуалды бейнесін» қалыптастырады;
- когнитивті, тілді сана үдерісінің және ой қалыптасуының ажырамас бір бөлігі ретінде қарастырады. Когнитивті суббіліктіліктің шоғырлануы когнитивті құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы менталды құрылымдар ретінде пайда болады және онымен бірге табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып өзара әсерге түседі.
- қатысымдық, тілді меңгерушінің қатысымдық емеурінін (ойын) жүзеге асырудың қабілеті мен дайындығы ретінде түсіндіріледі;
- кәсіби-бағдарлы, болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты сөйлеу және қатысымдық қызметінің барлық аспектілерінде **қазақ тілін** кәсіби меңгеру ретінде айқындалады;
- арнайы – кәсіби, кәсіби мәнді мәселелердің кең ауқымы бойынша еркін кәсіби қатынасты жүзеге асыратын қабілет пен дағды ретінде қарастырылады.
- **Лингвистикалық компоненттің мазмұнын** төмендегідей ұғымдар қалыптастырады:
- қазақ тілінің лексикалық, грамматикалық, синтаксистік құбылыстарының контекстегі жұмсалымдық қызметін тілдегі заңдылықтарға сүйене отырып тілді ілеспе аударма барысында қарым-қатынас әрекетінде қолдана білу.
- **Дискурсивтік компоненттің мазмұны:** ілеспе аударма әрекетінде нақтылы бір салалық тақырыпта аударылатын тілдегі белгілі бір ұғымды аударма тілінде нақты тілдік құралдар арқылы немесе мағыналас бірліктер арқылы бере отырып, мәдениетаралық қарым-қатынасты іске

асыра білу біліктілігі.

- **Мәдени-әлеуметтік компоненттің мазмұны:** қазақ тілі арқылы қазақ халқының дәстүрін, мәдениетін, әлеуметтік жағдайларын, мемлекеттік құрылымы мен тәртібін, заңын, ұлттық ерекшеліктерінің ережесін біле отырып, оны мәдени қарым-қатынаста кәсіби деңгейде іске асыра білу.
- **Стратегиялық компоненттің мазмұны:** әртүрлі қарым-қатынастық мақсаттарды қарым-қатынас жасау жағдаятында ең нәтижелі стратегияларды таңдау және оларды қолдану іскерліктерін енгізеді. Стратегиялық компонент компенсаторлық іскерлікті, яғни, тіл құралдарының тапшылық кезінде перифраза, синонимдер, көп мағыналық, тұрақты тіркестермен қатар паралингвистикалық іс-әрекеттерді пайдалану арқылы белгілі бір тығырықтан шығу іскерлігі болып табылады.

Қазақ тілін оқытудың маңызы бірнеше біліктілік негізінде құрылымдарға бөлінген. Осыған сәйкес коммуникативтік, тілдік, лингвистикалық және мәденитанымдық біліктілік дамиды және жетілдіріледі.

Қазақ тілі ілеспе аудармашы мамандығы бойынша ұлт өкілдеріне ана тілі және мамандық тілінің негізгі тілі ретінде оқытылады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Курстың құрылымы

Жоғары оқу орындарының тілдік мамандықтары МЖМБС-на сәйкес «Қазақ тілі» пәнін оқуға 2 кредит бөлінеді. Мемлекеттік тіл аудармашы мамандықтарына оқыту жүйесі бойынша деңгейлі тәсілді қолданатын Қазақстан Республикасының ұлттық білім жүйесіне сай жүргізіледі, соған байланысты қазақ тілін оқыту төмендегідей деңгейлер бойынша іріктеледі:

1. Ең төменгі жеткілікті деңгей, (I ұлттық стандартты- I-ҰС), жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) A1, A2 деңгейлеріне сәйкес;
2. Базалық жеткілікті деңгей (II ұлттық стандартты-II-ҰС), ЖБМ – B1 деңгейіне сәйкес;
3. Базалық стандарттылық деңгейі (III ұлттық стандартты – III-ҰС), ЖБМ B2 деңгейіне сәйкес;
4. Жоғары базалық стандарттылық деңгейі (III ұлттық стандартты - IV – ҰС), ЖБМ C1,C2 деңгейлеріне сәйкес. Бұл іріктеу С.С. Құнанбаеваның¹ когнитивтік-лингвомәдени тұжырымдамасының негізінде Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ-де әзірленген «Тілдердің үш тұғырлығы» МЖМБС-ында көрсетілген. Когнитивтік-лингвомәдени кешен (КЛК)

¹ Құнанбаева С.С. Қазіргі шет тілдік білім берудің теориясы мен практикасы. – Алматы, 2010. – 362б.

термині де осы тұжырымдама авторы тарапынан ұсынылған.

2. Пән мазмұны

Әр деңгейдің пәндік мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) жинақталады, олар мыналарды қамтиды:

- Оқытудың осы деңгейі мазмұнын бейнелейтін қатысымдық сала;
- Осы саланы жүзеге асыратын қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшалар жинағы;
- Қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Базалық стандарттылық деңгейі (B2) ЖБМ деңгейіне сәйкес (III ұлттық стандартты – III-ҰС) төмендегі ТЛК жүзеге асырылады:

қарым-қатынастың әлеуметтік–мәдени саласы төмендегі тақырыптардан көрініс табады:

«Адам және тіл», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Билингвизм», «Көптілділік», «Тілдері оқытылатын елдердің тілдерді жіктеуі», «Тілдері оқытылатын елдердің мәдениетаралық ұқсастықтары мен ерекшеліктері». **Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- өз ойыңызды ортаға салыңыз: билингвизм қалай дамып келеді? Сөз жаңа мағынаға ие болуы мүмкін бе?
- студент шет елден келген досын өзінің туған күніне шақырады. Досыңызға қазақ тілі қандай тілдер тобына жататыны туралы айтып беріңіз. Досыңызды сөздердің шығу төркіні (этимологиясы) қызықтыруда.
- досыңызбен мына тақырыпта пікір таластырып көріңіз: «Қазақ тілінде араб тілінен енген сөздер өте көп, бірақ ол тек тиімді». Орыс тілінен кірме сөздер.
- «Қазақстан, Ресей, АҚШ саяси дикурсындағы жаңа сөздер» тақырыбында жоба жұмысын қорғау

«Функциональды саладағы іскерлік пікірталас»

Қосымша тақырыптар:

- «Бизнес саласындағы келіссөздер»;
- «Әртүрлі компания өкілдері арасындағы телефон әңгімесі»; Іскерлік корреспонденцияға жататын әртүрлі құжаттар мен хаттар.
- **Типтік жағдаяттар:**
- Іскерлік пікірталасқа қандай сипаттама берер едіңіз?
- Іскерлік пікірталаста клишенің ролі қандай?
- Іскерлік пікірталастың өзіндік стратегиясы кәсіби қатысымның әртүрлі мақсаттарының түрлеріне байланысты болады, мысалы тұсаукесер, келісімдер, БАҚ арнайы мақалалары, әңгімелесулер, сұхбаттар,

тренингтер т.б.

- Жоба жұмысын қорғау: Іскерлік пікірталас жек арнайы іс болып табылады.
- Жазба түрін дамыту үшін іскерлік пікірталасты ашып беретін функциональды саланы талдаңыз. Нақтылайтын болсақ: жеделхаттар, құжат көшірмелері, есептер, меморандумдар, чектер, есеп шоттар т.б.
- **типтік жағдаяттар:**

«Пікірталас. Қазақстан қандай елдермен мәдени қарым-қатынаста? Қазіргі кезде тілдері оқытылатын елдердің арасында қандай мәдени байланыстар орнауда?», «Сіздің туған күніңізге шет елден досыңыз келді. Досыңызды өз жанұяңызға таныстырыңыз. Досыңыз осы елдің салт-дәстүрі мен дәстүрлі мерекелерін білгісі келеді. Қалай түсіндірер едіңіз?», «Тілдері оқытылатын елдердің дәстүрі мен әдет-ғұрыптарын салыстырып сипаттауға арналған журналды дайындайтын редакциялық коллегияның отырысы. Жігіт (қыз) некеге тұруға дайындалуда. Жанұяда мынадай сұрақ талқылануда: некеге тұру кезінде барлық ұлттық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар және қазіргі кезең мәселелері талқылануда: некеге тұру кезінде барлық ұлттық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды сақтау қажет пе? Бұл сұрақ тілдері оқытылатын елдердің арасында қалай шешілуде?», «Бір топ шетелдік киноматографтар тілдері оқытылатын елдердің арасында әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерінің ерекшеліктерін көрсететін деректі фильм түсіруде. Сізді сценарий дайындауға қатысуға шақырды. Сіздің ұсынысыңыз?»;

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, «Қазақ халқының салт-дәстүрлері» тақырыбы төңірегінде хабарлама, баяндау, өмірбаян, шағын эссе.

«Қазіргі заман жастарының басындағы өзекті мәселелер», мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Тілдері оқытылатын елдердің жастар қозғалысы мен ұйымдары», «Қазіргі заман жастарының субмәдениеті», «Жастардың жұмысқа орналасуы және жұмысбастылығы», «Жастар арасындағы ішімдікке әуестік, темекі шегу және нашақорлық мәселелері», осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

-типтік жағдаяттар: «Өмірде болып жататын бір жағдай ойлап табыңыз. Сіздің досыңызға тегін анашаның дәмін көруді ұсынып жатыр, сіз сол кезде досыңызға әлгі анашадан қалай бастартып, қалай да өз осалдығын танытпау үшін қандай кеңес бере аласыз?»

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін:

- Дөңгелек үстелде «Достардың арасында : Неге жастар сәнді киінуге

қаражаты болмаса да, сәнді киінуге тырысады?» - деген тақырып төңірегінде мәселе талқыға түседі;

- Сұхбат жүргізу барысында «Темекінің қоршаған ортаға тигізетін зияны», «Еңбек нарығы», «Қазіргі таңдағы жастарды жұмыспен қамту мәселесі туралы не айта аласыз? Ой бөлісіңіз», «Ұйымдар мен еңбек шарты», «Ұжымға деген көзқарас» деген тақырыпта сұхбат жүргізіледі;
- Пікірсайыс клубының қатысушылары «Жастардың кез-келген қиындықтардағы мәселесін шешу үшін қандай мекеме орындарына барып өз ойларын ортаға сала алады? Қазіргі таңда бұл мәселе қаншалықты дамыған?» деген мәселені талқылайды.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- Жазбаша эсселер жазу мен қорғау: «Талғамға талас жоқ» деген көзқараспен келісе аласыз ба? Өз жауабыңызды дәлелдеуге тырысыңыз», «Темекі шегіп тұрған адамға қарағанда, жанында тұрған адамға темекінің зияны әлдеқайда көп болады» деген түсінікке қалай қарайсыз? Өз жауабыңызды толық дәлелдеуге тырысыңыз», «Мәдениетті болу дегенді қалай түсінесіз?

«Қазіргі әлемдегі экологиялық мәселелер» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Экологиялық апат», «Атмосфералық жылыну – ғылыми болжам немесе ақиқат», «Табиғатты қорғау саласының халықаралық ұйымдары», «Қоршаған ортаны қорғау» осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

- **типтік жағдаяттар:** «Экологиялық мәселелерді шешуге арналған арнайы халықаралық кеңес өтуде. Кеңесте БҰҰ баспасөз хабарламасында Арал теңіз көлемі жағынан әлемдегі төртінші орындағы теңіз, алайда оған құйылатын өзендердің ирригациялық жобаларға бағытталуына байланысты соңғы он жыл ішінде оның көлемі 70% азайғандығы жөнінде және аймақта топырақтың тұздалуы және әуе бассейнінің тұзбен ластану деңгейі маңызды түрде өскендігі жайында айтылғандығы сөз етілді. Келесі сөз кезегі Сізге берілді. Сұрақ: «Үкімет апатты жағдайдың салдарын алдын алуда қандай күрес жүргізуде?» Сіздің жауабыңыз?»

Қазіргі уақытта жекелеген адамдар қоршаған ортаның тазалығына емес, керісінше, ластануына «үлес қосатын» сыңайлы. Себебі, тіпті аялдамадағы жолаушылар, жеке көлік жүргізушілері, т.б. адамдар жол - жөнекей кез келген қалдықтарын арнайы қоқыс салғышқа емес, жол бойына тастап, көшенің ластануына себеп болуда. Сіз дәл осындай оқиға куәгері болсаңыз не істер едіңіз? Немесе Сіз үлкен шенді азамат (азаматша) болсаңыз, қоршаған ортаны қалай қорғар едіңіз? Ол үшін Сіз жүргізетін іс-шаралар қандай болмақ?

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін:

- Дөңгелек үстелге қатысушылар «Республиканың (қаланың, ауданның)

экологиялық мәселелерін «Егер мен болсам» деген ойын рөлінде талқылау», «Қазіргі таңда ауа-райының бірден жылынуы салдарынан елімізде қайғылы апатты жағдайлар көптеп орын алуда. Егер Сіз жоғарғы шенді тұлға болсаңыз, осы мәселенің Қазақстан бойынша алдын алу үшін не істер едіңіз?»;

- Сұхбат жүргізу барысында «Қазіргі таңда қоршаған орта қалай қорғалуда? Ол үшін қандай іс-шаралар жүргізілуде?»;
- Пікірталас кезінде «Экологтармен кездесу. Ауа-райының бірден жылынуының әсері қандай болмақ? Адамзатты болашақта не күтіп тұр? Әлемді қорғау үшін не істеу керек?»

«Қоғам және медицина» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Тілдері оқытылатын елдерінің денсаулық сақтау жүйелері», «Медициналық және гуманитарлық көмек көрсетумен айналысатын халықаралық ұйымдар», «Медициналық апат», «Медицинадағы қазіргі ғылыми жетістіктер» осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

-типтік жағдаяттар:

- Топ ішіндегі жарыс. Қазақстанның денсаулық сақтау жүйелері қаншалықта деңгейде дамуда? Сіздің досыңыз АҚШ денсаулық сақтау жүйелерінің өте жақсы дамығандығын айтып мақтануда. Бұл тарапынан Қазақстан әлдеқайда артта қалғандығын нақты дәлелдеуде. Сіз бұл пікірді қалай жоққа шығарасыз? Сіздің нақты айғақты пікіріңіз?

- Сіз халықаралық ұйым мүшесісіз. Сіз арнайы тікелей эфирдегі радио бағдарламаға қонақ ретінде шақырылдыңыз. Сізге қойылған сұрақтар: - Қазіргі кезде қандай медициналық көмек көрсететін халықаралық ұйымдарды білесіз және олардың мақсаты мен міндеті қандай? – Ол халықаралық ұйымдар кімдерге нақты қандай көмек көрсетті?

- Медициналық апат деп нені айтуға болады? Емі табылмайтын ауруды ма немесе өз Отаныңнан дертіңе ем таба алмауды да медициналық апатқа жатқызуға бола ма? Сіздің пікіріңіз?

- Сіз Қазақстанның медицина саласы бойынша жоғарғы қызметте жұмыс жасайсыз. Сізді арнайы телеарнаға сұхбатқа шақырды. Тақырып: «Қазақстан қазіргі таңда медицина саласы бойынша қандай ғылыми жетістіктерге жетуде?».

- Тікелей эфирде бір қоңырау шалған көрермен: «Қазіргі кезде көптеген жас балалардың туғаннан жүрек ауруы немесе бір аяғының екінші аяғынан қысқа болуы немесе туғаннан пайда болған түрлі кемтарлық аурулардың емі тек шет елдерде ғана табылып жатады. Осы сияқты аурулардың емі өз Отанымызда неге табылмайды? Сонда Қазақстанның медицина саласы

бойынша ғылыми жетістіктері қай қырынан дамуда?»,- деген сұрақ қойды. Сіздің жауабыңыз?

Жоғары базалық стандарттылық деңгейі (C1) (III ұлттық стандартты - IV – ҰС), ЖБМ деңгейлеріне сәйкес жалпы кәсіби оқу саласы төмендегі ТЛК жүзеге асырылады:

«Әлемдік білім беру аясы» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Ғылым және білім беру саласындағы интеграциялық процесс (Боллонский процесс, Лиссабонский процесс...)», «Білім берудегі кредиттік технология», «Жоғарғы оқу орындарын аттесатациялау және аккредитациялау», «Білім берудің жаңа заманға сай формалары» (қашықтықтан білім алу, электронды кітапхана, on-line-де білім беру, компьютерлік білім беру бағдарламалары) осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

- типтік жағдаяттар:

«Сіз үйге берілген тапсырманы орындау үшін университеттің кітапханасына бардыңыз, бірақ сіз іздеген кітап болмады, сізді университеттің электрондық кітапханасына жіберді. Сіздің пікіріңіз?»

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін ұсынылады:

Дөңгелек үстелге қатысушылар «Негізінде электронды кітапханадан қажетті барлық материалдарымды таба аламыз ба? Қазақ тілінде ақпараттар толық деңгейде ме? Қалай ойлайсыздар?» деген тақырыптағы негізгі мәселені талқылайды.

Сұхбат жүргізу барысында «Сіз ғылым жолындағы профессорсыз. Сізден шәкіртіңіз кітапханалар туралы біраз нәрсе білгісі келеді. Себебі оның көп уақыты кітапханада өтеді. Сұрақ: Сіз көбінесе қандай кітапханаларға барар едіңіз? Электронды кітапхана дегенді түсіндіресіз бе? Ол кітапхананың басқа кітапханалардан қандай артықшылығы бар және айырмашылығы бар ма? Негізінде электронды кітапханадан қажетті барлық материалдарымды таба аламын ба? Қазақ тілінде ақпараттар толық деңгейде ме? Қалай ойлайсыз? » деген тақырып төңірегінде сұхбат жүргізіледі.

Жарыссөз барысында «Топты екі топқа бөліп бірін «ескішілдер», екіншісін «жаңашылдар» деп кредиттік білім берудің «тиімді» және «тиімсіз» жақтары», «Білім берудегі Болон үрдісі біздің бұраннан бері қалыптасқан білім беру жүйесіне нұқсан келтіре ме, әлде білім беру жүйесін одан ары қарай жетілдіріп, жаңа, тың жол ашып отыр ма?» тақырыбында жарыссөзге шығады. Әр топ өз ойларын еркін ортаға сала алады.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Жазбаша эсселер жазу мен қорғау:

«Сізді жоғарғы оқу орындарын аттестациялайтын комиссияның құрамына алды. ЖОО-ын тексеру үшін қандай заңдылықтарға сүйенер едіңіз?»

«Қазіргі қоғамдағы ғылым» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Бұқаралық ақпарат құралдарының сипаты», «Әлемдік мәндегі ашылған ғылыми жаңалықтар», «Тілдері оқытылатын елдердегі инновациялық технология», «Ғылыми жетістіктер мен ашылған жаңалықтар үшін берілетін халықаралық марапаттар мен сыйақылар» осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

- типтік жағдаяттар:

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін ұсынылады:

Дөңгелек үстелге қатысушылар «Бүгінгі таңдағы бұқаралық ақпарат құралдарының Қазақстандағы даму деңгейі қандай? Сөз бостандығын алдыға тартамыз деп тілшілердің жолында кездесетін қиыншылықтардың себебі мен шешілу жолдары» деген тақырып төңірегінде әңгіме өрбітеді.

Сұхбат жүргізу барысында «Әлемдік деңгейдегі ашылып жатқан жаңалықтар мен ғылыми жетістіктер халыққа қандай пайдасын тигізуде? Мұның зиянды жағы қарапайым халыққа тимей ме?» деген тақырыпта арнайы сұхбат жүргізіледі.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Жазбаша эсселер жазу мен қорғау: «Инновациялық технология деп нені айтамыз? Пайдасы мен зияны» деген тақырыпта конференция, баяндама, шағын эссе жазылады.

«Жаһандану жағдайындағы халықаралық коммуникация» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Бұқаралық ақпарат құралдарының сипаты», «Қазіргі әлемдегі бұқаралық ақпарат және байланыс құралдарының рөлі мен орны», «Коммуникацияның ерекше құрылымы - ғаламтор және жарнама», «Ақпараттық технология саласындағы ғылыми жаңалық» осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

- типтік жағдаяттар:

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін:

Пікірталас барысында «Қазіргі білім беру жүйесіндегі интернет рөлі?» тақырыбында сүбелі сөз мен жүйелі ой ортаға салынады.

Сұхбаттасу барысында «Пошта. Ол әрдайым сұраныста ма? Оның ұзақ өмір сүру құпиясы неде?» тақырыбы талқыға салынады.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Жазбаша эсселер жазу мен қорғау: «Жобаны қорғау: прессаның біздің күнделікті өміріміздегі орны», «Теле және радио хабарларының сапасы қандай? Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ) дамуына үлес қосқан елдер мен атақты адамдар», «Сіз тілдері оқытылатын елдердің аталынған әрбір байланыс құралын қолдануыңыз қажет. Бұл үшін не білу керек?» деген тақырыптарда баяндама, эссе жазылады.

«Әлемдік қоғамдық - саяси ая» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Қазақстанның әлемдік қоғамдастықтағы орны мен рөлі», «Тілдері оқытылатын елдерінің саяси жүйесі», «Әлемдік халықаралық ұйымдар (БҰҰ, ЕҚЫҰ, ШЫҰ...)», «Үкіметаралық және үкіметтік емес ұйымдар» осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

- **типтік жағдаяттар:**

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін:

Диспут. «Қандай халықаралық ұйымдарды білесіз? Олардың мақсаты мен міндеті? Қазақстан қандай халықаралық ұйымдардың құрамында? Оның Қазақстан экономикасы үшін пайдасы бар ма? Қай жағынан?»

Сұхбат. «Сіз телеарна тілшісісіз. Арнайы конференцияға келген шетелдік және отандық сарапшылар, үкіметтік емес ұйымдар мен халықаралық дипломатиялық өкілдіктердің уәкілдерінің бірінен сұхбат алыңыз».

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Жобаны қорғау: «Қазақстанның халықаралық деңгейдегі жетістіктері мен Ресейдің саяси жүйесі».

Баяндама жасау: Халықаралық ұйым мүшесі ретінде кезекті мәжіліске баяндама дайындаңыз. (Мысалы, Шаңқай Ынтымақтастық Ұйымының мүшесінің атынан).

«Халықаралық экономикалық ая» мынадай тақырыпшаларда кеңінен қарастырылады: «Тілдері оқытылатын елдерінің экономикалық жүйесі», «Халықаралық экономикалық бірлестік және ұйымдар (евро аймақ)», «Халықаралық экономикалық бағдарламалар және жобалар», «Тілдері оқытылатын елдерінің экономикалық реформалары (ерікті экономикалық аймақ, жекешелендіру, т.б.)», осы аталған тақырыпшалар келесі мәдениетаралық – коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, конференциялармен, пікірсайыстармен және пікірталастармен, рөлдік ойындамен жүзеге асырылады.

- **типтік жағдаяттар:**

Қарым-қатынастың ауызекі формасын дамыту үшін:

Сұхбат. «Шет елдік досыңызбен жалпы халықаралық экономикалық жағдай туралы әңгімелесіңіз»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Жазбаша эсселер жазу мен қорғау: «Халықаралық экономикалық бағдарлама туралы тұсау кесер жоба дайындаңыз», «Қазақстанның экономикасын көтеру үшін не істеуге болады және не істелді деген тақырып төңірегінде ой толғаңыз», «Шет елдік досыңызға Қазақстанның экономикасын таныстырып, экономиканың қайнар көздері туралы таныстырып беріңіз».

Жоғары базалық стандарттылық деңгейі (C2) (III ұлттық стандартты - IV – VС), ЖБМ деңгейлеріне сәйкес арнайы кәсіби оқу саласы бойынша төмендегі ТЛК жүзеге асырылады:

«Аударма әлемі және аудармашы», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Менің мамандығым-аудармашы», «Тілдері оқытылатын елдердегі және Қазақстандағы аудармашы мамандығының болашағы» бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

Пікірталас барысында «Ілеспе аудармашы болу үшін адамда қандай дағды және қандай қасиеттер болуы керек»,

- Сұхбаттасу тақырыптары: «Аудармашының болашақ мамандығы және болашағы туралы» әңгімелесіңіз, таңдаған мамандықтарының өкілдерімен кездесу. Сол кездесу барысында мынандай сұрақтар талқыға түседі: қалай нағыз маман болып шығуға болады? Жас маман қандай қиындықтармен жолығуы мүмкін немесе сол қиындықтардан қалай қашып құтылуға болады?
- «Сіз өз мамандығыңызды қалай таңдадыңыз немесе таңдауға біреу көмектесті ме? Аудармашы болмасаңыз қандай мамандықты таңдар едіңіз? Осылар жөнінде ой толғаңыз.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Баяндама жазу: «Аудармашының кәсіби жолы» деген тақырыпқа арнайы баяндама жасу.

«Ауызша аударма және іскерлік өзара қарым-қатынас саласындағы тіл», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Мемлекеттік құжаттар, басқармалар мен ұйымдардың лингвистикалық ерекшеліктері», «Іскерлік өзара қарым-қатынастағы тілдік бірлік, іскерлік кездесу тілі, тұсаукесер, конференциялар, іскерлік қарым-қатынас саласында жағдаяттық сөйлесу мәнері, іскерлік сұрақнамаларда қолданылатын тілдік бірліктер» бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пікірталас барысында: ШЫҰ пресс-конференциясына дайындық,
- Сұхбаттасу тақырыптары: Мемлекет басшысы және үкімет басшысымен іскерлік кездесу дайындап, өткізгендей жағдай туғызыңыз, Өзіңізді бір елдің басшысы етіп газет-журналдардан халықтың қойған сауалдарына жауап беріп көріңіз.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Баяндама жазу: Бірнеше мемлекеттік құжат толтырып, сол құжаттардың лингвистикалық ерекшелігіне тоқталыңыз.

«Заң лексикасы, құқық тілі және аударманың лексика-семантикалық мәселелері» бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Заң тілінің өзіндік ерекшелігі. Заң тілі, іс жүргізу актісі, сот тілі», «Сот процесінің көпшілік тілі» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.**

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Логикалық ойындар: Кез-келген қылмыстық іс бойынша іскерлік ойынын ұйымдастыру. Рөлдерді бірнеше адамға бөліп бер.
Пікірталас барысында (Қазақстанның заң жүйесі мен басқа елдің заң жүйесін салыстара отырып) «мен қандай заңдарға қосылымын қандай заңға қосылмаймын»
- Сұхбаттасу тақырыптары: «Сотталып жатқан шетелдікке аудармашы керек болып, сіз аудармашы ретінде бардыңыз. Бірақ, бір сөзді дұрыс түсінбей қалдыңыз да, қате аударып қойдыңыз. Яғни, сіз аударған сөздің екі мағынасы бар, сондай бірнеше сөзге мысал келтіріңіз. (мысалы: басым қатты, аяғым ауыр т.б.)

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Құжат толтыру: үлгі бойынша бірнеше құжат толтыру.

«Инновациялық технология лексикасы және аударма түрі», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Әртүрлі саладағы ИКТ тілі», «Интернет-лексика» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.**

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

Пікірталас барысында «Интернеттен қажет материалдарды алу жолдары немесе қажет материалдарды тез табу әдістері»,

- Сұхбаттасу тақырыптары: «Қандай интернет бағдарламалармен жұмыс жасай аласыз. Мысалға бірнешеуін көрсетіңіз.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Эссе жазу: «Ескі мен жаңаның орнын қалай ауыстыру» деген тақырыпқа эссе жазу.

«БАҚ лексикасы және аударма прагматикасы», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Көпшілікпен байланыс стилі және тілі», «Жарнамалық мәтіндер: жарнамалық үндеу; жарнама тілі; жарнамадағы суреттеу, көркем-бейнелеу құралы; сөзді бейнелеу құралы; жарнамадағы семиотика; жарнама стилистикасы» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.**

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

Пікірталас барысында ««Coca-Cola» және «Pepsi-Cola» сияқты бәсекелес фирмалардың қандай да бір өнімінің өтім жобасын дайындап, талқылау.»

- Сұхбаттасу тақырыптары: «Аудармашының болашақ мамандығы және болашағы туралы» әңгімелесіңіз, таңдаған мамандықтарының өкілдерімен кездесу. Сол кездесу барысында мынандай сұрақтар талқыға түседі: қалай нағыз маман болып шығуға болады? Жас маман қандай қиындықтармен жолығуы мүмкін немесе сол қиындықтардан қалай қашып құтылуға болады?
- «Сіз өз мамандығыңызды қалай таңдадыңыз немесе таңдауға біреу көмектесті ме? Аудармашы болмасаңыз қандай мамандықты таңдар едіңіз? Осылар жөнінде ой толғаңыз.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- Мақала жазу: «БАҚ бойынша берілген бір жаңалық тіліне талдау жасап, сол мақалаға ұқсас, бірақ тақырыбын өзгертіп өзіңіз мақала жазып беріңіз».

«Экономика мен бизнес лексикасы», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Маркетинг, менеджмент, қаржы, банк ісі, экономника салаларындағы терминологиялық лексика», «Іскерлік қарым-қатынас пен экономикалық және қаржы мәселелері бойынша келіссөздерге қажетті актив лексикалар» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.**

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

Сұхбаттасу тақырыптары: «Жана құрал-жабдықтарды жеткізіп беру мәселесінің орындалмай қалуына байланысты қазақстандық және шет елдік кәсіпорын басшыларының әңгімелесуін келтіріңіз.»

Іскерлік ойын: «Экономикалық және қаржы мәселелері бойынша іскерлік

жиналыс дайындап және оны сахналаңыз

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Ел экономикасын қалай көтеруге болады» шағын эссе жазу.

«Саясат тілі және қоғамдық-саяси аударма», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Тіл мемлекет жағынан тіл саясаты мен тілдің жоспарлануының негізгі нысаны сияқты.», «Саяси лексика (арнайы саяси тіл, саясаттың функциялы стилі). Саяси терминология. Саяси насихаттау тілі» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

Пікірталас барысында ««Бетпе-бет», «Сөз бостандығы» сияқты т.б саяси ток-шоу дайындап, өткізіңіз»

Сұхбаттасу тақырыптары: «Әдістемелік ұсынысты негізге ала отырып (5-7 мин) өз сөзіңізді дәлелдей отыра сөз сөйлеңіз.

- «Өзіңіз қандай саяси ағымды қолдайсыз? Сол жөнінде қысқаша айтып беріңіз»

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Баяндама жазу: «Саясаттың жаңа бағыттары» деген тақырыпқа арнайы баяндама жасу.

«Кеден ісі мен елшілік қызметі, дипломатиялық стиль және тіл ерекшелігі», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Қазіргі замандағы дипломатиялық және елшілік құжаттары мен жазбаларының лексикасы мен тұрақты сөз тіркестері. 1. Венгр келісімі (конвенциясы) 1961 жыл- дипломатиялық өкілеттік класы, дипломатиялық қызметкерлер лауазымдары мен дәрежелері және олардың функциялық міндеттері. 2. Дипломатиялық құжаттар мен жазбалар: а) қайта шақырып алу, жіберілетін және сенім грамоталары, агреман сұранысы; ә) жеке, сенім, циркулярлық ноталар; б) естелік хаттар, меморендумдар; в) ресми мәлімдеме, мазмұндама, келісімдер, конвенциялар; г) жолдама және т.б хаттар, телефонхаттар; ғ) жартылай ресми сипаттағы жек хаттар. 3. Елшілік құжаттар (экзекватура, иекұжат және т.б.). Елшілік мәселе бойынша ноталар мен хаттар», «Қазіргі замандағы дипломатиялық және елшілік құжаттары мен жазбаларының лексикасы мен тұрақты сөз тіркестері. 1. Венгр келісімі (конвенциясы) 1961 жыл- дипломатиялық өкілеттік класы, дипломатиялық қызметкерлер лауазымдары мен дәрежелері және олардың функциялық міндеттері. 2. Дипломатиялық құжаттар мен жазбалар: а) қайта шақырып алу, жіберілетін және сенім грамоталары, агреман сұранысы; ә) жеке, сенім, циркулярлық ноталар; б) естелік хаттар, меморендумдар; в) ресми мәлімдеме, мазмұндама, келісімдер, конвенциялар; г) жолдама және т.б

хаттар, телефонхаттар; ғ) жартылай ресми сипаттағы жек хаттар. 3. Елшілік құжаттар (экзекватура, иекұжат және т.б.). Елшілік мәселе бойынша ноталар мен хаттар», «Кеден ісінің терминологиялық лексикасы» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Сұхбаттасу: кеден мәселесіне байланысты бірнеше проблемалық сауалдар дайындап, сол сауалды жаныңыздағы досыңызға қойып, екеу ара сұхбат құрастырыңыздар.
 - Искерлік ойын: Сыртқы істер Министрлігінің Қазақстан Республикасында аккредиттелген халықаралық ұйым өкілдерімен, елшілік мекемелермен және дипломатиялық өкілдігімен циркулярлық нота құрастырыңыз.
- Дөңгелек үстел: Шет елден келген елшімен арадағы бірнеше мәселені шешу үшін дөңгелек үстел жүргізіңіздер

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

Эссе жазу: «Сыртқы қарым-қатынас қалай болу керек».

«Көркем әдебиеттің тілі және аударманың бейнелілігі», бұл аталған тақырып мынадай тақырыпшаларда кеңінен талқыланады: «Көркем әдебиеттің тілдік көп түрлілігі», «Тілдің бейнелеу құралдары» **бұл аталған тақырыпшалар төмендегі мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асады.

Қарым-қатынастың ауызекі сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пікірталас барысында «Көркем шығарманың тілі мен газет-журнал баспа бетінің (публицистика) тілін салыстыра отырып, талдау жасап беріңіз.»
- Сұхбаттасу тақырыптары: Досыңызбен қандайда бір өзіңіз оқыған көркем шығарма туралы әңгімелесіңіз.
- **Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:**
Мақала жазу: Тілдің бейнелеу құралдарын пайдалана отырып мақала жазып беріңіз «Аудармашының кәсіби жолы» деген тақырыпқа арнайы баяндама жасу.

3. ҚАТЫСЫМДЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

3.1. Базалық стандарттық деңгей - жалпыеуропалық біліктілік мөлшеріндегі B2 деңгейіне сәйкес.

3.1.1. Базалық стандарттық деңгейін қалыптастыру кезеңінде төмендегі біліктілік түрлері қалыптасады: **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық, қатысымдылық біліктілік.**

3.1.2. Базалық стандарттық деңгейін қалыптастыру кезеңінде сөйлеудің үлгілік типтері мен қатысым түрлері мынадай болады: әңгіме, сұхбат, пікірталас.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлау, түсіндіру, анықтау, бағалау, резюме, интерпретация, комментарий, түйіндеме, ресми хат, баяндама тезистері, эссе.

3.1.3. Базалық стандарттық деңгейдің дискрипторлары:

- тіл жүйесін және оның мәдениетаралық - қатысымдық қызметте пайдаланылу жолдарын меңгерту;
- тіл жүйесі мен қатысым дайындық пен қабілет ретінде төмендегідей қатысымдық әрекеттерді жүзеге асырады:
- әртүрлі: жалпы, кәсіптік оқыту, сондай-ақ бос уақытқа қатысты тақырыптарда мүдірмей әңгіме өрбіту; дайындықсыз, грамматикалық қате жібермей стильдік нормаға сай сөйлесе алу;
- сұхбатты жеткілікті дәрежеде тез, дайындықсыз жүргізе алу;
- қандай да бір іске өз қызығушылығын таныту, өз пікірін нақты дәлелдермен түсіндіру;
- әңгімеде эмоционалдық реңк көрсете білу;
- **қатысымның ауызша және жазбаша түрлері саласында студенттер төмендегідей дайындық пен қабілет түрлерін көрсетеді:**
- оқытылатын сала мен тілдік тақырып төңірегінде тыңдаған және оқыған хабарламаларды қабылдау және түсіну;
- айқындау, дәлелдеу;
- әңгімелесушінің айтқанын толықтыру;
- даулы тезис, болжам ұсыну;
- түсінік беру, хабардар екенін көрсету;
- серіктесін әңгімеге тарту және ынталандыру;
- көмегін ұсыну және оған жауап беру;
- түзету, ескерту жасау, нұсқау беру;
- қарсы сұрақпен жауап беру;
- бірге ойлануға (жеке жұмыс істеуге) шақыру;
- өз пікірін дәлелдеу, қорытынды жасау;
- жанашырлық таныту, өкініш білдіру, разы болу/разы болмау
- қуаныш, реніш;
- күдік, түңіліс, қынжылыс;
- абыржу, қорқыныш, үрей, алаңдау;
- өз пікірінің қателігін мойындау;
- қарым-қатынастың бейтарап, ресми, ресми емес стильдерін сақтау отырып, әңгіме өрбіту;
- қарым-қатынасты тоқтату;
- оларды қызықтыратын кең ауқымды сұрақтар бойынша жеткілікті толық сипаттама беру;

- өз көзқарасын жеткілікті толық қосымша пайымдаулармен және мысалдармен дамыту және нығайту;
- өзекті мәселелер бойынша өз көзқарасын айтылған қағидалардың артықшылығы мен кемшілігін көрсету;
- жалпы сұрақтар бойынша хабарлама жасау;
- анық, логикалық түрде құрылған баяндаманың маңызды сәттерін көрсете, қандай да бір көзқарас тұрғысынан дәлелдер келтіре, әртүрлі нұсқалардың артықшылығы мен кемшілігін көрсете отырып жасау;
- рәсімдеудің (ресми хат, эссе, т.б.) нормативті талаптарын сақтай отырып қатысымдық емеурін білдіру;
- оқыған, тыңдаған және көрген (мәтіннің, суреттің, бейнефильмнің) оқиғаларын, деректерін жүйелі, жазбаша түрде баяндау, сондай-ақ суреттелген оқиғалар мен деректердегі кейіпкерлер ісіне өз көзқарасын білдіру; қандай да бір көзқарасты жақтап немесе оған қарсы шығу және шешім баламаларының артықшылығы мен кемшілігін түсіндіру;
- айналада айтылып жатқанның көпшілігін түсіну және талқылауға қатысу;
- лекциялардың, әңгімелердің, баяндамалардағы кәсіби қызметке қатысты лингвистикалық күрделі сөздерді түсіне білу;
- ұнтаспаға жазылған сөздерді түсіну;
- деректі радиохабарды жазба материалдарды түсіну;
- телевизиялық жаңалықтар бағдарламаларын және ағымдағы оқиғаларды түсіну;
- деректі фильмдердің мазмұнын түсіну;
- көлемі жағынан жеткілікті деңгейдегі күрделі мәтінді қарап шығып, оның маңызды тұстарын бөліп көрсете білу;
- бағдарлама тақырыбына қатысты мақаланың мазмұнын тез аңғару, жаңалықтың, мақаланың немесе хабардың өзектілігін анықтау;
- қажетті анықтамалық материалдарды іріктей отырып, мәтіндерді өздігінен оқып түсіну;
- газет және журнал мақалаларынан аса маңызды деректер мен оқиғаларды бөліп көрсету;
- негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету;
- мәтін мазмұнын өте дәл әрі айқын түсіну;
- контекст және сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау;
- алынған ақпаратты сыни ой елегінен өткізу, деректер мен оқиғаларды бағалау;
- прагматикалық сипаттағы материалдан (жарнама, бағдарламалар, анықтама қағаздар, брошюралар...) керек ақпаратты тауып алу;

3.1.4. Базалық жеткілікті деңгейде біліктілік қалыптастыруды бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;

2. логика-құрылымдық тұтастық;
3. сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру;
4. оқып жатқан елде сөйлеушінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік;
5. сөйлеудің лингвистикалық тұрғыдан орындылығы.

Бағалау деңгейлері: тиімді жоғары, орта, төмен.

Бағалау деңгейі өлшемінің мазмұны:

• **Тиімді деңгей:**

- осы деңгейдегі мәтін авторының, қатысымдық емеурінін толық түсіну;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларын ескере отырып, сәйкес келетін тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды қолдану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін жеткізу қабілеті;
- сөйлеудің сәйкес қатысымдық емеуріні типтері мен түрлеріне сөйлеудің логикалық құрылымдық қатысымын таңдау; сөйлеу кезінде тілдік құралдарды сауатты пайдалануы, 75 % айтылым кезінде жіберілген қателерді дер кезінде түзете білуі; сөйлеудің дұрыс ырғағы, тақырып барысында грамматикалық жағынан қатесіз беруі, сөздік қорының жеткіліктілігі;

• **Жоғары деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну үшін қайталап сұрай отыра айтар ойын бағамдау;
- оқылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына тілдік құралдардың сәйкестігін жеткілікті дәрежеде сауатты пайдаланып, оларды үнемі орынды қолдана бермеу және өз қатысымдық емеурінін дәл бере алу қабілеті;
- қатысымдық емеуріннің кейбір деректері мен сілтемелерін пайдалану арқылы ойды нақты дәлелдермен толықтай беру;
- қатысымдық әрекеттерді қалыптастырудың әдіс-тәсілдерін дұрыс меңгеру;
- сөйлеуде тілдік құралдарды 50% дұрыс пайдалану, айтылым кезінде жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алу; сөйлеген кезде дауыс ырғағының дұрыс болуы, деңгей бойынша тақырып төңірегінде лексиканың жеткіліктілігі және грамматикасы.

• **Орта деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы жалпылама түсіну;
- өз қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және өз деңгейлеріндегі лексикалық бірліктерді жеткілікті дәрежеде бере білу;
- қарым-қатынасының негізгі қызметіне байланысты қатысымдық әрекетті құрудың әдіс-тәсілдерін меңгеру;
- айтылым кезінде тілдік құралдарды 25%-дан төмен дәрежеде пайдалану; дауыс ырғағының жеткілікті дәрежеде дұрыс болмауы, сөйлеу кезінде лексика-грамматиканың дұрыс қолданылмауы.

• **Төменгі деңгей:**

Осы деңгейде талдау жұмыстарына қатыса алмау, сөйлесу кезінде қатысымдық және танымдық тұрғыдан қажетті дәрежеде көріне алмайды.

3.2. Жоғарғы - базалық стандарттық деңгейі C1 деңгейіне сәйкес (CI LAR деңгейіне сәйкес)

3.2.1. Жоғары базалық стандарттық деңгейін қалыптастыру кезеңінде төмендегідей біліктілік түрлері қалыптасады: **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, кәсіби бағдарлы, контентті-кәсіби.**

3.2.2. Жоғары-базалық стандарттық деңгейін қалыптастыру кезеңінде сөйлеудің үлгілік типтері мен қатысым түрлері мынандай болады: сұхбат, пікірталас, пікірсайыс.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлау, сұхбат, пікірталас, пікірсайыс, дәлелді бағалау, интерпретация, комментарий, шолу, резюме, жеке және ресми хат, реферат, баяндама, эссе

3.2.3 **Жоғары-базалық стандарттық деңгейдің дескрипторлары** төмендегідей болып табылады:

Тіл мен қатысымдылық жүйесінде:

- төмендегідей қатысымдылық әрекеттері жүзеге асыру дайындығы мен қабілеті;

- ешбір қиындықсыз өз пікірін еркін жеткізе білу; жалпылама, оқу және кәсіпкерлік тақырыптарды байланыстыра отырып ойын анық жеткізу, мүдірмей сөйлей алу;

- білмейтін сөздерді перифразалармен алмастыра отырып, өз ойын еркін жеткізу;

- ешбір дайындықсыз әрі грамматикалық қате жібермей серіктесімен әртүрлі әлеуметтік тақырыптарда қарым-қатынас жасау;

- қандай да бір оқиғаға немесе іске өз қызығушылығын айқын білдіру, өз пікірін қажетті дәлелдермен түсіндіру және нақтылау;

Қатысымның жазбаша және ауызша түрлері саласында студенттер төмендегідей дайындық пен қабілеттілік көрсетеді:

- ақпарат алу;

- КР мен ОТЕ-дегі өзекті саяси, экономикалық, мәдени және басқа да оқиғалар туралы хабардар екенін білдіру;

- шетелдік әріптестерімен байланысқа түсу, әңгімені, пікірталасты, жиналысты бастау;

- түсінік беру;

- талқыланатын мәселені ретке келтіру, күн тәртібін хабарлау;

- көзқарасын білдіру, салыстыру;

- тұрақты тіркестерді пайдалануда вербалды және вербалды емес деңгейде қатысымдылық интерцияларды жүзеге асыру ерекшелігін меңгеру;

- қандай да бір көзқараспен келіспеуді/келісуді дәлелдеу;

- қорытынды шығару, түйіндеме жасау;

- Интеллектуалдық немесе эвристикалық әрекетке шақыру;
- сөйлеушіге эмоционалдық әсер ету;
- оның ұстанымы мен мінез-құлқын басқару;
- әңгіменің жалғасуына септігін тигізу;
- сендіру;
- дегеніне көндіру;
- талап ету;
- ескерту;
- ұсыныс жасау, ақыл беру;
- жиналысты жүргізу, пікірталасты, пікірсайысты қажетті арнаға бұру;
- баяндамашыны таныстыру, ол туралы бірер ауыз сөз айту, қатысушыларды баяндамашыға сұрақ қоюға ынталандыру;
- сөз сөйлегені үшін алғыс білдіру, күн тәртібінің келесі мәселесіне көшу;
- сөз сөйлеу уақытына шек қою, сөз сөйлеушіні тоқтату, ұсынысты қабылдамау, балама ұсыныс жасау;
- сөз сөйлеудің қажет екенін айту, қарсылық білдіру, бүге-шігесіне дейін дәлелдеу, дәлелдер келтіру;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- қолайлы жағдай туғызу, қатысушылардың пікірталасын пә туаға әкелу;
- сипатталған тәжірибедегі айырмашылықтар мен ұқсастықтарды салыстыру;
- сынау
- ақтау, айыптау, жазғыру;
- көтермелеу, мадақтау;
- қорғау;
- іштей келісім, қарсылық білдіру;
- жеке пікірін білдіру;
- сенім білдіру, мүмкіндікті / мүмкін еместікті білдіру;
- дау-дамайға қатысу;
- сөз тізгінін өзі ұстау немесе серіктеске беру;
- кіріспе және қорытынды сөз дайындай алу;
- назар аудару;
- жауап беруден тартыну;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- әңгіменің жалғасуына септігін тигізу;
- берілген тақырып, мәселе, жағдайат бойынша сөз адресатының әлеуметтік жағдайын ескере отырып, әртүрлі тірек сөздерді қолданып және оларды қолданбай-ақ, дәлелді ойлар айту;
- саяси оқиғаларға түсінік беру;
- екі елдің мемлекеттік құрылысын түсіндіру;
- сөйлеген сөздің негізгі тұстарын қысқаша баяндау;
- дәлелді тұжырымдар жасау, оқыған, тыңдаған, көргендері бойынша жалпы

қорытынды жасау;

- таңдаған кәсібінің елдің саяси-әлеуметтік, саяси және мәдени дамуындағы рөлі, даму болашағы туралы айту;

- жалпылау, талдау, дәлелдеу, өз көзқарасын білдіру мақсатында түсініктеме беру мәселесіне, тақырып, мақала бойынша пайымдау түрінде жеке өзі сөйлеу;

- белгілі бір өлшемдер бойынша сөйлеушінің сөзін, айтқанын талдау;
- мәтіннің мазмұны мен кейіпкерлеріне баға бере түсіндіру;
- әңгіменің, пікірталастың, пікірсайыстың нәтижесін түйіндеу және бағалау;
- ұсыныстар, ақыл-кеңестер беру;
- оқылған және тыңдалған мәтін бойынша сөйлеу адресаты мен қатынас жағдаятын есепке ала әңгімені қайта құру;
- сөйлеу адресаты мен қатысым емеурініне сәйкес тілдік құралдарды пайдалану;
- құттықтау, қаратпа сөз сөйлеу;
- басқалардың айтқандарының дұрыс/дұрыс емес екендігін негіздеу;
- болжанған адресатқа байланысты әртүрлі тілдік құралдарды пайдаланып, мәтіндер жазу;
- баяндама мәтінін жасау;
- кәсіби-бағдарлы конференцияларға, симпозиумдарға қатысу;
- тыңдалған немесе оқылған мәтіндердің мазмұнына жазбаша түрде түйіндеме жасау;
- пайымдау элементтері бар эссе жазу;
- сауалнама сұрақтарын құрастыру;
-

3.2.4. Базалық стандарт деңгейі біліктілігін қалыптастыруды бағалау өлшемдері:

1. Қатысымдық ойды жүзеге асыру.
2. Логика-құрылымдық тұтастық.
3. Сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру.
4. Сөйлеушінің қазақ тілінде лингво-мәдени нормаларына сәйкестік.
5. Сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төмен.

Бағалау деңгейі өлшемінің мазмұны:

• **Тиімді деңгей**

- осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну;
- оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сәйкестігін ескеріп, тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды пайдалану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін ақырындап жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық емеурінін жеткілікті етіп толығымен баяндауы; осы деңгейге сәйкес нақты деректерге, тұшымды пікірлерге сілтеме беру, өз ойларын қоса білу;
- қатысымдық әрекеттер жасай білудің әдімі мен амалдарын дәл әрі дұрыс

меңгеру;

- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды 75% тиімді пайдалану, айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және уақытында түзете алуы; сөйлеудің дұрыс ырғағы, тілдік тақырып шеңберінде сөздік қордың жеткілікті болуы және стилдік норманы дұрыс қолдану.
- **Жоғары деңгей:**
 - серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну үшін қайталап сұрау арқылы айтар ойын бағамдау;
 - қатысымдық емеуріннің кейбір деректері мен сілтемелерін пайдалану арқылы ойды нақты дәлелдермен толықтай беру;
 - қатысымдық әрекеттерді қалыптастырудың әдіс-тәсілдерін дұрыс меңгеру;
 - сөйлеуде тілдік құралдарды 50% дұрыс пайдалану, айтылым кезінде жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алу; сөйлеген кезде дауыс ырғағының дұрыс болуы, деңгей бойынша тақырып төңірегінде лексиканың жеткіліктілігі.
- **Орта деңгей:**
 - серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы жалпылама түсіну;
 - өз қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және өз деңгейлеріндегі лексикалық бірліктерді жеткілікті дәрежеде бере білу;
 - қарым-қатынасының негізгі қызметіне байланысты қатысымдық әрекетті құрудың әдіс-тәсілдерін меңгеру;
 - айтылым кезінде тілдік құралдарды 25%-дан төмен дәрежеде пайдалану;
- **Төменгі деңгей:**

Осы деңгейде талдау жұмыстарына қатыса алмау, сөйлесу кезінде қатысымдық және танымдық тұрғыдан қажетті дәрежеде көріне алмайды.

3.3. Жоғарғы-базалық стандартты деңгейі – (C2LSP деңгейіне сәйкес)

3.3.1. Жоғары-базалық стандарттық деңгейін қалыптастыру кезінде біліктіліктің құрамдас бөліктері: лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, кәсіби-бағдарлы, кәсіби арнайы болып табылады.

3.3.2. Жоғары-базалық стандарттық деңгейін қалыптастыру кезінде сөйлеу типтері мен қатысым түрлері төмендегідей болады: еркін әңгіме, пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: баяндау, сипаттау, хабарлау, пайымдау, түйіндеу, қорытындылау.

Тілдік сөйлеу түрлері: бағалау, интерпретация, шолу, комментарий, түйіндеме, дәлелдеу және олардың сәйкестігі.

Сөйлеудің жазылым түрлері: пікір, баяндама, қоғамдық-саяси, педагогикалық, елтанушылық тақырыптарға, сондай-ақ сентенцияға, мақалдар

мен дәйексөздерге сүйене отырып эссе жазу.

3.3.3. Жоғары-базалық стандарттық деңгейдің дескрипторлары:

Тіл жүйесі мен қатысымдық жүйенің қатысымдық әрекеттерін жүзеге асыруға жасалатын дайындықтары мен оның қабілеттері:

- көпшілік әңгімесіне араласу, тұрақты тіркестерді, идиомаларды, олардың нақты мағыналарын сақтай отыра қолданып, сөйлемді өзгертіп қолданудың амал-тәсілдерін пайдаланып, сөйлемнің түпкі мағынасын бере білу;
- қарым-қатынас кезінде жеке, қоғамдық және кәсіби салалар бойынша тілдік шектеусіз әңгіме жүргізу;
- тілдік құралдарды пайдалану барысында қиындықтар туындаса, айтар ойын тез өзгертіп, басқа сөздермен жеткізе білу;

Қатысымның жазбаша және ауызша түрлері бойынша студенттер төмендегідей дайындық пен қабілет көрсетеді:

- көтерілген мәселедегі өзекті, көкейкесті тұстарды айқындау; олардың жаңалығын, танымдық және тәрбиелік мәнін анықтау;
- даулы, қайшылықты мәселелерді өздігінен анықтау;
- пікірталас барысын жоспарлау;
- сөйлеушілердің қатысымдық белсенділігін арттыру жолдарын таңдау,
- олардың беретін жауаптарын болжау;
- студенттердің өздерін ұстай білу, пікірталас барысын реттеу;
- әңгіме тақырыбын шеберлікпен басқа арнаға бұру, пәтуаға келу;
- өз ұстанымын дәлелдеп, сендірі білу және әріптесіне жағымды көзқарас қалыптастыру;
- жеке әрекет етуге шақыру;
- мәселе қоя білу және дәлелдей алу;
- өз көзқарасын дәлелдеп шығу;
- жан-жақты айғақтарға, дереккөздерге сүйеніп, сілтеме жасай отыра дәлелдеу;
- ұсыныстар енгізіп, келелі ой айту;
- оқиғаларға, құбылыстарға, заттарға жан-жақты баға беру;
- пікірсайыстарға қорытынды жасап, оларға баға беру;
- ресми/ресми емес қатынастың, идиомаларды кеңінен пайдаланатын сөйлеу мәдениеті нормаларын сақтау;
- болашақ кәсіби қызметке байланысты мәселелер бойынша хабарламалар мен баяндамалар жасау;
- таңдаған кәсіп саласындағы аса өзекті мәселелер бойынша жан-жақты дәлелдер келтіру;
- кәсіби қызметтің таңдаулы саласын дамытудағы заманауи инновациялық технологиялардың рөлі туралы айта алу;
- жалпымәдени тақырыппен және кәсіби қызметке байланысты әртүрлі деректерді түсіндіру, осы тақырыпта әңгіме немесе пікірталаста өз көзқарастарын жан-жақты дәлелдеп шығу;

- оқыған, көрген, тыңдағандың танымдық, эстетикалық, тәрбиелік мәніне жалпылау, талдау, дәлелдеу, түсінік беру көмегімен қорытынды жасау;
- дәл және анық құрылымдағы күрделі хаттар, баяндамалар, мақалалармен эссе жазу;
- негізі ойды жүйелеп, қысқа баяндау, мәтіннің белгіленген бөліктері арасындағы мағыналық қатынастарды белгілеу;
- әдістемелік және педагогикалық мақалаларды, сондай-ақ әдеби шығармалар мен публицистикалық материалдарға сыни талдауды жүзеге асыру;
- мәжілістің, отырыстың күн тәртібін жасау.

3.3.4. Жоғары базалық стандарт деңгейі біліктілігін қалыптастыруды бағалау өлшемдері.

1. Қатысымдық ойды жүзеге асыру.
2. Логика-құрылымдық тұтастық.
3. Сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру.
4. Сөйлеушінің қазақ тілінде лингво-мәдени нормаларына сәйкестік.
5. Сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы, оқылып отырған тілді игеруі.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төмен.

Бағалау деңгей өлшемінің мазмұны:

• **Тиімді деңгей**

- осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну;
- тілдік құралдарды, қазақ тілінің әлеуметтік-мәдени нормаланына сәйкестігін ескеріп, тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды пайдалану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін ақырындап жеткізе білу қабілеті;
- сөйлеудің сәйкес қатысымдық емеуріні сөйлеудің типтері мен түрлеріне сәйкес логикалық құрлысына қарай таңдау;
- қатысымдық емеурінін барынша жеткілікті етіп толығымен баяндауы; осы деңгейге сәйкес нақты деректерге, тұшымды пікірлерге сілтеме беру, өз ойларын қоса білу;
- қатысымдық әрекеттер жасай білудің әдісі мен амалдарын дәл әрі дұрыс меңгеру;
- сөйлеу кезінде тілдік құралдарды 75% тиімді пайдалану, айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және уақытында түзете алуы; сөйлеудің дұрыс ырғағы, тілдік тақырып шеңберінде сөздік қордың жеткілікті болуы және стилдік норманы дұрыс қолдану.

• **Жоғары деңгей:**

- серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну үшін қайталап сұрай отыра айтар ойын бағамдау;
- оқылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына тілдік құралдардың сәйкестігін жеткілікті дәрежеде сауатты пайдаланып, оларды үнемі орынды

- қолдана бермеу және өз қатысымдық емеурінін дәл бере алу қабілеті;
- қатысымдық емеуріннің кейбір деректері мен сілтемелерін пайдалану арқылы ойды нақты дәлелдермен толықтай беру;
 - қатысымдық әрекеттерді қалыптастырудың әдіс-тәсілдерін дұрыс меңгеру;
 - сөйлеуде тілдік құралдарды 50% дұрыс пайдалану, айтылым кезінде жіберілген қателерді уақытында және өздігімен түзей алу; сөйлеген кезде дауыс ырғағының дұрыс болуы, деңгей бойынша тақырып төңірегінде лексиканың жеткіліктілігі және грамматикасы.
- **Орта деңгей:**
 - серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы жалпылама түсіну;
 - өз қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдармен және өз деңгейлеріндегі лексикалық бірліктерді жеткілікті дәрежеде бере білу;
 - қатысымдық емеуріннің кейбір деректерін пайдалана отыра жеткіліксіз орта дәрежеде дәлелдермен берілуі;
 - қарым-қатынасының негізгі қызметіне байланысты қатысымдық әрекетті құрудың әдіс-тәсілдерін меңгеру;
 - айтылым кезінде тілдік құралдарды 25%-дан төмен дәрежеде пайдалану; дауыс ырғағының жеткілікті дәрежеде дұрыс болмауы, сөйлеу кезінде лексика-грамматиканың дұрыс қолданылмауы.

- **Төменгі деңгей:**

Осы деңгейде талдау жұмыстарына қатыса алмау, сөйлесу кезінде қатысымдық және танымдық тұрғыдан қажетті дәрежеде көріне алмайды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Байынқол Қалиұлы. Қазіргі қазақ тілі: Фонетика. А., 2004.
2. Байынқол Қалиұлы. Қазіргі қазақ тілі. Лексикология. А., 2004.
3. Сағындықұлы Б. Қазіргі қазақ тілі. Лексикология. 1-бөлім. А., 2003.
4. Қалиев Б., Жылқыбаева А. Сөз мағыналарының негіздері. А., 2002.
5. Тіл білімі сөздігі. А., 2000.
6. Хасенова А. Етістіктің лексика-грамматикалық сипаты. А.,
7. 6.08.085— 2010 «Үштұғырлы (қазақ, орыс, шетел) тіл» ҚР МЖМБС. Алматы, 2010.
8. «Білім туралы» ҚР 1999 жылғы 07 маусымдағы № 389-ІІІ Заңы, Астана қ.
9. ҚР 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы, 04.11.2004 ж.
10. ҚР тілдік білім беру тұжырымдамасы (жоба), Алматы, 2010
11. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования, Алматы, 2010-344 с.
12. Иманқұлова С. Егізбаева Н.. Иманалиева Ғ. т.б. Қазақ тілі. Оқу құралы, Алматы, 2008.
13. Күзекова З. Қазақ тілінің практикалық курсы (гуманит.) Алматы, «Ғылым», 2009 ж.
14. www.til.gov.kz (қазақ тілін жеделдетіп оқытуға арналған мультимедиялық кешен). Астана, 2010 ж.
15. Қазақ тілі кешені. Ф. Оразбаеваның жетекшілігімен. Алматы, 2010
16. Күзекова З. Қазақ тілі. (Жоғары оқу орындарының халықаралық қатынастар, саясаттану факультеттеріне, дипломатия қызметкерлеріне арналған) А., 2008.
17. Күзекова З. Қазақ тілі. 2005.

Құрастырғандар:

Кульгильдинова Т.А. – ф.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Ақыш Б.Ө. – ф.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Ким О.Я. – п.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Тоқтарбекова А.Қ. – ф.ғ.м., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Әлібекова К.Е. - аға оқытушы, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

PRYa 2201 ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РУССКИЙ ЯЗЫК

по специальности бакалавриата
5B020700-Переводческое дело

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Исмагулова Б.Х., д.ф.н., профессор, Центрально-Азиатский университет; Суатай С.К., к.ф.н., Национальный центр повышения квалификации «Орлеу»

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «04» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Содержание курса
3. Список рекомендуемой литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая программа по профессиональному русскому языку создана на основе ГОСО РК 6.08.085-2010 «Языки триединства (казахский, русский, иностранный)» и предназначена для специальности «5В020700-Переводческое дело».

Она детализирует и раскрывает содержание стандарта, определяет общую стратегию обучения, воспитания и развития студентов средствами учебного предмета в соответствии с целями изучения профессионального русского языка, которые определены стандартом для базового уровня.

Программа опирается на лингвистические и методические достижения последних лет и на сложившийся опыт преподавания русского языка.

Содержание курса профессионального русского языка представлено в программе в виде трех тематических блоков, обеспечивающих формирование коммуникативной, языковой и лингвистической (языковедческой), а также культуроведческой компетенций. В реальном учебном процессе формирование указанных компетенций должно происходить в тесной взаимосвязи.

Содержание обучения профессиональному русскому языку на базовом уровне, как и на предшествующем этапе, структурировано на основе **компетентного подхода**. В соответствии с этим развиваются и совершенствуются коммуникативная, языковая, лингвистическая (языковедческая) и культуроведческая компетенции.

Коммуникативная компетенция – овладение всеми видами речевой деятельности и основами культуры устной и письменной речи, умениями и навыками использования языка в различных сферах и ситуациях общения, соответствующих опыту, интересам, психологическим особенностям студентов начальных курсов, нацеленных на овладение основными методами лингвистического и лингвопереводческого анализа; умение выражать и обосновывать свою позицию по выбору методов решения поставленных задач; умение анализировать возникающую при решении поставленной задачи экономическую ситуацию и выбирать оптимальную с экономической точки зрения тактику;

Языковая и лингвистическая (языковедческая) компетенции – систематизация знаний о языке как знаковой системе и общественном явлении, его устройстве, развитии и функционировании; общих сведений о лингвистике как науки; овладение основными нормами русского литературного языка, обогащение словарного запаса и грамматического строя речи студентов; совершенствование способности к анализу и оценке языковых явлений и фактов, умения пользоваться различными лингвистическими словарями.

Лингвокультурологическая компетенция – осознание языка как

формы выражения национальной культуры, взаимосвязи языка и истории народа, национально-культурной специфики русского языка, владение нормами русского речевого этикета, культуры межнационального общения, осуществление реферирования и аннотирования специальных научно-технических и художественных текстов различной сложности на рабочих языках переводчика с учетом специфики иного лингвокультурного социума.

– **Цель преподавания дисциплины:** овладение русским языком как средством общения; ознакомление с современными методами сбора, хранения и обработки информации в сфере профессиональной деятельности филолога по иноязычному образованию; развитие умений и навыков коммуникативного общения в четырех видах речевой деятельности: чтение, письмо, говорение, аудирование; разработка стратегий усвоения и активизации, пополнения, расширения и актуализации приобретённых знаний на основе знания основных стилевых и жанровых разновидностей художественного текста уметь осуществлять анализ, обзор, реферативные описания особенностей авторских стилей и его произведений;

– освоить основные принципы и приемы теории и практики редактирования, овладеть приемами иноязычного редакторского анализа, восстановления и распознавания авторских текстов и др.

– свободно владеть рече-коммуникативными реализациями в устно-письменных формах иностранного языка;

– освоить в иностранном языке лингво-культурологические особенности межкультурных пластов и смысловых расхождений, вызванных социо и этнокультурологической спецификой языков;

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

1. Структура курса

Согласно ГОСО на изучение дисциплины «Профессиональный русский язык» выделяется 2 кредита. В рамках данного объема происходит освоение изучаемого материала в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, в соответствии с которой обучение русскому языку ранжируется по следующим уровням:

1. Уровень базовой стандартности (III национальный стандартный – **III - НС**), соответствующий уровню B2 ОЕК;

2. Уровень сверх-базовой стандартности (III национальный стандартный - **IV-НС**), соответствующий уровню C1, C2 ОЕК. Это ранжирование дано в ГОСО «Языки триединства», разработанном в КазУМОиМЯ им. Абылай хана на основе когнитивно-лингвокультурологической концепции С.С. Кунанбаевой². Термин лингвокультурологические комплексы (КЛК) также предложен автором

² Кунанбаева С.С. Современная теория и практика иноязычного образования. – Алматы, 2010. – 362с.

этой концепции.

2. Предметное содержание

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

На уровне базовой стандартности (B2) реализуются следующие КЛК:

Социально-культурная сфера общения представлена следующими темами:

«**Человек и язык**», раскрывающаяся в следующих **субтемах**: «Билингвизм», «Полиязычие», «Классификация языков стран изучаемых языков», «Межкультурные сходства и различие стран изучаемых языков. Для развития устных форм коммуникации предлагаются:

Типовые ситуации:

- выскажите своё мнение: как развивается билингвизм? Могут ли слова приобретать новое значение?
- студент приглашает приехавшего из-за рубежа друга на день рождения. Расскажите другу, к какой языковой группе принадлежит казахский язык . Друг интересуется этимологией слов.
- поспорьте с другом на тему: « В казахском языке много арабизмов, но от этого он только приобретает плюсы». Заимствования в русском языке
- защита проекта : Новые слова в политическом дикуurse Казахстана, России, США.

«Функциональные сферы, в которых обнаруживается деловой дискурс».

Субтемы:

« Переговоры в сфере бизнеса»;

«Телефонные разговоры между представителями различных компаний»; Деловая корреспонденция, включающая в себя разные виды документов, в т.ч. письма.

Типовые ситуации:

Как Вы охарактеризуете деловой дискурс?

Какова роль клише в деловом дискурсе? Специфические стратегии делового дискурса, представленные в различных формах в зависимости от цели профессиональной коммуникации, например, презентация, переговоры, статьи в специальных СМИ, собеседования, интервью, тренинги и т.д

Защита проектов: Деловой дискурс как институциональное явление.

Для развития письменных форм коммуникации проанализируйте функциональные сферы, в которых обнаруживается деловой дискурс, а именно: телеграммы, факсимиле, отчеты, меморандумы, чеки, счета и т.д.

«Современные проблемы молодёжи» Субтемы: «Современные молодёжные субкультуры», «Трудоустройство и занятость молодёжи», «Академический дискурс»

Типовые ситуации:

-В кругу друзей обсуждаются вопросы: Почему молодые люди так стремятся быть модно одетыми? Можно ли модно одеваться, не имея на это достаточных средств?

-Согласны ли вы с мнением: «О вкусах... спорят». Мотивируйте свой ответ.

-Убедите курящих бросить курить, дайте им свои советы.

-Составьте набор пожеланий для людей некурящих.

-Согласны ли вы с мнением, что «Пассивное курение – медленное самоубийство, поскольку табачный дым более агрессивен, чем при активном курении»? Обоснуйте свой ответ.

- Придумайте жизненные ситуации, в которых вашим друзьям предлагают выступить с докладом на научную тему. Посоветуйте им, как нужно приступить к докладу и подготовить так, чтобы слушали с интересом.

-Составьте диалоги на темы: «Рынок труда», «Устройство на работу», «Организация и условия труда», «Отношения в коллективе», «Конфликты и способы их решения».

«Экологические проблемы в современном мире»

Субтемы: «Экология языка», «Эколингвистика», «Международные организации природоохранительного профиля», «Охрана окружающей среды».

Типовые ситуации:

-Проведите «круглый стол» на одну из тем: «Направление, исследующее природные, социальные и культурные условия, необходимые для сохранения самобытности и ее языка», «Нравственность и экология языка»

- Лингвоэкологическая модель системы образования предполагает практику внедрения лучших педагогических, инновационных идей и опыта по всем аспектам речетворческой деятельности в педагогический процесс. Выясните, какие проблемы эколингвистики необходимо решить? Лингвоэкологическая коммуникация - это практика совершенствования коммуникативной деятельности в процессе духовно-нравственного становления личности.

Типовые ситуации:

-Подготовьте и проведите научно-практическую конференцию на тему: «Проблемы экологии: взгляд молодых исследователей».

-Составьте реферат научной статьи по предложенной модели, используйте

методические рекомендации.

-Составьте аннотацию представленной дипломной работы по естественным или социально-научным наукам (физика, математика, биология, химия, экология, история, география)

Не преувеличивают ли некоторые ученые проблему необходимости сохранения языка?

Может быть, для активизации изучения казахского языка как государственного целесообразно ввести во всех рабочих коллективах «дни казахского языка»?

«Общество и медицина»

Субтемы: «Развитие системы здравоохранения в стране изучаемого языка, РК»; «Международные организации, занимающиеся медицинской и гуманитарной помощью»; «Медицинская катастрофа»; «Научные достижения в современной медицине» реализуются типовыми ситуациями, направленными на развитие **устных форм коммуникации:**

А) Вам необходимо разъяснить собеседнику (аудитории) основные направления развития системы здравоохранения РК, представленные в Послании Президента Республики Казахстан народу Казахстана.

Б) Защита коллективных проектов «Система медицинского обслуживания и формы социальной защиты в РК и РФ», «Развитие медицины в Казахстане: от народной медицины к высокотехнологичным методам лечения», «Система медицинского образования в РК и РФ», «Вклад ученых Казахстана в развитие медицины».

Развитие письменных форм коммуникации: реферативное сообщение об основных отраслях медицины и медицины Казахстана начала XXI века.

А) Дискуссия на тему «Болезни века. Можно ли их победить?»

Б) Круглый стол на тему «Люди с ограниченными возможностями и жизнь без барьеров. Забота о них – наш долг перед собой и обществом».

В) Дискуссия на тему «Здоровый образ жизни – осознанная необходимость или мода?».

Развитие письменных форм коммуникации: эссе о значимости здорового образа жизни в формировании здоровой нации.

Для углубления лексической, грамматической и стилистической базы коммуникации: составление глоссария по теме, включающего основные казахские и русские межъязыковые синонимы – термины и устойчивые сочетания слов.

На уровне сверх-базовой стандартности (С1) реализуются следующие КЛК: обще-профессиональная сфера общения представлена следующими темами:

«Мировое образовательное пространство»

Субтемы: «Интеграционный процесс в науке и образовании» (Болонский

процесс, Лиссабонский процесс ...), «Кредитная технология образования», «Аккредитация и аттестация вузов», «Современные формы образования» (дистанционное обучение, электронные библиотеки, онлайн образование, компьютерные образовательные программы и т.д.)

«Наука в современном обществе»

Субтемы: «Научные открытия мирового значения», «Выдающиеся ученые, изменившие мир», «Инновационные технологии в странах изучаемых языков», «Международные премии и награды за научные достижения и открытия»

Типовые ситуации:

- Для написания курсовой работы вы решили поработать в читальном зале университета. Но там не оказалось нужной литературы. Вас посоветовали обратиться в электронную библиотеку университета.
- Две группы: «консерваторы» и «новаторы» проводят диспут на тему: «Плюсы» и «Минусы» кредитного образования»
- Выясните, к каким последствиям может привести процесс присоединения высшего образования к Болонскому процессу: модернизация на этом пути погубит всю сложившуюся систему образования или это выход на более высокий уровень ее развития?
- Защита проектов: о научных открытиях мирового значения, о вкладе ведущих ученых в развитие мировой науки.

«Международные коммуникации в условиях глобализации»

Субтемы: «Виды СМИ», «Роль СМИ в жизни общества», «Реклама как особая форма коммуникации», «Научные открытия в области информационных технологий»

Типовые ситуации:

- Обсудите тему: «Каковы перспективы различных видов СМИ?»
- Обсудите положительное и негативное воздействие СМИ на культуру.
- Прокомментируйте следующие высказывания:
 1. «Средства массовой информации не менее опасны, чем средства массового уничтожения» (Петр Капица);
 2. «Окно в мир можно закрыть газетой» (Станислав Ежи Лец);
 3. «На сто умеющих читать приходится едва ли один умеющий думать » (Джон Рескин).

«Мировое общественно-политическое пространство»

Субтемы: «Место и роль Казахстана в мировом сообществе», «Политическая система стран изучаемых языков», «Международные организации мира» (ООН, ОБСЕ, ШОС...), «Межправительственные и неправительственные организации»

Типовые ситуации:

- Защита проектов о достижении Казахстана на международной арене, о международных организациях мира, о политической системе стран изучаемых языков.
- Составьте интервью с казахстанским политиком
- Напишите выступление от имени одного из лидеров ШОС
- Подготовьте обзор актуальных политических событий.
- Инсценируйте встречи политических деятелей, деловые переговоры, пресс-конференции.

«Международное экономическое пространство»

Субтемы: «Экономическая система стран изучаемых языков», «Международные экономические сообщества и организации», «Международные экономические программы и проекты», «Экономические реформы стран изучаемых языков» (свободная экономическая зона, приватизация ...)

Типовые ситуации:

- Подготовьте презентацию проекта о международной экономической программе.
 - Составьте веб-квест об экономических системах США и Казахстана
- Для развития письменных форм коммуникации предлагаются: эссе, тезисы доклада, рефераты.

На уровне сверх-базовой стандартности (С2) реализуются следующие КЛК: специально-профессиональная сфера представлена следующими темами:

«Мир перевода и переводчика».

Субтемы: «Моя профессия переводчика в Казахстане и в стране изучаемого языка», «Престиж профессии переводчика в Казахстане и в стране изучаемого языка»

Типовые ситуации:

- Обсудите тему: «Какими качествами и навыками должен обладать филолог, чтобы стать редактором»
- Беседа о планах на будущее и о будущей профессии.
- Встреча с представителями избранной профессии. Обсуждаются вопросы: как стать настоящим профессионалом? С какими трудностями может встретиться молодой специалист и можно ли их избежать?
- Подготовьте публичное выступление на тему: «Профессиональный путь филолога».

«Язык в сфере деловых взаимоотношений и деловой дискурс» Субтемы:

«Лингвистические особенности государственной документации, управления и организации», «Языковые единицы деловых взаимоотношений, язык деловых

встреч, презентаций, конференций, речевые ситуации в сфере деловых отношений, языковые единицы, используемые в деловых текстах»

Типовые ситуации:

-Подготовьте пресс-конференцию ШОС

-Подготовьте и инсценируйте деловую встречу глав государств, правительств.

«Юридическая лексика, язык права и лексико-семантические вопросы юридического дискурса»

Субтемы: «Специфика юридического языка. Язык законов, процессуальных актов, судебных речей», «Публичные речи в судебных процессах»

Типовые ситуации:

-Проведите деловую игру по любому уголовному делу. Распределите роли

-дебаты “Надо ли отменять смертную казнь?”, круглый стол “ Знаешь ли ты свои права и обязанности?”

«Лексика инновационных технологий и виды переводов»

Субтемы: «Язык ИКТ в различных сферах», «Интернет-лексика»

Типовые ситуации:

-Составьте веб-квест об использовании ИКТ в различных сферах.

Для реализации коммуникативной деятельности предлагаются следующие **типовые ситуации:**

-Подготовьте и проведите научно-практическую конференцию на тему: «Как найти необходимую информацию и пути быстрого поиска необходимой научной информации».

-Составьте реферат научной статьи по предложенной модели, используйте методические рекомендации.

-Проведение беседы на тему: Какие программы используете для поиска необходимого материала. Покажите это на примере.

Для реализации письменной речи необходимо написать сочинение - эссе «Как заменить старое на новое?»

«Лексика СМИ и прагматический дискурс»

Субтемы: «Язык и стиль массовых коммуникаций», «Рекламный текст: рекламное обращение; язык рекламы; выразительные и художественно-изобразительные средства в рекламе; выразительные средства речи; семиотика в рекламе; стилистика рекламы»

Типовые ситуации:

-Подготовьте и обсудите проекты сбыта какого-либо вида продукции соперничающими фирмами, например, «Coca-Cola» и «Pepsi-cola».

Для развития письменных форм коммуникации предлагаются написание эссе,

доклад, реферат

Специально-профессиональная сфера представлена следующими темами:
«Лексика экономики и бизнеса и экономический дискурс», раскрывающаяся в следующих **субтемах:** «Терминология лексика в отраслях экономики, банковского дела, финансов, менеджмента, маркетинга», «Активная лексика, необходимая для делового общения и переговоров по экономическим и финансовым вопросам»

Типовые ситуации:

- Проведите беседу руководства казахстанского предприятия с представителями зарубежной фирмы по поводу срыва поставок нового оборудования.
- Подготовьте и инсценируйте деловое совещание по экономическим и финансовым вопросам.

«Язык политики и общественно-политический дискурс»

Субтемы: «Язык как объект особой языковой политики и языкового планирования со стороны государства», «Политическая лексика (специальный политический язык, функциональный стиль политики). Политическая терминология. Язык политической пропаганды»

Типовые ситуации:

- Подготовьте предвыборную речь (5-7 минут), следуя методическим рекомендациям.
- Подготовьте и проведите политическое ток-шоу («Времена», «Три угла», «К барьеру!», «Свобода слова» и др.)

«Особенности языка и стиля дипломатической, консульской службы и таможенного дела»

Субтемы: «Лексика и фразеология современных дипломатических и консульских документов и писем. 1. Венская конвенция 1961 года – классы дипломатических представительств, ранги и должности дипломатических сотрудников и их функциональные обязанности. 2. Дипломатические документы и письма: а) верительные, отзывные и отпускные грамоты, запрос агремана; б) личные, вербальные, циркулярные ноты; в) памятные записки, меморандумы; г) официальные заявления, коммюнике, договоры, конвенции; д) препроводительные и др. письма, телеграммы; е) частные письма полуофициального характера. 3. Консульские документы (экзекватура, патент и др.). Ноты и письма по консульским вопросам», «Терминологическая лексика таможенного дела»

Типовые ситуации:

- Составьте Циркулярную ноту Министерства иностранных дел дипломатическим представительством, консульским учреждениям и правительствам международных организаций, аккредитованным в РК.

-Составьте запрос перед назначением посла и последующем отказе.

«Язык художественной литературы»

Субтемы: «Языковое многообразие художественной литературы», «Выразительные средства языка (тропы, сравнение, олицетворение, метафора, метонимия и т.д.). Язык поэзии»

Типовые ситуации:

-Прочитайте и сделайте реферирование одной из глав книги Д. Карнеги. «Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично»

-Напишите статью о роли искусства в жизни человека, используя выразительные средства языка.

Для развития письменных форм коммуникации предлагается написать эссе, отзыв, рецензию на фильм, книгу, ноту протеста, дипломатическое письмо.

3. ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

3.1. Уровень базовой стандартности - соответствие уровню **B2** общеевропейской шкалы компетенций.

3.1.1. Формируемым составом компетенций на этапе формирования **уровня базовой стандартности** являются: **лингвокультурологическая, социокультурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

3.1.2 Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования **уровня базовой достаточности** являются: беседа, интервью, дискуссия.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение, рассуждение.

Типы речевых высказываний: объяснение, определение, оценка, резюме, интерпретация, комментарий.

Типы письменных речевых произведений: CV, телефакс, официальное письмо, тезисы доклада, эссе.

3.1.3. Дескрипторами уровня базовой стандартности являются:

- овладение системой языка и способами ее использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

-система речи и коммуникации как:

-готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

-бегло вести разговор на разнообразные темы: общие, учебно-

- профессиональные, а также касающиеся свободного времени;
- общаться без подготовки, не допуская грамматических ошибок, без видимых ограничений стилей речи;
 - вести диалог довольно бегло и без подготовки;
 - подчеркнуть личную заинтересованность в каком-либо деле, объяснить и подкрепить свою точку зрения при помощи необходимых доводов;
 - передать в беседе оттенки эмоций.
- в области устных и письменных форм коммуникации студенты демонстрируют готовность и способность:**
- давать достаточно развернутые описания по широкому кругу интересующих их вопросов;
 - развивать и подкреплять свою точку зрения достаточно развернутыми дополнительными утверждениями и примерами;
 - пояснять свою точку зрения по актуальному вопросу, указывая на плюсы и минусы выдвигаемого положения;
 - делать довольно четкие сообщения по самым общим вопросам почти без подготовки;
 - сделать ясный, логично построенный доклад, выделяя важные моменты, приводя доводы за и против какой-то определенной точки зрения, рассказывая о плюсах и минусах различных вариантов.
 - передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (официальное письмо, эссе и др.);
 - последовательно излагать в письменной форме факты, события прочитанного, прослушанного и просмотренного (текста, картины и видеофильма), а также выражать своё отношение к поступкам действующих лиц, к описываемым фактам и событиям;
 - написать эссе или доклад в развитие какой-либо позиции, приводя доводы за и против определенной точки зрения и поясняя плюсы и минусы вариантов решения;
 - уловить большую часть того, что говорится вокруг и участвовать в обсуждении;
 - понять основные положения лекций, бесед, докладов и других видов тематически и лингвистически достаточно сложных выступлений, касающихся образовательной и профессиональной деятельности;
 - отбирать культурологически значимую информацию;
 - критически осмысливать полученную информацию, оценить факты и события;
 - выразить свое отношение к происходящим событиям, к действиям персонажей;
 - просмотреть тексты малых форм в поисках нужной информации;
 - извлекать нужную информацию из материала прагматического характера (реклама, проспекты, программы, справочные листовки, брошюры ...);
 - читать корреспонденцию по интересующим вопросам и без труда улавливать

основной смысл.

3.1.4. Критерии оценивания сформированное компетенций на уровне базовой стандартности:

- Реализация коммуникативного замысла;
- Логико-структурная целостность
- Владение предметным содержанием речи.
- Соответствие лингвокультурным нормам носителей языка
- Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

• **Оптимальный уровень:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнера, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учетом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Высокий уровень:**

- достаточно' полное понимание коммуникативных намерений партнера с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учете их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с 'недостаточным адекватному типу речи логическим построением;

-недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;

- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Средний уровень:**

-только общее понимание коммуникативных намерений партнера с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;

- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объема лексических единиц;

Низкий уровень:

- Неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне. Речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

3.2. Уровень сверх-базовой стандартности – (соответствие уровням C1,C2)

3.2.1. Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: лингво-культурологическая, социо-культурологическая, профессионально-ориентирующая, профессионально-специализирующая.

3.2.2. Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: свободная беседа, полемика, дискуссия.

Типы устной и письменной коммуникаций: повествование, описание, сообщение, рассуждение.

Типы композиционно-речевых высказываний: оценка; интерпретация; обзор; комментирование; резюме; полемика-аргументация и их сочетание.

Типы письменных речевых произведений: отзыв; доклад; эссе на общественно-политические, профессиональные и страноведческие темы, а также с опорой на сентенции, максимы, пословицы, цитаты.

3.2.3. **Дескрипторами уровня сверх-базовой стандартности** являются: **в системе речи и коммуникации** готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- участвовать в различных формах полилогического общения, пользоваться идиоматическими выражениями, фразеологизмами с учетом их коннотативных

значений, передавать тончайшие оттенки смысла, используя разнообразные способы видоизменения высказывания;

- вести беседу, не чувствуя языковых ограничений в личной, общественной и профессиональной сферах общения;
- быстро перефразировать свое высказывание, если возникают трудности в использовании языковых средств.

В области устных и письменных форм коммуникаций студенты демонстрируют готовность и способность:

- выявлять актуальность, злободневность поднимаемых проблем; определять их новизну, познавательный и воспитательный потенциал;
- самостоятельно выделять спорные вопросы, противоречия;
- планировать ход дискуссии;
- выбирать способы стимулирования коммуникативной активности собеседников;
- прогнозировать их ответные реакции (контраргументы оппонентов);
- управлять групповым взаимодействием; регулировать ход дискуссии;
- уметь менять тему разговора, подводить к консенсусу;
- убеждать, доказывать, вызывать положительное отношение к своей позиции у партнеров по общению;
- побуждать к индивидуальной деятельности;
- формулировать и аргументировать проблему;
- отстаивать свою точку зрения;
- доказывать, прибегая к развернутой аргументации, ссылкам на источники, авторитеты и т.п.;
- соблюдать нормы официального/неофициального общения, культуры речи с широким использованием идиоматических выражений.
- делать сообщения, доклады по проблемам, связанным с их будущей профессиональной деятельностью;
- выдвигать и давать развернутую аргументацию по наиболее актуальным проблемам в области избранной профессии;
- высказываться о роли современных инновационных технологий в развитии избранной сферы профессиональной деятельности;
- комментировать различные факты, связанные с общекультурной тематикой и профессиональной деятельностью;
- развернуто и доказательно аргументировать свою точку зрения в беседе или дискуссии по проблемам, связанным с будущей профессиональной деятельностью и на общекультурные темы
- делать заключение о нравственной, эстетической, воспитательной значимости прочитанного, увиденного и услышанного с помощью обобщения, цитации, анализа, аргументации, комментирования;
- писать сложные по форме письма, доклады, статьи и эссе, которые имеют четкую и ясную структуру;

- лаконично излагать основные мысли (суждения), систематизировать их, обобщать, устанавливать смысловые отношения между выделенными частями текста и др.;
- сообщать в предельно сжатом виде о наличии определенных сведений, материала из конкретных областей знаний и оценивать его в целом (при написании аннотации).

3.2.4. Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне сверх-базовой стандартности:

1. Реализация коммуникативного замысла;
2. Логико-структурная целостность
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей языка
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

Оптимальный уровень

- полное понимание коммуникативных намерений партнера, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учетом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др.; речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

Высокий уровень:

- полное понимание коммуникативных намерений партнера с использованием контрольных вопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учете их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватным типом речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

Средний уровень:

- только общее понимание коммуникативных намерений партнера с постоянным использованием контрольных вопросов для уточнения;
- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объема лексических единиц;
- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно не высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;
- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; не достаточно правильное интонационное, лексико-грамматическая оформление речи.

Низкий уровень:

- Неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне. Речевое поведение коммуникативно и когнитивно неприемлемо.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Аблыкулова К.Е., Ким Г.В. Павленко В.К. Русский язык. Практический курс (Учебное пособие)- Алматы: 2011г.
2. Жаналина Л.К. Практический курс русского языка.- Алматы: Рауан. 2002.- 173 с.
3. Голубева М. Основы культуры речи. Учебное пособие. Алматы, 2001г.- 195с.
4. Варламова И.Ю. Грачев И.А, Практикам по русскому языку и культуре речи: Русская речь сегодня, изд-во РУДН, 2006 г.
5. Амиантова Э.И. и др. Лексика русского языка. Учебное пособие, М., 2009г.
6. Борисова Е.Г. Лингвистические основы РКИ. Учебное пособие, М., 2007г.
7. Грекова О.К. Обсуждаем, пишем диссертацию и автореферат, М., 2010 г.
8. Журавлева В.Н. Анатомия. Толкование и сочетаемость терминов. Учебный словарь. М., 2009г.
9. Михеева Л.Н. Время как лингвокультурологическая категория, М., 2009г.
10. Прохорова Е.В. Языковая личность российского политика, М., 2010 г.
11. Розенталь Д. Э. Практически стилистика русского языка. М. 1998.
12. Новоселова Л.Л. Виды упражнений по стилистике - М. 1980.
13. Бельчиков Ю.А. Практическая стилистика современного русского языка. - Изд.: АСТ-Пресс Книга, 2007г.
14. Сборник упражнений по русскому языку Учебное пособие для вузов (под ред. Каленчук М.Л., Касаткина Л.Л.) Изд. 2-е. Высшее профессиональное образование. Педагогические специальности, 2006г.
15. Голуб И.Б. Основы красноречия. Учеб. пособие для старших классов с углубленным изучением гуманитарных предметов. - VI. 2010г.
16. Шустикова Т.В. Русские глаголы. Формы и контекстное употребление. Учебное пособие, 2008 г.

Дополнительная литература

1. Памятники мирового искусства. Русское искусство 19-начала 20 века. М, 1972г.
2. Русское искусство. Очерки о жизни и творчестве художников. М., 1981г.
3. Стасевич В.Н. Пейзаж. Картина и действительность. М.. 1984г. Мальцева Ф.С. Мастера русского реалистического пейзажа. М, 1982г.
4. Профессор Владимир Жданов: «...борьба с пьянством - безумное и бессмысленное занятие! Бороться надо за трезвость!» - КП, 27.08.09
5. Журнал «Экология в современном мире»
6. Тишков В. А. Этнология и политика. М., 2001 5. Егоров В.В. Телевидение и власть. М.,1997.
7. Иголкин А. Пресса как оружие власти // Россия XXI. 1995. №11-12.
8. Игнатов Н.Г., Мотков СМ. Роль СМИ в процессе формирования общественного мнения // Вестник Моск.у н-та. Сер. 10.1997. № 1.

9. Дмитрий Палихата: Моя профессия - переводчик
10. Кочетков В.В. Психология межкультурных различий. - Мл ПЕР СЭ, 2002.
11. Лебедько М.Г. Культурные преграды: преодоление трудностей межкультурного общения. (Culture Bumps Overcoming Misunderstandings in Cross-Cultural Communication.) - Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1999.-195с.
12. Кочетков В.В. Деловые культуры в международном сотрудничестве. - М.: Социум, 2002г.
13. "Независимый политолог прогнозирует партийный расклад после перерегистрации партий. Кто преодолеет 50-тысячный рубеж?" КазИн-фср>: - ноября 2002г;
14. [http: 'www.heritagenet.unesco.kz/kz/content/art'izobrazitel_fine_art.htm](http://www.heritagenet.unesco.kz/kz/content/art'izobrazitel_fine_art.htm)
15. [http: roerich.kz/publication/DPI_Kaz.htm](http://roerich.kz/publication/DPI_Kaz.htm)
16. [http: 'kazakhstan.orexca.com/rus/kazakhstan_reserves.shtml](http://kazakhstan.orexca.com/rus/kazakhstan_reserves.shtml)
17. [http: 'tarih.ru/2008/09/21/izmeneniya-v-obshchestvennoy-zhizni-kazakhstana.html](http://tarih.ru/2008/09/21/izmeneniya-v-obshchestvennoy-zhizni-kazakhstana.html)
18. [http: translation-blog.ro/tenniriv](http://translation-blog.ro/tenniriv)

Разработчики:

Кульгильдинова Т.А., д.п.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Ким О.Я., к.п.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алибекова К.Е., ст.преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Ақыш Б.Ө., к.ф.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Тоқтарбекова А.Қ., м.ф.н., КазУМОиМЯ им. Абылай хана

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

**МКМBShT 2203 МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС
МӘНМӘТІНІНДЕГІ БАЗАЛЫҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ**

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШКІР ЖАЗҒАНДАР: Қаңлыбаева Ж.С., ф.ғ.к., доцент, Т.Қ. Жүргенов атындағы Ұлттық өнер академиясы; Асанова Г.С., PhD докторы, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӨТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

МАЗМҰНЫ

1. Түсінік хат
2. Пәннің мақсаты мен міндеттері
3. Курстың құрылымы
4. Пәннің мазмұны
5. Қатысымдық әрекеттің тиімді түрлерін оқытуға қойылатын талаптар
6. Білім деңгейін бағалау өлшемдері
7. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі
8. Авторлар ұжымы

ТҮСІНІК ХАТ

Соңғы он шақты жылда қарқын алып отырған ықпалдастық үдерістері, кәсіби және академиялық алмасулар, халықаралық ынтымақтастықтың одан әрі дамуы шетел тілін үдемелі түрде дамытуға жол ашты. Бұл тұрғыдан, шет тілі қазіргі тарихи кезеңде жаңа мемлекеттің негізгі ресурстарының бірі болып табылатын қоғамның зияткерлік әлеуетін қалыптастырудың пәрменді құралы статусына ие болады.

Қалыптастырылатын біліктіліктер негізінде деңгейлік тұрғыдан оқыту және оларды Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіне сай кезеңдік тұрғыдан бөлу технологиясына сәйкес мамандарды дайындау ісін жаңарту шетел тілін оқытудың алдында тұрған стратегиялық мақсат болып табылады.

Бұл мақсаттың нәтижесі **мәдениетаралық қарым-қатынастың субъектісі** ретінде танылатын тұлғада **мәдениетаралық құзыреттілік** қалыптастыру арқылы шет тілін оқытудың мақсатын жаңарту болмақ.

Бұл құзыреттілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық негізі отандық әдістемелік ғылымда бірінші рет жасалынған «Когнитивтік-лингвомәдени әдістеме және шетел тілі мен көптілді білім беру теориясы» (Құнанбаева С.С.) еңбегі болып табылады. Бұл еңбек мәдениетаралық коммуникация теориясы саласында атқарылған жұмыстарды жалпылап, ірілендіруді көздейтін когнитивті-лингвомәдени әдістемесі мен мәдениетаралық коммуникация теориясынан тұрады. Шеттілдік және көптілдік білім берудің қазіргі заманғы теориясының әмбебап концептуалды негізі ретіндегі когнитивті-лингвомәдени әдіснама білім беру үдерісін ұйымдастыру тәжірибесін түбегейлі өзгертетін тілдік білім беру үдерісін үлгілеуді және үштілділік жағдайында тілді үйретудің отандық, халықаралық бейімделген деңгейлік үлгісін жасауды жаңашыл тәсілдермен қамтамасыз етеді.

«Базалық шет тілі» пәні «5B020700-Аударма ісі» бакалавриат мамандығы бойынша міндетті компоненттердің бірі болып табылады және 2 курста (3,4 семестрлерде) оқытылады.

Жалпыеуропалық B2 деңгейіне сәйкес оқудың екінші жылында БШТ-н оқытудың мақсаты студенттерде мәдениетаралық коммуникативтік және кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыру болып табылады. Коммуникативтік құзыреттілік студенттерде қалыптасатын білім, дағды және тұлғалық қасиеттеріне сүйене отырып, студенттердің мәдениетаралық деңгейде шет тілінде қарым-қатынасқа ене алу қабілеті ретінде қабылданады.

Міндеттері:

- жанама түрдегі қатысым саласында **сөйлесімде** студенттер дайындалған диалогтік және монологтік айтылымды меңгеруі тиіс;
- жанама түрдегі қатысым саласында **тыңдалымда** негізгі мақсат тыңдаған мәтінді жан-жақты, толығымен түсіну болмақ;
- жанама түрдегі қатысым саласында **оқылымда** студенттер берілген стратегияға сәйкес түпнұсқа көздерін оқып, одан ақпарат ала білуі керек;

- жанама түрдегі қатысым саласында **жазылымда** студенттер оқыған (тыңдаған) мәтіннің мазмұнын жеткізе білумен қатар, белгілі бір жанрға жататын мәтінді жазудың нақты ережелерін сақтай отырып, өз ойларын білдіре алуы керек.

Сондай-ақ, студенттер ағылшын фонемаларын дұрыс және анық айтып, сөйлеу кезінде түрлі интонациялық үлгілерді қолдана білуі қажет. Студенттер қатысымдық құзыреттілікке қол жеткізу үшін грамматикалық материалдың қажетті көлемін меңгерген болуы керек.

Күтілетін нәтижелер:

Оқу нәтижесінде студенттер

Сөйлесім бойынша студенттер дайындалған диалогтік және монологтік айтылымды меңгеруі тиіс;

Тыңдалым кезінде негізгі мақсат тыңдаған мәтінді жан-жақты, толығымен түсіну болмақ;

Оқылым кезінде студенттер берілген стратегияға сәйкес түпнұсқа көздерін оқып, ақпарат ала білуі керек;

Жазылым кезінде студенттер оқыған (тыңдаған) мәтіннің мазмұнын жеткізе білумен қатар, белгілі бір жанрға жататын мәтінді жазудың нақты ережелерін сақтай отырып, өз ойларын білдіре алуы керек.

Сондай-ақ, студенттер ағылшын фонемаларын дұрыс және анық жеткізіп, сөйлеу кезінде түрлі интонациялық үлгілерді дұрыс қолдана білуі қажет. Студенттер қатысымдық құзыреттілікке қол жеткізу үшін грамматикалық материалдың қажетті көлемін меңгеруі тиіс.

Пререквизиттер мен постреквизиттер

Базалық шетел тілі **пәні**, Мемлекет теориясы: Ұлыбритания, АҚШ, Тіл біліміне кіріспе пәндерін оқу барысында алған білімдері, дағдылары мен машықтарына **негізделеді**.

Пән 2-курста базалық шет тілін (БШТ) оқуға қажетті практикалық платформаны **жасауы керек**. Кустың постреквизиттері Кәсіби бағытталған шетел тілі, Тіл білімінің теориясы пәндері болып табылады.

Курс студенттерден міндетті түрде қатысып, дайындалуды қажет ететін практикалық сабақтардан тұрады. Олардың пәндік мазмұны пікірталастық сайыс түрінде талқыланады. Оқу курсын осылайша жоспарлау курстың тақырыбы мен мәселесі бойынша студенттердің ақпараттық тұрғыдан алдын ала хабардар болуы мен белгіленген қатысым салалары бойынша өткізілетін сабақтың мәселелері мен тақырыптарының жүйелі түрдегі үлгілері мен көрсетілімдері КЛК (когнитивті лигвомәдени кешен) ретіндегі оқу-ұйымдастыру жұмыстарын қамтамасыз ететін қатысымдық-мазмұндық кешен мазмұнын талқылауға дайын болуына негізделеді. Студенттің шетел тілінде қарым-қатынас жасау құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған мақсатты оқу әрекеті мен пән мазмұнынан жақсы хабары болуы оның кейбір қатысым

аясы шеңберінде, сондай-ақ кең ауқымды мәселелерді бірлескен және жекелей еркін және дәлелді түрде талқылауға дайын болуына жағдай жасайды.

Курстың мақсаты мен міндеті

Курстың негізгі **мақсаты** – **стандартты базалық деңгейге** сәйкес шеттілдік білім беру үдерісінде тіл мамандықтары студенттерінің **мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін** қалыптастыру болып табылады.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттіліктің құрылымы білім беру біліктілігінің сипатын бейнелейді және ана тілі мен шетел тілі мәдениеті туралы білімнен, өз білімін тәжірибе жүзінде қолдана білу дағдысы мен шеберлігінен тұратын күрделі тұлғалық білімнен, сондай-ақ, осы білімді, дағды мен машықты жүзеге асыруға көмектесетін жеке тұлғаның қасиеттер жиынтығын және басқа мәдениет өкілдерімен әрекеттестікке түскен кезде оларды қолдана білу тәжірибесін қамтиды. Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік шетел тілі мен шет тілдік мәдениетті үйренудегі білім беру біліктілігі болып табылады, сондықтан, мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілігін қалыптастырудың нысаны **әртүрлі мәдениет өкілдерінің қарым-қатынасқа түсуі болмақ.**

Мәдениетаралық құзыреттілік құрамы төмендегідей құзыреттілік жиынтығы арқылы анықталады:

- Тіл үйренушіде өз тілі мен мәдениеті (лингвомәдениеті) негізінде қалыптасатын, екі қатысымдық жүйенің когнитивті-лингвомәдени түрде бірге өмір сүруін қамтамасыз ететін, болашақ аудармашының кәсіби саласы бойынша екі лингвоқатысымдық өлшемде жұмыс істей алуына жағдай жасайтын және «әлемнің екінші концептуалды көрінісін» қалыптастыратын лингвомәдени құзыреттілік;

- Тіл үйренушіде тіл және «басқа аялық» әлеуметтік әлем туралы білімдерімен ұштасатын оның «екінші білім құрылымы» когнитивті жүйесінде жасалатын әлеуметтік концепт және басқа лингвоәлеумет әлемі бейнесі ретінде қалыптасатын әлеуметтік мәдени құзыреттілік, құзыреттіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілі негізінде «берілген» мәдениет пен «тілдік санаға» сүйене отырып қалыптасады;

- Когнитивті, бұл біліктілік тілді сана үрдісі мен ойды қалыптастырудың ажырамас бөлігі ретінде қарастырады. Когнитивті суббіліктіліктің қалыптасуы адамның қоршаған ортаны қабылдап, онымен табиғи тіл иесі ретінде өзара қарым-қатынасқа түсетін, сондай-ақ, қоғамның әлеуметтік категорияларымен тығыз астасып жатқан ұжымдық танымды бейнелейтін ділдік құрылымдар ретінде когнитивті құрылымдарда пайда болады;

- Коммуникативтік біліктілік студенттің қатысымдық ниетін жүзеге асыру қабілеті мен дайындығы ретінде түсіндіріледі;

- Кәсіби-бағытталған біліктілік, болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты сөйлеу және қатысымдық қызметтің барлық аспектісінде

ШТ кәсіби деңгейде меңгеруі ретінде көрсетіледі;

- Контентті-кәсіби біліктілік аударма тіліне арналған (мәселе, пән бойынша жалпы аялық ақпарат, талқылауға апаратын жағдаят, ұсынылатын шешімдер) түпнұсқа мәтіннің пәндік мазмұнын бейнелейтін жаңа когнитивтік, лингвомәдени кешенді меңгеру ретінде түсіндіріледі;

- Арнайы кәсіби біліктілік кәсіби мәнге ие мәселелердің кең ауқымы бойынша еркін кәсіби қатынасты жүзеге асыратын қабілет пен дағды ретінде қарастырылады.

- Рефлекссті біліктілік өзін-өзі және қоршаған ортаны тани алуы ретінде көрсетіледі..

Бұл мақсаттар үлгіленген сөйлеу түрлері мен қатысым типтері арқылы жүзеге асатын, қол жеткізілген деңгейдің түйінді сөзде көрсетілген шетел тілін меңгерудің әр деңгейіне арналған тапсырмаларды орындау жолымен жүзеге асырылады.

Курстың құрылымы

ЖОО тіл мамандықтарына арналған МЖМБС-а сәйкес «Мәдениетаралық қатысым мәнмәтініндегі базалық шетел тілі» пәнін игеру үшін 3 кредит бөлінеді. Бұл көлем шеңберінде **үштұғырлы тілге деңгейлеп үйретудің ұлттық бейімделген үлгісіне** сәйкес шет тілін үйрету төмендегі деңгей бойынша іске аспақ:

2. Стандартты базалық деңгей (III ұлттық стандарт – **III-ҰС**) ЖЕБ-ң B2 деңгейіне сай келеді.

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ (БШТ 2)

Әр деңгейдің пәндік мазмұны жаңа когнитивтік-лингвомәдени кешен (КЛК) ретінде қарастырылады және төмендегі салалардан тұрады:

- оқытудың осы деңгейінің мазмұнын білдіретін коммуникативтік сала;
- осы саланы іске асыратын айтылым тақырыптары мен тақырыпшалары;
- қарым-қатынас жасаудың әдеттегі жағдаяты.

Стандартты базалық деңгейде төмендегідей КЛК жүзеге асады:

Қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы төмендегі тақырыптарды қамтиды:

1-тақырып: «Денсаулық және салауатты өмір салты» төмендегі тақырыпшалар түрінде беріледі:

1-тақырыпша: «Қазақстандағы және тілі оқылатын елдегі медициналық қызмет көрсетудің және әлеуметтік қорғаудың түрлері»

2-тақырыпша: «Халықтық/дәстүрлі емес медицина: артықшылықтары мен кемшіліктері»

3-тақырыпша: «Ғасыр індеттері. Денсаулық жағдайына әсер етуші факторлар (өмір салты, гигиена, тамақтану, спорт...)»

4-тақырыпша: «Денсаулық және спорт. Қазақстандағы және тілі оқылатын

елдегі спорттың болашағы», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Мәдениетаралық біліктілікті дамытуда ауызша қатысым түрінде төмендегі типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пресс конференция: «Медицина мен спорттың дамуына үлес қосқан қайраткерлер»,

- Пікірсайыс: «Дені саудың – тәні сау» деген пікір дұрыс па? Оны насихаттап жүрген ғалымдар мен қоғам қайраткерлері. Олардың ұсыныстарына қалай қарайсыз? (қатысушылар: педагог, спорт қайраткері, қоғамдық тамақтану институты өкілі т.б.)»,

- Дөңгелек үстел отырысы талқыланатын сұрақтар: «Қазіргі уақыттың дерті есірткіні қалай жеңуге болады? ЖИТС-тің қалай алдын алуға болады? (модератор: медициналық мекеме өкілі)»,

- Рөлдік ойын: «Сіз ауырып қалдыңыз. Досыңыз сізге халық емшісіне қаралуды ұсынады, себебі ол мұны химиялық дәрі-дәрмектермен емделуден гөрі ең қауіпсіз жол деп санайды.

- Жобалық жұмыс: «Дәстүрлі медицина халықтық медицинаға қарсы»;

- Пікірталас тақырыбы: «Салауатты өмір салты: сіз оны қалай түсінесіз?

- Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Алматы Олимпиадалық ойындар орталығы болуға дайын ба?».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- «Денсаулық ауырғанда ғана бағаланады», «Салауатты өмір салты – ұзақ өмір сүрудің жолы» тақырыптарына эссе жазу.

2-тақырып: «Заң. Адам құқығы және оны қорғау», төмендегі тақырыпшаларды кеңінен қамтылады:

1-тақырыпша: «Қазақстан және тілі оқылатын ел азаматының құқықтық мәртебесі»

2-тақырыпша: «ТОЕ және ҚР-ғы адам құқығын қорғау ұйымдары»

3-тақырыпша: «Қылмыс және жаза»

4-тақырыпша: «Жастар арасында қылмыстың алдын алу шаралары», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пікірсайыс тақырыбы: «Сатып алған азық-түлік және парфюмериялық өнімдер денсаулыққа зиянын тигізді. Не істеу қажет? (қатысушылар: құқық қорғаушы, сарапшылар және басқалар). Тұтынушының іс-әрекеті?»;

- Рөлдік ойын: «Студенттер демалыс кезінде уақытша жұмысқа

орналасады. Жұмысқа қабылдау және еңбек ақы төлеу шарттары келісіледі, бірақ олар орындалмайды (модератор: құқық қорғаушы)»;

- Пікірталас тақырыбы: «Өлім жазасына кесу жазалаудың тиімді тәсілі ме?»;

- Дөңгелек үстел тақырыбы: «Жастар арасындағы қылмыстық істерді қалай алдын алуға болады?» деген тақырыпты талқылау.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- Ресми хат, баяндама тезистері, «Өз құқығыңызды білесіз бе?» эссе жазу. «Заң мен сот алдында бәрі де тең» тақырыбына мақала жазу.

3-тақырып: «Табиғат және адам» төмендегі тақырыпшаларда кеңінен қамтылады:

1- тақырыпша: «Өркениет және қоршаған әлем»;

2- тақырыпша: «Қоршаған ортаны қорғау. «Жасылдар» партиясы, қоршаған ортаны қорғаудағы оның рөлі»;

3- тақырыпша: «Жануарлар мен өсімдіктер әлемі»;

4-тақырыпша: «Қоршаған ортаны қорғаудағы әрбір тұрғынның жеке үлесі», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пікірталас тақырыбы: «Адам қоршаған әлеммен келісімде өмір сүре ме? Оның жануарлар және өсімдіктер әлеміне қарым-қатынасы. (қатысушылар: экологтар, биологтар, педагог және басқалар)»;

- Рөлдік ойын: «Қаланың (ауданның) экологиялық мәселелерін «Егер мен ... болсам» рөлдік ойыны формасында талқылау»;

- Пресс конференция: «Қоршаған ортаны қорғау бойынша шетелдік тәжірибеден нені үйренуге болады?», «Экологтармен кездесу. Талқыланатын сұрақтар: ХХІ ғасырда климат қандай болады? Адамзатты не күтіп тұр? Бұл әлемді құтқару үшін не істеуге болады?»;

- Пікірсайыс тақырыбы: «Ғаламдық жылыну: миф пе, әлде шындық па?»;

- Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Экологиялық мәселелерді шешуге қосқан менің жеке үлесім (қоршаған ортаға көмектесудің он қадамы)» деген тақырыпты талқылап жатыр.

- Жобалық жұмыс: «Қазақстанның экологиялық мәселелері: шешу жолдары».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

Ресми хат, баяндама тезисі, «Қоршаған ортаның ластануына азаматтың әсері» тақырыбына эссе, «ҚР және ТОО-гі экологиялық мәселелер: шешу жолдары» мақала жазу.

4-тақырып: «Адам өміріндегі мәдениет және өнер», төмендегі

тақырыпшаларда кеңінен қамтылады:

1- тақырыпша: «Музыка және ән әлемі»;

2- тақырыпша: «Өнер мен мәдениетті дамытуға үлес қосқан әлемге әйгілі әншілер мен музыканттар»

3- тақырыпша: «Театр және кино», «Өнердегі басты ағымдар және олардың өкілдері»;

4-тақырыпша: «Әлемдік мәдениетті танудағы шетел тілінің рөлі», осы аталған тақырыпшалар мына мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері арқылы жүзеге асырылады.

Қатысымның ауызша түрін дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Жобалық жұмыс: «Заманауи музыкалық жанрлар мен музыканттар туралы, ең танымал әншілер туралы», «Жеке тұлғаның рухани дамуындағы классикалық музыканың алатын орны», «Театр және бүгінгі театр өмірі (театр шолуын, бағдарламаларын, афишаларды талдау)»;

- Пікірталас тақырыбы: «Телевидение мен компьютер, заманауи инновациялық технологиялар адамның орнын ауыстыра ала ма?»;

- Дөңгелек үстел: «Заманауи бейнелеу өнерінің заманауи үрдістері мен даму бағыттары және олардың біздегі және шетелдердегі өкілдері»;

- Пікірсайыс тақырыбы: «Классикалық музыканы жастар арасында қалайша танымал етуге болады?»;

- Дөңгелек үстелге қатысушылар «Қазақстан жас суретшілерінің шығармашылығы» деген тақырыпты талқылап жатыр.

- Пікірталас тақырыбы: «Қазіргі заманғы музыкалық жанрлардың болашағы бар ма?».

Қатысымның мәдениаралық жазбаша түрін дамыту үшін:

- Ресми хат, «Заманауи поп-мәдениетке менің көзқарасым», «Бүкіл әлем – театр, ал адамдар ондағы актерлер ғана» тақырыптарына эссе жазу. «Әлемдік мәдениеттегі ұлт мәдениетінің орны мен рөлі» тақырыбындағы баяндама тезистері;

5-тақырып: «Бұқаралық ақпарат пен байланыс құралдары» төмендегі **тақырыпшаларда** кеңінен қамтылады:

1-тақырыпша. «Бұқаралық ақпарат құралдары - әлеуметтік институт» (баспасөз, радио, теледидар, интернет);

2-тақырыпша. «Пошта, телефон, факс», «Байланыс түрлері: пошта, электронды, ұялы»;

3-тақырыпша. «Қазіргі қоғамдағы БАҚ қызметі»;

4-тақырыпша. «Бұқаралық ақпарат құралдарының қазіргі заманғы адам өміріндегі рөлі және орны», осы аталған тақырыпшалар мына **мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар** арқылы: пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі

арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері **арқылы жүзеге асырылады.**

Мәдениетаралық біліктілікті дамытуда ауызша қатысым түрінде келесі типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пікірсайыс тақырыбы: «Интернет жаһандық ақпараттық жүйе ретінде», «Қазіргі заманғы білім беру жүйесіндегі интернеттің рөлі мен орны?»;

- Ток-шоу: «Теле- және радиохабарлардың бағдарламаларын өзгерту қажет пе?»,

- Рөлдік ойын: «Тілін оқып жатқан елде болған кезде сіз жоғарыда аталған байланыс құралдарының әрқайсысын қолданып көруіңіз қажет болады. Бұл үшін нені білу қажет? (модератор: туристік топ жетекшісі)»;

- Пікірталас тақырыбы: «Заманауи ақпараттық қатынас құралдары. Пайдасы мен зияны?»;

- Дөңгелек үстелге қатысушылар: «Ақпараттық қарым-қатынастың заманауи құралдары: әдеттен тыс қатты әсер туғызатын оқиғаларды үнемі іздеу» деген тақырыпты талқылап жатыр.

- Пікірталас: «Интернет біздің өміріміздің барлық салаларын өзгерте ала ма, әлде ол бұқаралық ақпарат құралдарының қарапайым бір түрі ғана ма?».

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Ресми хат, «Бұқаралық ақпарат құралдарынсыз бір күнді сіз қалай өткізер едіңіз?» тақырыбына эссе жазу, «Баспасөз біздің күнделікті өмірімізде»; ТОЕ және ҚР-ғы аса танымал басылымдар» баяндама тезисін жазу.

Қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы төмендегі тақырыптарды қамтиды:

Тақырып 1: «Менің университетім» тақырыбы төмендегі тақырыпшаларда кеңінен қамтылады:

1-тақырыпша: «Біздің елдегі және шет елдегі студенттер өмірі»

2-тақырыпша: «Оқу процесінде электронды оқулықтар мен интернетті пайдалану»

3-тақырыпша: «Студенттердің бос уақыты: әуестік/хобби; жұмысбастылық, қосымша ақша табу»

4-тақырыпша: «Мультимедиялық залдарда жұмыс істеу» және осы аталған тақырыптар **мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар келесі арқылы** пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері жүзеге асырылады.

Мәдениетаралық біліктілікті дамытуда ауызша қатысым түрінде келесі типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Пікір алмасу: «Электронды оқу залындағы жұмыс. Талқыланатын сұрақтар: «Дәстүрлі оқулықтармен салыстырғанда электронды оқулықтардың артықшылығы неде?»;

- Дөңгелек үстел: «Шетелдік құрдастарымен кездесу: Мына сұрақтар талқыланып жатыр: Адам өміріндегі білімнің рөлі мен орны. Студенттердің қандай оқу режимі тиімді болып табылады?»;

- Рөлдік ойын: Сіз ақпараттық білім жөніндегі халықаралық форумның қатысушысысыз. Шет тілдік білім туралы ақпараттың қажеттілігін барынша дәлелдеңіз. Өз көзқарасыңызды білдіріңіз; студенттік өмір: мәселелері мен оларды шешу жолдары (қатысушылар: жастар ісі жөніндегі комитет өкілдері, кәсіподақ және т.б.)».

- Пікір талас: «Оқуды жұмыспен қатар алып жүруге бола ма?» тақырыбына пікірталас

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Ресми хат, баяндамалар тезистері: «Шетел ЖОО оқуға түсу шарттарына ақпарат сұранысы», «Электронды оқулық: пайдасы және зияны», «Студенттік өмір: мәселесі мен шешу жолдары» эссе жазу.

Тақырып 2: «Менің болашақ мамандығым», төмендегі тақырыпшалардан тұрады:

1-тақырыпша: «Берілген мамандықты меңгеруге қажетті білімдер, біліктіліктер, рухани әдептік қасиеттер»

2-тақырыпша: «Тілін оқып жатқан елдегі және біздің елдегі берілген мамандықтың беделі»

3-тақырыпша: «Аудармашы мамандығының ерекшеліктері»

4-тақырыпша: «Студенттік бастамадан кәсіби аудармашыға дейінгі жол» осы аталған тақырыптар **мәдениетаралық-коммуникативтік технологиялар келесі арқылы** пікірсайыс, пікірталас, дөңгелек үстел, іскерлік және рөлдік ойындар, жобалау әдісі арқылы, кейс-әдістері, миға шабуыл әдістері жүзеге асырылады.

Мәдениетаралық біліктілікті дамытуда ауызша қатысым түрінде келесі типтік жағдаяттар ұсынылады:

- Рөлдік ойын «Жұмысқа қабылдау агенттігі: бос тұрған аудармашы қызметіне жария беру, сұхбат жүргізу, талапкерлерді таңдау, шешім шығару»;

- Дөңгелек үстел: «Аудармашының моральдік кодексі қандай болмақ?»

- «Болашақ аудармашыға қандай қасиет қажет?» тақырыбына пікірталас;

- «Бірыңғай халықаралық тіл (Lingua franca) енгізілсе, аудармашы мамандығы жоғала ма?»;

Қатысымның жазбаша түрін дамыту үшін:

- Ресми хат, баяндамалар тезистері «Сіз шетелдік тағылымдамадан өтуге өтініш берейін деп жүрсіз. Өз біліктілігіңізді көтеруде оның қажетті екендігіне негіздеме беріңіз», эссе «Аудармашы мамандығы таңдауы».

ҚАТЫСЫМДЫҚ ӘРЕКЕТТІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Стандартты базалық деңгей - жалпыеуропалық құзыреттілік межесінің B2 деңгейіне сәйкес

Стандартты базалық деңгейді қалыптастыру кезеңінде төмендегіндей біліктілік түрлері қамтылады: **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық, қатысымдық біліктілік.**

Стандартты базалық деңгейді қалыптастыру кезеңінде сөйлеудің үлгілік типтері мен қатысым түрлері мынандай болады: әңгіме, сұхбат, пікірталас.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлау.

Айтылым түрлері: түсіндіру, анықтау, бағалау, резюме, интерпретация, комментарий.

Сөйлеудің жазбаша түрлері: түйіндеме (CV), телефакс, ресми хат, баяндама, тезистері, эссе.

Стандартты базалық деңгей дескрипторлары:

- Тіл жүйесін және оны мәдениетаралық-қатысымдық қызметте пайдаланылу жолдарын меңгеру;
- Тіл жүйесі мен қатысым;
- Төменде берілген қатысымдық қызметтерді іске асыруға деген **дайындық пен қабілет:**
- Әртүрлі: жалпы, оқу-кәсіби, сондай-ақ, бос уақытқа қатысты тақырыптарда мүдірмей әңгіме өрбіту;
- Дайындықсыз, грамматикалық қате жібермей, қатесі көзге ұрмайтын стильде сөйлесе алу;
- Сұхбатты жеткілікті дәрежеде тез, дайындықсыз жүргізе алу;
- Қандай да бір іске өз қызығушылығын көрсету, өз пікірін қажетті дәлелдердің көмегімен түсіндіру және нақтылау;
- Әңгімеде эмоциялық реңк көрсете білу;

Қатысымның ауызша және жазбаша түрлері саласында студенттер төмендегідей дайындық пен қабілет түрлерін көрсетеді:

- Оқытылатын сала мен тілдік тақырып шеңберінде тыңдаған және оқыған хабарламаларды қабылдау және түсіну;
- Анықтау, дәлелдеу;
- Әңгімелесушінің айтқанын толықтыру;
- Даулы тезис, болжам ұсыну;
- Түсінік беру, хабардар екенін көрсету.
- Серіктесін әрекетке шақыру және ынталандыру;
- Көмегін ұсыну және оған жауап беру;
- Серіктесінің әңгімеге араласуына рұқсат беру;
- Түзету, ескерту жасау, нұсқау беру;
- Серіктестің сөзін бөлу;
- Қарсы сұрақпен жауап беру;

- Бірге ойлануға шақыру (жеке жұмыс істеуге);
- Өз пікірін дәлелдеу; әртүрлі көзқарастарды қарама-қарсы қою; қорытынды жасау;
- Жанашырлық таныту, өкініш білдіру, разы болу/разы болмау;
- Қуаныш, реніш;
- Күдік, түңіліс, қынжылыс;
- Абыржу, қорқыныш, үрей, алаңдау;
- Өз пікірінің қателігін мойындау;
- Қарым-қатынастың бейтарап, ресми, ресми емес стильдерін сақтай отырып, әңгіме өрбіту;
- Қарым-қатынасқа түсу, оны қолдау;
- Түсінбегенін білдіру, айтылғанды қайталауын өтіну, әңгіме тақырыбын ауыстыру;
- Әңгімені тоқтату;
- Оларды қызықтыратын ауқымды сұрақтар бойынша жеткілікті толық сипаттама беру;
- Өз көзқарасын қосымша мысалдар мен пікірлер арқылы бекіту, толықтыру;
- Өзекті мәселелер бойынша өз көзқарасын айтылған қағидалардың артықшылығы мен кемшілігін көрсете отырып түсіндіру;
- Еш дайындықсыз жалпыға ортақ мәселелер бойынша нақты, тез хабарлама жасау;
- Нақты, логикалық тұрғыдан құрастырылған баяндама жасау, ондағы маңызды сәттерді сол бойынша айтылған қандай да бір көзқарастың жағымды, жағымсыз жақтарын көрсете отырып әңгімелеп беру;
- Ресімдеудің (ресми хат, эссе және т.б.) нормативті талаптарды сақтай отырып қатысымдық емеурін білдіру;
- Оқыған, тыңдаған және көрген (мәтіннің, суреттің, бейнефильмнің) оқиғаларын, деректерін жүйелі, жазбаша түрде баяндау, сондай-ақ, суреттелген оқиғалар мен деректердегі кейіпкерлер ісіне өз көзқарасын білдіру;
- Қандай да бір көзқарасты дамыта отырып, эссе немесе баяндама жазу, белгілі бір көзқарасты жақтап немесе оған қарсы шығу және шешім баламаларының артықшылығы мен кемшілігін түсіндіру;
- Айналада болып жатқан әңгіменің не туралы екендігін түсінуге тырысу және оны талқылауға қатысу;
- Тақырыптық және лингвистикалық тұрғыдан күрделі оқу және кәсіби қызметке қатысты лекция, әңгіме, баяндамалардың негізгі мазмұнын түсіну;
- Белгілі бір жылдамдықта айтылған нақты тақырыптар бойынша берілген жариялар мен хабарларды түсіну;
- Тілдегі кедергілері бар жазбалардағы ақпаратты түсіну;
- Үнтаспаға жазылған сөздерді түсіну;
- Сөйлеушінің көзқарасын, оның қандай да бір іске қатысын, сөйлеген

сөзде берілген ақпаратты анықтау;

- Деректі радиохабарды және басқа радио және жазба материалдарды түсіну;

- Қазіргі кезде болып жатқан жаңалықтарды қамтитын телебағдарламаларды түсіну;

- Деректі фильмдердің мазмұнын түсіну;

- Көлемді күрделі мәтіндегі маңызды мәліметтерді сақтай отырып, оларды тез қарап шығу;

- Мақаланың мазмұнын тез қабылдау және жаңалықтардың, мақалалардың немесе хабарлардың өзектілігін анықтау;

- Қажетті ақпараттық материалдарды тандай отырып, мәтінді өз бетімен оқып, түсіне білу (сирек кездесетін идиомалық тіркестер қиындық туғызуы мүмкін);

- Газет және журнал мақалаларынан аса маңызды деректер мен оқиғаларды бөліп көрсету;

- Негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету;

- Мәтін мазмұнын барынша нақты және адекватты түсіну;

- Контекст және сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау (контекстуалдық және тілдік болжам);

- Мәтіннен реалия мен семантиканың ұлттық-мәдени компоненттерінен тұратын сөздерді табу;

- Мәдениеттану тұрғысынан маңыздылыққа ие ақпаратты таңдау;

- Қол жеткізген ақпаратты сыни тұрғыдан талдау, фактілер мен оқиғаларды бағалау;

- Болып жатқан оқиғаларға, кейіпкерлер іс-әрекетіне деген көзқарасын білдіру;

- Ақпарат іздестіру барысында шағын мәтіндерді қарастыру;

- Прагматикалық сипаттағы материалдан (жарнама, бағдарламалар, анықтама қағаздар, брошюралар...) керек ақпаратты тауып алу;

- Қызықты мәселелер бойынша хат-хабар оқу және негізгі мағынасын қиындықсыз түсіну.

Базалық стандарттық деңгейде біліктілікті қалыптастыруды бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;

2. логикалық-құрылымдық тұтастық;

3. сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру;

4. оқып жатқан тілде сөйлеушінің лингвомәдени нормаларына сәйкестік;

5. сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы, метатілді меңгеру.

Бағалау деңгейлері: тиімді, жоғары, орта, төмен.

Бағалау деңгейі өлшемінің мазмұны:

Тиімді деңгей:

- Осы деңгейдегі мәтін авторының, серіктесінің қатысымдық емеурінін толық түсіну;

- Оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларын ескере отырып, сәйкес келетін тілдік құралдарды дұрыс таңдау және оларды орынды қолдану арқылы өзінің қатысымдық емеурінін жеткізу қабілеті;

- Сөйлеудің қатысымдық емеуріні типтері мен түрлеріне сәйкес сөйлеудің барабар логикалық құрылымдық қатысымын таңдау;

- Қатысымдық емеурінін жеткілікті толық баяндау; осы деңгейге сәйкес нақты деректердің, беделді пікірлерге сілтеменің т.б. жеткілікті дәлелденуі, сөйлеуге тән мінездің қатысымдық және мағыналық жақтан саралануы;

- Қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дәл әрі дұрыс меңгеру;

- Сөйлеу кезінде тілдік құралдарды салауатты пайдалануы, 75% қатесіз айтылым кезінде жіберілген қателерді өздігінен және дер кезінде жөндей алуы; сөйлеудің дұрыс ырғағы, тілдік тақырып шеңберінде сөздік қордың жеткілікті болуы және грамматикалық дұрыстығы.

Жоғары деңгей:

- Серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін қайта сұрау арқылы жеткілікті емес толық түсіну;

- Оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сәйкес тілдік құралдарды жеткілікті дәрежесінде орынды қолдана бермесе де өз қатысымдық емеурінін дәл бере алу;

- Сөйлеудің қатысымдық емеуріне сәйкес қатысымның типтері мен түрлерін сөйлеуге барабар келмейтін логикалық құрылымға сай таңдау;

- Қатысымдық емеуріннің кейбір деректерімен мен сілтемелерін пайдалану арқылы жеткілікті жоғары дәрежедегі дәлелдермен жеткіліксіз түрде берілуі,

- Қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын дұрыс меңгеру;

- Сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс пайдалану, 50% қатесіз айтылым кезіндегі жіберілген қателерді уақытында және өздігінен түзей алуы; сөйлеуде дауыс ырғағының дұрыс болуы, деңгейдің тілдік тақырып шеңберіндегі лексиканың жеткіліктілігі және грамматикалық дұрыстық.

Орта деңгей:

- Серіктесінің қатысымдық емеурінін нақтылау үшін үнемі қайталап сұрау арқылы тек жалпылай түсіну;

- Өз қатысымдық емеурінін қарапайым құрылымдарымен және лексикалық бірліктерінің шектеулі көлемінде жеткілікті дәрежеде барабар бере алуы;

- Сөйлеудің типтері мен түрлерін таңдау қатысымдық емеурінге үнемі сәйкес келе бермейді;

- Қатысымдық емеуріннің кейбір деректерді пайдалану арқылы жеткілікті деңгейде жоғары емес дәрежедегі дәлелдермен берілуі;

- Қатысымдық әрекетті құрудың әдісі мен амалдарын жеткіліксіз меңгеру;

- 25% қатесіз айтылым кезінде тілдік құралдарды жеткіліксіз дәрежеде дұрыс пайдалану; дауыс ырғағының дұрыс болмауы, сөйлеудің лексика-грамматикалық дұрыс безендірілмеуі.

Төменгі деңгей :

- Талап етілген деңгейде талқылауға қатыса алмау.
- Сөйлеу мінез-құлқының қатысымдық және танымдық жақтан көрінбеуі.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИТТЕР ТІЗІМІ

1. Закон об образовании РК, № 389-ІЗ РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М., Аркти – 2000.
7. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
8. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
9. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
10. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования. Алматы, 2010.
11. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
12. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции КазГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
13. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
14. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
15. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
16. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
17. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Авторлық ұжым:

Құнанбаева С.С. – филология ғылымдарының докторы, профессор

Жампейіс Қ.М. – филология ғылымдарының кандидаты

Егембердиева З.А. – магистр, аға оқытушы

Читебаева С.Ж. – магистр, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

**ВІҮаКМК 2204 БАЗОВЫЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ
МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ**

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Канлыбаева Ж.С., кандидат филологических наук, доцент, Казахская национальная академия искусств им. Т.К. Жургенова; Асанова Г.С., доктор PhD, КазУМОиМЯ им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Цель и задачи курса
3. Структура курса
4. Предметное содержание дисциплины
5. Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельности
6. Критерий оценивания
7. Список рекомендуемой литературы
8. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Интенсивно развивающиеся в последнее десятилетие интеграционные процессы, рост профессиональных и академических обменов, углубление международного сотрудничества стимулировали поступательное развитие иноязычного образования. В этих условиях иностранный язык приобретает статус действенного инструмента формирования интеллектуального потенциала общества, который становится на современном историческом этапе одним из главных ресурсов развития нового государства.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием, является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом решения данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам, проявляющихся в новом конечном результате – формировании **межкультурной компетенции** как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемого как **субъект межкультурной коммуникации**.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования является впервые разработанная в отечественной методической науке «Когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования» (С.С. Кунанбаева), состоящего из когнитивно-лингвокультурологической методологии и теории межкультурной коммуникации на основе обобщения и укрупнения имеющихся наработок в области теории межкультурной коммуникации. Когнитивно-лингвокультурологическая методология как универсальная концептуальная основа современной теории иноязычного и полиязычного образования обеспечивает инновационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия уровням достижения конечного результата обученности, что существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Дисциплина «Базовый иностранный язык» является одной из дисциплин обязательного компонента по специальности бакалавриата 5В020700-«Переводческое дело» и изучается на 2 курсе (3, 4 семестры).

Цель обучения на занятиях по БИЯ на втором году обучения в соответствии с общеевропейским уровнем В2 состоит в дальнейшем формировании межкультурной коммуникативной и профессиональной компетенции студентов. Коммуникативная компетенция понимается как способность студентов к иноязычному общению на межкультурном уровне с опорой на формируемые у них знания, умения и личностные качества.

Задачи:

- в области опосредованной формы общения **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической формой общения;
- в области опосредованной формы общения **аудирования** основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста
- в области опосредованной формы общения **чтения** студенты должны читать и извлекать информацию в соответствии с заданной стратегией из аутентичных источников
- в области опосредованной формы общения **письменной речи** передавать содержание прочитанного (услышанного), выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

Также студенты должны научиться правильно и четко произносить английские фонемы, употреблять в устном общении различные интонационные модели.

Студентам необходимо овладеть необходимым объемом грамматического материала для овладения студентами коммуникативной компетенцией.

Ожидаемый результат

В результате изучения курса студенты

- в области **говорения** как формой общения должны овладеть подготовленной диалогической и монологической речью;
- в области **аудирования** как формой общения основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста
- в области **чтения** как формой общения должны читать и извлекать информацию в соответствии с заданной стратегией из аутентичных источников
- в области **письменной речи** как формой общения должны научиться передавать содержание прочитанного (услышанного), выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

Также студенты должны научиться правильно и четко произносить английские фонемы, употреблять в речи различные интонационные модели.

Студентам необходимо овладеть необходимым объемом грамматического материала для демонстрации студентами коммуникативной компетенции.

Пререквизиты и постреквизиты

Дисциплина базируется на знаниях, умениях и навыках, полученных при изучении дисциплины: базовый иностранный язык, теория государства: Великобритания, США, введение в языкознание.

Дисциплина должна создать необходимую практическую платформу для изучения дисциплины: базовый иностранный язык (БИЯ), на 2-ом курсе. Постреквизитами курса являются ее коррективные курсы профессионально-ориентированный иностранный язык, основы теории межкультурной коммуникации.

Курс состоит из практических занятий, предполагающих обязательное посещение и подготовку к занятиям. Дискуссионно-полемическое обсуждение их предметного содержания. Такая процедура построения учебного курса основывается на предварительной информационной насыщенности и подготовленности студентов по контенту коммуникативно-содержательного комплекса, обеспечиваемого таким учебно-организационным блоком как КЛК (когнитивно-лингвокультурологический комплекс), системно моделирующий и презентующий материал по тематикам и проблемам предстоящих занятий по определенным коммуникативным сферам (КС). Максимальная предметно-содержательная осведомленность и целенаправленная учебная деятельность студентов на формирование компетенций иноязычного общения способствует обеспечению готовности студентов к свободному и аргументированному обсуждению проблем по широкому кругу вопросов как в рамках отдельно взятых коммуникативных сфер, так и в их интегративной и произвольной представленности.

Цели и задачи курса

Основной целью курса является **формирование межкультурно-коммуникативной компетенции** студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования **на уровне базовой стандартности**.

Структура межкультурной-коммуникативной компетенции отражает характер образовательной компетенции и представляет собой сложное личностное образование, включающее знания о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качества личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, и, наконец, практический опыт их использования в ходе взаимодействия с представителями иной культуры. Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является **процесс общения представителей различных культур**.

Состав межкультурной компетенции определяется набором следующих субкомпетенций:

- лингвокультурологической, формирующей у обучаемого «вторичную концептуальную картину мира» на базе своего языка и культуры (лингвокультуры), обеспечивающую когнитивно-лингвокультурологическое сосуществование двух коммуникативных систем, позволяющих в профессиональном аспекте будущему переводчику оперировать в двух лингво-коммуникативных измерениях;
- социо-культурологической, формирующей у обучаемого «вторичное социальное сознание» как социальный концепт и образ мира другого

лингвосоциума, обеспечиваемых путем образования в его когнитивной системе «вторичных конструкций-знаний», соотносящихся со знаниями о языке и социальном мире «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - своего языкового сознания и культуры;

- когнитивной, обеспечивающей формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;
- коммуникативной, трактуемой как способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения;
- профессионально-ориентирующей, интерпретирующей как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности, которое напрямую связано с технологией будущей профессиональной деятельности;
- контентно-профессиональной, трактуемой как овладение новыми когнитивными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для языка перевода (проблема, общая фоновая информация по предмету, ситуация, вызвавшая обсуждение, предполагаемое решение);
- профессионально-специализирующей, рассматриваемой как способность и умения осуществлять свободное профессиональное общение по широкому кругу профессионально-значимых проблем;
- рефлексивной, интерпретирующей как способность понимания самого себя и окружающей среды.

Поставленная цель достигается путем решения задач каждого уровня овладения иностранным языком, отраженных в дескрипторах достигаемого уровня, реализуемых в моделируемых формах речи и типах коммуникации.

СТРУКТУРА КУРСА

Согласно Типовому учебному плану языковых специальностей вузов на изучение дисциплины «Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации» выделяется 3 кредита. В рамках данного объема происходит освоение вышеназванных уровней в соответствии с **адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства**, в соответствии с которой обучение иностранным языкам ранжируется по следующему уровню:

Уровень базовой стандартности (III национальный стандартный - **III-НС**) соответствующий уровню B2 ОЕК;

ПРЕДМЕТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ (БИЯ2)

Предметное содержание уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу,
- типичные ситуации общения.

На уровне базовой стандартности (соответствие уровню В2 по общеевропейской шкале компетенций) реализуются следующие КЛК:

Социально-культурная сфера общения представлена следующими темами:

Тема 1: «Здоровье и здоровый образ жизни», раскрывающаяся в следующих субтемах:

Субтема 1: «Медицинское обслуживание и формы социальной защиты в РК и СИЯ»

Субтема 2: «Традиционная/нетрадиционная медицина: плюсы и минусы»

Субтема 3: «Болезни века. Факторы, влияющие на состояние здоровья (образ жизни, гигиена, питание, спорт)»

Субтема 4: «Здоровье и спорт. Перспективы развития спорта в РК и СИЯ», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Пресс-конференция: «Учёные, общественные деятели, внесшие вклад в развитие медицины и спорта»;
- Дискуссия: Здоровый образ жизни: как вы это понимаете? Справедливо ли утверждение «в здоровом теле здоровый дух»? Как вы относитесь к их рекомендациям? (участники: педагог, спортивный деятель, представитель Института Общественного питания и др.);
- Участники круглого стола обсуждают вопрос, как победить наркоманию – зло нашего времени? Как предупредить СПИД? (модератор: представитель медицинского учреждения);
- Ролевая игра: «Вы заболели. Ваш друг предлагает Вам обратиться к народному целителю, так как он считает это более эффективным и безопасным, чем лечение химическими препаратами»;
- Проектная работа: «Традиционная медицина против народной: преимущества и недостатки»;
- Дискуссия: «Здоровый образ жизни: как вы это понимаете?».
- Круглый стол: «Готов ли Алматы стать местом проведения Олимпийских игр?».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного

общения:

- эссе на тему «Здоровье ценят, когда приходит болезнь», написание статьи «Здоровый образ жизни — путь к долголетию».

Тема 2: «Закон. Права человека и их защита», раскрывающаяся в следующих субтемах:

Субтема 1: «Конституционно-правовой статус гражданина РК и СИЯ»

Субтема 2: «Организации по защите прав человека в РК и СИЯ»

Субтема 3: «Преступления и наказания»

Субтема 4: «Профилактика преступности среди молодежи», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Дискуссия на тему: При покупке продуктов питания и приобретении парфюмерных изделий нанесён ущерб здоровью. Как быть потребителю? (участники: правозащитник, эксперты и др.). Каковы права потребителя?»;
- Ролевая игра: «Студенты во время каникул устраиваются на временную работу. Оговариваются условия приёма и оплаты труда, которые впоследствии не выполняются (модератор: правозащитник)»;
- Дебаты на тему: «Является ли смертная казнь приемлемой мерой наказания?»;
- Круглый стол на тему: «Как предупредить преступления среди молодёжи».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- официальное письмо, тезисы доклада, эссе «Знаете ли вы свои права». Написание статьи на тему «Все равны перед законом и судом».

Тема 3: «Природа и человек», раскрывающаяся в следующих субтемах:

Субтема 1: «Цивилизация и окружающий мир»

Субтема 2: «Защита окружающей среды. Партия «зелёных», её роль по защите окружающей среды»

Субтема 3: «Фауна и флора»

Субтема 4: «Индивидуальный вклад каждого жителя в защиту окружающей среды», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Дискуссия: «Живёт ли человек в согласии с окружающим миром? Его отношение к животному и растительному миру (участники: экологи, биологи, педагоги и др.)»;
- Ролевая игра: “Если бы я был ...” что можно заимствовать по защите

- окружающей среды из зарубежной практики охраны окружающей среды»;
- Пресс конференция: «Каким будет климат в XXI веке? Что ожидает человечество? Что можно сделать, чтобы спасти этот мир?»;
- Дебаты на тему: «Глобальное потепление: миф или реальность»;
- Участники круглого стола обсуждают индивидуальный вклад каждого в решение экологических проблем (десять шагов, чтобы помочь окружающей среде)»;
- Проектная работа: «Экологические проблемы Казахстана: пути решения».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- официальное письмо, тезисы доклада, эссе «Человеческий фактор в загрязнении окружающей среды», написание статьи «Экологические проблемы в РК и СИЯ: пути решения»

Тема 4: «Культура и искусство в жизни человека», раскрывающаяся в следующих субтемах:

Субтема 1: «Уникальный мир музыки и песни»

Субтема 2: «Всемирно известные певцы и музыканты, внесшие значительный вклад в развитие культуры и искусства»

Субтема 3: «Театр и кино», «Основные направления в искусстве и их представители»

Субтема 4: «Роль ИЯ в познании мировой культуры», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов:** дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Проектная работа: «Современные музыкальные направления и музыканты. Роль классической музыки в духовном развитии личности», «Театр и театральная жизнь сегодня (анализ театральных образов, программ, афиш).
- Дебаты на тему: «Заменяет ли театр, телевидение и компьютеры, современные инновационные технологии в жизни каждого человека: за и против»;
- Круглый стол: «Современные тенденции и направления развития изобразительного искусства и их представители у нас и за рубежом»,
- Дискуссия на тему: «Как сделать популярной классическую музыку среди молодёжи»
- Участники круглого стола обсуждают творчество молодых художников Казахстана;
- Дебаты на тему: «Имеют ли современные музыкальные жанры будущее?»

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- официальное письмо, эссе «Моё отношение к современной поп-культуре», «Весь мир — театр, а люди в нём актёры», тезисы доклада на тему «Роль и место

национальной культуры в системе мировой культуры»;

Тема 5: «Средства массовой информации и средства связи», раскрывающаяся в следующих **субтемах**:

Субтема 1: «Средства массовой информации как социальный институт» (пресса, радио, телевидение, интернет)

Субтема 2: «Почта, телефон, факс», «Виды связи: почтовая, электронная, сотовая»

Субтема 3: Функции СМИ в современном обществе

Субтема 4: «Роль и место средств массовой информации в жизни современного человека», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов**: дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Дискуссия на тему: «Интернет как глобальная информационная система», «Роль интернета в системе современного образования»
- Ток-шоу: «Место и назначение программ теле- и радиовещания. Есть ли необходимость внести изменения в программы теле- и радиовещания?»
- Ролевая игра: находясь в стране изучаемого языка, Вам необходимо воспользоваться каждым из указанных средств связи. Что для этого необходимо знать? (модератор: руководитель туристской группы)),
- Дебаты на тему: «Современные средства информационного общения: польза и вред?»
- Участники круглого стола обсуждают современные средства информационного общения: в постоянной погоне за сенсацией»
- Дебаты: «Может ли Интернет изменить сферы жизни современного человека или он является просто ещё одним средством массовой информации»

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- официальное письмо, эссе «Как бы вы провели один день без средств массовой информации?», тезисы доклада на тему «Пресса в нашей повседневной жизни; наиболее популярные издания в стране изучаемого языка и в Казахстане».

Учебно-профессиональная сфера общения представлена следующими темами:

Тема 1: «Мой университет», раскрывающаяся в следующих **субтемах**:

Субтема 1: «Учёба и жизнь студентов в нашей стране и за рубежом»

Субтема 2: «Применение электронных учебников и Интернета в учебной деятельности»

Субтема 3: «Досуг студентов: увлечения / хобби; занятость, подработки»

Субтема 4: «Работа в мультимедийных залах», **которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов**: дискуссиями,

дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Дискуссия на тему: «Работа в электронном читальном зале. Обсуждаемый вопрос: В чём состоят преимущества электронного учебника по сравнению с традиционным?»;
- Участники круглого стола с зарубежными сверстниками обсуждают роль и место образования в жизни человека. Какой режим учебной работы студентов представляется более рациональным?»;
- Ролевая игра: Вы участник международного форума по информационным образовательным технологиям, докажете необходимость максимальной информатизации иноязычного образования. (участники: представители комитета по делам молодёжи, профсоюза и др.)»;
- Дебаты на тему: «Можно ли совмещать учёбу с работой?».

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- официальное письмо «Запрос информации об условиях приема обучения в зарубежных вузах», тезисы доклада, эссе «Электронное обучение: плюсы и минусы», эссе «Студенческая жизнь: проблемы и пути их решения».

Тема 2: «Моя будущая профессия», раскрывающаяся в следующих **субтемах:**

Субтема 1: «Знания, умения, морально-этические качества, необходимые для овладения данной профессией»

Субтема 2: «Престиж данной профессии в РК и СИЯ»

Субтема 3: «Особенности профессии переводчика»

Субтема 4: «Путь от студенческой скамьи до профессионального переводчика»,

которые реализуются следующими методами активизации деятельности студентов: дискуссиями, дебатами, круглыми столами, деловыми и ролевыми играми, методом проектов, кейс-методами, методами мозгового штурма.

Для развития межкультурной компетенции в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации:

- Ролевая игра: «Рекрутинговое агентство: составление объявления о вакансии переводчика, проведение собеседований, обсуждение кандидатур, принятие решений»;
- Круглый стол: «В чём заключается моральный кодекс переводчика»;
- Дискуссия на тему: «Какие качества нужны будущему переводчику?»;
- Диспут на тему «Исчезнет ли профессия переводчика, если будет внедрён единый международный язык (Linguafranca)?»;

Для развития межкультурной компетенции в формах письменного общения:

- официальное письмо заявление: «Вы собираетесь подавать заявку на прохождение зарубежной стажировки. Дайте обоснование её необходимости

для повышения вашей квалификации»; тезисы доклада, эссе «Выбор профессии переводчика».

ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень базовой стандартности – соответствие уровню B2 общеевропейской шкалы компетенций

Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня базовой стандартности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная, коммуникативная компетенции.**

Моделируемыми формами речи и типы речи коммуникаций на этапе формирования уровня базовой стандартности являются: беседа, интервью, дискуссия.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение-рассуждение.

Типы речевых высказываний: объяснение, определение, оценка, резюме, интерпретация, комментарий.

Типы письменных речевых произведений: CV, телефакс, официальное письмо, тезисы доклада, эссе.

Дескрипторами уровня базовой стандартности являются:

- овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;
- система речи и коммуникации как:

Готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- бегло вести разговор на разнообразные темы: общие, учебно-профессиональные, а также касающиеся свободного времени;
- общаться без подготовки, не допуская грамматических ошибок, без видимых ограничений стилей речи;
- вести диалог довольно бегло и без подготовки;
- подчеркнуть личную заинтересованность в каком-либо деле, объяснить и подкрепить свою точку зрения при помощи необходимых доводов;
- передать в беседе оттенки эмоций.

В области устных и письменных форм коммуникаций студенты демонстрируют готовность и способность:

- воспринимать и понимать сообщения на слух и при чтении в рамках изучаемых сфер и речевой тематики;
- выяснять, уточнять;
- дополнять высказывание собеседника;
- выдвигать спорный тезис, предположение;
- разъяснять; выражать осведомленность.
- побуждать к действию и поощрять партнёра;

- предлагать помощь и отвечать на неё;
- разрешать вмешательство партнера;
- поправлять, делать замечание, указание;
- прерывать собеседника;
- отвечать контрвопросом;
- побуждать к соразмышлению (к индивидуальной деятельности);
- аргументировать своё мнение; противопоставлять различные точки зрения; подводить итоги;
- выражать: сочувствие, сожаление; удовлетворение \ неудовлетворение;
- радость, огорчение;
- сомнение, разочарование, досаду;
- растерянность, боязнь, страх, беспокойство;
- признание ошибочности собственного утверждения.
- обращаться и вести беседу, соблюдая нейтральный, официальный, неофициальный стили общения;
- вступать в разговор; поддерживать его;
- выразить непонимание, попросить повторить сказанное, поменять тему беседы;
- завершить общение;
- давать достаточно развернутые описания по широкому кругу интересующих их вопросов;
- развивать и подкреплять свою точку зрения достаточно развернутыми дополнительными утверждениями и примерами;
- пояснять свою точку зрения по актуальному вопросу, указывая на плюсы и минусы выдвигаемого положения;
- делать довольно четкие, беглые сообщения по самым общим вопросам почти без подготовки;
- сделать ясный, логично построенный доклад, выделяя важные моменты, приводя доводы за и против какой-то определенной точки зрения, рассказывая о плюсах и минусах различных вариантов;
- передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (официальное письмо, эссе и др.);
- последовательно излагать в письменной форме факты, события прочитанного, прослушанного и просмотренного (текста, картины и видеофильма), а также выражать своё отношение к поступкам действующих лиц, к описываемым фактам и событиям;
- написать эссе или доклад в развитие какой-либо позиции, приводя доводы за и против определенной точки зрения и поясняя плюсы и минусы вариантов решения;
- уловить большую часть того, что говорится вокруг и участвовать в обсуждении;
- понять основные положения лекций, бесед, докладов и других видов

тематически и лингвистически сложных выступлений, касающихся образовательной и профессиональной деятельности;

- понять объявления и сообщения на конкретные темы, если они произносятся с нормальной скоростью;
- понять информацию на языке в записи с помехами;
- понять записанные на магнитофон выступления;
- определить точку зрения говорящего, его отношение к чему-либо и выявить содержащуюся в выступлении информацию;
- понять документальные радиопередачи и другие материалы, звучащие по радио или в записи;
- понять телевизионные программы новостей и программы о текущих событиях;
- понять содержание документальных фильмов и др.;
- быстро просмотреть большой сложный текст, выделяя при этом важные детали;
- быстро уловить содержание статьи и определить актуальность новости, статьи или сообщения по программному кругу тем;
- читать самостоятельно и понимать тексты, избирательно используя необходимые справочные материалы (затруднения могут вызвать редкие идиоматические выражения);
- выделять наиболее важные факты и события из газетных и журнальных статей;
- выделять основную мысль, идею;
- максимально точно и адекватно понимать содержание текста;
- определять значение незнакомых слов по контексту и структуре слова (контекстуальная и языковая догадка);
- находить в тексте реалии и слова с национально-культурным компонентом семантики;
- отбирать культурологически значимую информацию;
- критически осмысливать полученную информацию, оценить факты и события;
- выразить свое отношение к происходящим событиям, к действиям персонажей;
- просмотреть тексты малых форм в поисках нужной информации;
- извлекать нужную информацию из материала прагматического характера (реклама, проспекты, программы, справочные листовки, брошюры ...);
- читать корреспонденцию по интересующим вопросам и без труда улавливать основной смысл.

Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне базовой стандартности:

1. Реализация коммуникативного замысла.

2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

• **Оптимальный уровень:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватным типу речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность

своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Средний уровень:**

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;
- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;
- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;
- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

• **Низкий уровень:**

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;
- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Закон об образовании РК, № 389-13 РК, 07.06.99, г. Астана.
2. Концепция развития образования РК до 2015 г. от 04.11.2004.
3. Концепция развития иноязычного образования РК, Алматы, 2004.
4. Государственная программа развития образования РК на 2005-2010 г.г.
5. Типовая программа по практическому курсу основного иностранного языка. Астана, 2003
6. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам М., Аркти – 2000.
7. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Академа., 2004.
8. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. М.: Филоматис, 2004.
9. Козлов П.Г. Коммуникативные умения как ядро иноязычной коммуникативной способности. /В сб. Коммуникативные основы обучения иностранным / неродным языкам. Алматы, 1994.
10. Кунанбаева С.С. Теория и практика современного иноязычного образования.

Алматы, 2010.

11. Кунанбаева С.С. О современных тенденциях в обучении иностранным языкам. /В кн. Теория и методика преподавания иностранных языков. Караганда, 1997.
12. Кунанбаева С.С. Актуальные проблемы профессиональной подготовки личности будущего специалиста. /Материалы международной научно-теоретической конференции Каз ГУМО иМЯ, Алматы, 2001.
13. Кулибаева Д.Н. Методика формирования международно-стандартных уровней владения ИЯ в условиях школ международного типа (английский язык) АКД Алматы, 2000.
14. Проект. Современные языки: изучение, преподавание, оценка. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком. Страсбург, 1996.
15. Симкин. Европейские стандарты в обучении иностранным языкам. Иностранные языки в школе. 1998, № 3.
16. Мильруд Р.П. и др. Современная концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // ИЯШ, 2000, №№4-5.
17. A Guide to the Exams. Cambridge Preliminary English Test (Pet), Cambridge First Certificate in English (FCE), Cambridge certificate in advanced English (CAE), Cambridge Certificate in Proficiency in English (CPE). Cambridge University Press 2001.

Авторский коллектив:

Кунанбаева С.С. – академик, профессор

Жампейіс Қ.М. – к.ф.н.

Егембердиева З.А. – магистр, ст.преподаватель

Читебаева С.Ж. – магистр, ст.преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ
ОТТН 2204 ОҚЫТЫЛАТЫН ТІЛ ТЕОРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

120

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШІКІР ЖАЗҒАНДАР: Кызырова А.М. ф.ғ.к. , доцент, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті; Кульгильдинова Т.А. ф.ғ.д., профессор, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5В020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

МАЗМҰНЫ

1. Түсінік хат
2. Пәннің тақырыптық жоспары
3. Пәннің мазмұны
4. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Аталмыш «Оқытылатын тіл теориясының негіздері» типтік бағдарламасы Қазақстан Республикасы жоғарғы оқу орындарының аударма факультеттері мен бөлімдеріне арналып жасалған.

Типтік бағдарламаны дайындау кезінде авторлар Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі бекіткен 5B020700-«Аударма ісі» бойынша жасалған «Типтік оқу жоспарын» басшылыққа алған. Тілді жүйелі – функционалдық құрылым және қатынас құралы ретінде тану курстың методологиялық негізі болып табылады. Аталған пәннің тақырыбын анықтауда тілдің қолданылуы мен қызмет етілуіне талдау жасалынып, жүйелілік, атқарымдық және лингвомәдениеттану тұрғысынан қарастыру принципі көзделінген.

Кәсіби біліктілікті қалыптастыру үшін оқытылатын тілдің теориялық болашағы мен қазіргі замандағы жағдайы студент білімінде айтарлықтай орын алады.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының **мақсаты** – үйренуші тілдің қазіргі жүйесінің қызмет ету жағдайын зерттеу негізінде лингвистикалық, лингвомәдениеттану және кәсіпке негізделген біліктілікті дамыту.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының **міндеттері:**

- шет тілінің фонетикалық, грамматикалық және лексикалық жүйесін лингвистикалық білімдерінің қазіргі жағдайына сәйкес жүйелі таныстыру;
- үйренушіге ғылыми-зерттеу әдістерін үйрету және белгілі бір материалда зерттеу тәсілдерін көрсете алу қабілетін қалыптастыру;
- күрделі эволюциялық танымдық процесі болып танылатын шет тілді лингвомәдениеттану жүйесі арқылы тілдік және тұжырымдылық универсалияларын жан-жақты таныстыру;
- мәдениаралық коммуникативті, кәсіби бағытталған және кәсіпке бағдарланған компетенцияларын берілген теориялық білімді жалпылау негізінде қалыптастыру.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсын аяқтағаннан кейін **студент:**

- оқытылатын тіл теориясының пәнін, нысанын;
- оқытылатын тіл теориясының түсінік және категориалды аппаратын;
- аталған пәннің лингвистикалық ғылымдардың ішіндегі алатын орнын;
- лингвистикалық зерттеулердің принципін, әдісін және тәсілін;
- оқытылатын тілдің функционалдық қасиеттері мен тілдік жүйенің белгілерін;
- тіл теориясының қазіргі даму кезеңдері мен фонетика, лексика және грамматика салаларындағы негізгі өзгерістерді **білуі** керек.

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсын тәмамдағаннан кейін **студент:**

- әр түрлі ғылыми амал-тәсілдерін пайдалана отырып, нақты тілдік материалға талдау жасай алуы;
- кәсіби бағыт тұрғысынан маңызды деген тілдік құбылыстарды түсіндіре алуы;
- тілдік құбылыстарды өз бетінше түсіндіре алуы;
- тілін үйренуші тілдің фактілерін ана тілі мен басқа да шет тілдерімен салғастыра алуы;
- ғылыми зерттеу және практикалық жұмыста танып білу және талдау әдістерін қолдана алуы;
- кәсіби мәселе шешуде алған білімдерін пайдалана **алуы керек.**

Аталмыш курсын оқу барысында студент келесі **біліктілерді** қалыптастырады деп болжамдалады:

- лингвистика, мәдениаралық коммуникация мен аударма салаларындағы ғылыми зерттеулерінің заманауи әдістерін меңгеру және оларды кәсіби қызметінде тәжірибиелі қолдану қабілеті;
- сөйлеу аясы және функционалды стильдердің тілдік құралдарың ерекшеліктері мен басты сипаттары жайлы жүйелі ұғым алу;
- жалпы ғылыми, жалпы лингвистикалық және арнайы лингвистикалық тәсілдерін қолданып лексикалық материалдарын іздестіру, талдау және өңдеу қабілеті;
- түрлі композициялық сөйлеу формаларына жататын мәтіндерге/ дискурстарға лингвистикалық талдау жүргізу қабілеті;
- тілі оқытылатын елдің қалыптасқан мәдениеті мен салт-дәстүрі бойынша сөздік қатынас ерекшеліктерін ескере отырып қарым-қатынас жағдайына сәйкес тілдік бірліктерін қолдана алу қабілеті;
- коммуникативті маңызды тілдік құрылым шеңберінде жекелеген пікірді байланысты түсіну және тудыру қабілеті;
- мәдениаралық қарым-қатынаста белгілі бір жағдайда орын алатын теріс коммуникация себептерін жою қабілеті.

Пререквизиттер: Қазақ (орыс) тілі, мәдениаралық коммуникация контексіндегі базалық шет тілі (B1).

Кореквизиттер: мәдениаралық коммуникация контексіндегі базалық шет тілі (B2), шетел тілі (екінші), Кәсіби қазақ (орыс) тілі, Аудармашы кәсіби қызметінің негіздері.

Постреквизиттер: Мәдениаралық коммуникация контексіндегі кәсіпке бағытталған шет тілі, Мәдениаралық коммуникация контексіндегі арнайы шет тілі.

Кредиттік оқыту технологиясы оқушылардың өз бетінше жұмыс істей алуын ұйымдастырудың жаңа бағытына негіз болады. Осыған байланысты студенттердің өз бетінше танып білу біліктілігі мен қабілеттерін қалыптастыру үшін “Оқытылатын тіл теориясының негіздері” пәні бойынша мынадай шығармашылық, өз бетінше жұмыс істеудің түрлері ұсынылады: ғылыми-зерттеу, іздену, ғылыми-практикалық жобалар мен әдістемелерді

жасау және ұсыну, ақпараттарды іздестіру және өңдеу, өз бетінше белгілі бір тақырыптармен жұмыс жасау.

Курсты ойдағыдай меңгеру - білікті аудармашыларды дайындау ісіндегі бір қадам.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

ТАРАУ I. Қазіргі оқытылатын ел тілінің фонетикасы

Тақырып 1. Сөздің фонетикалық сипаттамасы

Тақырып 2. Фонетикалық жүйенің супрасегментті бірліктері

Тақырып 3. Тілдік бірліктерін қолдану түрлері

ТАРАУ II. Аудармашыларға арналған лексикология негіздері

Тақырып 4. Сөз – лексикалық жүйенің негізгі бірлігі. Лексикалық өзгерістер

Тақырып 5. Сөз және концепт

Тақырып 6. Қазіргі оқытылатын ел тілінің фразеологиясы

Тақырып 7. Оқытылатын ел тілінің сөз тізбесінің дифференциациясы

ТАРАУ III. Функционалды аспектідегі грамматикалық категория және сөз таптары

Тақырып 8. Функционалды грамматика құрылысының негіздері

Тақырып 9. Коммуникативті және прагматикалық синтаксис туралы түсінік

Тақырып 10. Мәтін лингвистикалық ұғым ретінде

Тақырып 11. Мәтін және дискурс

Тақырып 12. Лингвомәдениеттанудың негізгі ұғымдары.

Тақырып 13. Қазіргі тіл мәтінін талдау моделдері

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Кіріспе

«Оқытылатын тіл теориясының негіздері» курсының мазмұны аудармашының қазіргі кәсіби қызметінің ерекшеліктерімен байланысты. Қазіргі тіл теориясы негіздерінің жағдайы мен болашағының дамуын қарастыру аудармашылар үшін өте маңызды. Аударманы оқыту үдерісінде тек қолданбалы мағына ғана емес, сонымен қатар жалпы лингвистикалық және жалпы білімдік мәселелерді шешетін кәсіби (аудармашылық) компетенцияларын қалыптастыру қажеттілігі қарастырылады. Аудармашыға оқытылатын тіл теориясының қазіргі күйі мен оның даму келешегін қарастыру аса маңызды болып табылады. Аудармашы мамандығы өзіне лингвистикалық, психологиялық және әлеуметтік білімнің бүкіл жүйесін қамтиды. Аудармашы мәтін мазмұнын бір тілден екінші тілге біртұтас және нақты жеткізу тек терең тілдік білім арқылы ғана емес сонымен бірге жалпы білімдік компетенциялары арқылы қол жеткізеді. Аталмыш компетенцияларды қалыптастыруға аудармашының белгілі бір салалық және әлеуметтік ақпараттылығы мен бірге фундаменталды және қолданбалы лингвистика жайлы ақпараттылығы негіз болады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

ТАРАУ І. Қазіргі оқытылатын ел тілінің фонетикасы

Тақырып 1. Сөздің фонетикалық сипаттамасы

1) Фонетика тілдің дыбыстық жүйесін зерттейтін ғылым

Тілге фонетикалық сипаттама жасаудың маңызды мәселелері. Фонетиканың басты тараулары мен фонетикалық сипаттама бағыттары.

2) Сөйлеу дыбыстарының бірліктері мен олардың деңгейлері

Сөйлеу дыбыстарын жіктеу жалпы физиологиялық өлшемі. Дауысты және дауыссыз дыбыстардың акустикалық және артикуляциялық жіктеу түрлері. Дыбыстар түрлері мен олардың акустикалық және артикуляциялық сипаттамасы. Дифтонгтар, дифтонг түрлері. Трифтонгтар. Дауыссыз дыбыстардың түрлері мен олардың акустикалық және артикуляциялық сипаттамасы.

3) Фонеманың мағынасын айыратын және нормативті (фонетикалық) белгілер

Дыбыстарды графикалық бейнелеу тәсілдері (транскрипция, артикуляция үлгілері). Буын фонетика және фонология бірлігі. Оқытылатын ел тілінің буын жасаушы дыбыстар. Буынға бөлу. Буын түрлері. Буындағы дыбыстардың комбинаторлық өзгерісі: ассимиляция, аккомодация ж.т.б. Сөздегі дауыстылардың позициялық созылыңқылығы. Шет тіл сөздерінің айтылуы. Оппозиция, фонема, фонологиялық жүйе туралы түсінік.

Тақырып 2. Фонетикалық жүйенің супрасегментті бірліктері

4) Тілдің просодиялық базасы

Просодиялық бірліктер: буын, акцентті топ, синтагма, сөйлем, мәтін. Просодияның сөйлемдегі лексико-грамматикалық құрылысын көрсету қызметі. Просодияның сөйлемдегі қатынастардың логикалық мағынасын көрсету мен сезім-еріктік білдіру қызметі. Просодияны графикалық бейнелеу тәсілдері.

5) «Екпін және оның түрлері»

Сөздік және фразалық екпін. Сөздік және фразалық екпін түрлері. Сөздік және фразалық екпін орны. Оқытылатын ел тіліндегі сөздің екпін орны және оның түрлі деңгейін анықтайтын басты үрдістер. Сөздік және фразалық екпін қызметі. Оқытылатын ел тіліндегі сөздің және сөйлемнің акценттік құрылым эволюциясы.

6) «Интонация»

Интонация компоненттері: мелодика, сөйлеу ырғағы, фразалық екпін, уақыт сипаттамасы (созылыңқылық, темп, үзіліс) тембр, ритм. Фраза акцентуация және ритмнің құрылымдық болмысы. Интонация қызметі. Интонациялық өзгерістерді жазу амалдары: олардың артықшылығы мен кемшіліктері. Логикалық екпін, сөйлемді тақырып-ремалық жіктеумен мүшелеу.

Тақырып 3. Тілдік бірліктерін қолдану түрлері

7) «Фоностилистика»

Фоностилистика фонетиканың бір тарауы. Лингвистикалық және экстралингвистикалық факторлар. Функционалды және интонациялық сөйлеу стилдері. Ресми, ғылыми, ауызекі сөйлеу, публицистикалық, көркем әдебиет стилдерінің интонациялық стильдер типологиялары және просодиялық сипаттамалары.

Мәтін коммуникация бірлігі. Мәтін құрастырудағы психоллингвистикалық моделі. Мәтін интонациясы. Мәтін құрылымындағы интонацияның рөлі. Интонацияның мәтіндік қызметі. Бейвербалды мәтін сипаттамалары. Мәтіннің жалпы және мәдениаралық сипаттамалары. Интонация мен бейвербалды мәтін сипаттамаларының қарым-қатынасы. Мәтіннің фоностилистикалық түрлілігі.

8) «Оқытылатын ел тілінің түрлері»

Айтылыстың ұлттық, аумақтық және әлеуметтік түрлері. Орфоэпиялық норма ұғымы (Айтылыс стандарты). Норма түрлілігі. Оқытылатын ел тілінің айтылуының әлеуметтік дифференциациясы (дыбыстар мен интонация)

ТАРАУ II. Аудармашыларға арналған лексикология негіздері

Тақырып 4. Сөз – лексикалық жүйенің негізгі бірлігі. Лексикалық өзгерістер

1) Сөз мағынасы

Мағына туралы жалпы түсінік. Мағына түрлері. Сөздің грамматикалық және лексикалық мәні. Денотативті және коннотативті мағына. Сөздің уәжділігі («ішкі форма»). Уәжділіктің түрлері. Уәжділікті жоғалту (деэтимологизация). Жалған этимологизация.

2) Сөз мәселесі және теория номинациясы.

Тақырып 5. Сөз және концепт.

Сөз мағынасының өзгеруі

Сөз мағынасын қайта ойлау болмысы. Сөз мағынасы өзгеруінің экстралингвистикалық себептері. Сөз мағынасы өзгеруінің лингвистикалық себептері. Сөз мағынасының көлеміне қарай өзгеру себептері. Мазмұнның өзгеру негізі - атауды ауыстыру. Импликация ауыстырудың түрі. Мағынаның өзгеру салдары.

3) Сөздің көп мәнділігі (полисемия)

Полисемия туралы түсінік. Полисемия және кең мәнділігі. Полисемия және мәнмәтін. Мәнмәтін туралы жалпы түсінік. Мәнмәтін түрлері. Полисемия синхрондық құбылыс. Полисемия түрлері. Полисемияны диахронды тұрғыдан қарастыру. Тура және ауыспалы мағына. Полисемияның даму жолдары. Полисемияның ыдырауы.

4) Лексикадағы жүйелік қатынастар

Омонимия. Омонимия туралы түсінік. Омоним түрлері. Синонимия. Сөздерді синонимдік қатарға жатқызатын басты белгілер. Синоним түрлері. Антонимия.

Антонимия туралы түсінік. Антоним түрлері. Паронимия. Паронимия туралы түсінік. Паронимия және паронимазия.

Тақырып 6. Қазіргі оқытылатын ел тілінің фразеологиясы

5) Оқытылатын тілдің сөз тізбесінің фразеологиялық қоры

Фразеологиялық бірлік туралы түсінік. Фразеологиялық бірлік түрлері. Фразеологиялық бірліктің құрылымдық түрлері. Фразеологиялық бірліктің функционалдық түрлері. Фразеологиялық бірліктің семантикалық түрлері.

6) Сөз құрылымы

Сөздің морфологиялық құрылымы. Морфеманың түрлері. Сөздің морфологиялық құрамының бөлшектері. Сөздің сөзжасамдық құрылымы. Сөз негізі: ұғым мен түрлері. Сөзжасамдық модель.

7) Сөзжасам

Сөзжасам және ұғым. Сөзжасам тәсілдерінің топтастырылуы (классификациясы). Желілік сөзжасамдық модельдер (аффиксация; сөздердің бірігуі; күрделі сөздерді сөз тіркестерінен айыру). Желілік емес сөзжасамдық модельдер (реверсия; конверсия; қысқартылу)

Тақырып 7. Оқытылатын ел тілінің сөз тізбесінің дифференциациясы

8) Әлеуметтік-аумақтық сөз тізбесінің дифференциациясы

Сөз тізбесінің дифференциациясы және қоғам. Арнайы лексика. Термин және терминология. Сөз тізбесінің стилистикалық жіктілігі. Стилистикалық бояуы бар лексика. Әдеби тіл лексикасы. Күнделікті қолданыстағы сөздер. Дialectтік лексика. Аймақтық лексика ерекшеліктері. Жаргон және арго. Сөздің экспрессивтік-эмоционалдық бояуы. Жалпы тілдік және жеке авторлық қолданыстағы неологизмдер, окказионализмдер. Этимология. Этимологиялық зерттеулердің принциптері мен тәсілдері. Жалған («халықтық») этимология құбылысы. Ономастика: топонимика және антропология.

9) Лексикография

Лексикография сөздік құрастыру ілімі. Сөздік мақала. Сөз тізбесі және лемма. Сөздік түрлері. Сөздік құрастыру типтері: алфавиттік, кері, жиілік. Лексикографиялық еңбектерді компьютерлендіру. Лингвистикалық және энциклопедиялық сөздіктердің негізгі типтері. Біртілді және қостілді (көптілді) немесе аударма сөздіктер.

10) «Аудармашының жалған достары»

«Аудармашының жалған достары» тілдерді салыстырмалы тұрғыдан қарастыру. «Аудармашының жалған достары» классификациясы. Тілаларлық асимметрия және тілаларлық лексика-семантикалық ауысу. Тілаларлық асимметрия мазмұнының жоспары және аналогия формасы. Тілаларлық асимметрия құбылыстарының типологиясы.

ТАРАУ III. Функционалды аспектідегі грамматикалық категория және сөз таптары

Тақырып 8. Функционалды грамматика құрылысының негіздері

1) Функционалды грамматиканың негізгі тараулары.

Тілдік функционалды бірліктер ұғымы және оның диапазоны. Оқытылатын тілдің функционалды морфологиясы: негізгі ұғым және бірлік типтері. Морфологияның зерттеу пәні. Сөздің грамматикалық мәні туралы ұғым. Морфологияның функционалды бірліктерінің типтері: сөз формасы, морфологиялық категория, сөз таптары топтарының классификациясы

2) Лексикалық-грамматикалық дәрежелер және сөз таптары сөз формасының қызметтері.

Лексикалық-грамматикалық дәрежелер және зат есім сөз формасының қызметтері. Жанды /жансыз зат есімдер. Сөз формасының жынысқа, көпше/жекеше түрге, септіктерге жіктелу функциясы.

Лексикалық-грамматикалық дәрежелер және сын есім сөз формасының қызметтері.

Сапалық, қатыстық және тәуелдік сын есімдер қызметтерінің ерекшеліктері. Сөз формасының салыстыру дәрежесі.

Лексикалық-грамматикалық дәрежелер және етістік сөзформасының қызметтері.

Сапалылық, салыстырмалы және тәуелділік сын есімдеріне тән қызметі. Сөз форманың шырай категориясы. Етістіктің аспектуалды дәрежесі. Етістіктің шақ, жақ, рай және етіс сөзформалары. Есімше мен көсемше қызметтері.

3) Есімдік түрлері және олардың формалары.

Есімдіктердің жалпы функционалды сипаттамасы және олардың функционалды семантикалық классификациясы. Есімдік дәрежелері және олардың функционалды ерекшеліктері.

Тақырып 9. Коммуникативті және прагматикалық синтаксис туралы түсінік

4) Функционалды синтаксис: зерттеу нысаны және ерекшеліктері.

Синтаксистік мағына және синтаксистік категория ұғымы. Синтаксистік және супрасинтаксистік бірлік ұғымы. Олардың қызметіндегі ұқсастық пен айырмашылықтар. Синтаксема. Синтаксема түрлері. Сөз тіркесі және сөз тізбегі. Предикативті бірлік және сөйлем. Жай сөйлемнің функционалды синтаксисі. Күрделі сөйлемнің функционалды синтаксисі. Мәтін синтаксисі. Төл сөз, төлеу сөз.

5) Сөйлеудің коммуникативті типі

Сөйлеудің коммуникативті регистрі туралы түсінік және оның негізгі типтері. Етістік формаларының мәтін құрылымындағы орны. Сөйлеушінің кеңістік шақтық позициясы.

6) Етістіктің семантикалық классификациясы және сөйлем модельдерінің типологиясы

Предикатив және сөйлемнің типтік мағынасы. Акционалды және акционалды

емес етістіктер. Диктум және модус етістіктері. Сөйлем прагматикасы. Сөйлемнің прагматикалық түрі. Сөйлемдегі прагматикалық транспозиция.

Тақырып 10. Мәтін лингвистикалық ұғым ретінде

7) Мәтін лингвистикасы

Интертекстуалды қарым-қатынас. Байланысты мәтін құрылымының негізгі принциптері. Мәтін байланысын білдіретін тілдік тәсілдер. Сөйлеу актілер теориясы. Локуция, иллокуция және перлокутивті айту эффектісі. Сөйлеу актілерінің прагматикалық типологиясы.

Тақырып 11. Мәтін және дискурс.

Дискурс және дискурсивті бірлік ұғымы. Дискурстың макро-микро құрылымы

Тақырып 12. Лингвомәдениеттанудың негізгі ұғымдары

Тақырып 13. Қазіргі тіл мәтінін талдау моделдері

1. Дистрибутивті талдау
2. Трансформациялы талдау
3. Нарративті талдау
4. Контентті талдау
5. Дискурсты талдау

СЕМИНАР САБАҚТАРЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Фонетикалық бейнелеу тәсілдер және стильдік әдістер.
2. Лексикалық экспрессивті тәсілдер және стильдік әдістер.
3. Кейіпкерді бейнелеуде қолданған окказионализмдердің көркемдік рөлі.
4. Риторикалық сұрақтың құрылымы және оның стильдік қызметі.
5. Сөйлемді өзекті мүшелеу және контекст.
6. Дискурстың семантикасы мен прагматикасы.
7. Экспрессивті тәсілдер мен стильдік әдістердің өзара әрекеттестігі.
8. Оқытылатын тілдегі сөздік қорды дамытудың негізгі жолдары мен тәсілдері.
9. Қазіргі қоғамдағы тілдік жүйесінің вариативтігінің әлеуметтік-мәдени факторлары.
10. Диалектілердің лексикалық ерекшеліктері: аумақтық салалану лексикасы.
11. Сөздік түрлері және олардың аудармашылар қызметінде қолдануы.
12. Сөз таптарының лексикалық, морфологиялық және синтаксистік сипаттамасы.

ӨЗ БЕТІНШЕ ЖҰМЫС ІСТЕУГЕ АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАР

1. Айтылудың аумақтық стиліне интонационалдық сипаттама беру.
2. Лексикалық-семантикалық жүйесіндегі аймақтық лексика мағынасына сипаттама.
3. Ана тіліндегі және оқытылатын ел тіліндегі сөзжасам моделдеріне (аффиксация; конверсия; сөздердің бірігуі) салғастырмалы талдау жасау.
4. Ана тіліндегі және оқытылатын ел тіліндегі синтаксистікке (сөз тіркесі, сөйлем, мәтін, дискурс) салғастырмалы талдау жасау.

5. Экономикалық дискурстың құрылымдық және грамматикалық өзгешеліктеріне талдау жасау.
6. Іскерлік дискурстың лексикалық өзгешеліктерін сипаттау.
7. Дипломатия дискурсының стильдік ерекшеліктері.
8. Метафораның стильдік және экспрессивті қызметі.
9. Тіл теориясының дамуына үлесін қосқан отандық және шетелдік лингвисттер
10. Сөйлемнің негізгі теориялық моделінің кемшіліктері мен артықшылықтары.
11. Дискурстағы мақал-мәтелдердің семантикасы мен прагматикасы.
12. Қазіргі қоғамдағы тілдік жүйенің вариативті әлеуметтік-мәдени факторларына талдау жасау.
13. Институционалдық және салалық дискурстағы қазіргі лексикалық өзгерістер және жаңалықтар.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Ағылшын тілі бойынша

1. Ginzburg R.S et andere. A Course in Modern English Lexicology. М., 2006.
2. Н.С. Widdowson. Practical Stylistics. Oxford University Press, 1992.
3. Peter Verdonk. Stylistics. Oxford, 2003.
4. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка. М., 2005.
5. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики. СПб., 2006.
6. Гируцкий А.А. Введение в языкознание. Минск 2001.
7. Швейцер А.Д. Литературный английский язык в США и Англии. М., 2008.
8. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика. М., 2000
9. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. М., 2001.
10. Скларова Н.Г. Теоретическая фонетика английского языка: Учебное пособие для самостоятельной работы студентов 3 курса. – 3-е изд. перераб. и доп. Ростов н/Д: ИПО ПИ ЮФУ, 2010.
11. Антрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. Лексикология английского языка: Учеб. пособие для студентов. – М.: Дрофа, 2001
12. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Высш. шк., 1986
13. Блох, М.Я. Теоретическая грамматика английского языка = A Course in Theoretical English Grammar: учебник / М.Я. Блох. - 4-е изд., испр. - М.: Высшая школа, 2003
14. Золотова Г.А., Ониненко Н.К., Сидорова М.Ю. Коммуникативная грамматика русского языка. М., 1988
15. Сидорова М.Ю. Синтаксис. Сборник упражнений к «Коммуникативной грамматике русского языка». М., 2001
16. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика английского языка. М., 1981

Электронды әдебиеттер тізімі

1. Леонова С. В., Шкурят Н.М. Теоретическая грамматика французского языка Алматы: КАЗУМОиМЯ, 2005
2. Сенченко С.В. История французского языка. Алматы: КАЗУМОиМЯ, 2005

Неміс тілі бойынша

1. Виноградов В.В. Избранные труды. Т. 3. Лексикология и лексикография. М., 1990
2. Карлинский М.М. Основы теории взаимодействия языков. Алматы, 1990
3. Копыленко М.М. Основы этнолингвистики. Алматы, 1995
4. Левковская К.А. Лексикология немецкого языка. М., 1956
5. Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990
6. Чернышева И.И. Степанова М.Д. Лексикология современного немецкого

языка. М., 1975

7. Чернышева И.И. Фразеология современного немецкого языка. М., 1989
8. Buscha J. Helbig G. Deutsche Grammatik. Leipzig, 1974
9. Der Große Duden Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Л., 1962
10. Duden. Die Grammatik Band 4. Mannheim, 1998
11. Eisenberg P. Grundriß der deutschen Grammatik Stuttgart, 1994
12. Großes Wörterbuch der deutschen Aussprache. Leipzig, 1982
13. Lenkowa A. Iskos A. Deutsche Lexikologie. Л., 1970
14. Lewkowskaja K.A. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. М., 1968
15. Moskalskaja O.J. Deutsche Sprachgeschichte. М., 1977
16. Sieburg H. Sprache-Genus. Frankfurt, 1997
17. Urojewa R.M. Kusnezowa O.F. Phonetik und Grammatik der deutschen Sprache. Moskau, 1985
18. Vuillaume M. Studien zur Syntax und Semantik der Nominalgruppe. Tübingen, 1993
19. Рысалды, К.Т. Theoretische Grammatik der deutschen Sprache. – Алматы. 2010. – 192 с.

Француз тілі бойынша

1. Бурчинский В.Н. Введение во французскую филологию. М., 2006
2. Веденина Л.Г. Особенности французского языка. М., 1988
3. Веденина Л.Г. Пунктуация французского языка. М., 1975
4. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. М., 1977
5. Гак В.Г. Сравнительная типология французского и русского языков. М., 1989
6. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис. М., 1981
7. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Морфология. М., 1979
8. Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990
9. Халифман Э.А. и др. Пособие по сопоставительному изучению грамматики французского и русского языков. М., 1981
10. Щетинкин В.Г., Коль Л.О. Практикум по сравнительной типологии французского и русского языков. М., 1990
11. Chiss J.-L., Filliolet J., Maingueneau D. Linguistique française. Phonétique – Lexique. Paris: Hachette, 1993
12. Gaudin F., Guespin L. Initiation à la lexicologie française. Duculot, 2000
13. Grevisse M., Goosse A. Nouvelle grammaire française. Paris-Louvain-la-Neuve: Duculot, 1989
14. Lopatnikova N.N., Movchovitch N.A. Précis de Lexicologie du français moderne. М., 1982
15. Rastier F. Sens et textualité. Paris: Hachette, 1989

Корей тілі бойынша

1. Рамстедт Г. Грамматика корейского языка. Издательство иностранной литературы, М. 1951.
2. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка. М., ИЛИЯ., 1954. – 320 с.
3. Мазур Ю.Н. Грамматика корейского языка (Морфология. Словообразование). Теоретический курс. М., 2001. – 330с.
4. О Кон Чжу. Пособие по грамматике корейского языка. 2007. – 109с.
5. Новикова Т.А., Пакулова Я.Е. Китайские иероглифы в корейском языке. М.: Муравей 2001. - 140 с.
6. 한국어 발음. 연세대학교. Сеул, 1995. – 138с.

Қытай тілі бойынша

1. 王理嘉 著《语音学教程》，北京大学出版社2003年版。
2. 黄伯荣 廖序东 著《现代汉语语法》，高等教育出版社1997年。
3. 陈阿宝 主编《现代汉语概论》，北京语言文化大学出版社2002年版。
4. 刘光徽 编著《汉语普通话语音教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。
5. Спешнев Н.А. Фонетика китайского языка. – Л., 1980. – 143 с.
7. 曹文 编著《汉语语音教程》，北京语言文化大学出版社2004年版。
8. 万艺玲著《汉语词汇教程》北京，北京语言文化大学出版社，2000。
9. Горелов В.И. Лексикология китайского языка. М., 1984.
10. 陈阿宝 主编《现代汉语概论》，北京语言文化大学出版社2002年版。
11. 黄伯荣 廖序东 著《现代汉语语法》，高等教育出版社1997年。

Қосымша әдебиеттер

1. 符淮青《现代汉语词汇》北京，北京大学出版社，1985。
2. 符淮青《词汇的分析和描写》北京，北京大学出版社，1996。
3. 武占坤、王勤《现代汉语词汇概要》内蒙古，内蒙古人民出版社，1983。
4. 任学良《汉语造词法》北京，中国社会科学出版社，1981。
5. 常敬宇《汉语词汇与文化》北京，北京大学出版社，1995。
6. 孙维张《汉语熟语学》吉林，吉林教育出版社，1989。
7. 王宁主编《汉语词汇基础》北京，科学出版社，1996。
8. 黄伯荣 廖序东 著《现代汉语语法》高等教育出版社1997年。
9. Шутова Е.И. Синтаксис современного китайского языка. – М., “Наука”, 1994.
10. Шутова Е.И. Вопросы теории синтаксиса (На основе сопоставления китайского и русского языков). – М., “Наука”, 1984.
11. Горелов В.И. Теоретическая грамматика современного китайского языка. – М., 1989.
12. 卢福波 著《对外汉语教学实用语法》，北京语言大学出版社2004年版。
13. Қалибек Т. 《现代汉语语法•句法》(Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. синтаксис). – Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004

14. Румянцев М.К. Тон и интонация в современном китайском языке. – М., 1972. –186 с.
15. Задоев Т.П. Краткая очерк системы тонов современного китайского языка // Вопросы китайской филологии. 1963. –М., – С. 191–219.
16. Драгунов А.А., Драгунов Е.Н. Структура слога в китайском национальном языке // Сов. Востоковедение. 1955, № 1.
17. 陈阿宝 主编《现代汉语概论》，北京语言文化大学出版社2002年版。
18. Горелов В.И. Грамматика китайского языка. – М., “Просвещение”, 1982.
19. 刘月华 潘文娒 等著《实用现代汉语语法》（增订本）商务印书馆 2003年•北京。

Пән бойынша Интернет-ресурстар тізімі

1. http://e.lanbook.com/books/element.php?p11_cid=25&p11_id=3330. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: учебное пособие. Издательство: ФЛИНТА, 2012 г., 376с.
2. <http://usefulenglish.ru> Лингвистический портал
3. [http:// www.wordcentral.com](http://www.wordcentral.com) - Лексикографический портал
4. [http:// www.wordorigins.org](http://www.wordorigins.org) - Лингвистический портал
5. www.portal-slovo.ru - Образовательный портал «Слово»
6. <http://en.wikipedia.org> википедия
7. http://en.wikipedia.org/wiki/Parts_of_speech википедия
8. <http://en.wikipedia.org/wiki/Paucal#Paucal> википедия
9. <http://grammar.about.com/od/tz/g/theogrammterm.htm> Лингвистический портал
10. <http://grammar.about.com/od/tz/g/wordclassterm.htm> Лингвистический портал
11. http://genhis.philol.msu.ru/article_132.shtml библиотека теории языка
12. http://ead.univ-angers.fr/~menan/cerel/english/phonetics/english_phonetics.htm
13. <http://www.linguistics.ucla.edu/people/ladefoge/>
14. <http://faculty.washington.edu/dillon/PhonResources/>

Құрастырушылар:

Баимбетова А.П. ф.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ доценті
 Елубаева П.К., п.ғ.к., Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ аға оқытушысы
 Тасырова Б.Е. лингвистика ғылымдарының магистрі, Абылай хан атындағы
 ҚазХҚжӘТУ аға оқытушысы
 Егембердиева З.А., лингвистика ғылымдарының магистрі, Абылай хан
 атындағы ҚазХҚжӘТУ аға оқытушысы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ОТИУа 2205 ОСНОВЫ ТЕОРИИ ИЗУЧАЕМОГО ЯЗЫКА

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

3 кредита

Алматы 2016

ПРЕДИСЛОВИЕ

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Кызырова А.М. к.ф.н., доцент, ЕНУ им.Л.Н.Гумилева; Кульгильдинова Т.А. д.ф.н., профессор, КазУМОиМЯ им.Аблай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом по специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

СОДЕРЖАНИЕ

1. Пояснительная записка
2. Тематический план дисциплины
3. Содержание дисциплины
4. Список рекомендованной литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая типовая учебная программа предназначена для факультетов и отделений вузов Республики Казахстан, осуществляющих подготовку специалистов переводческого дела.

При составлении программы авторы руководствовались Типовым учебным планом по специальности 5В020700-Переводческое дело, утвержденным Министерством образования и науки Республики Казахстан. Методологической основой курса является понимание языка как системно-функционального образования, универсального средства коммуникации. При определении предмета данной дисциплины необходимо исходить из принципа единства системного, функционального и лингво-культурологического подходов к анализу форм функционирования языка.

Для формирования профессиональной компетенции немаловажным является знание студентами современного состояния и перспектив развития теории изучаемого языка.

Цель курса «Основы теории изучаемого языка» - формирование лингвистической, лингво-культурологической и профессионально-базируемой компетенций на основе изучения функционирования современной системы изучаемого языка.

Задачами курса «Основы теории изучаемого языка» являются:

создание системного представления о грамматической, фонетической и лексической системе изучаемого языка в соответствии с современным состоянием лингвистических знаний;

овладение обучаемыми методами научного анализа и демонстрации исследовательских приемов на конкретном языковом материале;

овладение языковыми и концептуальными универсалиями посредством ознакомления с лингвокультурной системой изучаемого языка, представляющую собой сложную суть эволюционного когнитивного процесса;

формирование межкультурно-коммуникативной, профессионально-базируемой и профессионально-идентифицирующей компетенций на основе теоретического обобщения полученных знаний и умений.

В результате изучения курса «Основы теории изучаемого языка» студент должен **знать**:

предмет и объект теории изучаемого языка;

понятийно - категориальный аппарат теории изучаемого языка;

место данной дисциплины в кругу лингвистических наук;

принципы, методы и приемы лингвистических исследований;

функциональные свойства и признаки языковой системы изучаемого языка;

современные тенденции развития теории изучаемого языка и основные процессы изменений в области фонетики, грамматики и лексики.

уметь:

анализировать конкретный языковой материал в аспекте различных научных

подходов;

объяснять наиболее важные и типичные языковые явления с позиции профессиональной ориентированности;

осуществлять самостоятельную интерпретацию языковых явлений;

сопоставлять факты изучаемого языка с фактами родного и других иностранных языков;

использовать методы познания и способы анализа в научно-исследовательской и практической деятельности;

применять полученные знания в решении профессиональных задач.

Ожидаемые **компетенции**, которыми студент должен овладеть в результате изучения дисциплины:

- овладение методикой изучения современных исследований в области лингвистики, межкультурной коммуникации и переводоведения и их практического применения в профессиональной деятельности;

- формирование системного представления об основных чертах и языковых особенностях речевых сфер и функциональных стилей;

- овладение навыками поиска, анализа и обработки лексического материала при помощи общенаучных, общелингвистических и специальных лингвистических методов.

- проведение лингвистического анализа текста/дискурса, принадлежащего к различным композиционно-речевым формам;

- способность использовать языковые единицы в соответствии с ситуацией общения, принимая во внимание особенности речевого поведения, обусловленные культурными традициями стран изучаемого языка;

- способность связно воспринимать и порождать отдельные высказывания в рамках коммуникативно-значимых речевых образований;

- умение устранять причины дискоммуникации в конкретных ситуациях межкультурного взаимодействия.

Пререквизиты: Казахский (Русский) язык, Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации (B1). **Кореквизиты:** Базовый иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации (B2), Иностранный язык (второй), Профессиональный казахский (русский) язык, Основы профессиональной деятельности переводчика. **Постреквизиты:** Профессионально-ориентированный иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации, Специально-профессиональный иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации.

Кредитная технология обучения закладывает основы развития самостоятельной работы обучающихся. В целях формирования у студентов навыков и умений самостоятельной исследовательской деятельности, перевода этой деятельности на режим самоорганизации, саморазвития и самоконтроля по дисциплине «Основы теории изучаемого языка» рекомендуются следующие творческие виды самостоятельной работы: разработка и презентация научно-исследовательских, поисково-исследовательских, научно-практических

проектов; поиск и обработка виртуальной информации; самостоятельное исследование определенных тем.

Успешное овладение курсом является частью профессиональной подготовки квалифицированного переводчика.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

РАЗДЕЛ I. Фонетика современного изучаемого языка

Тема 1. Фонетические характеристики слова

Тема 2. Супraseгментные единицы фонетической системы

Тема 3. Вариативное использование языковых единиц

РАЗДЕЛ II. Основы лексикологии для переводчиков

Тема 4. Слово как основная единица лексической системы. Лексические преобразования.

Тема 5. Слово и концепт.

Тема 6. Фразеология современного изучаемого языка

Тема 7. Дифференциация словарного состава изучаемого языка

РАЗДЕЛ III. Грамматические категории и части речи в функциональном аспекте

Тема 8. Основы построения функциональной грамматики

Тема 9. Понятие о коммуникативном и прагматическом синтаксисе

Тема 10. Текст как лингвистическое понятие.

Тема 11. Текст и дискурс

Тема 12. Базовые понятия лингвокультурологии

Тема 13. Модели анализа текста в современном языке

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Преподавание курса «Основы теории изучаемого языка» связано с некоторыми особенностями современной профессиональной переводческой деятельности. Процесс обучения переводу имеет не только прикладное значение - создание необходимой переводческой компетенции, оно выполняет также общелингвистические и общеобразовательные задачи. Особо важным для переводчиков является рассмотрение современного состояния и перспектив развития теории изучаемого языка.

Профессия переводчика аккумулирует в себе весь спектр лингвистических, психологических и социальных знаний, необходимых для точной передачи смыслового содержания текста с одного языка на другой, которая возможна не только при наличии фундаментальной языковой, но и общеобразовательной компетенции специалиста. Формированию такой компетенции служит информированность переводчика не только в соответствующих материальной и социальной сферах жизни общества, но и в

фундаментальной и прикладной лингвистике.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

РАЗДЕЛ I. Фонетика современного изучаемого языка

1. Тема 1. Фонетические характеристики слова

1) «Фонетика как наука о звуковом составе языка»

Основные задачи фонетического описания языка. Основные разделы фонетики и направления фонетического описания.

2) «Звуковые единицы речи, их уровни»

Общезначимые критерии классификации звуков речи. Акустическая и артикуляционная классификация гласных и согласных звуков. Типы и виды звуков, их акустические свойства в связи с артикуляционными характеристиками. Дифтонги, типы и виды дифтонгов. Трифтонги. Типы и виды согласных звуков, их акустические свойства в связи с артикуляционными характеристиками.

3) «Смыслоразличительные и нормативные (фонетические) признаки фонемы»

Способы графического отображения звуков (транскрипция, артикуляционные схемы). Слог как фонетическая и фонологическая единица. Словообразующие звуки в изучаемом языке. Словоделение. Типы слогов. Комбинаторная вариация звуков в слове: ассимиляция и аккомодация, (отсутствие оглушения звонких согласных в слове). Позиционная длительность гласных в слове. Произношение иноязычных слов. Понятие оппозиции, фонемы, фонологической системы.

Тема 2. Супraseгментные единицы фонетической системы.

4) «Просодическая база языка»

Просодические единицы: слог, акцентная группа, синтагма, фраза, текст. Просодия в функции обозначения лексико-грамматических значений. Просодия в функции непосредственного отражения логического смысла и выражения эмоционально-волевых отношений. Способы графического отображения просодии.

5) «Ударение и его типы»

Словесное и фразовое ударение. Виды словесного и фразового ударения. Место словесного и фразового ударения. Основные тенденции, определяющие место и различную степень ударения в словах изучаемого языка. Основные акцентные типы слов. Функции словесного и фразового ударения. Эволюция акцентной структуры слов и фраз в современном изучаемом языке.

6) «Интонация»

2. Компоненты интонации: мелодика, громкость, темп, пауза, качество голоса, тембр, ритм. Структурная сущность фразовой акцентуации и ритма. Функции интонации. Интонация: Функции интонации (синтаксическая,

модальная, стилистическая)

Методы записи интонационного варьирования, их преимущества и недостатки. Логическое ударение, тема-рематическое членение предложения.

Тема 3. Вариативное использование языковых единиц

«Фоностилистика»

Фоностилистика как раздел фонетики. Лингвистические и экстралингвистические факторы. Функциональный и интонационный стили речи. Типология интонационных стилей и их просодические характеристики информационного, научного, публицистического, художественного, разговорного стилей. Текст как единица коммуникации. Психолингвистические модели порождения текста. Интонация текста. Роль интонации в структурировании текста. Текстовые функции интонации. Невербальные характеристики текста. Общие и межкультурные свойства текста. Взаимодействие интонации и невербальных текстовых характеристик. Фоностилистическая вариативность текста.

8) «Варианты изучаемого языка»

Национальная, территориальная и социальная вариативность произношения. Понятие орфоэпической нормы (произносительного стандарта). Вариативность нормы. Национальные и региональные варианты произношения. Социальная вариативность произношения. Социальная дифференциация произношения (звуки и интонация) изучаемого языка.

РАЗДЕЛ II. Основы лексикологии для переводчиков

Тема 4. Слово как основная единица лексической системы. Лексические преобразования

1) Значение слова

Общее определение значения. Типы и виды значения. Грамматическое и лексическое значения слова. Денотативное и коннотативное значения. Внутренняя форма (мотивировка) слова. Виды мотивировки. Утрата мотивировки (деэтимологизация). Ложная этимологизация.

2) Проблема слова и теория номинации.

Тема 5. Слово и концепт.

Изменение значения слова

Сущность переосмысления значения слова. Экстралингвистические причины изменения значения слова. Лингвистические причины изменения значения слова. Причины изменения объема значения слова. Перенос наименования — основа сдвига значения. Импликационный тип переноса. Квалификационный тип переноса. Результаты изменения значения

3) Многозначность (полисемия) слова

Понятие полисемии. Полисемия и многозначность. Полисемия и контекст. Общее определение контекста. Типы контекста. Полисемия как синхронное явление. Типы значений многозначного слова. Полисемия в диахроническом освещении. Исходное и производное значения. Пути развития многозначности.

Распад полисемии.

4) Системные отношения в лексике

1. Омонимия. Понятие омонимии. Типы омонимов. Синонимия. Основные признаки синонимичности слов. Типы синонимов. Антонимия. Понятие антонимии. Типы антонимов. Паронимия. Понятие паронимии. Паронимия и паронимазия

Тема 6. Фразеология современного изучаемого языка

5) Фразеологический фонд словарного состава изучаемого языка

2. Понятие фразеологической единицы. Типы фразеологических единиц. Структурные типы фразеологических единиц. Функциональные типы фразеологических единиц. Семантические типы фразеологических единиц. Коммуникативно–прагматический потенциал ФЕ.

6) Структура слова

Морфологическая структура слова. Типы и виды морфем языка. Морфологическая членимость слова. Словообразовательная структура слова. Основа слова: понятие и типы. Словообразовательная модель.

7) Словообразование

Основные понятия словообразования. Классификация способов словообразования. Линейные модели словообразования (аффиксация; словосложение; разграничение сложных слов и словосочетаний). Нелинейные модели словообразования (реверсия; конверсия; сокращение; словослияние).

Тема 7. Дифференциация словарного состава

8). Социально-территориальная дифференциация словарного состава

Словарный состав и общество. Специальная лексика. Термин и терминология. Стилистическое расслоение словарного состава. Стилистически окрашенная лексика. Лексика литературного языка. Лексика обиходно-разговорного языка. Диалектная лексика. Особенности регионально-маркированной лексики. Жаргон и арготизмы. Эмоционально-экспрессивная окраска слова. Общие языковые и авторские неологизмы, окказионализмы. Этимология. Способы и принципы исследований этимологии. Ложные (народные) явления этимологии. Ономастика: топонимика и антропология.

9) Лексикография

Лексикография как учение о составлении словарей. Словарная статья. Словарный состав и лемма. Словесные типы. Принципы сложения слов: алфавитный, противоположный, частотный. Компьютеризация лексикографических работ. Основные типы энциклопедических и лингвистических словарей. Одноязычные и двуязычные (многоязычные), или переводные словари.

10) «Ложные друзья переводчика»

«Ложные друзья переводчика» с позиций сопоставительного изучения языков. Классификация "ложных друзей переводчика". Межъязыковая асимметрия и межъязыковые лексико-семантические обмены. Межъязыковая асимметрия

плана содержания и аналогия формы. Типология явлений межъязыковой ассиметрии.

РАЗДЕЛ III. Грамматические категории и части речи в функциональном аспекте

Тема 8. Основы построения функциональной грамматики

1) Основные разделы функциональной грамматики

Понятие функциональной единицы языка и ее диапазона. Функциональная морфология изучаемого языка: основные понятия и типы единиц. Предмет изучения морфологии. Понятие грамматического значения слова. Типы функциональных единиц морфологии: словоформа, морфологическая категория, классификационные разряды частей речи.

2) Функции лексико-грамматических разрядов и словоформ частей речи

Функции лексико-грамматических разрядов и словоформ существительных. Одушевленные /неодушевленные существительные. Функции словоформ рода, числа (и падежа).

Функции лексико-грамматических разрядов и словоформ прилагательных. Специфика функционирования качественных, относительных и притяжательных прилагательных. Словоформы степеней сравнения.

Функции лексико-грамматических разрядов и словоформ глагола. Словоформы категории вида. Аспектуальные разряды глаголов. Словоформы категории времени, лица, наклонения и залога. Функции причастий и деепричастий.

3) Разряды местоимений и их словоформы

Общая функциональная характеристика местоимений и их функционально-семантическая классификация. Разряды местоимений и их функциональные особенности.

Тема 9. Понятие о коммуникативном и прагматическом синтаксисе

4) Функциональный синтаксис: предмет изучения, сущностные свойства. Понятие синтаксического значения и синтаксической категории. Понятие синтаксических и супрасинтаксических единиц. Сходства и различия в их функциях. Синтаксема. Виды синтаксем. Словосочетание и сочетание слов. Предикативная единица и предложение. Функциональный синтаксис простого предложения. Функциональный синтаксис сложного предложения. Синтаксис текста. Прямая, косвенная и несобственно-прямая речь

5) Коммуникативная Функция Речи

Понятие коммуникативных регистров речи, их основные типы. Роль видо-временных глагольных форм в структуре текста. Пространственно-временная позиция говорящего.

6) Семантическая классификация глаголов и типология моделей предложения

Предикативность и типовое значение предложения. Акциональные и неакциональные глаголы. Глаголы диктума и глаголы модуса. Субъектная

перспектива текста. Прагматика предложения. Прагматические типы предложений. Прагматическое транспонирование предложений.

Тема 10. Текст как лингвистическое понятие

7) Лингвистика текста

Интертекстуальные связи. Основные принципы построения связного текста. Языковые способы выражения связности в языке. Теория речевых актов. Локуция, иллокуция и перлокутивный эффект высказывания. Прагматическая типология речевых актов.

Тема 11. Текст и дискурс.

Понятие дискурса и дискурсивного единства. Макро- и микроструктуры дискурса

Тема 12. Базовые понятия лингвокультурологии.

Тема 13. Модели анализа текста в современном языке.

1. Дистрибутивный анализ
2. Трансформационный анализ
3. Нарративный анализ
4. Контент-анализ
5. Дискурс-анализ

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ СЕМИНАРСКИХ ТЕМ

2. Фонетические выразительные средства и стилистические приёмы
3. Лексические экспрессивные средства и стилистические приёмы
4. Художественная роль использования окказионализмов в характеристике персонажей
5. Структура риторического вопроса и его стилистическая функция
6. Актуальное членение предложения и контекст
7. Семантика и прагматика дискурса
8. Взаимоотношения экспрессивных средств и стилистических приёмов
9. Основные пути и способы развития словарного состава изучаемого языка
10. Социокультурные факторы вариативности языковой системы современного общества
11. Лексические особенности диалектов: регионально-маркированная лексика.
12. Различные виды словарей и их использование в деятельности переводчика
13. Лексические, морфологические и синтаксические характеристики частей речи

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ

1. Интонационные характеристики стилей региональных произношений
2. Смысловые отношения в лексико-семантической системе регионально-маркированной лексики

3. Сопоставительный анализ словообразования в изучаемом и родном языках: аффиксация, конверсия, словосложение
4. Сопоставительный анализ синтаксиса в изучаемом и родном языках: словосочетание, предложение, текст, дискурс
5. Анализ структурных и грамматических особенностей экономического дискурса
6. Охарактеризовать лексические особенности делового дискурса
7. Особенности стиля дипломатического дискурса
8. Стилистико-экспрессивные функции метафоры
9. Отечественные и зарубежные лингвисты, внесшие вклад в развитие теории языка
10. Недостатки и преимущества основных теоретических моделей предложения
11. Семантика и прагматика пословиц и поговорок в дискурсе
12. Анализ социокультурных факторов вариативности языковой системы современного общества
14. Современные лексические изменения и новообразования в институциональном и отраслевом дискурсах.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Английский язык

1. Ginzburg R.S et Andere. A Course in Modern English Lexicology. М., 2006.
2. Н.С. Widdowson. Practical Stylistics. Oxford University Press, 1992.
3. Peter Verdonk. Stylistics. Oxford, 2003.
4. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка. М., 2005.
5. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики. СПб., 2006.
6. Гируцкий А.А. Введение в языкознание. Минск, 2001.
7. Швейцер А.Д. Литературный английский язык в США и Англии. М., 2008.
8. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика. М., 2000.
9. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. М., 2001.
10. Складорова Н.Г. Теоретическая фонетика английского языка: Учебное пособие для самостоятельной работы студентов 3 курса. – 3-е изд. перераб. и доп. Ростов н/Д: ИПО ПИ ЮФУ, 2010.
11. Антрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. Лексикология английского языка: Учеб. пособие для студентов. – М.: Дрофа, 2001.
12. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Высш. шк., 1986.
13. Блох, М.Я. Теоретическая грамматика английского языка = A Course in Theoretical English Grammar: учебник / М.Я. Блох. - 4-е изд., испр. - М.: Высшая школа, 2003.
14. Золотова Г.А., Онипенко Н.К., Сидорова М.Ю. Коммуникативная грамматика русского языка. М., 1988.

15. Сидорова М.Ю. Синтаксис. Сборник упражнений к «Коммуникативной грамматике русского языка». М., 2001.
16. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика английского языка. М., 1981.

Литература на электронных носителях

1. Shershneva, L.A. Theoretical grammar. Алматы: КазУМОиМЯ, 1999.
2. Булатова С.М., Сыздыкова Г.Н. Лексикология английского языка. Алматы: КазУМОиМЯ, 2003.
3. Алибаева, Г.К., Кожаева А.К. Theoretical phonetics of English. Алматы: КазУМОиМЯ, 2003.

Немецкий язык

1. Виноградов В.В. Избранные труды. Т. 3. Лексикология и лексикография. М., 1990.
2. Карлинский М.М. Основы теории взаимодействия языков. Алматы, 1990.
3. Копыленко М.М. Основы этнолингвистики. Алматы, 1995.
4. Левковская К.А. Лексикология немецкого языка. М., 1956.
5. Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990.
6. Чернышева И.И. Степанова М.Д. Лексикология современного немецкого языка. М., 1975.
7. Чернышева И.И. Фразеология современного немецкого языка. М., 1989.
8. Buscha J. Helbig G. Deutsche Grammatik. Leipzig, 1974.
9. Der Große Duden Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Л., 1962.
10. Duden. Die Grammatik Band 4. Mannheim, 1998.
11. Eisenberg P. Grundiß der deutschen Grammatik Stuttgart, 1994.
12. Großes Wörterbuch der deutschen Aussprache. Leipzig, 1982.
13. Lenkova A. Iskos A. Deutsche Lexikologie. Л., 1970.
14. Lewkowskaja K.A. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. М., 1968.
15. Moskalskaja O.J. Deutsche Sprachgeschichte. М., 1977.
16. Sieburg H. Sprache-Genus. Frankfurt, 1997.
17. Urojewa R.M. Kusnezowa O.F. Phonetik und Grammatik der deutschen Sprache. Moskau, 1985.
18. Vuillaume M. Studien zur Syntax und Semantik der Nominalgruppe. Tübingen, 1993.
19. Рысалды К.Т. Theoretische Grammatik der deutschen Sprache. – Алматы. 2010. – 192 с.

Дополнительная литература

1. Исабеков С. Е. Основы когнитивной лингвистики: [моногр.]; М-во образования и науки РК, КазУМОиМЯ. - Астана : [б. и.], 2010. - 404 с.
2. Исабеков С.Е. Принципы дополнительности в номинативной системе языка/ Алматы: Гылым, 1992 – 208 с.
3. Рысалды Қ.Т. Категория интенсивности признака в современном немецком языке. Алматы: КазУМОиМЯ им. Абылай хана – 2011.-183 с.

Французский язык

1. Бурчинский В.Н. Введение во французскую филологию. М., 2006.
2. Веденина Л.Г. Особенности французского языка. М., 1988.
3. Веденина Л.Г. Пунктуация французского языка. М., 1975.
4. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. М., 1977.
5. Гак В.Г. Сравнительная типология французского и русского языков. М., 1989.
6. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис. М., 1981.
7. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Морфология. М., 1979.
8. Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990.
9. Халифман Э.А. и др. Пособие по сопоставительному изучению грамматики французского и русского языков. М., 1981.
10. Щетинкин В.Г., Коль Л.О. Практикум по сравнительной типологии французского и русского языков. М., 1990.
11. Chiss J.-L., Filliolet J., Maingueneau D. Linguistique française. Phonétique – Lexique. Paris: Hachette, 1993.
12. Gaudin F., Guespin L. Initiation à la lexicologie française. Duculot, 2000.
13. Grevisse M., Goosse A. Nouvelle grammaire française. Paris-Louvain-la-Neuve: Duculot, 1989.
14. Lopatnikova N.N., Movchovitch N.A. Précis de Lexicologie du français moderne. М., 1982.
15. Rastier F. Sens et textualité. Paris: Hachette, 1989.

Корейский язык

1. Рамстедт Г. Грамматика корейского языка. Издательство иностранной литературы, М. 1951.
2. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка. М., ИЛИЯ., 1954. – 320 с.
3. Мазур Ю.Н. Грамматика корейского языка (Морфология. Словообразование). Теоретический курс. М., 2001. – 330с.
4. О Кон Чжу. Пособие по грамматике корейского языка. 2007. – 109с.
5. Новикова Т.А., Пакулова Я.Е. Китайские иероглифы в корейском языке. М.: Муравей 2001. - 140 с.
6. 한국어 발음. 연세대학교. Сеул, 1995. – 138с.

Китайский язык

Основная (обязательная) литература

1. 王理嘉 著《语音学教程》，北京大学出版社2003年版。
2. 黄伯荣 廖序东 著《现代汉语语法》，高等教育出版社1997年。

3. 陈阿宝 主编《现代汉语概论》，北京语言文化大学出版社2002年版。
4. 刘光徽
编著《汉语普通话语音教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。
5. Спешнев Н.А. Фонетика китайского языка. – Л., 1980. – 143 с.
6. 曹文 编著《汉语语音教程》，北京语言文化大学出版社2004年版。
7. 7. 万艺玲著《汉语词汇教程》北京，北京语言文化大学出版社，2000。
8. Горелов В.И. Лексикология китайского языка. М., 1984.
9. 陈阿宝 主编《现代汉语概论》，北京语言文化大学出版社2002年版。
10. 黄伯荣 廖序东 著《现代汉语语法》，高等教育出版社1997年。

список Интернет-ресурсов по дисциплине

1. http://e.lanbook.com/books/element.php?p11_cid=25&p11_id=3330.
2. <http://usefulenglish.ru> Лингвистический портал
3. <http://www.wordcentral.com> - Лексикографический портал
4. <http://www.wordorigins.org> - Лингвистический портал
5. www.portal-slovo.ru - Образовательный портал «Слово»
6. <http://en.wikipedia.org> википедия
7. http://en.wikipedia.org/wiki/Parts_of_speech википедия
8. <http://en.wikipedia.org/wiki/Paucal#Paucal> википедия
9. <http://grammar.about.com/od/tz/g/theogrammterm.htm> Лингвистический портал
10. <http://grammar.about.com/od/tz/g/wordclassterm.htm> Лингвистический портал
11. http://genhis.philol.msu.ru/article_132.shtml библиотека теории языка
12. http://ead.univ-angers.fr/~menan/cerel/english/phonetics/english_phonetics.htm
13. <http://www.linguistics.ucla.edu/people/ladefoge/>
14. <http://faculty.washington.edu/dillon/PhonResources/>

Разработчики:

Баимбетова А.П. к.ф.н доцент КазУМОиМЯ им.Аблай хана

Елубаева П.К., к.п.н., старший преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана

Тасырова Б.Е. магистр, старший преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана

Егембердиева З.А. магистр лингвистики, старший преподаватель КазУМОиМЯ им.Абылай хана

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

АТ 2205 АУДАРМА ТЕОРИЯСЫ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Исмагулова Б.Х. – ф.ғ.д., профессор, Орталық Азия Университеті; Ермагамбетова А.С. – ф.ғ.д., доцент, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік Кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

МАЗМҰНЫ

1. Түсінік хат
2. Пәннің мазмұны
3. Пәннің тақырыптық жоспары
4. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі (негізгі және қосымша)

ТҮСІНІК ХАТ

Бұл бағдарлама 5B05020700-«Аударма ісі» мамандығы бойынша мамандар дайындайтын факультеттер мен бөлімдерге арналған.

Аударма теориясы бағдарламасы Типтік оқу жоспары (мемлекеттік білім беру стандартының талаптары) бойынша осы теориялық пәнді меңгеруге бөлінген сағаттың есебінен құрастырылды.

«Аударма теориясы» курсының **мақсаты**- болашақ аудармашы мамандарды аударманың лингвистикалық теориясының негізгі қағидаларымен таныстыру. Курстың алға қойған **міндеттері** – аударма факультеті мен бөлімі студенттерінің болашақ кәсіби қызметінің теориялық базасын құру, «Тіл біліміне кіріспе» және «Аудармашының кәсіби қызметінің негізі» атты курстарда берілген теориялық қағидаларды қорытып, жүйелеу; студенттердің негізгі мамандықтары бойынша өздік ғылыми-зерттеу жұмыстарына алғы шарттар жасау.

Аударма теориясының мәселелерін зерттеу аудармашылық іс-әрекеттің өзіндік ерекшелігі мен заңдылықтарын тереңінен түсінуге көмектесіп, лингвистикалық тұрғыдан аталмыш пәннің қағидаларын «Оқытылатын шетел әдебиеті және аударма мәселелері», «Тілдік қарым-қатынас үлгілері» секілді «Аударма ісі» мамандығы бойынша оқу жоспарына кіретін басқа да пәндермен ұштастыруға мүмкіндік береді.

Білімнің барлық саласындағы қазіргі заманғы оқытудың түпкі идеясы – Халықаралық кооперация мен өзараәрекеттестікке негізделген инновациялық-зерттеу және енгізбелік қызметтә ұйымдастыра және жүзеге асыра алатын бәсекеге қабілетті болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігін дамыту.

Аударма процесі үшін тіл, ойлау және қоғам арасындағы өзара байланыстың маңызды жақтарын аша отырып, «Аударма теориясы» курсы студенттердің ой-өрісін кеңейтіп, түрлі мәдениет пен тіл өкілдері арасында делдал болып саналатын аудармашының дағдыларын қалыптастырады.

«Аударма теориясы» курсын меңгерудің негізгі тәсілі (нысаны) студенттердің өздік жұмысы (СӨЖ), сонымен қатар лекциялар және семинарлардағы жұмыс болып табылады. Курстың теориялық қағидалары аударманың әр қилы аспектілері бойынша өтетін практикалық сабақтарда, сондай-ақ курстық және дипломдық жұмыстар жазу барысында бекіп, тәжірибе жүзінде іске асады.

«Аударма теориясы» курсын аяқтағанда аударма бөлімі мен факультеттерінің студенттері:

- аударма ғылымының қазіргі жағдайын
- аударма теориясының негізгі концепцияларын
- аударманың түрлеті мен формаларының ерекшеліктерін
- аударманың лексикалық, фразеологиялық, грамматикалық және стилистикалық мәселелерін
- түрлі тіл дискурстарындағы мағына мен құрылымдаудағы негізгі мәдени

ерекшеліктерді **білуге тиіс**;

- аударматанудағы ғылыми идеяларды, концепциялар мен теориялық тұжырымдарды сыни көз қараспен талдау
- нақты мәліметтерді саралай отырып, жинақтап, қорыта білу
- өзіндік практикалық жұмыс кезінде теориялық білімді қолдана **білу**;
- жалпы лингвистика және аударматану терминологиясын
- мәдениетаралық коммуникациядағы вербалды жүзеге асыруды
- талдаудың салғастырмалы-аудамашылық, компонентті және басқа да әдістерін **меңгеру**.

«Аударма теориясы» пәнінің

Пререквизиттері: «Тіл біліміне кіріспе», «Аударма ісі мамандығына кіріспе», «Оқытылатын тіл теориясының негіздері», «Аударманың кәсіби іс-әрекетінің негіздері», «Тілдік қарым-қатынас үлгілері».

Кореквизиттері: «Көркем мәтіндерді аударма алды талдау», «Ақпараттық мәтіндерді аударма алды талдау».

Постреквизиттері: «Тілі оқылатын елдің әдебиеті және аударма мәселелері», «Мәдениетаралық коммуникация негіздері», «Лингвомәдениеттану», «Жазбаша аударма практикасы», «Ауызша аударма практикасы».

«Аударма теориясы» пәні бойынша лекциялар мен семинарлар «ми шабуылы» сияқты когнитивті функцияларды белсендендіретін тәсілдерді, сыни ойлау тәсілдерін, диспут, дискуссия, дөңгелек үстелдер және т.б. тәсілдерді қолдана отырып, интерактивті режимде өткізілуі тиіс.

«Аударма теориясы» пәні бойынша СӨЖ **мақсаты** студенттерде мәселелерді өзіндік зерттеу қабілетін қалыптастыру, оқылатын әдебиетті баяндау және аннотациялау қабілетін игеру, нақты тақырыпта жобалар жасау, дипломдық жұмыс жазу.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

- 1-тақырып. Аударма теориясының қалыптасуы, дамуы және негізгі ұғымдары
- 2-тақырып. Аудармашылық іс-әрекеттің типологиясы
- 3-тақырып. Аударманың эквиваленттілігі
- 4-тақырып. Аударма прагматикасы
- 5-тақырып. Аударма процесі
- 6-тақырып. Аудармалық сәйкестіліктер
- 7-тақырып. Аудармашының тілдік тұлғасы

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

1 – тақырып. АУДАРМА ТЕОРИЯСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ, ДАМУЫ ЖӘНЕ НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАРЫ

Аударма – іс-әрекет, процесс және нәтиже ретінде. Аудармашылық қызметтің адамзат тарихындағы орны. Отандық және шетел мәдениетінің көрнекті өкілдерінің аудармашылық қызметі.

Аударма іс-әрекеттің және аударма теориясының тарихи эволюциясы. Аударманың пайда болу және даму ерекшеліктері. Еркін аударма және «көркем» аударма. Қазіргі таңдағы аударма.

Аударма теориясының қалыптасуы мен дамуы. Аудармаға қойылатын талаптардың тұжырымдалуы. «Аударылма теориясының» негізі ретіндегі тілдік және мәдени-тарихи алшақтықтар. «Аударма теориясының» жалпы білім беру, лингвистикалық және қолданбалы тұрғыдағы мәні.

Аударма теориясының пәні. «Аударма» ұғымының анықтамасы. Аударма түпнұсқаға коммуникативтік тұрғыдан барабар мәтін ретінде. Коммуникативтік барабарлықтың функционалдық, мағыналық, құрылымдық аспектілері. Тілдік дәнекерліктің басқа түрлері: қысқартылған аударма, өңделген аударма, аннотация, реферат, резюме.

Аударманың жалпы, жеке және арнайы теориялары. Салғастырмалы әдіс-аудармалық зерттеудің негізгі әдісі. Аудармашылық іс-әрекеттің объективті және субъективті жақтары. Аудармалық сәйкестіліктер мен трансформацияларды /аударма тәсілдері/ меңгеру.

2 – тақырып. АУДАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТІҢ ТИПОЛОГИЯСЫ

Аударманың жанрлық-стистикалық жіктелуі. Көркем аударманың сипаттық ерекшеліктері және оның түрлері. Ақпараттық аударманың негізгі міндеттері және оның түрлері.

Қоғамдық-саяси, ресми іс-қағаздар және ғылыми-техникалық материалдарды аударудың ерекшеліктері. Бұқаралық ақпарат құралдарына арналған материалдарды аударудың ерекшеліктері. Аудиовизуалды аударманың ерекшеліктері.

Аударманың психолингвистикалық жіктелуі. Жазбаша және ауызша аударманың ерекшеліктері. Ауызша аударманың түрлері мен типтері. Жалғаспалы және ілеспе аударма-коммуникативтік қызметтің түрлері ретінде.

3 – тақырып. АУДАРМАНЫҢ ЭКВИВАЛЕНТТІЛІГІ

Түпнұсқа және аударма Мәтіндерінің мағыналық жақындығы-олардың коммуникативтік теңбе-теңдігінің негізі ретінде. Әр түрлі тілдегі мәтіндер мазмұнының өзгешілілігі. «Аударма эквиваленттілігі» және «аударма дәлдігі» ұғымдары.

Эквиваленттіліктің деңгейлері мен түрлері. Семантикалық және прагматикалық эквиваленттілікті қарама-қарсы қойып салыстыру. Аударма

варианттарының көп түрлілігі. Эквиваленттілік деңгейін таңдауды анықтайтын факторлар.

4 – тақырып. АУДАРМА ПРАГМАТИКАСЫ

Аударма прагматикасы ұғымы. Аударылатын мәтіндердің прагматикалық классификациясы. Прагматикалық потенциалды қайта жанғарту.

Аударма мәтінінің «коммуникативтік әсері» ұғымы. Аударманы прагматикалық тұрғыдан өңдеудің принциптері мен тәсілдері. Қысқартылған және жеңілдетілген аударма. Алғашқы жазылған жұмыс және ресми аударма.

Аударма сапасына жалпы баға беру. Аударманың прагматикалық құндылығы. Барабар, сөзбе-сөз және еркін аударма. Аударманы бағалауға әсер ететін факторлар.

5 – тақырып. АУДАРМА ПРОЦЕСІ

Аударма процесін сипаттаудың негізгі принциптері. Аударма процесінің кезеңдері: түпнұсқаны түсіну және аударма вариантын таңдау.

Аударма процесі - түпнұсқа мәтінінің аударма мәтініне түрленіп ауысуы (трансформация). Аудармалық трансформациялардың түрлері: лексикалық, логика-семантикалық, грамматикалық және лексика-грамматикалық. Генерализация (жалпылау) мен конкретизация (нақтылау) ұғымдарының мағыналық даму тәсілі, метонимиялық және антонимдік аударма. Орын ауыстыру, алмастыру, қалдырып кету. Аудармалық компенсация. Транслитерация, транскрипция, калькалау, суреттемелік аударма.

«Аударма моделі» ұғымы. Аударма процесін аударма моделдерінің көмегімен сипаттау. Денотаттық (ситуациялық), трансформациялық - семантикалық және құрылымдық-әрекеттік моделдер.

6 – тақырып. АУДАРМАЛЫҚ СӘЙКЕСТІЛІКТЕР

Аудармалық сәйкестілік ұғымы. Бірлік және көптік сәйкестіліктер. Контекст (тар және кең) пен тілден тысқары ситуация; олардың аударма барысында мәтіндегі сөзді анықтап, оның сәйкестілігін таңдаудағы ролі. Оқказионалды сәйкестік (контекстік орын басқыштар) ұғымы. Эквивалентсіз бірліктерді аударудың негізгі әдіс-тәсілдері.

Тілдік бірліктердің лексикалық мағынасының компоненттері (аспектілері) мен олардың аудармада берілуі. Мағыналық денотаттық, коннотаттық және ішкі лингвистикалық (ассоциациялық) компоненттерін аудару мәселелері. Эмоционалды лексика мен стилистикалық бояуы бар сөздерді аудару. Метафора, метонимия, сөз құбылысы және тағы да басқа сөзді қолданудың образды стилистикалық тәсілдерін аудару.

Лексиканың кейбір топтарын аудару ерекшелігі. Ғылыми-техникалық және қоғамдық-саяси терминдерді аудару. Жалқы есімдер, географиялық атаулар, мекеме, фирма, басылым орындары т.б. атауларын аудару. Неологизмдер аудармасы. Интернационал және псевдоинтернационал

лексиканы («аудармашының жалған достары») аудару. Реалияларды аудару.

Фразеологияны аудару мәселелері. Бірліктерді аудару кезінде орын алатын бейнелілікті сақтау, орнын алмастыру және жоғалту. Фразеологизмдердің стилистикалық және ұлттық-мәдени ерекшеліктерінің эмоционалдылығын бір тілден екінші тілге беру.

Аудармада грамматикалық сәйкестікті таңдау. Грамматикалық форма мен құрылымдардың экспрессивті-стилистикалық функциясын ескеру. Аударма тілінде тікелей сәйкестігі жоқ формалар мен құрылымдардың берілу жолдары.

7– тақырып. АУДАРМАШЫНЫҢ ТІЛДІК ТҰЛҒАСЫ

Аудармашы біліктілігі. Оның құрамды бөліктері: тілдік, мәдениетаралық, мәтін құрушы, ізденушілік, пәндік, іс-әрекеттілік біліктіліктер.

Аудармашының тіларалық және мәдениетаралық коммуникациядағы билингв тұлға және дәнекер ретіндегі тілдік тұлғасының ерекшеліктері: екі АВЖ-ның (ТТ және АТ) болуы, аудармашының тезаурусы мен прагматиканың ерекшеліктері: түпнұсқаны қабылдап, аударма тілінде мәтін құрудағы мақсаттар, себептер және міндеттер.

Аудармашы біліктілігі. Көркем шығарманы аударуда аудармашының шығармашылық тұлғасының ролі. Ақпараттық мәтіндерді аудару барысында АТ-де терминдердің құрылуы. Аудармашының қосымша коммуникативтік қызмет пен тілдік дәнекерліктің басқа да түрлерін орындауы.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР:

1. Аударма іс-әрекеттің пайда болуы және дамуы.
2. Аударманың жалпы, жеке және арнайы теориялары.
3. Аударма теориясының пәні және міндеттері.
4. Аударманың эквиваленттілігі: теориялық аспектілері.
5. Аударманың сәйкестілігі.
6. Аударма процесінің негізгі модельдері.
7. Аударма процесінің аударылатын мәтіннің түріне тәуелділігі.
8. Аударма түрлері.
9. Аударма прагматикасы.
10. Прагматикалық адаптация және оның түрлері.
11. Аударманың лексикалық мәселелері.
12. Аударманың грамматикалық мәселелері.
13. Аударманың стилистикалық мәселелері.
14. Аударма трансформациясының типологиясы.
15. Тілі оқылатын елдердегі және Қазақстандағы аударма теориясының дамуы.

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗДІК ЖҰМЫСЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР:

1. «Аударма теориясы дамуының хронологиялық картасы» тақырыбына кесте құру.

2. «Аударма» ұғымын анықтаудың түрлі тәсілдерін талдау.
3. «Ауызша/ілеспе аударма және оның заманауи ерекшеліктері» тақырыбына жоба жұмысы.
4. Аударма теориясы бойынша эквиваленттілік және баламалық мәселелері бойынша әдебиеттерге салыстырмалы шолу жасау.
5. «Аударма теориясының негізгі ұғымдары: прагматикалық адаптация түрлері» тақырыбына реферат жазу.
6. Негізгі мәтін мен аударылатын мәтінге салыстырмалы талдау жасау және өз аудармаңызды ұсыну.
7. «Қазақстандағы аударматану: ғалымдар мен аудармашылар» тақырыбына реферат жазу.
8. Аударматанудағы аударма үдерісінің үлгілерін талдау және аударма үдерісінің өзіндік сипатын ұсыну.
9. Негізгі мәтін мен аударылатын мәтінге салыстырмалы талдау жасау.
10. «Ағылшын тілінің аумақтық нұсқалары және оларды аудару үдерісіндегі қиындықтар» тақырыбына жоба жұмысы.
11. Аударма түрлері мен оның ерекшеліктерін кесте түрінде көрсету.
12. «Мәдени негізделген аударма ерекшеліктері (мысалдарымен)» тақырыбына жоба жұмысы.
13. Аударма мақсаттары үшін салыстырмалы жоспарда функционалды стильдердің (ресми қарым-қатынас стилі, PR-коммуникация стилі, жарнама стилі және т.б.) заманауи парадигмасына шолу, талдау жасау және сипаттау.
14. Ағылшын және орыс/қазақ тілдерінің эквивалентсіз грамматикалық формаларын салыстырмалы талдау және оларды аудару тәсілдерін анықтау.
15. «Аудармашының экономика/өндіріс/медиа-индустрия/юриспруденция саласындағы алдамшы достары» тақырыбына жоба жұмысы

ДИПЛОМ ЖҰМЫСТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР:

1. Логистика және көлік саласындағы мәтіндерді аударудың лексикалық-грамматикалық ерекшеліктері
2. Экономика саласындағы мәтіндерді аударудың прагматикалық аспектісі
3. Кинодискурсты аудару кезіндегі лингвомәдени ерекшеліктерді есепке алу
4. Жарнама мәтіндерін аударудың прагматикалық ерекшеліктері
5. Ақпараттық технология саласындағы терминдерді ағылшын тілінен орыс тіліне аударудың ерекшеліктері
6. Орыс және ағылшын тіліндегі көркем мәтіндердегі агрессияны білдірудің лексикалық-семантикалық тәсілдері
7. Экономикалық бизнес-дискурстың лингвомәдени ерекшелігі және оны аудару мәселелері
8. Патриоттық концептілерді аудару мәселелері (ағылшын және қазақ тілдеріндегі материалдарда)
9. Халықаралық-сауда келісімдері мен мәмілелерді аударудың мәдени ерекшеліктері

10. Саяси дискурсты аудару ерекшеліктері (ҚР тұңғыш президентінің сөйлеген сөзі материалында)
11. «Ырым» концептілерін ағылшын тілінен орыс тіліне аударудың лингвомәдени ерекшеліктері және мәселелері
12. BBC News материалында БАҚ лексикасын ағылшын тілінен орыс тіліне аудару тәсілдері
13. Заманауи көркем ағылшын тілді фильмдерді аудару ерекшеліктері
14. Ағылшын тілді онлайн БАҚ-ның тілді қолдануға тигізетін әсері және оны орыс тіліне жеткізудің ерекшеліктері
15. Ағылшын тілді саяси дискурсты аудару кезіндегі лакуналардың лингвомәдени адаптациясы

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Carmen Millán and Francesca Bartrina (eds.) The Routledge Handbook of Translation Studies. - Routledge, 2013
2. Douglas Robinson. Becoming a Translator. An Introduction to the Theory and Practice of Translation. – Routledge, 2007
3. Jeremy Munday. Introducing Translation Studies. Theories and applications. - Routledge, 2008
4. Yves Gambier, Luc van Doorslaer (eds.). Handbook of Translation Studies. John Benjamins Publishing Company, 2010
5. Palumbo G. Key Terms in Translation Studies. - Continuum International Publishing Group, 2009
6. Zagidullin R.Z. Translation Studies in Kazakhstan: Cognitive-Communicative Approach // Translation: New Ideas for a New Century. - Vancouver, 2002.
7. Абдрахимова Г.Б. Роль предпереводческого анализа для достижения адекватности перевода // Мир языка: Мат. II Междунар. научно-теор. конф., Ч. I.- Алматы, 2001.
8. Алексеева И.С. Введение в переводоведение : учеб. пособие для студентов филол. и лингв. фак. вузов / И.С. Алексеева. – М. : Academia; Спб. : Филол. фак. СПбГУ, 2004.
9. Виноградов В.С. Введение в переводоведение: Общие и лексические вопросы / В.С. Виноградов. – М. : Изд-во ИОСО РАО, 2001.
10. Гак В.Г. Курс перевода. Французский язык. - М., 1997.
11. Гарбовский Н.К. Теория перевода. – М., 2004.
12. Загидуллин Р.З. Переводоведение в Казахстане: состояние и перспективы // Актуальные проблемы теории и практики перевода в контексте современности. - Алматы, 2000.
13. Загидуллин Р.З. Языковая личность переводчика // Иностранные языки в высшей школе. – Алматы, 2004, № 1.
14. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб., 2000.
15. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). - М., 1990.

16. Комиссаров В.Н., Коралова А.Л. Практикум по переводу с английского языка на русский. - М., 1990.
17. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода: проблемы переводоведения в освещении зарубежных ученых. - М., 1999.
18. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. – М., 2004.
19. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. – М., 2003.
20. Сабитова М.Р., Исина И.И. Теория перевода. - Алматы, 1995.

Арабский язык

- 1 مدخل الى علم الترجمة د. فوزى عطية محمد عام القاهرة 1981م
- 2 المرشد المترجم د. محمد عنانى عام القاهرة-الطبعة التالية 2003م
- 3 نظرية الترجمة الحديثة د. محمد عنانى عام – القاهرة الطبعة الأولى 2003 م
- 4 فن الترجمة د. محمد عنانى عام القاهرة 2003م
- 5 علم اللغة و الترجمة جورج موان القاهرة 1997م
- 6 الأساس اللغوية لعلم المصطلح القاهرة 1986م
- 7 التعريب, محلة لصدارها المركز العربي للتعريب و الترجمة و النشر دمشق
- 8 تاريخ الترجمة و الحركة الثقافية في مصر جمال الدين الشيال القاهرة 1965م

Китайский язык

1. Щичко В.Ф. Перевод с китайского языка. – М., “Муравей”, 2002
2. Войцехович И.В. Китайский язык: Общественно-политический перевод. – М., “Муравей”, 2002.
3. Qian Gechuan. Fanyi de jiqiao (The technique of translation). – Пекин, 1981.
4. Жақсылық Сәмитұлы. Аударма теориясы және практикасы. – Алматы, “Қазақ университеті”, 2005.

Турецкий язык

1. Çevri Bilimine Giriş. İstanbul, 2001y
2. Ömer Demircan “Türkçenin Ses Dizimi” İstanbul, 2001y
3. Emin Özdemir “Sözlü ve Yazılı Anlatım Sanatı” İstanbul, 1986y
4. Mehmet Kaplan “Dil ve Kültür” İstanbul, 1983y
5. Çeviride ve Çeviri Eğitiminde Koşut Metinler. İstanbul, 2000y
6. Sözlü ve Yazılı Anlatım. İstanbul, 2003y
7. Çeviride Dil ve Metin. İstanbul, 2002y
8. Can Gürzar “Konuşan İnsanlar” İstanbul, 1999y

Авторлар:

Ешнияз Г.С., аға оқытушы, магистр
 Тойшиманова Ж.Р., аға оқытушы, магистр
 Лян В.В., аға оқытушы, магистр
 Кыйсыкова А.Ж., магистр

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ТР 2206 ТЕОРИЯ ПЕРЕВОДА

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Исмагулова Б.Х., д.ф.н., профессор, Центрально-Азиатский университет; Ермагамбетова А.С., к.ф.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом по специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол № 11

СОДЕРЖАНИЕ

1. Пояснительная записка
2. Содержание дисциплины
3. Тематический план дисциплины
4. Список рекомендуемой литературы (основная и дополнительная)

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая программа предназначена для факультетов и отделений высших учебных заведений Республики Казахстан, осуществляющих подготовку кадров по специальности 5В020700-Переводческое дело.

Программа по теории перевода составлена из расчета часов, отводимых на изучение данной теоретической дисциплины Типовым учебным планом (госстандартные требования).

Курс «Теория перевода» имеет **целью** ознакомить будущих специалистов-переводчиков с основными положениями лингвистической теории перевода. **Задачами** курса являются формирование теоретической базы для будущей профессиональной деятельности студентов переводческих факультетов и отделений, обобщение и систематизация теоретических положений, излагаемых в курсах «Введение в языкознание» и «Основы профессиональной деятельности переводчика», создание предпосылок для самостоятельной научно-исследовательской и практической работы студентов по их основной специальности.

Изучение проблем теории перевода создает лингвистическое обеспечение для углубленного понимания специфики и закономерностей переводческой деятельности и позволяет осуществить интеграцию положений указанной дисциплины с такими, как «Литература страны изучаемого языка и проблемы перевода», «Речекоммуникативные модели общения» и некоторыми другими дисциплинами, входящими в учебный план по специальности «Переводческое дело».

Поскольку центральной идеей современного обучения во всех областях знаний является идея развитие профессиональных компетенций у будущих конкурентно-способных специалистов, способных организовывать и осуществлять инновационно-исследовательскую и внедренческую деятельность, базируемую на международной кооперации и взаимодействии.

Раскрывая существенные для процесса перевода стороны взаимосвязей между языком, мышлением и обществом, курс «Теория перевода» способствует углублению мировоззрения студентов, формированию у них навыков переводчика, который является медиатором между представителями разных культур и языков.

Основной формой изучения курса «Теория перевода» является самостоятельная работа студентов (СРО), а также работа на лекциях и семинарах. Закрепление и практическое применение теоретических положений курса осуществляется на практических занятиях по различным аспектам перевода, а также в ходе написания дипломных работ.

По завершении курса «Теория перевода» студенты переводческих факультетов и отделений должны:

знать

- современное состояние переводоведения;

- основные концепции теории перевода;
- особенности различных типов и форм перевода;
- основные лексико-фразеологические, прагматические, грамматические и стилистические проблемы перевода;
- культурно-обусловленные различия в смысловыражении и структурирование в дискурсах различных языков;

уметь

- критически анализировать научные идеи, концепции и теоретические построения переводоведения;
- анализировать фактические данные и делать обобщающие выводы необходимые для переводчика;
- применять теоретические знания в самостоятельной практической работе;

владеть

- общелингвистической и переводоведческой терминологией;
- вербальной реализацией межкультурной коммуникации;
- сопоставительно-переводческим, компонентным и другими методами анализа.

К пререквизитам дисциплины «Теория перевода» - относятся «Введение в языкознание», «Основы теории языка», «Основы профессиональной деятельности переводчика», «Речекоммуникативные модели общения».

Кореквизиты – «Предпереводческий анализ художественных текстов», «Предпереводческий анализ информативных текстов».

Постреквизиты – «Литература страны изучаемого языка и проблемы перевода», «Основы межкультурной коммуникации», «Лингвокультурология», «Практика письменного перевода», «Практика устного перевода».

Лекции и семинары по дисциплине «Теории перевода» должны проводиться в интерактивном режиме, с использованием приемов, активизирующих когнитивные функции, такие, как «мозговая атака», приемы критического мышления, диспуты, дискуссии, круглые столы и т.д.

Целью СРО по дисциплине «Теория перевода» является формирование у студентов способности самостоятельно изучить проблемные вопросы, освоить навыки реферирования и аннотирования изучаемой литературы, выполнять проекты по конкретной тематике, писать дипломные работы.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1. Формирование, развитие и основные понятия теории перевода

Тема 2. Типология переводческой деятельности

Тема 3. Эквивалентность в переводе

Тема 4. Прагматика перевода

Тема 5. Процесс перевода

Тема 6. Переводческие соответствия

Тема 7. Языковая личность переводчика

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Тема 1. ФОРМИРОВАНИЕ, РАЗВИТИЕ и ОСНОВНЫЕ ПОНЯТИЯ ТЕОРИИ ПЕРЕВОДА

Перевод как деятельность, процесс и результат. Роль переводческой деятельности в истории человечества. Переводческая деятельность выдающихся представителей отечественной и зарубежной культуры.

Историческая эволюция переводческой деятельности и теории перевода. Особенности возникновения и развития перевода. Вольный и «украшательский» перевод. Перевод в современном мире.

Формирование и развитие теории перевода. Формулирование требований, которым должен отвечать перевод. Языковые и культурно-исторические расхождения как основа «теории неперевода». Понятие «искусство перевода» Общеобразовательное, лингвистическое и прикладное значение теории перевода.

Предмет теории перевода. Определение понятия «перевод». Перевод как создание текста, коммуникативно равноценного оригиналу. Функциональные, смысловые, структурные аспекты коммуникативной равноценности. Другие виды языкового посредничества: сокращенный перевод, адаптированный перевод, аннотация, реферат, резюме.

Общая, частные и специальные теории перевода. Сопоставительный анализ как основной метод переводческого исследования. Объективная и субъективная стороны переводческой деятельности. Изучение переводческих соответствий и переводческих трансформаций («приемов перевода»).

Тема 2. ТИПОЛОГИЯ ПЕРЕВОДЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Жанрово-стилистическая классификация переводов. Характерные особенности художественного перевода и его виды. Основные задачи информативного перевода и его виды.

Особенности перевода общественно-политических, официально-деловых и научно-технических материалов. Особенности перевода материалов для средств массовой коммуникации. Особенности аудиовизуального перевода.

Психолингвистическая классификация переводов. Особенности письменного и устного видов перевода. Виды и типы устного перевода. Последовательный и синхронный перевод как виды коммуникативной деятельности.

Тема 3. ЭКВИВАЛЕНТНОСТЬ В ПЕРЕВОДЕ

Соотношение понятий «эквивалентность перевода», «точность перевода» и адекватность перевода.

Уровни и виды эквивалентности. Противопоставление семантической и прагматической эквивалентности. Множественность вариантов перевода. Факторы, определяющие выбор уровня эквивалентности.

Тема 4. ПРАГМАТИКА ПЕРЕВОДА

Понятие прагматики перевода. Прагматическая классификация переводимых текстов. Воспроизведение прагматического потенциала.

Понятие коммуникативного эффекта текста перевода. Принципы и приемы прагматической адаптации перевода. Сокращенный и упрощенный перевод. Черновой, рабочий и официальный перевод.

Общая оценка качества перевода. Понятие прагматической ценности перевода. Адекватный, буквальный и свободный перевод. Факторы, влияющие на оценку перевода.

Тема 5. ПРОЦЕСС ПЕРЕВОДА

Основные принципы описания процесса перевода. Этапы переводческого процесса: понимание оригинала и выбор варианта перевода.

Процесс перевода как преобразование (трансформация) текста оригинала в текст перевода. Виды переводческих трансформаций: лексические, логико-семантические, грамматические и лексико-грамматические. Генерализация и конкретизация, прием смыслового развития понятия, метонимический и антонимический перевод. Перестановки, замены, опущения. Переводческая компенсация. Транслитерация, транскрипция, калькирование, описательный перевод.

Понятие «модель перевода». Описание процесса перевода с помощью переводческих моделей. Денотативная (ситуативная), трансформационно-семантическая и структурно-деятельностная модель.

Тема 6. ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ СООТВЕТСТВИЯ

Типология переводческих соответствий. Единичные и множественные соответствия. Контекст (узкий и широкий) и внеязыковая ситуация; их роль в уточнении слова в тексте и выборе соответствия при переводе. Понятие окказионального соответствия (контекстуальные замены). Безэквивалентные лексические и грамматические единицы. Основные способы перевода безэквивалентных единиц.

Компоненты (аспекты) лексического значения языковых единиц и их передача при переводе. Перевод эмоциональной лексики и стилистически маркированных слов. Передача образно-стилистических приемов использования слова: метафор, метонимии, игры слов и т.д.

Специфика перевода некоторых разрядов лексики. Перевод научно-технических и общественно-политических терминов. Передача имен собственных, географических названий, названий учреждений, фирм, периодических изданий и т.д. Перевод неологизмов. Перевод реалий. Перевод интернациональной и псевдоинтернациональной лексики («ложные друзья переводчика»).

Вопросы перевода фразеологии. Сохранение, замена или утрата образности при переводе фразеологических единиц. Передача эмоциональности

стилистических и национально-культурных особенностей фразеологизмов.

Выбор грамматического соответствия при переводе. Учет экспрессивно-стилистической функции грамматических форм и структур. Передача форм и структур, не имеющих прямых соответствий в языке перевода.

Тема 7. ЯЗЫКОВАЯ ЛИЧНОСТЬ ПЕРЕВОДЧИКА

Переводческая компетенция. Составляющие переводческой компетенции: языковая, межкультурная, текстообразующая, поисковая, предметная, деятельностная.

Особенности языковой личности переводчика как билингвальной личности и посредника в межкультурной и межкультурной коммуникации: наличие двух АВС (на ИЯ и ПЯ), специфичность переводческого тезауруса и прагматикона переводчика (целей, мотивов и задач при восприятии оригинала и при создании текста на ПЯ).

Переводческие умения. Роль творческой личности переводчика в художественном переводе. Создание терминов на ПЯ при информативном переводе. Выполнение переводчиком дополнительных коммуникативных функций и других видов языкового посредничества.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Возникновение и развитие переводческой деятельности
2. Общая, частные и специальные теории перевода
3. Теория перевода: предмет и задачи.
4. Переводческая эквивалентность: теоретические аспекты.
5. Переводческие соответствия.
6. Основные модели процесса перевода.
7. Зависимости процесса перевода от типа переводимого текста
8. Виды перевода.
9. Прагматика перевода.
10. Прагматическая адаптация и ее виды
11. Лексические проблемы перевода
12. Грамматические проблемы перевода
13. Стилистические проблемы перевода
14. Типология переводческих трансформаций.
15. Развитие теории перевода в странах изучаемого языка и в Казахстане.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА СРС

1. Составить таблицу на тему «Хронологическая карта развития теории перевода»
2. Проанализировать различные подходы к определению понятия «перевод»
3. Проектная работа на тему «Устный/синхронный перевод и его особенности в современном мире»

4. Провести аналитический обзор литературы по теории перевода по вопросам эквивалентности и адекватности
5. Написать реферат на тему «Ключевые понятия теории перевода: виды прагматической адаптации»
6. Осуществите сопоставительный анализ исходного текста и переводного текста и предложите свой перевод
7. Написать реферат на тему «Переводоведение в Казахстане: ученые и переводчики»
8. Проанализировать существующие в переводоведении модели переводческого процесса и предложить собственное описание процесса перевода
9. Осуществите сопоставительный анализ исходного текста и переводного текста
10. Проектная работа на тему «Территориальные варианты английского языка и их трудности в процессе перевода»
11. Таблично представить виды перевода и их особенности
12. Проектная работа на тему «Особенности перевода культурно-обусловленных слов (с примерами)»
13. Провести обзор, анализ и описание современной парадигмы функциональных стилей в сопоставительном плане для целей перевода (стиль официального общения, стиль PR-коммуникации, стиль рекламы и др.)
14. Сопоставительный анализ безэквивалентных грамматических форм английского и русского/казахского языков и определите способы их перевода
15. Проектная работа на тему «Ложные друзья переводчика в сфере экономики/производства/медиа-индустрии/юриспруденции»

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА ДИПЛОМНЫХ РАБОТ

1. Лексико-грамматические особенности перевода текстов в сфере логистики и транспорта
2. Прагматический аспект перевода текстов в экономической сфере
3. Учет лингвокультурологических особенностей при переводе кинодискурса
4. Прагматические особенности перевода рекламных текстов
5. Особенности перевода терминов из сферы информационных технологий с английского на русский
6. Лексико-семантические способы выражения агрессии в русском и английском художественном тексте
7. Лингвокультурологическая специфика экономических бизнес-дискурсов и их проблемы перевода
8. Проблема перевода патриотических концептов (на материале английского и казахского языков)
9. Культурологические особенности перевода международно-торговых

соглашений и сделок

10. Особенности перевода политического дискурса (на материале выступлений первого президента РК)
11. Лингвокультурологические особенности и проблемы перевода концептов «суеверия» с английского на русский язык
12. Способы перевода политкорректной лексики СМИ с английского на русский язык на материале BBC News
13. Особенности перевода современных художественных англоязычных фильмов
14. Влияние англоязычных онлайн-СМИ на использование языка и особенности его передачи на русский язык
15. Лингвокультурная адаптация лакун при переводе англоязычного политического дискурса

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Carmen Millán and Francesca Bartrina (eds.) The Routledge Handbook of Translation Studies. - Routledge, 2013
2. Douglas Robinson. Becoming a Translator. An Introduction to the Theory and Practice of Translation. – Routledge, 2007
3. Jeremy Munday. Introducing Translation Studies. Theories and applications. - Routledge, 2008
4. Yves Gambier, Luc van Doorslaer (eds.). Handbook of Translation Studies. John Benjamins Publishing Company, 2010
5. Palumbo G. Key Terms in Translation Studies. - Continuum International Publishing Group, 2009
6. Zagidullin R.Z. Translation Studies in Kazakhstan: Cognitive-Communicative Approach // Translation: New Ideas for a New Century. - Vancouver, 2002.
7. Абдрахимова Г.Б. Роль предпереводческого анализа для достижения адекватности перевода // Мир языка: Мат. II Междунар. научно-теор. конф., Ч. I.- Алматы, 2001.
8. Алексеева И.С. Введение в переводоведение : учеб. пособие для студентов филол. и лингв. фак. вузов / И.С. Алексеева. – М. : Academia; Спб. : Филол. фак. СПбГУ, 2004.
9. Виноградов В.С. Введение в переводоведение: Общие и лексические вопросы / В.С. Виноградов. – М. : Изд-во ИОСО РАО, 2001.
10. Гак В.Г. Курс перевода. Французский язык. - М., 1997.
11. Гарбовский Н.К. Теория перевода. – М., 2004.
12. Загидуллин Р.З. Переводоведение в Казахстане: состояние и перспективы // Актуальные проблемы теории и практики перевода в контексте современности. - Алматы, 2000.
13. Загидуллин Р.З. Языковая личность переводчика // Иностранные языки в высшей школе. – Алматы, 2004, № 1.
14. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб., 2000.
15. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). - М., 1990.
16. Комиссаров В.Н., Коралова А.Л. Практикум по переводу с английского языка на русский. - М., 1990.
17. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода: проблемы переводоведения в освещении зарубежных ученых. - М., 1999.
18. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. – М., 2004.
19. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. – М., 2003.
20. Сабитова М.Р., Илина И.И. Теория перевода. - Алматы, 1995.

Арабский язык

- 1 مدخل الى علم الترجمة د. فوزى عطية محمد عامالقاهرة 1981م
- 2 المرشد المترجم د. محمد عنانى عام القاهرة-الطبعة التالية 2003م
- 3 نظرية الترجمة الحديثة د. محمد عنانى عام – القاهرة الطبعة الأولى 2003 م
- 4 فن الترجمة د. محمد عنانى عام القاهرة 2003م
- 5 علم اللغة و الترجمة جورج موانان القاهرة 1997م

- 6 الأساس اللغوية لعلم المصطلح القاهرة 1986م
 7 التعريب, محلة لصدارها المركز العربي للتعريب و الترجمة و النشر دمشق
 8 تاريخ الترجمة و الحركة الثقافية في مصر جمال الدين الشيال القاهرة 1965م

Китайский язык

1. Щичко В.Ф. Перевод с китайского языка. – М., “Муравей”, 2002
2. Войцехович И.В. Китайский язык: Общественно-политический перевод. – М., “Муравей”, 2002.
3. Qian Gechuan. Fanyi de jiqiao (The technique of translation). – Пекин, 1981.
4. Жақсылық Сәмитұлы. Аударма теориясы және практикасы. – Алматы, “Қазақ университеті”, 2005.

Турецкий язык

1. Çevri Bilimine Giriş. İstanbul, 2001y
2. Ömer Demircan “Türkçenin Ses Dizimi” İstanbul, 2001y
3. Emin Özdemir “Sözlü ve Yazılı Anlatım Sanatı” İstanbul, 1986y
4. Mehmet Kaplan “Dil ve Kültür” İstanbul, 1983y
5. Çeviride ve Çeviri Eğitiminde Koşut Metinler. İstanbul, 2000y
6. Sözlü ve Yazılı Anlatım. İstanbul, 2003y
7. Çeviride Dil ve Metin. İstanbul, 2002y
8. Can Gürzar “Konuşan İnsanlar” İstanbul, 1999y

Авторы:

Ешнияз Г.С., ст. преп., магистр
 Тойшиманова Ж.Р., ст. преп., магистр
 Лян В.В.ст.преп., магистр
 Кыйсыкова А.Ж., магистр

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

KBSht 3206 КӘСІБИ БАҒЫТТАЛҒАН ШЕТЕЛ ТІЛІ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШІКІР ЖАЗҒАНДАР: Темиргалиева С.З., п.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ, Рысбаева Г.К., ф.ғ.к., доцент, Қазақ Мемлекеттік Қыздар Педагогикалық Университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. №11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат. Курс мақсаттары мен міндеттері.
2. Курс мазмұны.
3. Ұсынылған әдебиеттер тізімі.
4. Авторлық ұжым.

ТҮСІНІК ХАТ

Соңғы онжылдықта қарқын алып отырған ықпалдастық үдерістер, кәсіби және академиялық алмасулар, халықаралық ынтымақтастықтың одан әрі дамуы шетел тілінде білім берудің үдемелі дамуына септігін тигізді. Осы тұрғыдан заманауи тарихи кезеңде шетел тілі жаңа мемлекетті дамытудың басты шарттарының бірі болып саналатын қоғамның зияткерлік әлеуетін қалыптастыруда ықпалды құрал мәртебесіне ие болады.

Шет тілде оқытудың стратегиялық міндеті Қазақстан Республикасының біртұтас білім беру жүйесінің барлық кезеңдері бойынша бөлу және оларды қалыптасатын тілдік құзыреттіліктерді деңгейлік саралау технологиясы арқылы кадрларды даярлауды құзыретті үлгілеу негізінде жетілдіру болып табылады.

Аталған міндетті шешудің нәтижесі - мәдениетаралық қатысым субъектісі ретінде анықталатын тұлғаның мәдениетаралық қарым-қатынасқа қабілеттілігі ретіндегі **мәдениетаралық құзыреттілігін** қалыптастыру - жаңа соңғы нәтижеде көрінетін аудармашы мамандарға шетел тілін оқытудың арнайы нұсқауларын жаңарту болып табылады.

С.С.Құнанбаева әзірлеген шеттілдік және көптілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық негізі болып табылады. Әмбебап тұжырымнамалық негіз тілдік білім беру үдерісін үлгілеуді және тілдік білім берудің үштілділік жағдайында оқытудың соңғы нәтижесіне қол жеткізу үшін отандық және халықаралық бейімделген деңгейлік үлгісін жаңа тәсілдер арқылы жасауға мүмкіндік береді және білім беру үдерісін ұйымдастыру тәжірибесін түбегейлі өзгертеді.

Кәсіби бағыттылған шетел тілі пәні бойынша ұсынылатын бағдарлама жоғары оқу орындарында аударма факультетінің 3-ші оқу жылына (5-6 семестрге) арналған.

Бағдарлама шет тілінде білім берудің халықаралық үлгісінің Қазақстан Республикасының ұлттық жағдайларына бейімдеу нәтижесі болып табылады. Бағдарлама төмендегідей қағидаларға негізделген:

- біртұтас білім беру парадигмасын қалыптастырудың базалық негізі болып саналатын когнитивтік, концептуалдық, коммуникативті, лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, рефлексі-дамушы сияқты **әдіснамалық қағидалар** жүйесі арқылы және өз жиынтығында оқыту стратегиясы мен тактикасын анықтайтын, білім беру үдерісінің жалпы және жеке бөліктеріне (мақсаттарына, мазмұнына, әдістеріне, технологиялары мен оқыту құралдарына) қойылатын талаптарды іске асыру тетіктеріне;

- тілдік білім берудің құзыреттілік негіздемесі мен оның соңғы нәтиже сапасы бойынша бағасына;
- функционалды қатысымдық бағытына;
- пән мазмұнын деңгейлік саралауға және тілді меңгеру мен оқытудың стандартты типтік деңгейлері бойынша соңғы көрсеткіштеріне;

■ салалар, тақырыптар, тақырыпшалар мен типтік сөйлесу жағдаяттарынан тұратын когнитивті-лингвомәдени кешендер түріндегі пән мазмұнының ұсынылуына;

■ тілдік құзыреттілікті бағалаудың өлшем бірліктерін жасау және соның негізінде тілді меңгерудің бірыңғай бақылау-бағалау тетіктерін енгізуіне.

Оқыту деңгейі жалпыеуропалық LSP C1 деңгейіне бейімделген ұлттық деңгейлік оқыту үлгісіне сәйкес стандарттан жоғары базалық деңгей (IV ұлттық стандарттық – IV-ҰС) ретінде сараланады.

Курс мақсаттары мен міндеттері.

Стандарттан жоғары базалық деңгейде курстың басты **мақсаты** білім алушыларда **мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілікті** қалыптастыру болып табылады.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік құрылымы білім беру құзыреттілігі сипатын бейнелейді және осы білімдерді, дағдылар мен машықтарды жүзеге асыруға, сондай-ақ басқа да мәдениет өкілдерімен қарым-қатынас жасауда іс жүзінде қолдануына септігін тигізетін туған елі мен басқа ел мәдениеті туралы өз білімдерін практикада қолдана білу дағдылары мен машықтарын, сонымен қатар жеке тұлға қасиеттерінің жиынтығын қамтитын күрделі тұлғалық білімді қамтиды.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік қарым-қатынас дағдыларын одан әрі дамытумен, сонымен қатар басқа әлеуметтік мәдениеттің әлемдік бейнесін терең ұғынумен, оның мағыналық бағдарларын танумен, оқытылатын мәдениеттер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды көре білуі және мәдениетаралық қарым-қатынаста қолдана білуімен байланысты.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік шет тілін және шет ел мәдениетін оқуда білім беру құзыреттілігі болып табылады. Бұл ретте мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік қалыптастырудың шын мәніндегі нысаны **әртүрлі мәдениет өкілдерінің қарым-қатынас үдерісі** болып саналады.

Мәдениетаралық құзыреттілік (**МАҚ**) құрамы **стандарттан жоғары базалық** деңгейде (**C1 LAP** сай) төмендегі құзыреттіліктер жиынтығымен анықталады:

1. білім алушыларда болашақ аудармашыларға кәсіби аудармашылық қызметінде бір тілден екінші тілге ауыса отырып, екі тілдік лингвомәдени өлшемдерде еркін әрекет етуге мүмкіндік беретін оқытылатын шет тілі иесінің тілдік санасына тән «екінші концептуалдық әлемді» қалыптастыратын когнитивті-лингвомәдени құзыреттілік;

2. студенттерде басқа линвоәлеумет әлемінің бейнесі мен концепті ретінде «екінші когнитивтік сананы» қалыптастыратын және оның танымдық жүйесінде әлем және «инофон» тілі туралы білімімен ұштасатын «білімнің екінші құрылымын» жасайтын әлеуметтік-мәдени құзыреттілік. Бұл құрамдас

құзыреттіліктер түрлері «аталған» мәдениет және өз мәдениеті мен тілінің «тілдік сана» базасында «жаңа ұғым» ретінде қалыптасады.

3. аударма тілі үшін түпнұсқа мәтінінің пәндік мазмұнын білдіретін жаңа когнитивті лингвомәдени кешендерді меңгеруді білдіретін контенттік-кәсіби құзыреттілік (мәселе, пән бойынша аялық ақпарат, талқылауды қажет еткен жағдайлар мен болжалды шешімдер);

4. аудармашының болашақ кәсіби қызметі технологиясымен тікелей байланысты тілдік және коммуникативті қызметтің барлық аспектілерінде ШТ-ін кәсіби меңгеру ретінде түсіндіретін кәсіби бағытталған құзыреттілік (аудармашылық – даярлау мамандығына сай). Шет тілін кәсіби мақсатта оқыту болашақ мамандықтың ерекшелігін ескеруді, оқытылатын тілдегі қажеттіліктерді есепке алуды талап етеді. Білім алушылардың аудармашылық құзыреттілігі аударма ісінің маманын даярлау үдерісінің негізгі компоненті ретінде қамтамасыз етіледі:

а. студенттерді кәсіби бағытталған білімдер мен метатілмен қамтамасыз ететін жалпы кәсіби қарым-қатынас саласы шеңберінде анықталатын сөйлеудің пәндік мазмұнымен;

б. қарым-қатынастың кәсіби негізделген жағдайларында прагма-кәсіби міндеттерді шешу арқылы кәсіби бағытталған дағдыларды қалыптастыруымен;

с. аударманың түрлі стратегияларын жасау үшін аударма алдында жасалатын талдау арқылы түрлі жанрлардағы мәтін материалдарымен жұмыс істеуге қажетті кәсіби бағытталған дағдыларды жанама түрде қалыптастырумен (аталған дағдылар жиынтығы 1-4 оқу жылдарындағы жұмыс оқу бағдарламаларымен анықталады және таратылады).

Оқыту технологиясы. Оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру үшін тіл бойынша арнайы мақсаттағы сабақтардың (пікірсайыстар, ток-шоу, баспасөз конференциялары, топтық полемика, пікірталастар, сұхбат және т.б.) дәстүрлі емес формалары, оқу аудармашылық жаттығулар, сонымен қатар диалогтық оқу технологиялары (іскерлік және рөлдік ойындар, бейнематериалдарды, компьютерлік техникаларды қолдану арқылы ұйымдастырылған жобалық жұмыстар және сол сияқты ұйымдастыру тәсілдері кең ауқымда қолданыс табуы қажет. Курстың оқу материалы оқытылатын қарым-қатынас саласы мен тақырыптар мазмұнын дәлме-дәл ашатын сәйкес мәтіндерді, бейне және аудиоматериалдарды қолдануды қарастырады. Студенттердің белсенді сөздігі алдағы уақытта да, соның ішінде потенциалдық сөздік арқасында, 1200 лексикалық бірлікке толығады.

3 курстағы ерекшелік алдағы уақытта да оқытудың кәсіби және мәдениетаралық бағытын тереңдету, студенттерде болашақ мамандықтарына қызығушылығын арттыру; Қазақстан Республикасының және тілі оқытылатын елдердің мемлекеттілігі, білім беру, ғылым және экономика жағдайы туралы білімдерін кеңейту болып табылады. Кәсіби мақсатта басқа діл мәдениеті ерекшеліктерін меңгеру, оларды туған тіл мен мәдениеттегі ұқсастықтары мен өзгешеліктерін анықтау арқылы олардың шет тілінде қарым-қатынас жасаудағы

рөлін түсініп, олардың семантикасы және құндылықтарын салғастыру жалғасады. Оқыту үдерісінде студенттерде тұлғалық қасиеттер (талдамалы және креативті мүмкіндіктері, сыни ойлау), дүниетанымдық және азаматтық ұстанымы қалыптасады.

Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жоғары оқу орнымен дайындалатын білім алушылардың өзіндік жұмысы туралы ережелеріне сай әзірленеді. СӨЖ тапсырмаларын дайындау кәсіби тапсырмаларды, жобалық жұмыстарды орындау арқылы кәсіби маңызды дағдылар мен машықтарды қалыптастыруға екпін түсіру ұсынылады.

Курс пререквизиттері: Аталған курс жалпы білім беретін пәндер блогы (Қазақстан тарихы, әлеуметтану, экономикалық теория негізі, саясаттану, философия), базалық шет тілі (A1, A2, B1, B2), тілдік қарым-қатынас мәдениеті бойынша практикум, аудармашының кәсіби қызметінің негіздері, оқытылып отырған тіл теориясының негіздері, мамандыққа кіріспе бойынша жинақталған дағдылар мен машықтарға негізделеді.

Курс кореквизиттері: жазбаша аударма практикасы, елтану, көркем аударма практикасы, кәсіби қазақ (орыс) тілі, аударма теориясы.

Курс постреквизиттері: мәдениетаралық қарым-қатынас аясындағы кәсіби бағытталған шет тілі, ауызша және жазбаша аударма бойынша практикалық курстар.

Бакалавриаттың 5B020700 – Аударма ісі мамандығы бойынша ұсынылған Кәсіби бағытталған шетел тілі пәні Бағдарламасы негізінде ЖОО-ның шет тілдері кафедралары аудармашылардың нақты оқу орнында тілдік даярлығы ерекшелігін ескере отыра жұмыс бағдарламаларын, когнитивті-лингвомәдени кешендерін (КЛК) және оқу құралын жасай алады.

ПӘН МАЗМҰНЫ

I. «Кәсіби бағытталған шет тілі»

Оқытудың үшінші жылында шет тілінде қарым-қатынас құрудың базалық дағдыларын алдағы уақытта да жетілдіруімен бірге студенттер кәсіби қарым-қатынас мақсатында тілді қолдануда кәсіби бағытталған деңгейге қол жеткізеді. Студенттердің кәсіби мақсатта өзара байланысқа түсуі қарым-қатынастың қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби салалары мен сөйлеу тақырыбы көлемінде ұйымдастырылады.

2. ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

Курстың пәндік мазмұны когнитивті-лингвомәдени кешен (КЛК) негізінде жасалады. Оның компоненттік құрамына:

1. оқытудың осы деңгейін бейнелейтін қатысым аясы;
2. осы аяны құрайтын тілдік тақырыптар мен тақырыпшалар жинағы;
3. қарым-қатынастың типтік жағдаяттары енеді.

C1 LAP деңгейіне сай келетін **стандарттан жоғары базалық деңгейде ((IV-ҰС))** білім алушылардың кәсіби мүдделерін білдіретін төмендегі КЛК жүзеге асырылады:

Қарым-қатынас саласы: Әлеуметтік сала (ҚР)

1-тақырып. Білім беру

Төмендегі **тақырыпшаларда** қамтылады:

1. Білім беруді жаһандандыру. Халықаралық және ұлттық шәкіртақы бағдарламалары
2. ҚР-да және тілі оқытылатын елде аудармашыларды даярлау. Оқыту мазмұны, біліктілік талаптары, мамандандырулар, дайындық деңгейлері.

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. «Қазақстан білім беру жүйесіндегі «Болашақ» шәкіртақы бағдарламасының 20 жылдағы рөлі» атты тақырыпта дөңгелек үстел;
2. «орта білім беру жүйесіндегі кәсіби оқыту: жақтаушылар мен қарсылар» атты тақырыпта пікірталас;
3. «12 жылдық білім беру: жақтаушылар мен қарсылар» тақырыбына пікірсайыс;
4. «жоғары білімді отанда немесе тілі оқытылатын елде алу: жақтаушылар мен қарсылар» атты тақырыпта пікірталас;
5. рөлдік ойын: ҚазХҚжӘТУ студенттерімен ғаламтор арқылы танысқан бельгиялық Қазақстанда білім алғысы келетіндігін айтты. Алматыда өткен кездесуді көрсетіңіздер. Қазақстандық студенттер оның жоспарын нақтылап, ҚР-дағы жоғары білім беру жүйесі туралы, өздерінің ЖОО-дағы

оқулары, біліктіліктері туралы айтады. Шетелдік әлі дайындық бағытын таңдамаған, оған кеңестер беріледі, таңдау жасау үшін дәлелдер келтіреді.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша формасында дамыту үшін ұсынылады:

1. ресми хат, ұсыныс хат, жолдама хат, баяндамалар тезисі, эссе;
2. есептеме: Зерттеушілер тобы әртүрлі елдер студенттері арасында сауалнама жүргізуде. Сізден, студент ретінде, өз еліңіздегі білім беру жүйесінің оң және теріс жақтары туралы есептеме жазуды сұрайды. (студент таңдауына қарай кез-келген елді ұсынып, сол елдің білім беру жүйесіне сараптама жасай алады);
3. «Болашақ» бағдарламасына құжаттарды тапсырудағы «Өтініш-негіздеме» (Өтініш-негіздеме дегеніміз – таңдаған мамандық және ел пайдасына дәлелдер келтіре отыра өзіндік жеке көзқарастары мен ой-пікірін көрсететін еркін формада жазылатын шығарма).

2-тақырып. Ғылым

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

1. Ғылымның қазіргі таңдағы жетістіктері
2. Ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктер

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- «Ғылым мен жаңа технологияларды дамытуда инвестицияның рөлі» атты тақырыпта дөңгелек үстел;
- «Жақын арада компьютер аудармашының орнын басуы мүмкін» атты тақырыпта пікірсайыс;
- «Нанотехнологиялар. Біз оларға дайынбыз ба?» тақырыбына талқылау;
- «Робототехниканың соңғы трендтері» атты тақырыпқа баяндама;
- БАҚ материалдарына: технологиялар, техникалар, ашулар бойынша соңғы жаңалықтарға сыни шолу.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша формасында дамыту үшін ұсынылады:

- ұсыныс хат, жолдама хат, тезистер мен баяндамалар;
- эссе: «Соңғы 10 жылдағы ең маңызды 10 ғылыми жаңашылдықтар» атты тақырыпта эссе жазу және қорғау (таңдауларды дәлелдеу);
- «Менің өмірімдегі заманауи ғылыми жетістіктер» атты тақырыпта эссе (көзқарасты дәлелдеу).

3-тақырып. Мәдениет

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

- Музыка және ән әлемі
- Театр, опера, балет және кино
- Бейнелеу өнерінің негізгі бағыттары

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- «ҚР-ның заманауи бейнелеу өнері: тенденциялары» атты тақырыпта баяндама;

- «Заманауи өндеудегі ұлттық музыка – мәдени-тарихи құндылықтарды бұрмалау ма әлде қайта өркендеу ме?» атты тақырыпта пікірталас;

- медиафорум: «Опера бұрын және қазір»;

- «Әлемдік мәдени мұраларды сақтаудағы UNESCO рөлі» атты тақырыпта дөңгелек үстел;

- «Қазіргі музыкалық жанрлардың болашағы бар ма?» атты тақырыпта пікірсайыс.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- жеке және ресми хат, реферат, баяндама, бизнес-жоспар, келісімшарт, ұсыныс хат, хабарламалар тезистері, эссе;

- ұсыныс хат: «Сіздің университет сізден ҚР-да өмір сүретін шетелдіктер үшін 2 күндік «Қазақстанның мәдениет күндері» атты фестиваль өткізуіңізді сұрады. Аталған фестивальді өткізу бойынша ұсыныстар жасау, іс-шара жоспарын ұсыну және университет студенттері үшін уәждеме беру».

Әлеуметтік сала бойынша **студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ)** ұйымдастыру үшін төменде **жобалардың үлгілік тақырыптары** ұсынылған:

- Халықаралық шәкіртақы бағдарламаларының (ERASMUS MUNDUS, Fulbright және т.б.) мақсаттары мен міндеттері. Мазмұны, Қазақстандық студенттердің оларға қатысуына қойылатын талаптар мен шарттары. Халықаралық бағдарламаларға қатысқан студенттердің пікірлері мен олардың тиімділігі.

- ТОО-дің білім жүйесіндегі соңғы 10 жылдағы реформалар, олардың мәні мен тиімділігі.

- Заманауи адамның өміріне ақпараттық технологиялардың әсері.

- Ең таңғажайып жаңашылдықтар.

- Бейнелеу өнері мұражайындағы түн.

- Халықаралық байқаулардағы Қазақстандық кино.

- Қазақ операсының тарихы.

Қарым-қатынас саласы: Қоғамдық-саяси сала (ҚР)

1-тақырып. ҚР-ның және ТОО-дің саяси жүйесі

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

- Заң шығарушы билік

- Атқарушы билік

- Сот билігі

- Сайлаулар

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. дөңгелек үстелге қатысушылар ұлттық сәйкестікті нығайту бойынша саяси шешімдерді талқылайды;

2. пікірсайыс клубының мүшелері атақты шешен Демосфеннің «Мемлекеттің әл-ауқатын көрсететін екі белгі бар: байлық және мемлекетке деген сенім» деген пікірін талқылайды;

3. дөңгелек үстелге қатысушылар «ҚР және тілін оқып жатқан мемлекеттің саяси жүйесі, ұқсастықтары мен айырмашылықтары» тақырыбы бойынша пікір таластырады;

4. дөңгелек үстел қатысушылары «Қазақстанның ШЫҰ, БҰҰ, ЕҚЫҰ мүшелігінің маңыздылығы» тақырыбында пікір таластырады;

5. рөлдік ойын: ЕҚЫҰ өкілдері аймақтағы қақтығыстарды жою бойынша стратегияларын жасайды және дағдарысты жағдайларын реттеуді талқылайды;

6. медиафорум: «Қазақстан Республикасының жаңа саяси бағыты».

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- жеке және ресми хат, реферат, баяндама, ұсыныс хат, хабарламалар тезистері;

- «ҚР-дағы қазіргі саяси үдерістің ерекшеліктері»;

- «Басқарудың екі түрінің қатар әрекет ету мүмкіндігі» (Монархия және Парламент) атты тақырыпта эссе.

2-тақырып. Жаһандану және Қазақстан

- ҚР-ның геосаяси жағдайы.
- Жаһандану және ұлттық мемлекет
- Жаһандану және қоғам
- Жаһандану және ұлттық экономика

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- дөңгелек үстел қатысушылары «Қазақстан жаһандық әлемде: барабарлыққа шақыру және сақтау» мәселесін талқылайды;

- «ҚР-ның және ТОЕ-дің жаһандану жағдайындағы басымдылықтары» тақырыбына пікірталасы; «Әлемдік жаһандану: оң және теріс жақтары» тақырыбында қақпайлы дискурс;

- медиафорумға қатысушылар Қазақстанның жаһандық әлемде позициясын күшейту жолдарын талқылайды.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

1. «Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа ену жолдары» тақырыбындағы баяндамаға тезистер;

2. «Мәдениет және жаһандану» тақырыбына эссе жазу.

3-тақырып. ҚР-ның дамуындағы басым бағыттар

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

1. Туризм
2. Нанотехнологияны дамыту
3. Құрылыс және сәулет өнері

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- дөңгелек үстел қатысушылары «Қазақстанның 2050 жылға дейінгі ұзақ мерзімді дамуының стратегиялық бағыттары» мәселесін талқылайды;
- рөлдік ойын: Сіз шетелдік достарыңызбен бірге демалысыңызды Қазақстанда өткізгіңіз келеді. Туристік бюрода сіз саяхат етудің мүмкін бағдарларын, шарттарын талқылайсыз (транспорт, жайлылығы, ел экологисы, тарифтері және т.б.);
- «ҚР-дағы және ТОЕ-дегі тұрғын үй мәселелері» атты тақырыпта талқылау.

Қоғамдық-саяси сала бойынша **студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ)** ұйымдастыру үшін төменде **жобалардың үлгілік тақырыптары** ұсынылған:

- ҚР-ның Конституциясы – мемлекеттің басты заңы. Сіздің қала тұрғындарының мемлекеттің басты заңынан хабардарлығын зерттеу. Жасалған жұмыс бойынша нәтижені үш тілде (қазақша, орысша, ШТ) есептеме түрінде ұсыныңыз.
- Қазақстанның жаһандану және аймақтық қоғамдастығы үдерісінде қатысу үлгісі.
- Жаһанданудың қарама-қайшылығы: басымдылықтары немесе теріс салдарлары және потенциалды мәселелер.
- Ехро 2017: Болашақ қуаты.
- Кедендік Одақ жағдайында Қазақстанда туризмнің дамуын саралау: басымдықтары және әлсіз тұстары.
- ҚР-да нанотехнологияның дамуы. Мәселелері мен келешегі.
- Астана сәулетінің ерекшелігі: жаңа бірегей нысандар.

Қарым-қатынас саласы: Бизнес секторы

1-тақырып. Шикізат базасы

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

1. Мұнай және газ. Мұнай және газды барлау, өндіру және өңдеу
2. Металлургия (түсті және қара металдар, өндіруші металлургия және қоспалар)

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- дөңгелек үстелге қатысушылар Қазақстанның мұнай-газ саласының мәселелері мен келешегін талқылайды;
- «Қазақстан минералдық-шикізат ресурстарының көлемі мен әртүрлілігі бойынша әлемде көшбасшылардың бірі болып табылады. Барланған қорлар негізінде қуатты мұнай-газ өндіретін, уран және көмір өндірісі; қара, түсті

және асыл металдарды, метал емес пайдалы қазбалардың басқа түрлерін өндіру және өңдеу өндірісі қалыптастырылған» тезисіне түсіндірме беру және нақтылау (Қараңыз: Орақ Құдайберді Байболұлы, геология және жер қойнауын пайдалану жөніндегі комитет төрағасы);

- медиафорумға қатысушылар Қазақстанның металлургия өндірісінің жағдайы мен келешегін талқылайды;

- «ҚР-ның әлемдік минералдық-шикізат нарығындағы рөлі мен орны» тақырыбын талқылау.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- ресми хат, іскер қатынасхаттар, мәміле, келісімшарт, ұсыныс хат, сыни мақала, баяндама тезисін жасау;

- баяндама: «Қазақстанның мұнай-газ кешенін дамытудың өзекті мәселелері»;

- эссе: «Шикізат базасы дегеніміз...».

2-тақырып. Өндіріс

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

1. Жеңіл өнеркәсіп

2. Тамақ өнеркәсібі

3. Машина жасауды дамыту перспективасы

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- дөңгелек үстелге қатысушылар Қазақстанның КО мен ЕАЭО төңірегінде жеңіл және тамақ өнеркәсібі дамуының мәселелері мен келешегін талқылайды;

- «ҚР-на азық-түлік тауарлары импортының орнын басу үдерісі мәселелері» атты тақырыпта пікірталас;

- рөлдік ойын: Мәжіліс депутаттары ҚР-ның премьер-министрінің «Қазақстандағы машина жасау өнеркәсібі: сала жағдайы, даму мәселесі мен келешегі» атты тақырыпта сөз қозғауын тыңдайды. Баяндама аяқталғанда депутаттар белсенді түрде сұрақтар қояды, істің жай-күйін бағалайды және ұсыныстар жасайды;

- «Қазақстан: автокөлік нарығы немесе автокөлік өнеркәсібі?» атты тақырыпта дөңгелек үстел.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- жеке және ресми хат, реферат, баяндама, бизнес-жоспар, келісімшарт, тезистер мен хабарламалар, эссе;

- ұсыныс хат: Тамақ өндірісінде химияны қолдану.

3-тақырып. Ағрарлық сектор

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

1. Ағрарлық салада кәсіпкерлікті дамыту: мәселелері мен келешегі

2. Қазақстанның ДСҰ-ға кіру жағдайында аграрлық сектор өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- дөңгелек үстел қатысушылары Қазақстанның ДСҰ-ға кіру жағдайында аграрлық сектордың даму мәселелері мен келешегін талқылайды;
- «Мемлекеттің аграрлық саясаты: әлемдік тәжірибе және Қазақстандық ерекшелік» атты тақырыпта дөңгелек үстел;
- БАҚ материалдары негізінде Қазақстандағы АӨК (аграрлық-өнеркәсіптік кешен) жаңалықтарын талқылаңыз. Жағдайларға түсініктеме және баға беріңіз;
- рөлдік ойын: Журналист ірі фермерлік шаруашылық иесінен сұхбат алуда: істің жай-күйі, шығарылатын өнім, түсімділігі, өтім нарығы, өнімнің бәсекеге қабілеттілігі.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- жеке және ресми хат, реферат, баяндама, бизнес-жоспар, келісімшарт, ұсыныс хат, хабарламалар тезистері;
- эссе: «Фермерлік шаруашылық: жақтаушылар мен қарсылар».

4-тақырып. ҚР-дағы және ТӨЕ-дегі шағын және орта бизнес мәселелері

Төмендегі тақырыпшаларда қамтылады:

- ҚР-да шағын және орта бизнестің дамуы: мәселелері мен келешегі
- ҚР-дағы шағын және орта бизнесті қаржыландыру мәселелері. Шағын және орта бизнесті қолдауда мемлекеттік бағдарламалар (жеңілдік несиелер)

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- дөңгелек үстел қатысушылары ҚР-дағы шағын және орта кәсіпорнының қазіргі жағдайын талқылайды;
- «Шағын және орта бизнес кәсіпорнындағы маркетингтің рөлі» тақырыбында талқылау;
- «Қазақстанда ШОБ-ті қолдауда мемлекеттің рөлі» атты тақырыпта пікірталас;
- «Шағын және орта бизнестің даму қарқыны: өткені мен қазіргі жағдайы» атты тақырыпқа дөңгелек үстел.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- Сіз Еуропа елдеріне экскурсиялық танысу сапарларын ұйымдастыратын туристік фирма ашайын деп жатырсыз. Өз кәсіпорныңыздың бизнес-жоспарын жасаңыз;
- эссе: «Шағын кәсіпкерлік: әлемдік тәжірибе және Қазақстан»;
- KAZAKHSTAN халықаралық іскерлік журналы. Оқырман журналға өз ісін қалай ашуға болатындығын сұрап сауал қойған. Ол және оның достары

кәсіби және іскери әдебиеттің жазбаша аудармасымен айналысады. Оқырманның хатына нұсқаулар көрсету арқылы жауап жазыңыз.

Бизнес сала бойынша **студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ)** ұйымдастыру үшін төменде **жобалардың үлгілік тақырыптары** ұсынылған:

- ҚР мен әлемдік кеңістіктегі ірі мұнай қорлары бар аймақтар. Салыстырмалы сипаттама.

- «Қазақстан минералдық-шикізат ресурстарының көлемі мен әртүрлілігі бойынша әлемде көшбасшылардың бірі болып табылады. Барланған қорлар негізінде қуатты мұнай-газ өндіретін, уран және көмір өндірісі; қара, түсті және асыл металдарды, метал емес пайдалы қазбалардың басқа түрлерін өндіру және өңдеу өндірісі қалыптастырылған» тезисіне түсіндірме беру және нақтылау (Қараңыз: Орақ Құдайберді Байболұлы, геология және жер қойнауын пайдалану жөніндегі комитет төрағасы).

- ҚР-дағы түсті металлургияның қазіргі даму жағдайы мен үрдістері.
- ҚР-дағы пайдалы қазбалар қорын классификациялау және оларды экономикалық бағалау.

- Қазақстанның тау-кен металлургия кешені: жағдайы, даму мәселелері және келешегі.

- Қазақстандағы жеңіл өнеркәсіп жағдайы.
- Тағам өнімдері сапасын дәстүрлі емес шикізатты қолдану арқылы оңтайландыру. ГМА мәселесі.

- ҚР-да шағын және орта бизнесті дамыту мәселелері және оларды шешу жолдары.

- ҚР-да азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету.
- Мен өз ісімді ашамын.

Қарым-қатынас саласы: Экономикалық сала (ҚР)

1-тақырып. Экономика

Төмендегі **тақырыпшаларда** қамтылады:

- ҚР-дағы және ТОЕ-дегі экономиканың дамуы. СІӨ, ЖІӨ
- «ҚР және ТОЕ экономикаларын дамытуда банк секторының рөлі
- Экономиканың жаһандануы. Әлемдік экономикалық дағдарыс

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. халықаралық конференция: «ҚР-дағы және ТОЕ-дегі экономиканың дамуы» (ауызша аудармашылар қатысуымен). Дөңгелек үстел қатысушылары жаһандық экономикалық дағдарыстың салдарларын және оның әлемдік қауымдастыққа тигізетін әсерін талқылайды;

2. «Экономикалық даму факторы ретінде ҚР-дағы және ТОЕ-дегі негізгі салалар мен кәсіпорындардың дамуы» атты тақырыпта дөңгелек үстел;

3. «ҚР экономикасын дамытуда банк секторының рөлі» атты тақырыпта пікірталас.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- жеке және ресми хат, реферат, баяндама, бизнес-жоспар, келісімшарт;
- ұсыныс хат : «Жанұя бюджетінде экономикалық дағдарысты болдырмау жолдары»;
- хабарламалар тезистері: «Әлемдік дағдарыстың дамуын болдырмау жолдары»;
- эссе: Экономиканың жаһандануы: жақтаушылар мен қарсылар.

2-тақырып. Қаржы

Төмендегі **тақырыпшаларда** ашылады:

- ҚР-дағы және ТОЕ-дегі салық салу жүйесі
- ҚР-дағы және ТОЕ-дегі банк жүйесі
- Құнды қағаздар нарығы

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- «Заңды тұлғалардың салық салу жүйесі» атты тақырыпта пікірталас;
- «Банк жүйесінің ҚР-ның азаматтарының әл-ауқатына тигізетін әсері» атты тақырыпта қақпайлы дискурс;
- «ҚР экономикасын дамытуда банк секторының рөлі» (ауызша аудармашының қатысуымен) атты тақырыпта пікірталас;
- ҚР-ның құнды қағаздар нарығы бойынша жаңалықтарды мазмұндаңыз және түсіндіріңіз;
- «Құнды қағаздар нарығы қалай тәртіпке келтірілген» атты тақырыпта пікірталас. Қатысушылар өздерінің тақырып бойынша хабардар екендігін көрсетеді. Аниматор пікірталас бойынша жалпылау жасайды, ынталандырады, түзетеді.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

1. жеке және ресми хат, реферат, баяндама, келісімшарт, ұсыныс хат, хабарламалар тезистері;
2. «ҚР-дағы және ТОЕ-дегі салық салу жүйесінің басымдылықтары мен кемшіліктері» атты тақырыпта эссе.

3-тақырып. Сауда

Төмендегі **тақырыпшаларда** қамтылады:

- Сауда еркіндігі және қолдаушылық
- ҚР-да сауда қызметін реттеу (Қазақстан Республикасының 12.04.2004. №544-II сауда қызметін реттеу туралы заңы)
- ҚР-ның сауда саясаты. Сауда саясатының тәсілдері: а) Кедендік-тарифтік – кедендік тарифті қолдануға негізделген (импорттық және экспорттық баж салығы). б) Тарифтік емес – басқа тәсілдер (демпингке қарсы шаралар; өтемақылық шара; қорғаныс шаралары; тыйымдар мен шектеулер, соның ішінде сандық; үстемелеу; шетке шығаруға және (немесе) шеттен әкелуге

қойылатын мемлекеттік монополия; лицензиялау, техникалық реттеу).

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

- «Еркін сауданың отандық өндірушілердің бәсекеге қабілеттілігін арттыруда әсері» тақырыбына қақпайлы дискурс;
- пікірсайыс клубының мүшелері халықаралық сауданы реттеудің тарифтік тәсілдерін талқылайды;
- рөлдік ойын: «Электрондық сауданың оң және теріс тұстары» тақырыбында екі сарапшаның пікірталасы;
- рөлдік ойын: ірі сауда фирмасының өкілі сауда жәрмеңкесінде жаңа үлгідегі планшеттер мен ұялы телефондардың қомақты партиясына тапсырыс беруде. Тауардың үлгілері, саны, бағасы, жеңілдіктер мен жеткізілу мерзімі талқыланады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- жеке және ресми хат, реферат, бизнес-жоспар, келісімшарт, ұсыныс хат;
- «Жасырын сауда саясаты тұтынушы құқықтарын қорғау тәсілі ретінде» тақырыбына хабарлама.

Экономика саласы бойынша **студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ)** ұйымдастыру үшін төменде **жобалардың үлгілік тақырыптары** ұсынылған:

- «ҚР-дағы және ТОЕ-дегі салалар, кәсіпкерлік түрлері және олардың тиімділігі.
- ҚР-дағы құнды қағаздар нарығы. Жалпы сипаттамалар.
- 2008 жылы құнды қағаздар нарығының құлдырау бүкіләлемдік экономикалық дағдарыстың бастауы ретінде.
- ҚР-дағы сауда түрлері және оларды реттеу тәсілдері.
- ҚР-дағы ішкі сауда объектілері мен түрлері.
- Сыртқы сауда. ҚР-да сыртқы сауданы дамыту шаралары.
- ҚР және ТОЕ-дің экономикалық дамуына талдауды салыстыру.

3. ҚАТЫСЫМ ӘРЕКЕТІНІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

С1 LAR деңгейіне сай **стандарттан жоғары базалық деңгей (IV ұлттық стандарттық – IV-ҰС).**

3.1. Стандарттан жоғары базалық деңгейде қалыптасатын құзыреттіліктер жиынтығы: лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, кәсіби бағытталған, контенттік-кәсіби.

3.2. Стандарттан жоғары базалық деңгейді қалыптастыру кезеңінде үлгіленген сөйлеу формасы мен қарым-қатынас түрлері: сұхбат, пікір талас, ойталас.

Ауызша және жазбаша қарым-қатынас түрлері: сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлау, әңгімелесу.

Тілдік шығармалар түрлері: сұхбат, пікірталас, ойталас, дәлелді бағалау, түсіндіру; түсіндірме беру; шолу; түйіндеу.

Жазбаша тілдік шығармалар түрі: жеке және ресми хат, реферат, баяндама, эссе.

3.3. Стандарттан жоғары базалық деңгей дескрипторлары:

Сөйлеу және қарым-қатынас саласы бойынша:

келесі қарым-қатынас актілерін жүзеге асыруға даярлық пен мүмкіндік:

1. сөздерді қиындықсыз қолдана отырып, өз ойларын еркін білдіру; ойлар арасындағы байланысты жақсы түсіне отыра ортақ, оқу және кәсіби тақырыптарда жылдам сөйлеу;
2. сөздердің жетіспеушілігін перифразалар көмегімен өз ойын еркін білдіру;
3. грамматикалық қателерсіз, әңгімелесушімен әртүрлі әлеуметтік рөлдерді сақтай отыра қандай да бір көзге түсетін шектеулерсіз, дайындықсыз сөйлесу;
4. қандай да бір жағдайға және іске қатысты жеке қызығушылығын білдіру, қажетті дәлелдермен өз көзқарасын түсіндіру және нақтылау.

қарым-қатынастың жазбаша және ауызша түрінде студенттер төмендегілер бойынша даярлығы мен қабілеттілігін көрсетеді:

- ақпарат сұрау;
- ТОО-дегі және ҚР-дағы өзекті саяси, экономикалық, мәдени және т.б. жағдайлар туралы хабардар екендігін білдіру;
- мамандығы бойынша шетелдік әріптестерімен байланысқа түсу; әңгіме, ойталқы, жиналыста сөйлеу;
- түсіндірме беру;
- талқыланатын мәселені тұжырымдау, күн тәртібін жариялау;
- көзқарасын білдіру, қарсы көзқарас білдіру;
- идиомалық сөз тіркестерін қолдану арқылы вербалды және вербалды емес деңгейде қатысымдық ниетін жүзеге асыру ерекшелігін білу;
- қатысымдық ниетін жүзеге асыру (келіспеушілікті / келісімді белгілі бір көзқарас тұрғысынан дәлелдеу, қорытынды жасау, түйіндеме жасау, зияткерлік және эвристикалық қызметті ынталандыру, әңгімелесушіге эмоционалдық тұрғыдан әсер ету, оның әрекеті мен ұстанымын басқару, әңгімені жалғастыруға ынталандыру, сендіру, айтқанына көндіру, талап ету, ескерту, ұсыну, ұсыныс жасау);
- жиналысты жүргізу, пікірталасты және ойталқыны қажет арнаға бұру;
- баяндамашыны таныстыру, ол туралы бірауыз сөз сөйлеу, қатысушыларды баяндаушыға сұрақ қоюға шақыру;
- сөйлеген сөзі үшін алғыс білдіру, күн тәртібінің келесі мәселесіне көшу;
- сөз сөйлеу уақытын шектеу, сөз сөйлеушінің сөзін бөлу, ұсынысты қабылдамау, баламалы ұсыныс жасау;
- сөз сөйлеу қажеттілігіне сендіру, сөзіне қарсы шығу, нақтылау, дәлелді күшейту;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;

- жағымды жағдай қалыптастыру, пікірталасқа қатысушыларды бітімге алып келу.
- сипатталған жағдайлардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салғастыру;
- сынау;
- ақтау, кінәлау, айыптау;
- көңілін көтеру, мадақтау;
- қорғау;
- келісімді, қарсылықты көмес түсіндіру;
- жеке ойын білдіру;
- сенімділік, мүмкіндік/мүмкін еместігін білдіру;
- дауға қосылу;
- бастаманы басқа біреуге беру немесе өзінде қалдыру;
- кіріспе және қорытынды сөзді рәсімдеу;
- көңіл аударту;
- жауаптан қашу;
- әңгіме тақырыбын өзгерту;
- әңгімені жалғастыруға көндіру.
- ұсынылған тақырып, мәселе, жағдай бойынша ойын түрлі тіректерге сүйене отыра және де оларсыз сөйлеуші адресатының әлеуметтік жағдайын ескере отыра дәлелді жеткізу;
- саяси жағдайларға түсінік беру;
- екі елдің мемлекеттік құрылымын түсіндіру;
- сөйленген сөздің негізгі ойын қысқаша мазмұндау;
- дәлелді тұжырым жасау; оқыған, көрген, естігеніне жалпылау жасау;
- таңдаған мамандығының мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық, саяси, мәдени сала бойынша дамуындағы рөлі және оның келешегі туралы айту.
- тақырып, мақал, мәселе бойынша өз жеке қатынасын білдіру мақсатында жалпылау, талдау, дәлелдеу, түсінік беру тәсілдерін қолдану арқылы пайымдау формасында монолог құру;
- белгілі өлшемдер бойынша сөйлеушінің сөйлеген сөзін талдау;
- мәтінді мазмұн мен кейіпкерлерді модальдық-бағалаушылық тұрғыдан сипаттап түсіндіру;
- әңгімелесу, дауласу, пікірталас нәтижелерін түйіндеу және бағалау.
- ұсыныстарын білдіру;
- оқыған немесе тыңдаған мәтіні бойынша пікірді сөйлеуші адресатына, сөйлеу жағдайына сай басқаша жеткізу;
- тілдік құралдарды сөйлеу адресаты мен коммуникативтік ниетке сай қолдану;
- құттықтау сөзімен, қаратпамен сөз сөйлеу;
- басқалардың сөйлеген сөзінің дұрыстығын / бұрыстығын дәлелдеу.
- жорамалды адресатқа байланысты тілдік құралдарды таңдай отыра әртүрлі мәтіндер жазу;
- баяндама мәтінін дайындау;

- әріптесін әуежайдағы кездесу туралы факс арқылы хабардар ету;
- шетелдік әріптестер үшін кәсіби бағытталған конференциялар мен симпозиумдарға қатысуға шақырулар дайындау, қатысуға шақыруларды қабылдау;
- естіген немесе оқыған мәтіндерінің мазмұнын жазбаша түрде түйіндеу;
- пайымдау элементтері бар эссе жазу;
- сауалнама құрастыру.

3.4. Базалық стандарттар деңгейінде қалыптасқан құзыреттіліктерді бағалау өлшемдері:

- қатысымдық ойды жүзеге асыру;
- логикалық-құрылымдық тұтастылық;
- сөйлеудің пәндік мазмұнын білу;
- тіл иелерінің лингвомәдени нормаларына сай келу;
- сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы; метатілді білу.

Бағалау деңгейлері: ұтымды, жоғары, орта, төменгі.

Бағалау деңгейлері өлшемдерінің мазмұны:

• Ұтымды деңгей:

- әріптесінің, мәтін авторының қатысымдық ниетін аталған деңгейде толық түсіну;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, орынды қолдана білу негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық ниетке сай логикалық құрылымы дұрыс сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- қатысымдық ниетті білдірудің барынша жеткілікті толықтығы, шынайы дәлелдерді қолдану арқылы осы деңгейге жеткілікті дәлелділік, беделді адамның пікіріне сілтеме беру және т.б., тілдік мінез-құлық қатысымдық және когнитивті тұрғыдан ақталды;
- қатысым әрекетін құрудың стратегиясы мен тәсілін білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 75% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

• Жоғарғы деңгей:

- әріптесінің коммуникативті ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жеткілікті түрде толық түсінбеу;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, үнемі орынды емес қолдануы негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;

- қатысымдық ниетке сай дұрыс сөйлеуге жеткіліксіз логикалық құрылымды сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- жеке дәлелдерді қолдану арқылы дәлелділіктің барынша жоғары деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қарым-қатынас актісін құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 50% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

• **Ортаңғы деңгей:**

- әріптесінің қатысымдық ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жалпы ойын түсіну;
- қарапайым құрылымдарды және лексикалық бірліктерді барынша шектелген көлемде қолдану арқылы жеке қатысымдық ниетін айтарлықтай дұрыс жеткізу;
- таңдалған сөйлеу формасы мен түрі үнемі қатысымдық ойға сай келмейді;
- жеке дәлелдерді келтіру арқылы дәлелділіктің жоғары емес деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қатысымдық әрекетті құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білмеу;
- 25% қатесіз сөйлеген жағдайда тілдік құралдарды жеткілікті түрде дұрыс қолданбауы; сөйлеудің интонациялық, лексикалық-грамматикалық рәсімдеуінің жеткілікті түрде дұрыс болмауы.

• **Төменгі деңгей:**

- талқылауға талап етілген деңгейде араласа алмау. Тілдік мінез-құлықтың қатысымдық және когнитивтік тұрғыдан айқын болмауы.

ТІЛДІК МАТЕРИАЛ

Ағылшын тілі:

- Complex sentences
- Participle clauses
- Passive voice
- Reported speech

Француз тілі:

1. Révision du Subjonctif et de l'Indicatif
2. La condition et l'hypothèse
3. Les degrés d'intensité (superlatif, adverbes, préfixes, suffixes)
4. Les temps du passé. Le passé simple
5. La nominalisation
6. L'infinitif (formes simples et composées)
7. Les participes (formes simples et composées)
8. Les accords particuliers des participes passés.

Неміс тілі:

1. Das Passiv. Arten des Passivs Dreigliedrige Konstruktion. Zweigliedrige Konstruktion. Eingliedrige Konstruktion
2. Die Kategorie des Modus. Der Konjunktiv
3. Das Satzgefüge
4. Die Satzreihe
5. Der Objektsatz

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАННЫҢ ҮЛГІЛІК МАЗМҰНЫ

«Мәдениетаралық қатысым аясындағы кәсіби бағытталған шет тілі» пәні бойынша қорытынды емтихан екі бөліктен тұрады:

Емтиханның жазбаша бөлігі

1. Оқу дағдыларының қалыптасуын тексеретін тапсырмалар қатары
2. Қарым-қатынастың жазбаша түріндегі дағдыларының қалыптасуын тексеретін тапсырмалар
3. Тыңдау дағдыларының қалыптасуын тексеретін тапсырмалар қатары

Емтиханның ауызша бөлігі

Айтылым:

- Екеуара сөйлеу (оқытушы-студент, студент-студент арасында)
- Жеке өзі сөйлеу

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР**Ағылшын тілі:**

1. Bryan Greetham How to write better essays – Palgrave, 2001
2. Kathy Gude. Proficiency Masterclass – Oxford University Press, 1999
3. Iwonna Dubicka, Margaret O’Keeffe Market Leader (Advanced Business English) - Gillian D. Brown, Sally Rice Professional English in Use – Cambridge University Morgan Terry, Judith Wilson Academic Skills for IELTS Pearson Longman
4. Medetova M.E., Zhusip R. Khvan I. English for specific purposes of interpreters and translators – Almaty, 2004
5. Nick Kenny. Proficiency Passkey. Oxford University Press. 1999
6. Pearson, Longman
7. Press, 2007
8. Roy Norris with Amanda French Readu for CAE course book Macmillan Exams, 2011
9. Roy Norris with Amanda French Readu for CAE workbook Macmillan Exams, 2011

10. Sue O'Connell Focus on proficiency – Cambridge, 1996

11. Серова Т.С., Раскопкина Л.П. Обучение гибкому иноязычному профессионально ориентированному чтению в условиях деловой межкультурной коммуникации. – Пермь: Изд-во Перм. гос. техн. ун-та, 2009.

Internet

- <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/general/>
- <http://www.nytimes.com/pages/>
- <http://www.businessweek.com/>
- http://news.bbc.co.uk/2/hi/video_and_audio/
- <http://www.ft.com/home/europe>
- www.voanews.com/
- www.voanews.com/learningenglish/

Неміс тілі:

- Aspekte (U. Koithan, H. Schmitz, T. Sieber, R. Sonntag, N. Ochmann, R. Lösche). - Klett-Langenscheidt.
- Conlin V. Unternehmen Deutsch Lehrwerk .
- für Wirtschaftsdeutsch. 2012.
- Delfin (Hartmut Aufderstraße, Jutta Müller, Thomas Storz). - Hueber .
- Deutsch im Beruf. Heinrich P.Kelz, Gabriele Neuf.
- Optimal (M. Müller, R. Rusch, T. Scherling, L. Wertenschlag, C. Lemcke, H. Schmitz, H. Graffmann). - Klett-Langenscheidt.
- Schritte International (Daniela Niebisch, Sylvette Penning-Hiemstra, Franz Specht, Monika Bovermann, Monika Reimann) . - Hueber
- Sorokina S., Rysaldy K., Arslanbajeva A. Praktisches Deutsch für das 3. Studienjahr.
- Themen aktuell (Hartmut Aufderstraße, Heiko Bock, Mechthild Gerdes, Helmut Müller, Jutta Müller). – Hueber
- www.maerchen.ru
- <http://www.kaleidos.de/>
- <http://www.germany.travel/de/index.html>
- <http://www.goethe.de>
- <http://www.berlin.de/>
- <http://my-skype-lesson.ru>

Француз тілі:

- Andant C, Chalaron M. A propos. PUG, 2005.
- Bady J., Greaves I., Petetin A. Conjugaison. 350 exercices. – Hachette.
- Danilo M., Perforis Jean-Luc, Lincoln M. Le français de la communication professionnelle. Paris : CLE International, 2001.
- Delatour Y., Jennepin D. et a.... Grammaire. 350 exercices. - Hachette.
- Roesch R., Rolle-Harold R. La France au quotidien. PUG, 2004 .

- Громова О.А., Демидова Е.Л., Покровская Н.М. Практический курс французского языка. М., «ЧеРо», 1998.
- Гавриленко Н.Н. Учебник французского языка. М. 2006.
- Грет К. 100 textes français avec exercices pour la compréhension orale. 2006.
- Жукова Е.А. L'ONU en bref. М., 2007.

Internet

1. <http://www.politique-mania.com/> - La vie politique :
2. <http://www.elysee.fr/accueil/> - Le président
3. Revue de la presse kazakhstanaise:
4. <http://www.ambafrance-kz.org/Revue-de-la-presse-kazakhstanaise>,
5. <http://www.lexpress.fr/> - L'EXPRESS
6. <http://www.lemonde.fr/matieres-premieres/> - Économie mondiale
7. <http://www.planetoscope.com/developpement-durable/matieres-premieres>
8. www.monde-diplomatique.fr/ - Le monde diplomatique
9. www.franceculture.fr/ - Actualité politique et culturelle ...
10. <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=02998&all=all> - Закон Республики Казахстан от 12.04.2004 N 544-II "О регулировании торговой деятельности"

Қытай тілі:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS 入门篇、起步篇、顺利篇、近步篇》，北京语言大学出版社，2013年。
2. 吴中伟 主编《当代中文》，华语教学出版社，2009年。
- У Выйжон. Современный китайский язык (Учебник для начинающих). Sinolingua, – Пекин, 2009.
3. 刘珣 主编《新使用汉语课本》，北京语言大学出版社，2007年。
- Лю Шунь. Новый практический курс китайского языка (1 — 2 части). Beijing language and culture university press, – Пекин, 2007.
4. 杨寄洲 等著《大汉语教程》，北京语言大学出版社，2009年。
- Ян Жижоу. Курс китайского языка. Beijing language and culture university press, – Пекин, 2009.
5. 梁云 等著《大学汉语听和说》，新疆教育出版社，2013年。
- Лян Юнь, т.б. Жоғары оқу орындарына арналған қытай тілі (тыңдалым және айтылым. 1 — 2 бөлім). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2013.
6. 《博雅汉语》(初级起步篇), 北京大学出版社, 2005年。
7. 单雪梅 托力肯·哈力别克 主编《大众汉语》，新疆教育出版社，2012年。
- Дань Шуемый, Т.Қалибекұлы. Қытай тілі (жалпыға арналған). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2012.

Корей тілі:

5. 카자흐스탄인을 위한 한국어 4. 서울, 2011. – 331
6. 외국인 유학생을 위한 경영 한국어. 다락원 경기도 파주시, 2007. – 255.

7. 비즈니스 한국어. 연세대학교 서울, 2010. – 196.
8. 한국어 읽기 (4급). 연세대학교 서울, 2004. – 195.
9. <http://dic.naver.com/>
10. <http://dic.daum.net/index.do?dic=kor>
11. <http://dic.daum.net/index.do?dic=kor>
12. http://www.korean.go.kr/09_new/edu/kteacher_dguen.jsp

Авторлық ұжым:

Кұнанбаева С.С., филология ғылымдарының докторы, профессор

Баимбетова А.П., филология ғылымдарының кандидаты, доцент

Мизамхан Б., филология ғылымдарының кандидаты, доцент

Лян В.В., магистр, аға оқытушы

Саимкулова Ш.О., магистр, аға оқытушы

Асанова Г.С., PhD, аға оқытушы

Искакова Н.Д., аға оқытушы

Куркимбаева А.М., магистр, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

**POIYa 2202 ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**

по специальности бакалавриата
5B020700-Переводческое дело

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана.

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Темиргалиева С.З., к.п.н., доцент, казУМОиМЯ имени Абылай хана, Рысбаева Г.К., к.ф.н., доцент, Казахский Государственный Женский Педагогический Университет

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка. Цели и задачи курса
2. Предметное содержание курса
3. Рекомендуемая литература
4. Авторы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Интенсивно развивающиеся в последнее десятилетие интеграционные процессы, рост профессиональных и академических обменов, углубление международного сотрудничества стимулировали поступательное развитие иноязычного образования. В этих условиях иностранный язык приобретает статус действенного инструмента формирования интеллектуального потенциала общества, который становится на современном историческом этапе одним из главных ресурсов развития нового государства.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом решения данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам специалистов по переводу, проявляющихся в новом конечном результате – формировании **межкультурной компетенции** как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемой как субъект межкультурной коммуникации.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования межкультурной компетенции являются когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования, разработанные С.С. Кунанбаевой. Универсальная концептуальная основа обеспечивает новационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия для достижения конечного результата обученности и существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Предлагаемая программа по Профессионально-ориентированному иностранному языку рассчитана на 3-ий год обучения (5-6 семестры) на переводческих факультетах высших учебных заведений.

Программа является результатом адаптации международной модели иноязычного образования применительно к национальным условиям Республики Казахстан и построена на следующих принципах:

- реализационного механизма через систему **методологических принципов:** когнитивного, концептуального, коммуникативного, лингвокультурного, социокультурного, рефлексивно-развивающего, как базовых основ формирующих целостную образовательную парадигму и в своей совокупности определяющих требования к образовательному процессу в целом и к отдельным его составляющим (целям, содержанию, методам, технологиям, средствам обучения), определяя, таким образом, стратегию и тактику обучения;
- компетентностной базиремости языкового образования и ее оценки по

качеству конечного результата;

- коммуникативно-функциональной направленности;
- уровневой ранжированности предметного содержания и конечных показателей по выделенным стандартизированным типовым уровням обученности и владения языком;
- представленность предметного содержания в виде когнитивно-лингвокультурологических комплексов, состоящих из сфер, тем, субтем и типовых ситуаций общения;
- разработанность критериально-параметровой шкалы измерения языковой компетенции и введения на ее основе единого контрольно-оценочного механизма владения языком.

Уровень обучения ранжируется как уровень сверх-базовой стандартности (IV национальный стандартный – **IV-НС**) в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, соответствующий общеевропейскому **C1 LAP**.

Цели и задачи курса

Цель обучения состоит в формировании **межкультурно-коммуникативной компетенции на уровне сверх-базовой стандартности.**

Структура межкультурно-коммуникативной компетенции отражает характер образовательной компетенции и представляет собой сложное личностное образование, включающее знания о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качеств личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, и, наконец, практический опыт их использования в ходе взаимодействия с представителями иной культуры.

Межкультурно-коммуникативная компетенция связана с дальнейшим формированием коммуникативных умений, а также с более углубленным осмыслением картины мира иной социокультуры, познанием ее смысловых ориентиров, умением видеть сходства и различия между общающимися культурами и применением их в контексте межкультурного общения.

Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является **процесс общения представителей различных культур.**

Состав межкультурной компетенции (МКК) на уровне сверх-базовой стандартности (соответствует **C1 LAP**) определяется набором следующих компетенций:

- когнитивно-лингвокультурологической, формирующей у обучаемых осознанное формирование «вторичной концептуализации мира», характерной для языкового сознания носителя изучаемого иностранного языка, позволяющей будущему переводчику свободно оперировать в двух языковых

лингвокультурологических измерениях, легко переходя с одного языка на другой в ситуациях профессиональной переводческой деятельности;

- социо-культурологической, формирующей у обучаемого «вторичное социальное сознание» как социально-культурный концепт и образ мира другого лингвосоциума; формирование в его когнитивной системе «вторичных конструкций – знаний», соотносится со знаниями о социуме и языке «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» – культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

- контентно-профессиональной, трактуемой как овладение новыми когнитивными лингвокультурологическими комплексами, отражающими предметное содержание исходного текста для языка перевода (проблема, общая фоновая информация по предмету, ситуация, вызвавшая обсуждение, предполагаемые решения);

- профессионально-ориентирующей (переводческой - в соответствии со специальностью подготовки), интерпретирующей как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности, которое напрямую связано с технологией будущей профессиональной деятельности переводчика. Обучение иностранному языку для профессиональных целей предполагает учет потребностей обучаемых в изучаемом языке, диктуемых особенностями будущей профессии. В этом видится основное отличие данной дисциплины от обучения базовому основному иностранному языку.

Переводческая компетенция обучающихся, являясь стержневым компонентом процесса подготовки специалиста переводческого дела, обеспечивается:

- предметным содержанием речи, определяемым в рамках общепрофессиональной сферы общения, обеспечивающей студентов профессионально-ориентированными знаниями и метаязыком;

- формированием профессионально-ориентированных умений путем решения прагмо-профессиональных задач в профессионально-базируемых ситуациях общения;

- опосредованным формированием профессионально-ориентированных умений работать с разножанровым текстовым материалом, использованием предпереводческого анализа для выработки различных стратегий перевода (данный набор умений определяется и распределяется в рабочих учебных программах 1-4 годов обучения).

Технологии обучения. Для эффективной реализации целей обучения широкое применение должны найти нетрадиционные формы и приемы организации учебных занятий по языку для специальных целей (дебаты, ток-шоу, пресс-конференции, групповая полемика, дискуссии, интервью и т.д.), учебные переводческие упражнения, а также диалоговые технологии обучения (деловые и ролевые игры, проектная работа с использованием видео-, фономатериалов, компьютерной техники и др.). Учебный материал курса

предусматривает использование аутентичных текстов, видео- и аудиоматериалов, адекватно отражающих содержание изучаемой тематики и сфер общения. Активный словарь студентов получает свое дальнейшее расширение, в том числе за счет потенциального словаря, на 1200 лексических единиц.

Специфичным на 3-курсе, является дальнейшее углубление профессиональной и межкультурной направленности обучения, развитие у студентов интереса к своей будущей профессии, расширение знаний о государственности, состоянии образования, науки и экономики Казахстана и стран изучаемых языков. Продолжается дальнейшее освоение в профессиональных целях феноменов культуры иной ментальности, ее сопоставление с семантическим и ценностным складом родной ментальности и культуры с выявлением общего и различного и осознанием их роли в общении на иностранном языке. В процессе обучения формируются личностные качества студентов (аналитические и креативные способности, критическое мышление), а также мировоззренческая и гражданская позиция).

Организация самостоятельной работы студентов регламентируется в соответствии с Положением о самостоятельной работе обучающихся, разрабатываемым высшим учебным заведением. При разработке заданий для СРО рекомендуется сделать акцент на формирование профессионально значимых умений и навыков через решение профессиональных задач, выполнение проектных работ.

Пререквизиты курса. Данный курс базируется на приобретенных навыках, умениях и знаниях по следующим дисциплинам: Блок общеобразовательных дисциплин (История Казахстана, Социология, Основы экономической теории, Политология, Философия), Базовый иностранный язык (A1, A2, B1, B2), Практикум по культуре речевого общения, Основы профессиональной деятельности переводчика, Основы теории изучаемого языка, Введение в специальность.

Кореквизиты курса. Практика письменного перевода, Страноведение, Практика художественного перевода, Профессиональный казахский (русский) язык, Теория перевода.

Постреквизиты курса. Специально-профессиональный иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации, практические курсы устного и письменного перевода.

На основе предлагаемой Программы по дисциплине Профессионально-ориентированный иностранный язык специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело кафедры иностранных языков вузов смогут разработать рабочие программы, когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК) и учебные пособия, учитывающие особенности языковой подготовки переводчиков в конкретном учебном заведении.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

«Профессионально-ориентированный иностранный язык»

На третьем году обучения наряду с дальнейшим совершенствованием базовых умений иноязычного общения студенты достигают профессионально-ориентированного уровня обученности в использовании языка в целях профессионального общения. Взаимодействие студентов в профессиональных целях организуется в рамках общественно-политической, социально-культурной и учебно-профессиональной сфер общения и речевой тематики.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Предметное содержание курса организуется в когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;
- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

На уровне сверх-базовой стандартности ((IV-НС)), который соответствует уровню C1 LAR, реализуются следующие КЛК, отражающие профессиональные интересы обучающихся:

Сфера общения: Социальная сфера (РК)

Тема 1. Образование

Раскрывается в следующих **субтемах**:

1. Глобализация образования. Международные и национальные стипендиальные программы
2. Подготовка переводчиков в РК и СИЯ. Содержание обучения, квалификационные требования, специализации, уровни подготовки

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- круглый стол на тему: «Роль стипендиальной программы “Болашак” в системе образования Казахстана за 20 лет ее существования»;
- дискуссия на тему « Профессиональное обучение в системе среднего образования: за и против»;
- дебаты на тему «12 летнее образование: плюсы и минусы»;
- дискуссия на тему: «Высшее образование на родине или в СИЯ? За и против»;
- ролевая игра: Познакомившись по интернету со студентами КазУМОиМЯ, бельгиец выразил желание получить образование в Казахстане. Сыграйте встречу с ним в Алматы. Казахстанские студенты

уточняют его планы, рассказывают о системе высшего образования в РК, о своей учебе в вузе, квалификации. Иностранец еще не выбрал направление своей подготовки, ему дают советы, аргументированно помогают сделать выбор.

Для развития **МКК в письменных форм коммуникации** предлагается :

- официальное письмо, письмо-предложение, сопроводительное письмо, тезисы доклада, эссе;
- отчет: Группа исследователей проводит опрос среди студентов разных стран о системе образования в их стране. Вас, как студента, просят написать отчет о плюсах и минусах образовательной системы в вашей стране» (студент может представлять любую страну, на выбор, проводя анализ системы образования этой страны);
- «заявление - обоснование» при подаче документов на стипендию «Болашак» (Заявление-обоснование представляет собой сочинение, которое пишется в свободной форме и включает в себя описание своих личных взглядов и суждений с приведением аргументов и доводов в пользу выбранной специальности и страны обучения).

Тема 2. Наука и технологии

Раскрывается в следующих **субтемах**:

- Современные достижения науки
- Достижения в сфере информационных технологий

Для развития **МКК в устных формах общения** предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

4. круглый стол на тему: «Роль инвестиций в развитии науки и новых технологий»;
5. дебаты на тему: «В скором будущем компьютер может заменить переводчика»;
6. обсуждение на тему: «Нанотехнологии. Готовы ли мы к ним?»;
7. доклад на тему: «Последние тренды робототехники»;
8. критический обзор по материалам СМИ: последние новости технологий, техники, изобретений.

Для развития **МКК в письменных форм коммуникации** предлагается:

- письмо-предложение, сопроводительное письмо, тезисы доклада;
- эссе: написание и защита эссе на тему: «10 самых важных научных открытий за последние 10 лет» (аргументировать выбор);
- эссе на тему: «Современные научные достижения в моей жизни» (аргументировать точку зрения).

Тема 3. Культура

Раскрывается в следующих **субтемах**:

Мир музыки и песни

Театр, опера, балет и кино

Основные направления в изобразительном искусстве

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- доклад на тему «Современное изобразительное искусство РК: тенденции»;
- дискуссия на тему: «Народная музыка в современной обработке – искажение культурно-исторических ценностей или их возрождение?»;
- медиафорум: «Опера вчера и сегодня»;
- круглый стол на тему: «Роль UNESCO в сохранении мирового культурного наследия»;
- дебаты на тему «Имеют ли современные музыкальные жанры будущее?»

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются:

- частное и официальное письмо, реферат, доклад, бизнес-план, контракт, письмо-предложение, тезисы сообщений, эссе,
- письмо-предложение: «Ваш университет просит вас провести 2х-дневный фестиваль “Дни культуры Казахстана” для иностранцев, проживающих в РК. Нужно выдвинуть предложения по проведению данного фестиваля, план мероприятий и мотивацию для студентов университета».

Для организации самостоятельной работы обучающихся (СРО) в рамках социальной сферы предлагаются следующие примерные темы для разработки проектов:

- цели и задачи международных стипендиальных программ (ERASMUS MUNDUS, Fulbright и др.). Содержание, требования и условия участия в них казахстанских студентов. Отзывы студентов, прошедших обучение по международным программам, их эффективность;
- реформы в системе образования в СИЯ в последние 10 лет, их значение и эффективность;
- влияние развития информационных технологий на жизнь современного человека;
- самые фантастические изобретения;
- ночь в музее изобразительных искусств;
- казахстанское кино на международных конкурсах;
- история казахской оперы.

Сфера общения: Общественно-политическая сфера (РК)

Тема 1. Политическая система РК и СИЯ

Раскрывается в следующих субтемах:

- Законодательная власть
- Исполнительная власть
- Судебная власть
- Выборы

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются

следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- участники круглого стола обсуждают политические решения по укреплению национальной идентичности»;
- участники дебатного клуба обсуждают высказывание знаменитого оратора Демосфена: «Есть два признака благополучия государства: богатство и доверие к государству»;
- участники круглого стола полемизируют на тему: «Политическая система РК и стран изучаемого языка. Сходства и различия»;
- ролевая игра: Представители ОБСЕ обсуждают пути урегулирования кризисных ситуаций и разрабатывают стратегию по ликвидации конфликтов в регионе;
- медиафорум: «Новый политический курс Республики Казахстан»

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются:

- частное и официальное письмо, реферат, доклад, письмо-предложение, тезисы сообщений;
- тезисы сообщения: «Особенности современного политического процесса в РК»;
- эссе на тему: «Возможность сосуществования двух форм правления (Монархия и Парламент).

Тема 2. Глобализация и Казахстан

Геополитическое положение РК

Глобализация и национальное государство

Глобализация и общество

Глобализация и национальная экономика

Для развития МКК в устных формах общения предлагается:

- участники круглого стола обсуждают тему: «Казахстан в глобальном мире: вызовы и сохранение идентичности»;
- дискуссия на тему: «Приоритеты СИЯ и РК в условиях глобализации»;
- полемиический дискурс на тему: «Мировая глобализация: плюсы и минусы»;
- участники медиафорума обсуждают пути усиления позиций Казахстана в глобальном мире;

Для развития МКК в письменных форм коммуникации:

тезисы доклада на тему: «Пути вхождения Казахстана в мировое сообщество».

написание эссе: «Культура и глобализация».

Тема 3. Приоритетные направления в развитии РК

Раскрывается в следующих субтемах:

3. Туризм

4. Развитие нанотехнологий

5. Строительство и архитектура

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются

следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- участники круглого стола обсуждают тему: «Стратегические направления долгосрочного развития Казахстана до 2050 года»;
- ролевая игра: Вы хотите провести отпуск вместе с зарубежными друзьями в Казахстане. В турбюро вы обсуждаете возможные маршруты вашего путешествия, условия (транспорт, комфорт, экологию, тарифы и т.д.);
- обсуждение на тему: «Жилищные проблемы в СИЯ и РК»

Для организации **самостоятельной работы обучающихся (СРО)** в рамках общественно-политической сферы предлагаются следующие **примерные темы для разработки проектов:**

- Конституция – основной Закон государства. Исследовать информированность населения вашего города о главном Законе страны. Составить отчет на трех языках (казахский, русский, ИЯ).
- Модели участия Казахстана в процессах глобализации и интеграции в региональные сообщества
- Парадоксы глобализации: преимущества или негативные последствия и потенциальные проблемы
- Ехро 2017: Энергия будущего
- Анализ развития туризма Казахстана в условиях Таможенного союза: сильные и слабые стороны
- Развитие нанотехнологий в РК. Проблемы и перспективы
- Особенности архитектуры Астаны: новые уникальные объекты

Сфера общения: Сфера бизнеса.

Тема 1. Сырьевая база РК.

Раскрывается в следующих **субтемах:**

Нефть и газ. Разведка, добыча и переработка нефти и газа

Металлургия (цветные и черные металлы, добывающая металлургия и сплавы

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

○ участники круглого стола обсуждают проблемы и перспективы нефтегазового сектора Казахстана;

○ прокомментируйте и конкретизируйте следующий тезис: «По количеству и разнообразию минерально-сырьевых ресурсов Казахстан занимает одно из ведущих мест в мире. На базе разведанных запасов создана мощная нефтегазодобывающая, урановая и угольная промышленности, промышленности по добыче и переработке руд черных, цветных и благородных металлов, различных видов неметаллических полезных ископаемых» (Орак Кудайберды Байболович, председатель комитета геологии и недропользования);

○ участники медиафорума обсуждают состояние и перспективы металлургической промышленности Казахстана;

одискуссия на тему: «Роль и место РК на мировом минерально-сырьевом рынке: состояние и перспективы».

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются:

- официальное письмо, деловая переписка, составление соглашения, договор, письмо-предложение, критическая статья, тезисы доклада;
- доклад: «Актуальные проблемы развития нефтегазового комплекса Казахстана»;
- эссе: «Сырьевая база это...».

Тема 2. Промышленность

Раскрывается в следующих **субтемах**:

1. Легкая промышленность
2. Пищевая промышленность
3. Перспективы развития машиностроения

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- участники круглого стола обсуждают проблемы и перспективы развития легкой и пищевой промышленности в рамках ТС и ЕАЭС;
- дискуссия на тему: «Проблемы процесса импортозамещения продовольственных товаров в РК»;
- ролевая игра: Депутаты мажилиса заслушивают премьер-министра РК по вопросу «Машиностроение Казахстана: состояние отрасли, проблемы и перспективы роста». По окончании выступления депутаты активно задают вопросы, выступают с оценкой состояния дел, с предложениями;
- круглый стол на тему: «Казахстан: автомобильный рынок или автомобильная промышленность?»

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются:

- частное и официальное письмо, реферат, доклад, бизнес-план, контракт, тезисы сообщений, эссе;
- письмо-предложение: Применение химии в пищевой промышленности.

Тема 3. Аграрный сектор

Раскрывается в следующих **субтемах**:

- Развитие предпринимательства в аграрном секторе: проблемы и перспективы
- Повышение конкурентоспособности продукции аграрного сектора в условиях вступления Казахстана в ВТО

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- участники круглого стола обсуждают проблемы и перспективы развития аграрного сектора в условиях вступления Казахстана в ВТО;
- круглый стол на тему: «Аграрная политика государства: мировой опыт и казахстанская специфика»;
- обсудите новости АПК (аграрно-промышленный комплекс) в

Казахстане – по материалам СМИ. Дайте ваш комментарий событий и их оценку;

- ролевая игра: Журналист берет интервью у владельца крупного фермерского хозяйства: состояние дел, выпускаемая продукция, доходность, рынки сбыта, конкурентоспособность продукции.

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются:

- частное и официальное письмо, реферат, доклад, бизнес-план, контракт, письмо-предложение, тезисы сообщений;
- эссе: «Фермерское хозяйство: за и против».

Тема 4. Проблемы малого и среднего бизнеса в РК и СИЯ

Раскрывается в следующих **субтемах**:

- Развитие малого и среднего бизнеса в РК: проблемы и перспективы
- Проблемы финансирования малого и среднего бизнеса в РК
Государственные программы для поддержания малого и среднего бизнеса (льготные кредиты)

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- участники круглого стола обсуждают современное состояние малого и среднего предпринимательства в РК;
- обсуждение на тему «Роль маркетинга на предприятии малого и среднего бизнеса»;
- дискуссия на тему: «Роль государства в поддержке МСБ в Казахстане»;
- круглый стол на тему: «Темпы роста малого и среднего бизнеса: прошлое и настоящее».

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются следующие ситуации:

1. Вы открываете туристическую фирму по организации экскурсионных ознакомительных поездок в страны Европы. Разработайте бизнес-план вашего предприятия;
2. эссе: «Малое предпринимательство: мировой опыт и Казахстан»;
3. статья в Международный деловой журнал KAZAKHSTAN. Читатель обратился в журнал с вопросом, как можно открыть собственное дело. Он и его друзья занимаются письменными переводами художественной и деловой литературы. Ответьте на письмо читателя, изложив пошаговые инструкции.

Для организации **самостоятельной работы обучающихся (СРО)** в рамках сферы бизнеса предлагаются следующие **примерные темы для разработки проектов**:

1. Регионы с крупнейшими запасами нефти в мировом пространстве и РК. Сравнительная характеристика
2. Прокомментируйте и конкретизируйте следующий тезис: «По количеству и разнообразию минерально-сырьевых ресурсов Казахстан занимает одно из ведущих мест в мире. На базе разведанных запасов создана мощная

нефтегазодобывающая, урановая и угольная промышленности, промышленности по добыче и переработке руд черных, цветных и благородных металлов, различных видов неметаллических полезных ископаемых» (Орак Кудайберды Байболович, председатель комитета геологии и недропользования)

3. Современное состояние и тенденции развития цветной металлургии в РК
4. Классификация запасов месторождений полезных ископаемых в РК и их экономическая оценка
5. Горно-металлургический комплекс Казахстана: состояние, проблемы и перспективы развития
6. Состояние легкой промышленности в Казахстане
7. Оптимизация качества пищевых продуктов с использованием нетрадиционного сырья. Проблемы ГМО
8. Проблемы развития малого и среднего бизнеса в РК и пути их решения
9. Обеспечение продовольственной безопасности РК
10. Я открываю собственное дело

Сфера общения: Экономическая сфера (РК)

Тема 1. Экономика

Раскрывается в следующих **субтемах**:

1. Развитие экономики в СИЯ и РК. НВП, ВВП
2. Роль банковского сектора в развитии экономики СИЯ и РК
- Глобализация экономики. Мировой экономический кризис

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- международная конференция на тему: «Рост экономики в СИЯ и РК» (с участием устных переводчиков). Участники круглого стола обсуждают последствия глобального экономического кризиса и его влияние на мировое сообщество;
- круглый стол на тему: «Развитие основных отраслей и предприятий в СИЯ и РК как фактор экономического роста.»;
- дискуссия на тему: «Роль банковского сектора в развитии экономики РК.

Для развития МКК письменных форм коммуникации предлагаются:

3. частное и официальное письмо, реферат, доклад, бизнес-план, контракт;
4. письмо-предложение : «Как избежать экономического кризиса в семейном бюджете?»;
5. тезисы сообщений: «Пути предотвращения развития мирового кризиса»;
6. эссе: Глобализация экономики: за и против.

Тема 2. Финансы

Раскрывается в следующих **субтемах**:

1. Система налогообложения в РК и СИЯ
2. Банковская система СИЯ и РК
3. Рынок ценных бумаг

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

- дискуссия на тему: «Система налогообложения юридических лиц»;
- полемический дискурс на тему: «Влияние банковской системы на благосостояние граждан РК»;
- дискуссия на тему: «Роль банковского сектора в развитии экономики РК (с участием устных переводчиков)»;
- изложите и прокомментируйте новости по рынку ценных бумаг в РК;
- дискуссия на тему: «Как устроен рынок ценных бумаг». Участники демонстрируют свою информированность по теме. Аниматор стимулирует, корректирует, делает обобщение по дискуссии.

Для развития МКК в письменных форм коммуникации предлагаются:

- частное и официальное письмо, реферат, доклад, контракт, письмо-предложение, тезисы сообщений;
- эссе на тему: «Преимущества и недостатки системы налогообложения СИЯ и РК».

Для организации **самостоятельной работы обучающихся (СРО)** в рамках экономической сферы предлагаются следующие примерные **темы для разработки проектов**:

- Отрасли, формы предприятий и их эффективность в СИЯ и РК.
- Рынок ценных бумаг в РК. Общая характеристика.
- Обвал рынка ценных бумаг в 2008 году как начало всемирного экономического кризиса.
- Сопоставить анализ развития экономики в РК и СИЯ.

3. ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень сверх-базовой стандартности (IV национальный стандартный – IV-НС), соответствующий уровню C1 LAR.

3.1. Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: лингво-культурологическая, социо-культурологическая, профессионально-ориентирующая, контентно-профессиональная.

3.2. Моделируемыми формами речи и типами коммуникации на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: интервью, дискуссия, диспут.

Типы устной и письменной коммуникации: описание, повествование, рассуждение, сообщение, рассуждение.

Типы речевых высказываний: интервью, дискуссия, диспут, аргументированная оценка, интерпретация, комментирование, обзор, резюме.

Типы письменных речевых произведений: частное и официальное письмо, реферат, доклад, эссе.

3.3. Дескрипторами уровня сверх-базовой стандартности являются:
в системе речи и коммуникации:

готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:
спонтанно, не испытывая трудностей в подборе слов, выражать свои мысли;
бегло говорить на общие, учебные и профессиональные темы, четко обозначая взаимосвязь идей;

выражать свои мысли свободно, заменяя перифразой нехватку слов;
общаться без подготовки, не допуская грамматических ошибок, без видимых ограничений с соблюдением партнером разных социальных ролей;
подчеркивать личную заинтересованность в каком-либо событии или деле, объяснять и подкреплять свою точку зрения необходимыми доводами.

в области письменных и устных форм коммуникации студенты демонстрируют готовность и способность:

запрашивать информацию;
выражать осведомленность об актуальных политических, экономических, культурных и др. событиях в СИЯ и РК;
вступать в контакт с зарубежными коллегами по профессии, начать беседу, диспут, собрание;
дать разъяснение;
сформулировать обсуждаемую проблему, объявить повестку дня;
сообщать, противопоставлять точки зрения;
владеть спецификой реализации коммуникативных интенций на вербальном и невербальном уровне с использованием идиоматических выражений;
реализовать коммуникативные интенции (аргументировать несогласие / согласие с той или иной точкой зрения, подводить итог, делать резюме, побуждать к интеллектуальной или эвристической деятельности, эмоционально воздействовать на собеседника, управлять его позицией и поведением, стимулировать продолжение беседы, убеждать, настаивать, требовать, предупреждать, предлагать, рекомендовать);
вести собрание, направлять в нужное русло дискуссию, диспут;
представить докладчика, сказать о нем несколько слов, стимулировать участников задавать вопросы докладчику;
поблагодарить за выступление, перейти к следующему вопросу повестки дня;
ограничить время выступления, прервать выступающего, отклонить предложение, выдвинуть альтернативное предложение;
настоять на необходимости выступления, возразить на реплику, уточнить детали, развить аргументацию;
изменить тему разговора;
создать благоприятную атмосферу, подвести участников дискуссии к консенсусу;
сопоставлять сходства и различия в описываемом опыте;
критиковать;

оправдывать, осуждать, обвинять;
подбадривать, поощрять;
защищать;
имплицитно выражать согласие, протест;
выражать личное мнение;
выражать уверенность, возможность / невозможность;
подключаться к спору;
сохранять за собой или передавать партнеру инициативу;
оформлять вступительное и заключительное слово;
привлекать внимание;
уклоняться от ответа;
изменить тему разговора;
настоять на продолжении беседы;
излагать доказательства мысли по заданной теме, проблеме, ситуации с использованием различных опор и без них с учетом социального положения адресата речи;
комментировать политические события;
объяснять государственное устройство двух стран;
кратко излагать основные мысли выступлений;
делать доказательные выводы, обобщения по прочитанному, услышанному, увиденному;
рассказать о роли избранной профессии в социально-экономическом, политическом, культурном развитии страны, о перспективах ее развития;
построить монологическое высказывание в форме рассуждения по теме, пословице, проблеме с приемами обобщения, анализа, аргументации, комментирования с целью выражения своего личного отношения;
анализировать высказывание или выступление говорящего по определенным критериям;
интерпретировать текст с модально-оценочной характеристикой содержания и персонажей;
резюмировать и оценивать результаты беседы, диспута, дискуссии;
выступать с предложениями, рекомендациями;
перестроить высказывание по прочитанному или прослушанному тексту в соответствии с заданиями с учетом адресата речи, ситуации общения;
использовать языковые средства в соответствии с адресатом речи и коммуникативным намерением;
выступить с приветственной речью, обращением;
обосновывать правильность / неправильность высказываний других;
писать различные тексты, используя разнообразные языковые средства в зависимости от предполагаемого адресата;
составить текст выступления доклада;
оповестить факсом коллегу о встрече в аэропорту;
составить приглашение для коллег-иностранцев принять приглашение участвовать в профессионально-ориентированных конференциях

симпозиумах;
резюмировать в письменном виде содержание прослушанных или прочитанных текстов;
написать эссе с элементами рассуждения;
составить вопросник анкету.

3.4. Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне базовой стандартности:

1. реализация коммуникативного замысла;
2. логико-структурная целостность;
3. владение предметным содержанием речи;
4. соответствие лингвокультурным нормам носителей языка;
5. лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий.

Содержание критериев уровней оценки:

- **Оптимальный уровень:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнера, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учетом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/ коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

- **Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнера с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учете их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/ коммуникации с недостаточным адекватным типу речи логическим построением;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
 - правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
 - корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.
 - **Средний уровень:**
 - только общее понимание коммуникативных намерений партнера с постоянным использованием контр-вопросов для уточнения;
 - достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объема лексических единиц;
 - выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;
 - недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно не высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;
 - недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
 - недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; не достаточно правильное интонационное, лексико-грамматическая оформление речи.
 - **Низкий уровень:**
4. Неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне. Речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

Языковой материал

Английский язык:

- Complex sentences
- Participle clauses
- Passive voice
- Reported speech

Французский язык:

- Révision du Subjonctif et de l'Indicatif
- La condition et l'hypothèse
- Les degrés d'intensité (superlatif, adverbes, préfixes, suffixes)
- Les temps du passé. Le passé simple
- La nominalisation
- L'infinitif (formes simples et composées)
- Les participes (formes simples et composées)
- Les accords particuliers des participes passés

Немецкий язык:

- Das Passiv. Arten des Passivs Dreigliedrige Konstruktion. Zweigliedrige Konstruktion. Eingliedrige Konstruktion
- Die Kategorie des Modus. Der Konjunktiv
- Das Satzgefüge
- Die Satzreihe
- Der Objektsatz

ПРИМЕРНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ИТОГОВОГО ЭКЗАМЕНА

Итоговый экзамен по «Специально-профессиональному иностранному языку в контексте межкультурной коммуникации» состоит из двух частей:

Письменная часть экзамена

1. Ряд заданий, контролирующих сформированность умений чтения
2. Задания, контролирующие сформированность умений письменной речи
4. Ряд заданий, контролирующих сформированность умений аудирования

Устная часть экзамена

Говорение:

- Диалог (режим преподаватель-студент, студент-студент)
- Монолог

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА

Английский язык

1. Bryan Greetham How to write better essays – Palgrave, 2001
2. Kathy Gude. Proficiency Masterclass – Oxford University Press, 1999
3. Iwonna Dubicka, Margaret O’Keeffe Market Leader (Advanced Business English) - Gillian D. Brown, Sally Rice Professional English in Use – Cambridge University Morgan Terry, Judith Wilson Academic Skills for IELTS Pearson Longman
4. Medetova M.E., Zhusip R. Khvan I. English for specific purposes of interpreters and translators – Almaty, 2004
5. Nick Kenny. Proficiency Passkey. Oxford University Press. 1999
6. Pearson, Longman
7. Press, 2007
8. Roy Norris with Amanda French Readu for CAE course book Macmillan Exams, 2011
9. Roy Norris with Amanda French Readu for CAE workbook Macmillan Exams, 2011
10. Sue O’Connel Focus on proficiency – Cambridge, 1996
11. Серова Т.С., Раскопкина Л.П. Обучение гибкому иноязычному профессионально ориентированному чтению в условиях деловой межкультурной коммуникации. – Пермь: Изд-во Перм. гос. техн. ун-та, 2009.

Интернет

1. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/general/>
2. <http://www.nytimes.com/pages/>
3. <http://www.businessweek.com/>
4. http://news.bbc.co.uk/2/hi/video_and_audio/
5. <http://www.ft.com/home/europe>
6. www.voanews.com/
7. www.voanews.com/learningenglish/

Немецкий язык:

1. Aspekte (U. Koithan, H. Schmitz, T. Sieber, R. Sonntag, N. Ochmann, R. Lösche). - Klett-Langenscheidt.
2. Conlin V. Unternehmen Deutsch Lehrwerk .
3. für Wirtschaftsdeutsch. 2012.
4. Delfin (Hartmut Aufderstraße, Jutta Müller, Thomas Storz). - Hueber .
5. Deutsch im Beruf. Heinrich P.Kelz, Gabriele Neuf.
6. Optimal (M. Müller, R. Rusch, T. Scherling, L. Wertenschlag, C. Lemcke, H. Schmitz, H. Graffmann). - Klett-Langenscheidt.
7. Schritte International (Daniela Niebisch, Sylvette Penning-Hiemstra, Franz Specht, Monika Bovermann, Monika Reimann) . - Hueber
8. Sorokina S., Rysaldy K., Arslanbajeva A. Praktisches Deutsch für das

- 3Studienjahr.
9. Themen aktuell (Hartmut Aufderstraße, Heiko Bock, Mechthild Gerdes, Helmut Müller, Jutta Müller). – Hueber
 10. www.maerchen.ru
 11. <http://www.kaleidos.de/>
 12. <http://www.germany.travel/de/index.html>
 13. <http://www.goethe.de>
 14. <http://www.berlin.de/>
 15. <http://my-skype-lesson.ru>

Французский язык:

- Andant C, Chalaron M. A propos. PUG, 2005.
- Bady J., Greaves I., Petetin A. Conjugaison. 350 exercices. – Hachette.
- Danilo M., Perforinis Jean-Luc, Lincoln M. Le français de la communication professionnelle. Paris : CLE International, 2001.
- Delatour Y., Jennepin D. et a.... Grammaire. 350 exercices. - Hachette.
- Roesch R., Rolle-Harold R. La France au quotidien. PUG, 2004 .
- Громова О.А., Демидова Е.Л., Покровская Н.М. Практический курс французского языка. М., «ЧеРо», 1998.
- Гавриленко Н.Н. Учебник французского языка. М. 2006.
- Грет К. 100 textes français avec exercices pour la compréhension orale. 2006.
- Жукова Е.А. L'ONU en bref . М., 2007.
- <http://www.politiquemanie.com/> - La vie politique :
- <http://www.elysee.fr/accueil/> - Le président
- Revue de la presse kazakhstanaise:
- <http://www.ambafrance-kz.org/Revue-de-la-presse-kazakhstanaise>,
- <http://www.lexpress.fr/> - L'EXPRESS
- <http://www.lemonde.fr/matieres-premieres/> - Économie mondiale
- <http://www.planetoscope.com/developpement-durable/matieres-premieres>
- www.monde-diplomatique.fr/ - Le monde diplomatique
- www.franceculture.fr/ - Actualité politique et culturelle ...
- <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=02998&all=all> - Закон Республики Казахстан от 12.04.2004 N 544-II "О регулировании торговой деятельности"

Китайский язык:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS 入门篇、起步篇、顺利篇、近步篇》，北京语言大学出版社，2013年。
2. 吴中伟主编《当代中文》，华语教学出版社，2009年。
- У Выйжон. Современный китайский язык (Учебник для начинающих). Sinolingua, – Пекин, 2009.
3. 刘珣 主编《新使用汉语课本》，北京语言大学出版社，2007年。
- Лю Шунь. Новый практический курс китайского языка (1 — 2 части). Beijing language and culture university press, – Пекин, 2007.

4. 杨奇洲等著《大汉语教程》，北京语言大学出版社，2009年。
Ян Жижоу. Курс китайского языка. Beijing language and culture university press, – Пекин, 2009.
5. 梁云 等著《大学汉语听和说》，新疆教育出版社，2013年。
Лян Юнь, т.б. Жоғары оқу орындарына арналған қытай тілі (тыңдалым және айтылым. 1 — 2 бөлім). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2013.
6. 《博雅汉语》(初级起步篇)，北京大学出版社，2005年。
7. 单雪梅 托力肯·哈力别克 主编《大众汉语》，新疆教育出版社，2012年。
Дань Шумей, Т.Қалибекұлы. Қытай тілі (жалпыға арналған). «Шыңжаң оқу-ағарту» баспасы, – Үрімжі, 2012.

Корейский язык:

1. 카자흐스탄인을 위한 한국어 4. 서울, 2011. – 331
2. 외국인 유학생을 위한 경영 한국어. 다락원 경기도 파주시, 2007. – 255.
3. 비즈니스 한국어. 연세대학교 서울, 2010. – 196.
4. 한국어 읽기(4급). 연세대학교 서울, 2004. – 195.
5. <http://dic.naver.com/>
6. <http://dic.daum.net/index.do?dic=kor>
7. <http://dic.daum.net/index.do?dic=kor>
8. http://www.korean.go.kr/09_new/edu/kteacher_dguen.jsp

Разработчики:

Кунанбаева С.С., доктор филологических наук, профессор
 Баимбетова А. П., кандидат филологических наук, доцент
 Мизамхан Б., кандидат филологических наук, доцент
 Лян В. В., магистр, старший преподаватель
 Саймкулова Ш. О., магистр, старший преподаватель
 Асанова Г.С., PhD, старший преподаватель
 Искакова Н.Д., старший преподаватель
 Куркимбаева А.М., магистр, старший преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

МКСҺТ 4207 МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН КӘСІБИ ШЕТЕЛ ТІЛІ

5В020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ШІКІР ЖАЗҒАНДАР: Темиргалиева С.З., п.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ, Беккожанова Г.К., ф.ғ.к., доцент, Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат. Курс мақсаттары мен міндеттері
2. Курстың мазмұны
3. Қатысымдық әрекеттің өнімді түрлерін оқытуға қойылатын талаптар.
Бағалау өлшемдері мен деңгейлері
4. Ұсынылған әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Қазақстан Республикасы халықаралық байланыстарының барлық қызмет салалары бойынша қарқынды дамуы, кәсіби және академиялық алмасулардың өсуі халықаралық ынтымақтастықтың дамуы мен нығаюына себепкер болатын - мәдениетаралық қарым-қатынастың транслятор-медиаторы - аудармашы маманына деген сұраныстың артуына ықпал етті. Осыған байланысты шетел тілі қазіргі тарихи кезеңде жаңа мемлекетті дамытудың басты шарттарының бірі болып саналатын қоғамның зияткерлік әлеуетін қалыптастырудың ықпалды құралы мәртебесіне ие болады.

Шетел тілін оқытудың стратегиялық міндеті кадрларды даярлауды құзыретті үлгілеу негізінде Қазақстан Республикасының біртұтас білім беру жүйесінің барлық кезеңдері бойынша бөлу және олардың қалыптасатын тілдік құзыреттіліктерін деңгейлік саралау технологиясы арқылы жетілдіру болып табылады.

Аталмыш міндетті шешудің нәтижесі - мәдениетаралық қатысым субъектісі ретінде анықталатын тұлғаның мәдениетаралық қатынасқа қабілеттілігі ретінде **мәдениетаралық құзыреттілігін** қалыптастыру - жаңа соңғы нәтижеден көрінетін аударма бойынша мамандарға шетел тілдерін оқытудың арнайы нұсқауларын жаңарту болып табылады. С.С.Құнанбаева әзірлеген шетілдік және көптілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми теориялық негізі болып табылады.

Әмбебап тұжырымдамалық негіз тілдік білім беру үдерісін үлгілеуді және тілдік білім берудің үштілділік жағдайында оқытудың соңғы нәтижесіне қол жеткізу үшін отандық халықаралық бейімделген деңгейлік үлгісін жасауды жаңашыл тәсілмен қамтамасыз етеді және білім беру үдерісін ұйымдастыруды түбегейлі өзгертеді.

«Мамандандырылған кәсіби шетел тілі» пәні бойынша ұсынылатын бағдарлама бакалавриаттың 5B020700 – Аударма ісі мамандығы бойынша типтік оқу жоспары (ТОЖ) талаптарына сай келеді және жоғары оқу орындарының аударма факультетінің 4-оқу жылына арналған.

Бағдарлама шет тілдік білім берудің халықаралық үлгісін Қазақстан Республикасы ұлттық жағдайларына бейімдеу нәтижесі болып табылады. Бағдарлама төмендегідей қағидаларға негізделген:

- біртұтас білім беру парадигмасын қалыптастырудың базалық негізі болып саналатын когнитивтік, концептуалдық, коммуникативті, лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, рефлексі-дамушы сияқты **әдіснамалық қағидалар** жүйесі арқылы және өз жиынтығында білім беру үдерісінің жалпы және жеке бөліктеріне (мақсаттарына, мазмұнына, әдістеріне, технологиялары мен оқыту құралдарына) қойылатын талаптарды анықтайтын, сондай-ақ оқыту стратегиясы мен тактикасын анықтай отырып, іске асыру механизміне;

- тілдік білім берудің құзыреттілік негіздемесі мен оның соңғы нәтиже

сапасы бойынша бағасына;

- функционалды қатысымдық бағытына;
- пән мазмұнын деңгейлік саралауға және тілді меңгеру мен оқытудың стандартты типтік деңгейлері бойынша соңғы көрсеткіштеріне;
- салалар, тақырыптар, тақырыпшалар мен типтік сөйлесу жағдаяттарынан тұратын когнитивті-лингвомәдени кешендер түріндегі пән мазмұнының ұсынылуына;
- тілдік құзыреттілікті бағалаудың өлшем бірліктерін жасау және соның негізінде тілді меңгерудің бірыңғай бақылау-бағалау тетіктерін енгізуіне.

Курс мақсаттары мен міндеттері

Оқыту деңгейі жалпыеуропалық LSP C1 деңгейіне бейімделген ұлттық деңгейлік оқыту үлгісіне сәйкес стандарттан жоғары базалық деңгей (IV ұлттық стандарттылық – IV-ҰС) ретінде сараланады.

Курстың басты мақсаты білім алушыларда **мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілікті**, оның құрамдас бөліктері ретінде коммуникативті және кәсіби арнайы (аудармашылық) құзыреттіліктерді қалыптастыру болып саналады.

Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік құрылымы білім беру құзыреттілігі сипатын бейнелейді және осы білімдерді, дағдылар мен машықтарды жүзеге асыруға, сондай-ақ басқа да мәдениет өкілдерімен қарым-қатынас жасауда іс жүзінде қолдануына септігін тигізетін туған елі мен басқа ел мәдениеті туралы өз білімдерін практикада қолдана білу дағдылары мен машықтарын, сонымен қатар жеке тұлға қасиеттерінің жиынтығын қамтитын күрделі тұлғалық білімді қамтиды. Мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік шет тілін және шет ел мәдениетін оқуда білім беру құзыреттілігі болып табылады. Бұл ретте мәдениетаралық-қатысымдық құзыреттілік қалыптастырудың шын мәніндегі нысаны **әртүрлі мәдениет өкілдерінің қарым-қатынас үдерісі** болып саналады.

Мәдениетаралық құзыреттілік (МАҚ) құрамы (LSP C1 деңгейіне сай) стандарттан жоғары базалық деңгейде төмендегі құрамдас құзыреттіліктер жиынтығымен анықталады.

- ұлттық тілдік сана мен менталитеттің лингвомәдени бейнесі ретінде өз мәдениеті негізінде студенттерде бастапқы «әлемнің концептуалды көрінісін» қалыптастыратын лингвомәдени құзыреттілік;

- студенттерде басқа линвоәлеумет әлемінің бейнесі мен концепті ретінде «екінші когнитивтік сананы» қалыптастыратын және оның танымдық жүйесінде әлем және «инофон» тілі туралы білімімен ұштасатын «білімнің екінші құрылымын» жасайтын әлеуметтік-мәдени құзыреттілік. Бұл кіші құзырет түрлері «аталмыш» мәдениет және өз мәдениеті мен тілінің «тілдік сана» базасында «жаңа» ретінде қалыптасады.

- болашақ кәсіби қызмет технологиясымен тікелей байланысты тілдік және

коммуникативті қызметтің барлық аспектілерінде ШТ-ін кәсіби меңгеру ретінде түсіндірілетін кәсіби бағытталған құзыреттілік;

- кәсіби маңызды мәселелер төңірегінде еркін түрде кәсіби сөйлесуді жүзеге асыру мүмкіндігі мен дағдылары ретінде қарастырылатын, мамандыққа сай аудармашылық құзыреттілік деп танылатын кәсіби мамандандырылған құзыреттілік. Аударма ісі бойынша маманды даярлау үдерісінің негізгі құрамдас бөлігі болып табылатын бұл құзыреттілік төмендегілер арқылы қамтамасыз етіледі:

- студенттерді кәсіби бағытталған білімдермен және метатілмен қамтамасыз ететін қарым-қатынастың арнайы кәсіби саласы шеңберінде анықталатын сөйлеудің пәндік мазмұны;

- қарым-қатынастың кәсіби негізделген жағдайларында прагма-кәсіби міндеттерді шешу арқылы кәсіби бағытталған дағдыларды қалыптастыруымен;

- аударманың түрлі стратегияларын жасау үшін аударма алдында жасалатын талдау арқылы түрлі жанрлардағы мәтін материалдарымен жұмыс істеуге қажетті кәсіби бағытталған дағдыларды жанама түрде қалыптастыру (аталмыш дағдылар жиынтығы 1-4 оқу жылдарындағы оқу жұмыс бағдарламаларында анықталады және таратылады).

Алға қойылған мақсатқа жету үлгіленетін сөйлесу формалары мен қатысым түрлері жүзеге асырылатын және қол жеткізілетін деңгей дескрипторларында көрініс табатын шет тілін (стандарттан жоғары базалық (IV-ҰС)) меңгеру деңгейі **міндеттерін** шешу арқылы жүзеге асырылады (қатысымдық қызметтің өнімді түрлерін оқытуға қойылатын талаптар тарауын қараңыз).

Бакалавриаттың 5B020700 - Аударма ісі мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сай «Мамандандырылған кәсіби шетел тілі» пәнін оқытуға 3 кредит бөлінеді.

Оқыту технологиясы. Оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру үшін оқу сабақтарын ұйымдастырудың сәйкес түрлері мен тәсілдері (ток-шоу, баспасөз конференциялары, топтық сайыстар, пікірталастар, сұхбат, дөңгелек үстел және т.б.), сонымен қатар ғаламтор қорлары мен мультимедиялық оқыту бағдарламаларын қамтитын оқытудың заманауи технологиялары, яғни проблемалық модульдық оқыту технологиясы, жобалық технологиялар, пікірсайыс технологиялары, ойын технологиялары, компьютерлік технологиялары кең қолданыс табуы қажет. Барлық тақырыптар Қазақстан Республикасы мен тілі оқытылатын ел (ТОЕ) жағдайларында салғастырмалы тұрғыдан қарастырылады.

Мамандандырылған кәсіби шетел тілі ерекшелігі мәдениетаралық, ғылыми-кәсіби және прагматикалық оқу бағыттарын тереңдету, студенттерде кәсіби маңызды, яғни сөйлеудің арнайы кәсіби саласы мен сөйлеу тақырыбы бойынша аудармашылық дағдылар мен машықтарды қалыптастыру болып табылады. Сондай-ақ әр тақырып аудармашының болашақ кәсіби қызметі тұрғысынан қарастырылады; әрбір оқу материалы, әрбір жағдай аударма

тұрғысынан талданады, лексикалық бірліктердің мағыналық құрылымындағы ұқсастықтары мен айырмашылықтары түпнұсқа тіл мен аударма тілді салғастыру негізінде анықталады, аударманың таңдалған нұсқасындағы стилистикалық сәйкестік тексеріледі. Жалпы жеке сөздердің мағынасын ашу үшін, сонымен қатар тақырып бойынша глоссарий құруда аударма тәсілін белсенді түрде (әрине, олардың мәнмәтіндік аясын ескере отыра) қолдану ұсынылады. Студенттердің белсенді сөздігі арнайы кәсіби қарым-қатынасты қамтамасыз ететін 1200 лексикалық бірлікке толығады.

Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жоғары оқу орны дайындайтын білім алушылардың өзіндік жұмысы туралы ережелеріне сай жасалады. СӨЖ тапсырмаларын дайындауда кәсіби тапсырмаларды, жобалық жұмыстарды орындау арқылы кәсіби маңызды дағдылар мен машықтарды қалыптастыруға баса көңіл бөлу ұсынылады.

Курс пререквизиттері: Аталмыш курс төмендегі пәндер бойынша жинақталған дағдылар мен машықтарға негізделеді: жалпы білім беретін пәндер топтамасы (Қазақстан тарихы, әлеуметтану, экономикалық теория негіздері, саясаттану, философия), базалық шет тілі, кәсіби бағытталған шет тілі, аудармашының кәсіби қызметі негіздері, оқытылып отырған тіл теориясы негіздері, аударма теориясы мен практикасы бойынша пәндер, кәсіби қазақ (орыс) тілі.

Курс кореквизиттері: аударма практикасы бойынша пәндер.

Курс постреквизиттері: студенттер пәнді оқу барысында меңгерген білімдері мен дағдыларын өндірістік тәжірибеден өту кезінде, дипломдық жұмыс жазу барысында және әрі қарай кәсіби қызметтерін атқару барысында қолдана алады.

Бакалавриаттың 5В020700 – Аударма ісі мамандығы бойынша ұсынылған Бағдарлама негізінде ЖОО-ның шетел тілдері кафедралары аудармашылардың нақты оқу орнында тілдік даярлығы ерекшелігін ескере отыра жұмыс бағдарламаларын, когнитивті-лингвомәдени кешендерін (КЛК) және оқу құралдарын жасай алады.

«МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН КӘСІБИ ШЕТЕЛ ТІЛ» ПӘНІНІҢ МАЗМҰНЫ

Пәннің тақырыптық жоспары

Стандарттан жоғары базалық (IV ұлттық стандартты - IV-ҰС) деңгейдің пәндік мазмұны кешендік құрамы төмендегідей когнитивті-лингвомәдени кешендерде (КЛК) ұйымдастырылады:

- оқытудың осы деңгейін бейнелейтін қатысым аясы;
- осы ая жүзеге асырылатын тілдік тақырыптар мен тақырыпшалар жинағы;
- қарым-қатынастың типтік жағдаяттары.

LSP C1 деңгейіне сәйкес келетін **стандарттан жоғары базалық деңгейде** төмендегі КЛК жүзеге асырылады:

I. Қарым-қатынас саласы: сыртқы саяси

1-тақырып: Жалпыәлемдік даму аспектілері

1. Қазіргі әлемдік саясат: мәселелері мен келешегі
2. Саяси көшбасшылар мен олардың әлемдік саясаттағы рөлі

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдаяттар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениетаралық-қатысым технологиялары арқылы** жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың ауызша түрінде мәдениетаралық қатысымды дамытуға арналған талқылаулар жүргізу үшін төмендегі типтік жағдаяттар ұсынылады:

1. «Қазіргі заман дамуының негізгі үрдістері, әлемдік саясат салалары мен мәселелері» тақырыбына пікірталас. Пікірталас нәтижесін, сіз маңызды деп таныған сәттерді талқылаңыз және қорытынды жасаңыз (шағын топтарда жұмыс);
2. дөңгелек үстелге қатысушылар саяси көшбасшы қызметінің тиімділігі өлшемдерін талқылайды. Анықталған өлшемдер бойынша кесте жасалады және саяси көшбасшылар қызметінің тиімділігі бағаланады (шағын топтарда жұмыс);
3. дөңгелек үстелге қатысушылар қарулы қақтығыстарға телевизиялық БАҚ-тың тигізетін әсерін талқылайды. Пікірталасқа шетелдік саясаткерлер мен олардың аудармашылары қатысады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін:

- «Қазақстанның әлемдік аренадағы орны мен рөлі» атты тақырыпта эссе жазу;
- «Білім беру әлемдік саясат факторы ретінде. Білім беру саласын жаһандандыру» тақырыбына баяндама жазу.

2-тақырып: Қазіргі қауіпсіздік мәселелері

1. Қауіпсіздік және қарусыздандыру мәселелері
2. Халықаралық лаңкестік. Лаңкестіктің түрлері мен формалары. Лаңкестік шаралардың себептері мен салдарлары

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениетаралық- қатысымдық технологиялар арқылы** жүзеге асырылады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың ауызша түрінде дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. лаңкестікпен күреске байланысты Қазақстандағы халықаралық конференция. Халықаралық лаңкестік, лаңкестік шаралар туралы ескерту талқыланады, нақты мысалдар негізінде себептері мен салдарлары зерттелінеді, қорытынды жасалады, ұсыныстар жасалады. Конференция аудармашылардың қатысуымен жүргізіледі;
2. форумға қатысушылар қазіргі кездегі ядролық қарусыздану мәселесі мен келешегін қарастырады (ауызша аудармашылар қатысуымен);
3. дөңгелек үстелге қатысушылар халықаралық қылмыс (адам саудасы, есірткінің және қару-жарақтың заңсыз саудасы) мәселесін талқылайды (ауызша аудармашылар қатысуымен);
4. шетелдік және отандық мамандар қазіргі халықаралық қатынастар жағдайында мемлекеттік киберқауіпсіздік мәселесін талқылайды (ауызша аудармашылар қатысуымен).

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін:

- эссе-пікір: Азаматтық қоғамның лаңкестіктің алдын алудағы рөлі;
- «қарусыздандыру және ядролық қаруды таратпауда ҚР-ның сыртқы саясатының басымдықтары: жақтаушылар мен қарсылар» тақырыбына баяндама жасау.

3-тақырып: Халықаралық ұйымдар мен олардың рөлі .

1. БҰҰ-ның әлемдік саясаттағы рөлі
2. ҚР-ның халықаралық ұйымдарға мүшелігі: ШЫҰ, ЕҚЫҰ және т.б.

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениетаралық- қатысым технологиялары арқылы** жүзеге асырылады.

МАҚ-ды ауызша сөйлеуді дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. дөңгелек үстел: қатысушылар лаңкестер туысқандарына қылмыстық тергеу кезінде қойылатын моральдық және құқықтық сұрақтарды талқылайды (ауызша аудармашылар қатысуымен);
2. шетелдік және ұлттық мамандар БҰҰ-ның қақтығыстарды реттеудегі

- бітімгерлік рөлін талқылайды (ауызша аудармашылар қатысуымен);
3. полемикалық дискурс: «Шанхай Ынтымақтастық Ұйымының Қазақстан Республика үшін маңыздылығы».

МАҚ-ды **қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін: «ШЫҰ, ЕҚЫҰ, ЕАЭО ұйымдарына мүшелік ету маңыздылығы»** (таңдау бойынша) тақырыбына баяндама жасау;

• «Әлемде демократияны тарату мемлекеттер арасында соғыстардың болу қаупін төмендетеді: жақтаушылар мен қарсылар» атты тақырыпта эссе жазу.

Сыртқы саясат саласы бойынша **студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ)** ұйымдастыру үшін төменде **жобалардың болжалды тақырыптары** ұсынылған:

1. Заманауи дипломатия халықаралық қарым-қатынасты реттеу құралы ретінде.
2. Жаһандық және аймақтық мәселелерді шешуде халықаралық қауымдастық мүшесі ретінде ҚР-ның рөлі.
3. Киберқаіпсізділік мәселелері, оларды халықаралық және ұлттық деңгейде шешу жолдары.
4. Адам мен азаматтың құқықтары туралы дүниежүзілік Декларациясы және оның Қазақстанның ресми құжаттарында қолданылуы.

II. Қарым-қатынас саласы: сыртқы экономикалық

1-тақырып: Халықаралық сауда

1. Мемлекеттің халықаралық саудадағы рөлі
2. Валюталық нарықтың халықаралық саудаға тигізетін әсері

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениаралық-қатысым технологиялары арқылы** жүзеге асырылады.

МАҚ-ды ауызша сөйлеу түрінде дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. халықаралық сауда мәселелеріне арналған халықаралық конференция қатысушылары заманауи экономиканың дамуында еркін сауданың басымдықтары мен кемшіліктерін талқылайды (ауызша аудармашылар қатысуымен);
2. «Валюталық нарықтың халықаралық саудаға әсері» тақырыбына екі сарапшының пікірталасы;
3. дөңгелек үстел қатысушылары халықаралық саудадағы мемлекет рөлін талқылайды.

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін: «Аудармашылық және экономикалық көзқарас тұрғысынан халықаралық саудадағы мәдени және әлеуметтік кедергілер» тақырыбында хаттар, баяндамалар, мақалалар, эсселер жазу.

2-тақырып. Халықаралық экономикалық ықпалдастық

1. ҚР-ның ДСҰ-ға мүше болуы: жақтаушылар мен қарсылар
2. ТМД елдері экономикасын дамытуда ЕАЭО-тың және КО-тың рөлі (импорт және экспорт)

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениетаралық-қатысым технологиялары арқылы** жүзеге асырылады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың ауызша түрінде дамыту үшін төмендегі тақырыптар бойынша талқылаулар жүргізу ұсынылады (мысал ретінде):

1. пікірсайыс клубы: Қатысушылар ДСҰ-на мүше болудың оң және теріс жақтарын талқылайды;
2. дөңгелек үстел: Евразиялық экономикалық одақ (ЕАЭО) және Кедендік одаққа - мүше елдердің экономикасын дамыту көзі;
3. халықаралық конференция: Экономикалық жаһандану үдерісіне әсер ететін негізгі факторлар (ауызша аудармашылар қатысуымен).

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін:

- «Тұтынушы мүмкіндіктері мен импорт және экспорт көлемін азайтуға сауда шектеуі әсерінің себептері» тақырыбына эссе жазу;
- сараптамалық жазба: БАҚ-тың ұлттық және халықаралық материалдары негізінде ЕАЭО туралы пікірлерге шолу.

3-тақырып. Халықаралық инвестициялық ынтымақтастық

1. Халықаралық инвестициялар инвестициялық үдерістің қаржылық негіздері
2. Шетелдік инвесторларды тарту

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениетаралық-қатысым технологиялары арқылы** жүзеге асырылады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың ауызша түрінде дамыту үшін ұсынылады (мысал ретінде):

1. «Мемлекетке шетелдік инвесторларды тарту саясаты» тақырыбына пікірталас;
2. дөңгелек үстел қатысушылары «Қаржы нарығында жеткізушілер мен тұтынушылардың өзара әрекеті барысында инвестициялық үдерістің рөлі» тақырыбында пікір таластырылады;

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін:

«Жаһандық экономикалық экспансиядағы тікелей шетелдік инвестициялардың рөлі» тақырыбына баяндама жасау;

Эссе: ҚР-на шетелдік инвесторларды тарту ерекшеліктері.

4-тақырып. Логистика. Логистиканың ҚР-да дамуы. Өндірістік логистика. Қызмет және көлік логистикасы

Ұсынылған тақырыптар типтік жағдайлар, талқылаулар, пікірталастар, жобалық жұмыстар, ойын технологиялары, пікірсайыстар, дөңгелек үстелдер сияқты **мәдениетаралық-қатысым технологиялары арқылы** жүзеге асырылады.

МАҚ-ды қарым-қатынастың ауызша түрінде дамыту үшін ұсынылады (мысал ретінде):

- «Қазақстандағы және Еуропа елдердегі логистиканың ерекшеліктері» атты тақырыпта дөңгелек үстел;
- пікірталас қатысушылары логистиканың даму үрдістерін талқылайды;
- логистика бойынша шетелдік маманның «Заманауи өнеркәсіп логистикасындағы инновациялар» тақырыбындағы сұхбаты (ауызша аудармашылар қатысуымен).

МАҚ-ды қарым-қатынастың жазбаша түрінде дамыту үшін ұсынылады:

- хаттар, мақалалар және эссе;
- «Қызмет және көлік логистикасы бойынша инновациялық шешімдер» атты тақырыпта баяндама.

Қарым-қатынастың сыртқы саяси саласы бойынша **студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ)** ұйымдастыру үшін төменде **жобалардың үлгілік тақырыптары** ұсынылды:

1. Халықаралық саудадағы банктің рөлі.
2. Заманауи логистика мәселелері.
3. Әлемдік экономикалық дағдарыстар. Себептері мен салдары. Дағдарыстан шығу жолдары.
4. Еуразиялық қауымдастық. Экономикалық және саяси ықпалдастық.
5. Қазақстандағы шетелдік инвестициялар: оларды тарту мәселелері және қолдану тиімділігі.

ҚАТЫСЫМ ӘРЕКЕТІНІҢ ӨНІМДІ ТҮРЛЕРІН ОҚЫТУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

LSP C1 деңгейіне сай **стандарттан жоғары базалық деңгей (IV ұлттық стандарттық – IV-ҰС).**

3.1. Стандарттан жоғары базалық деңгей кезеңінде қалыптасатын құзыреттіліктер жиынтығы: лингвомәдени, әлеуметтік-мәдени, кәсіби бағытталған, кәсіби мамандандырылған.

3.2. Стандарттан жоғары базалық деңгейді қалыптастыру кезеңінде үлгіленген сөйлеу формасы мен қарым-қатынас түрлері: еркін әңгімелесу, пікірсайыс, пікірталас.

Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша түрлері: баяндау, сипаттау, хабарлау, пайымдау.

Композициялық-тілдік айтылыс түрлері: бағалау, талдай түсіндіру, шолу,

түсініктеме беру, түйіндеу, пікір таластыру, дәлелдеу және олардың үйлесімі.
Жазбаша тілдік шығармалар түрлері: пікір, баяндама, қоғамдық-саяси тақырыптарға жазылған эссе.

3.3. Стандарттан жоғары базалық деңгей дескрипторлары:

Сөйлеу және қатысым жүйесі бойынша төмендегідей қатысым әрекеттерін жүзеге асыруға дайын және қабілетті болуы:

- көп тілді қарым-қатынастың әртүрлі формаларына қатысу; коннотативті мағыналарын ескеру арқылы идиомалық сөз тіркестерін, фразеологизмдерді қолдану; ойдың аса нәзік тұстарын айтылыстарды өзгертудің әртүрлі тәсілдерін қолдана отыра жеткізу;
- жеке, қоғамдық және кәсіби қарым-қатынас салаларында тілдік кедергілерге қарамастан әңгіме жүргізу;
- тілдік құралдарды қолдануда қиындықтар туындаған жағдайда өз ойын жылдам басқа жолмен беруді үйрену.

Қатысымның жазбаша және ауызша түрінде студенттер төмендегідей даярлық пен қабілеттілік көрсетеді:

- көтерілген мәселелердің өзектілігін, қазіргі қажеттілігін айқындау; олардың жаңалығын, танымдық әлеуетін анықтау;
- даулы мәселелерді, қарама-қайшылықтарды өз бетімен көрсете білу;
- пікірталас барысын басқару;
- әңгімелесушінің қатысымдық белсенділігін ынталандыру жолдарын таңдау;
- олардың жауап беру реакциясын болжау (қарсы пікір білдірушінің қарсы дәлелдері);
- топтық әсерді басқару; пікірталас барысын реттеу;
- әңгіме тақырыбын еппен басқа арнаға ауыстыру, ымыраға келтіру;
- әңгімелесуші әріптестерін өз ұстанымына сендіру, дәлелдеу; оң қатынас тудыру;
- жеке әрекетке ынталандыру;
- мәселе қоя білу және дәлелдей білу;
- өз көзқарасын қорғап шығу;
- толық дәлелденген, шығу тегі бар, беделді тұлғалардың сілтемелеріне сүйене дәлелдеу;
- ұсыныстар жасау, ешкімдікіне ұқсамайтын ойлар ұсыну;
- жағдайларға, құбылыстарға, заттарға жан-жақты сипаттама беру;
- пікірсайыс қорытындыларын түйіндеу, оларға баға беру;
- таңдану, үмітттену;
- қарым-қатынастың ресми / бейресми нормаларын сақтау, идиомалық сөз тіркестері кең ауқымда қолданылатын сөйлеу мәдениеті нормаларын ұстану;
- болашақ мамандығына байланысты мәселелер бойынша хабарлар, баяндамалар жасау;
- таңдаған мамандығы саласында барынша өзекті мәселелер бойынша толық дәлелдер беру;

- таңдаған кәсіби қызмет саласын дамытудағы заманауи инновациялық технологиялардың рөлі туралы пікір айту;
- жалпы мәдени тақырыптарға және кәсіби қызметіне байланысты түрлі деректерге түсініктеме беру;
- жалпы мәдени тақырыптарға және келешек кәсіби қызметіне байланысты тақырыптар бойынша әңгімелесу немесе пікірталас кезінде өз көзқарасын дәлелді түрде толық жеткізу және нақтылау;
- оқыған, көрген және естіген ақпаратына жалпылау, дәйексөз, талдау, дәлелдеу, түсініктеме беру арқылы адамгершілік, эстетикалық, тәрбиелік тұрғысынан қорытынды жасау;
- нақты және анық құрылымды күрделі хаттар, баяндамалар, мақалалар және эсселер жазу;
- негізгі ойды (пікірді) қысқа мазмұндау, оларды жүйелеу, жалпылау, мәтіннің және т.б. айрықшаланған бөліктері арасындағы мағыналық байланыстарды анықтау;
- нақты бір білім саласы бойынша белгілі бір мағлұматтар, материалдар туралы барынша қысқа түрде хабарлау және оларды тұтас түрде бағалау (аңдатпа жазу кезінде);
- тақырыпқа, мәтінге, мақалға, сентенцияға (эссе жазу кезінде) байланысты деректер мен құбылыстар туралы мәселені жеке түсінуін, сезімдерін, алған әсерлерін мысалға келтіру арқылы ой толғау және бағалау, шығармашылық тұрғыдан түсіну және хатта жеткізу;
- ғылыми және публицистикалық материалдарға сыни талдау жасау (рецензия, пікір жазу кезінде);
- отырыстың, жиналыстың күн тәртібін құрастыру.

3.4. Стандарттан жоғары базалық деңгейде қалыптасқан құзыреттіліктерді бағалау өлшемдері:

1. қатысымдық ойды жүзеге асыру;
2. логикалық-құрылымдық тұтастық;
3. сөйлеудің пәндік мазмұнын меңгеру;
4. тіл иелерінің лингвомәдени нормаларына сай келу;
5. сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы; метатілді білу.

Бағалау деңгейлері: ұтымды, жоғары, орта, төменгі.

Бағалау деңгейлері өлшемдерінің мазмұны:

• Ұтымды деңгей:

- әріптесінің, мәтін авторының қатысымдық ниетін аталмыш деңгейде толық түсіну;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, орынды қолдана білу негізінде жеке қатысымдық ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- логикалық құрылымы қатысымдық ниетке сай дұрыс сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;

- қатысымдық ниетті білдірудің барынша жеткілікті толықтығы, шынайы дәлелдерді қолдану арқылы осы деңгейге жеткілікті дәлелділік, беделді бірінің пікіріне сілтеме беру және т.б., тілдік мінез-құлық қатысымдық және когнитивті тұрғыдан ақталды;
- қатысым әрекетін құрудың стратегиясы мен айналасын дұрыс меңгеру;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 75% қатесіз сөйлеген жағдайда жасаған қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу қабілеті;
- сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

• **Жоғарғы деңгей:**

- әріптесінің қатысымдық ниетін нақтылау мақсатында қарсы сұрақтар қою арқылы жеткілікті түрде толық түсінбеу;
- сәйкес лексикалық бірліктерді олардың баламаларының оқытылатын тілдің әлеуметтік-мәдени нормаларына сай дұрыс таңдай алып, үнемі орынды емес қолдануы негізінде жеке коммуникативті ниетін дәлме-дәл жеткізе білу қабілеті;
- қатысымдық ниетке сай дұрыс сөйлеуге жеткіліксіз логикалық құрылымды сөйлеудің/қарым-қатынастың сәйкес формасы мен түрін таңдау;
- жеке дәлелдерді қолдану арқылы дәлелділіктің барынша жоғары деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қатысым әрекетін құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білу;
- сөйлеуде тілдік құралдарды дұрыс қолдану, 50% қатесіз сөйлеген жағдайда жіберген қателерін уақытылы және өз бетімен түзете білу мүмкіндігі; сөйлеудің интонациялық тұрғыдан дұрыс рәсімделуі, сөйлеу тақырыбы бойынша деңгейге сай лексикалық жеткіліктілік және грамматикалық дұрыстылық.

• **Ортаңғы деңгей:**

- әріптесінің қатысымдық ниетін нақтылау мақсатында үздіксіз қарсы сұрақтар қою арқылы жалпы түрде ғана түсіну;
- жеке қатысымдық ниетін қарапайым құрылымдарды және лексикалық бірліктерді барынша шектелген көлемде қолдану арқылы жеткілікті дұрыс жеткізу;
- сөйлеу формасы мен түрін таңдау үнемі қатысымдық ойға сай келмейді;
- жеке деректерді қолдану арқылы дәлелділіктің жоғары емес деңгейінде қатысымдық ниетті мазмұндаудың жеткілікті толық болмауы;
- қатысымдық әрекетті құру стратегиясы мен тәсілін жеткілікті білмеу;
- 25% қатесіз сөйлеген жағдайда тілдік құралдарды жеткілікті түрде дұрыс қолданбауы; сөйлеудің интонациялық, лексикалық-грамматикалық рәсімделуінің жеткілікті түрде дұрыс болмауы.

• **Төменгі деңгей:**

- талқылауға талап етілген деңгейде араласа алмау; тілдік мінез-құлықтың қатысымдық және когнитивтік тұрғыдан қабылданбауы.

ТІЛДІК МАТЕРИАЛ

Ағылшын тілі:

Grammar: Revision:

- Passive Voice
- Modal Verbs and their functions
- Reported Speech
- Conditionals

Неміс тілі:

- Der Konjunktiv in der indirekten Rede
- Irreale Wunschsdtze
- Irreale Konditionalsdtze
- Der Temporalsatz
- Der Attributsatz
- Der Konsekutivsatz
- Der Finalsatz
- Der Komporativsatz

Француз тілі:

- Prononciation des mots étrangers
- Jeux de mots, jeux de sons : les allitérations, les assonances, les tautogrammes, le calambour
- Le passé antérieur
- Le subjonctif imparfait/le plus-que-parfait
- La concordance des temps
- La valeur modale des temps

Қытай және корей тілдері:

- Етістікті сөз тіркестері (liandong duanyu), дәйекті түрде байланысқан сөз тіркестері (jianyu duanyu), бірлескен сөз тіркестері (tongwei duanyu)
- Бастауыш пен баяндауыш
- Анықтауыш, пысықтауыш, толықтауыш және қосымша элемент (buyu)
- Айтылу мақсатына байланысты сөйлем түрлері: хабарлы, сұраулы, бұйрықты және лепті
- Салалас құрмалас сөйлем және оның түрлері
- Сабақтас құрмалас сөйлем және оның түрлері

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАННЫҢ ҮЛГІЛІК МАЗМҰНЫ

«Мамандандырылған кәсіби шетел тілі» бойынша қорытынды емтихан екі бөліктен тұрады:

Емтиханның жазбаша бөлігі

1. Оқу дағдыларының қалыптасуын тексеретін тапсырмалар қатары

2. Қарым-қатынастың жазбаша түріндегі дағдылардың қалыптасуын тексеретін тапсырмалар
3. Тыңдау дағдыларының қалыптасуын тексеретін тапсырмалар қатары

Емтиханның ауызша бөлігі

Сөйлеу:

- Екеуара сөйлеу. (оқытушы-студент, студент-студент арасында)
- Жеке өзі сөйлеу

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

Ағылшын тілі:

1. Oxford Practice Grammar. New edition (with tests and answers) (John Eastwood).- Oxford University Press, 2001
2. Ready for CAE. Coursebook. Roy Norris with Amanda French. Macmillan, 2013.
3. Skills for business English. David Kerridge. 2003
4. Евдокимова М.Г. Английский язык для специальных целей. Информационно-коммуникационная технология обучения: Монография. – LAMBERT Academic Publishing, 2012.
5. Назаренко А.Л. Проблемы оптимизации понимания и преподавания языка для специальных целей / А.Л. Назаренко. - М.: Изд-во МГУ, 2000.
6. Поляков О. Английский язык для специальных целей: теория и практика : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальностям направления "Лингвистика и межкультурная коммуникация" - М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2003.
7. Саакян А.С. Упражнения по грамматике современного английского языка (Высшее образование). -М., Рольф, 2003
8. Федорова Л.М. Английский язык для специальных целей. - М:ЭКЗАМЕН, 2007.
9. <http://gov.cnn.com/video/pf/>
10. http://www.nysscpa.org/prof_library/guide.htm
11. <http://www.nytimes.com/library/financial/glossary/bfglosa.htm>
12. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/news/words/>
13. <http://www.guardian.co.uk/>

Неміс тілі:

1. Deutsch fur den Beruf. Hueber, 2002..
2. Duden. Die Grammatik. Bd.4. 2005.
3. Deutschland.
4. Hilke Dreyer, Richard Schmitt Lehr-und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Verlag fur Deutsch, 2005.
5. Kasachstan in Sicht. Goethe Institut, Almaty, 2000
6. Moment mal 3 Lehrwerk fur Deutsch als Fremdsprache Kursbuch, Arbeitsbuch Langenscheidt, 2004.

7. Tatsachen uber Deutschland Societutsverlag, 2000
8. Themen neu 3. Lehrwerk fur Deutsch als Fremdsprache Kursbuch, Arbeitsbuch Max Hueber Verlag, 2003
9. <http://www.de-online.ru/>
10. <http://lingust.ru/deutsch>
11. <http://www.studygerman.ru/>
12. <http://www.dolmetscher-schule.de/>
13. www.deutsch-als-fremdsprache.de

Француз тілі:

1. Andant C, Chalaron M. A propos. PUG.
2. Danilo M., Perfornis Jean-Luc, Lincoln M. Le francais de la communication professionnelle. Paris : CLE International, 2001.
3. Message du Président du Kazakhstan N.Nazarbaiev au peuple kazakhstanais. - Astana, le 14 décembre 2012.
4. Penfornis J.-L. Le français du droit. CLE international.
5. Roesch R., Rolle-Harold R. La France au quotidien. PUG, 2004 .
6. Stratégie « Kazakhstan-2050» : Nouvelle orientation politique de l'Etat établi.
7. Грет К. 100 textes français avec exercices pour la compréhension orale. 2006.
8. Громова О.А., Демидова Е.Л. Практический курс французского языка. Книга 2. Продвинутый этап. – КДУ, 2012.
9. Мусницкая Е.В., Озерова М.В. Учебник французского языка для студентов-юристов. - М.; Юрист, 1995
10. <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/defense-et-securite/otan/> - La France et la cybersécurité.
11. http://www.ambafrance-es.org/IMG/pdf/Nvilles_reformes_du_secteur_logistique.pdf - La Logistique en France : une force en progrès.
12. <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/defense-et-securite/otan/> - La place de la France dans l'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord (OTAN). <https://itunews.itu.int/fr/2979-Preserver-notre-environnement.note.aspx>
13. <http://www.ambafrance-kz.org/Revue-de-la-presse-kazakhstanaise,974> - Revue de la presse kazakhstanaise.
14. <http://www.lesechos.fr/> - Les Echos / Les actualités économiques et financières.
15. http://irgol.ru/?page_id=2136 - Economie française .

Қытай тілі:

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS 提高片、跨越篇》，北京语言大学出版社，2013年。
2. 刘珣 主编《新使用汉语课本》，北京语言大学出版社，2007年。
3. Лю Шунь. Новый практический курс китайского языка (3 — 5 части). Beijing language and culture university press, – Пекин, 2007.

4. 《博雅汉语》(中级篇), 北京大学出版社, 2005年。
5. 邓宁著《高级汉语精读教程》, 北京大学出版社, 2007年。
6. 《新汉语高级教程》, 北京大学出版社, 2007年。

Корей тілі:

1. 카자흐스탄인을 위한 한국어 5. 서울, 2012. – 296
2. 카자흐스탄인을 위한 한국어 6. 서울, 2012. – 285
3. 성공의 지름길, 비즈니스 한국어. 서울, 2010. – 196.
4. .한국어독본 고급 (5급6급). 연세대학교 서울, 2004. - 214
5. <http://dic.naver.com/>
6. <http://dic.daum.net/index.do?dic=kor>
7. <http://www.cram.com/flashcards/5-02-1938106>
8. http://www.korean.go.kr/09_new/edu/kteacher_dguen.jsp

Авторлық ұжым:

Құнанбаева С.С., филология ғылымдарының докторы, профессор
Баимбетова А.П., филология ғылымдарының кандидаты, доцент
Мизамхан Б., филология ғылымдарының кандидаты, доцент
Искакова Н.Д., аға оқытушы
Асанова Г.С., PhD, аға оқытушы
Куркимбаева А.М., магистр, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

**SPIYa 4207 СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК**

по специальности бакалавриата
5B020700-Переводческое дело

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Темиргалиева С.З., к.п.н., доцент, КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Беккожанова Г.К., к.ф.н., доцент, Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка. Цели и задачи курса
2. Содержание дисциплины
3. Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельности. Критерии и уровни оценивания
4. Рекомендуемая литература

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Стремительно развивающиеся международные контакты Республики Казахстан во всех сферах деятельности, рост профессиональных и академических обменов стимулировали повышенный спрос на специалиста-переводчика, транслятора-медиатора межкультурной коммуникации, способствующего развитию и углублению международного сотрудничества. В этих условиях иностранный язык приобретает статус действенного инструмента формирования интеллектуального потенциала общества, который становится на современном историческом этапе одним из главных ресурсов развития нового государства.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом решения данной задачи является обновление целевых установок в обучении иностранным языкам специалистов по переводу, проявляющихся в новом конечном результате – формировании **межкультурной компетенции** как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемой как субъект межкультурной коммуникации.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования межкультурной компетенции являются когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования, разработанные С.С.Кунанбаевой. Универсальная концептуальная основа обеспечивает новационный подход к моделированию языкового образовательного процесса, к созданию отечественных международно-адаптивных уровневых моделей языкового образования в условиях триязычия для достижения конечного результата обученности и существенно меняет практику организации образовательного процесса.

Предлагаемая программа по специализированному профессиональному иностранному языку соответствует требованиям типового учебного плана (ТУП) специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело и рассчитана на 4-ый год обучения переводческих факультетов высших учебных заведений.

Программа является результатом адаптации международной модели иноязычного образования применительно к национальным условиям Республики Казахстан и построена на следующих принципах:

реализационного механизма через систему **методологических принципов**: когнитивного, концептуального, коммуникативного, лингвокультурного, социокультурного, рефлексивно-развивающего, как базовых основ формирующих целостную образовательную парадигму и в своей совокупности определяющих требования к образовательному процессу в

целом и к отдельным его составляющим (целям, содержанию, методам, технологиям, средствам обучения), определяя, таким образом, стратегию и тактику обучения;

компетентностной базированности языкового образования и ее оценки по качеству конечного результата;

коммуникативно-функциональной направленности;

уровневой ранжированности предметного содержания и конечных показателей по выделенным стандартизированным типовым уровням обученности и владения языком;

представленность предметного содержания в виде когнитивно-лингвокультурологических комплексов, состоящих из сфер, тем, субтем и типовых ситуаций общения;

разработанность критериально-параметровой шкалы измерения языковой компетенции и введения на ее основе единого контрольно-оценочного механизма владения языком.

Цели и задачи курса.

Уровень обучения предлагаемой ТУП ранжируется как ***уровень сверх-базовой стандартности (IV национальный стандартный – IV-НС)*** в соответствии с адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства, соответствующий *общеевропейскому уровню C1 LSP*.

Основной **целью** курса является **формирование межкультурно-коммуникативной компетенции** обучающихся и в качестве ее составляющих формирование *коммуникативной и профессионально-специализирующей (переводческой)* компетенций.

Структура *межкультурно-коммуникативной компетенции* отражает характер образовательной компетенции и представляет собой *сложное личностное образование, включающее знания о родной и иной культуре, умения и навыки практического применения своих знаний, а также совокупность качеств личности, способствующих реализации этих знаний, умений и навыков, и, наконец, практический опыт их использования в ходе взаимодействия с представителями иной культуры*. Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является ***процесс общения представителей различных культур***.

Состав межкультурной компетенции на ***уровне сверх-базовой стандартности (IV-НС, соответствующий C1 LSP)*** определяется набором следующих компетенций:

лингво-культурологической, формирующей у обучаемого «концептуальную картину мира» на базе своей культуры, как

лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета;

социо-культурологической, формирующей у обучаемого «вторичного когнитивного сознания» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языком «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» – культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

профессионально-ориентирующей, интерпретирующей как профессиональное владение ИЯ во всех аспектах речевой и коммуникативной деятельности, которое напрямую связано с технологией будущей профессиональной деятельности;

профессионально-специализирующей, рассматривающей как способность и умения осуществлять свободное профессиональное общение по широкому кругу профессионально-значимых проблем;

профессионально-специализирующей компетенцией, трактуемой в соответствии со специальностью подготовки как *переводческая компетенция*, которая рассматривается как способность и умения осуществлять свободное профессиональное общение по широкому кругу профессионально-значимых проблем. Эта компетенция, являясь стержневым компонентом процесса подготовки специалиста переводческого дела, обеспечивается:

- предметным содержанием речи, определяемым в рамках специально-профессиональной сферы общения, обеспечивающей студентов профессионально-ориентированными знаниями и метаязыком;
- формированием профессионально-ориентированных умений путем решения прагмо-профессиональных задач в профессионально-базируемых ситуациях общения;
- опосредованным формированием профессионально-ориентированных умений работать с разножанровым текстовым материалом, использованием предпереводческого анализа для выработки различных стратегий перевода (набор умений определяется и распределяется в рабочих учебных программах 1- 4 годов обучения).

Поставленная цель достигается путем решения **задач** уровня овладения иностранным языком (*уровень сверхбазовой стандартности (IV-НС)*), отраженных в дескрипторах достигаемого уровня, реализуемых в моделируемых формах речи и типах коммуникаций (см. раздел *Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельности*).

Согласно типовому учебному плану специальности бакалавриата *5В020700-Переводческое дело* на изучение дисциплины «Специализированный профессиональный иностранный язык» выделяется 3 кредита.

Технологии обучения. Для эффективной реализации целей обучения широкое применение должны найти соответствующие формы и приемы

организации учебных занятий (ток-шоу, пресс-конференции, групповая полемика, дискуссии, интервью, круглые столы и т.д.), а также современные технологии обучения: технологии проблемного модульного обучения, проектные технологии, технологии дебатов, игровые технологии, компьютерные технологии, предполагающие широкое использование интернет-ресурсов и мультимедийных обучающих программ и др. Все темы рассматриваются в сопоставительном аспекте состояния дел в Республике Казахстан и стране изучаемого языка (СИЯ).

Специфичным для специализированного профессионального иностранного языка является углубление межкультурной, научно-профессиональной и прагматической направленности обучения, формирование у студентов профессионально-значимых, т.е. переводческих, умений и навыков в рамках специально - профессиональной сферы общения и речевой тематики. Причем, каждая тема рассматривается с позиций будущей профессиональной деятельности переводчика: все учебные материалы, каждая ситуация анализируются с точки зрения их переводимости, сопоставляются исходный язык и язык перевода выявляются сходства и различия в семной структуре лексических единиц, стилистическое соответствие выбранного варианта перевода. В целом, рекомендуется активно использовать прием перевода для семантизации отдельных слов (разумеется с учетом их контекстного окружения), а также при разработке тематического глоссария. Активный словарь студентов увеличивается на 1200 лексических единиц, которые обеспечивают специально-профессиональное общение.

Организация самостоятельной работы студентов регламентируется в соответствии с Положением о самостоятельной работе обучающихся, разрабатываемым высшим учебным заведением. При разработке заданий для СРО рекомендуется сделать акцент на формирование профессионально значимых умений и навыков через решение профессиональных задач, выполнение проектных работ.

Пререквизиты курса: данный курс базируется на умениях и компетенциях, приобретенных на занятиях по следующим дисциплинам: Блок общеобразовательных дисциплин (История Казахстана, Социология, Основы экономической теории, Политология, Философия), Базовый иностранный язык, Профессионально-ориентированный иностранный язык, Основы профессиональной деятельности переводчика, Основы теории изучаемого языка, дисциплины по теории и практике перевода, Профессиональный казахский (русский) язык.

Кореквизиты курса: дисциплины по практике перевода.

Постреквизиты курса: знания и умения, приобретенные при изучении дисциплины, служат основным фундаментом для успешного прохождения производственной практики, для разработки дипломного проекта и для последующей профессиональной деятельности.

На основе предлагаемой Программы по специальности бакалавриата *5В020700-Переводческое дело* кафедры иностранных языков вузов смогут разработать рабочие программы, когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК) и учебные пособия, учитывающие особенности языковой подготовки переводчиков в конкретном учебном заведении.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

«Специализированный профессиональный иностранный язык»

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Предметное содержание уровня сверх-базовой стандартности (IV национальный стандартный - **IV-НС**) организуется в когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения; набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу; типичные ситуации общения.

На уровне сверх-базовой стандартности, соответствующим уровню C1 LSP, реализуются следующие КЛК:

I. Сфера общения: внешнеполитическая

Тема 1: Общемировые аспекты развития

- 1. Современная мировая политика: проблемы и перспективы*
- 2. Политические лидеры и их роль в мировой политике*

Предлагаемые темы реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовые ситуации, дискуссии, полемика, проектные работы, игровые технологии, дебаты, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие типовые ситуации для обсуждения:

дискуссия на тему «Основные тенденции развития современного мира, проблемы и аспекты мировой политики». Обсудите итоги дискуссии, самые важные, на ваш взгляд, моменты и сделайте обобщение (работа в малых группах);

участники *круглого стола* обсуждают критерии эффективности деятельности политического лидера. По результатам выявленных критериев разрабатывается таблица и оценивается эффективность деятельности политических лидеров (работа в малых группах);

участники *круглого стола* обсуждают влияние телевизионных СМИ на развитие вооруженных конфликтов. В дискуссии принимают участие иностранные политологи в сопровождении переводчиков.

Для развития МКК в письменных формах общения: написание

- эссе на тему: «Место и роль Казахстана на мировой арене»;

- доклад на тему: «Образование как фактор в мировой политике. Глобализация образовательной сферы».

Тема 2: Современные проблемы безопасности

1. *Вопросы безопасности и разоружения*
2. *Международный терроризм. Виды и формы терроризма. Причины и следствие терактов*

Предлагаемые темы реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовые ситуации, дискуссии, научная конференция, проектные работы, дебаты, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

1. *международная конференция в Казахстане по борьбе с терроризмом.* Обсуждаются вопросы международного терроризма, предупреждения терактов, исследуются их причины и последствия на конкретных примерах, делаются обобщения, выдвигаются предложения, проблемы. Конференция проходит с участием переводчиков;
2. участники *форума* обсуждают проблемы и перспективы ядерного разоружения на современном этапе (с участием устных переводчиков);
3. участники *круглого стола* обсуждают вопросы международной преступности (торговля людьми, незаконный оборот наркотиков и оружия) с участием устных переводчиков;
4. иностранные и национальные специалисты *обсуждают* вопросы государственной кибербезопасности в современных международных отношениях (с участием устных переводчиков).

Для развития МКК в письменных формах общения:

- *эссе-рассуждение*: Роль гражданского общества в предотвращении терроризма;
- доклад на тему: Приоритеты внешней политики РК в вопросах разоружения и ядерного нераспространения: за и против.

Тема 3: Международные организации и их роль

1. *Роль ООН в мировой политике*
2. *Членство РК в международных организациях: ШОС, ОБСЕ и др.*

Предлагаемые темы реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовые ситуации, дискуссии, научная конференция, проектные работы, игровые технологии, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются следующие темы для обсуждения (в качестве примера):

1. *Круглый стол*: участники обсуждают моральные и правовые вопросы уголовного преследования родственников террористов (с участием устных переводчиков);

2. Иностранные и национальные специалисты *обсуждают* миротворческую роль ООН в урегулировании конфликтов (с участием устных переводчиков);
3. *Полемический дискурс*: Значимость Шанхайской Организации Сотрудничества для Республики Казахстан»;

Для развития МКК в письменных формах общения:

- доклад на тему: «Значение членства Казахстана в организациях ШОС, ОБСЕ, ЕАЭС» (по выбору);
- эссе на тему: «Распространение демократии в мире снижает вероятность войн между государствами: за и против».

Примерные темы проектов для организации ***самостоятельной работы обучающихся (СРО) в рамках внешнеполитической сферы общения:***

1. Современная дипломатия как средство регулирования международных отношений
2. Роль РК как члена международного сообщества в решении глобальных и региональных проблем
3. Проблемы кибербезопасности и пути их решения на международном и национальном уровне
4. Всемирная Декларация прав человека и гражданина и ее применение в официальных документах в Казахстане

II. Сфера общения: внешнеэкономическая

Тема 1: Международная торговля

1. *Роль государства в международной торговле*
2. *Влияние валютного рынка на международную торговлю*

Предлагаемые темы реализуются следующими ***межкультурно-коммуникативными технологиями***: типовые ситуации, дискуссии, полемика, проектные работы, игровые технологии, дебаты, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются (в качестве примера):

1. участники *международной конференции*, посвященной проблемам международной торговли, обсуждают преимущества и недостатки свободной торговли в развитии современной экономики (с участием устных переводчиков);
2. *дискуссия* двух экспертов на тему: «Влияние валютного рынка на международную торговлю»;
3. участники *круглого стола* обсуждают роль государства в международной торговле;

Для развития МКК в письменных формах общения: письма, доклады, статьи, эссе на тему: «Культурные и социальные барьеры в международной торговле с переводческой и экономической точек зрения».

Тема 2. Международная экономическая интеграция

1. Членство РК в ВТО: за и против

2. Роль ЕАЭС и Таможенного Союза в развитии экономики стран СНГ (импорт и экспорт)

Предлагаемые темы реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовые ситуации, дискуссии, полемика, проектные работы, игровые технологии, дебаты, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются (в качестве примера):

1. *Дебатный клуб*: Участники обсуждают плюсы и минусы вступления в ВТО;
2. *Круглый стол*: Евразийский экономический союз (ЕАЭС) и Таможенный союз - источники роста экономик стран-участниц;
3. *Международная конференция*: Основные факторы, влияющие на процесс экономической глобализации (проводится с участием устных переводчиков);

Для развития МКК в письменных формах общения: написание

- эссе на тему: «Причины влияния торговых ограничений на снижение объема импорта и экспорта и потребительских возможностей»;
- *аналитической записки*: обзор мнений о ЕАЭС – по материалам национальных и международных СМИ.

Тема 3. Международное инвестиционное сотрудничество

1. *Международные инвестиции* финансовые основы инвестиционного процесса
2. *Привлечение иностранных инвесторов*

Предлагаемые темы реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовые ситуации, дискуссии, полемика, проектные работы, игровые технологии, дебаты, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются (в качестве примера):

1. *Дискуссия* на тему: «Политика привлечения иностранных инвестиций в страну»;
2. Участники *круглого стола* полемизируют на тему: «Роль инвестиционного процесса во взаимодействии поставщиков и потребителей на финансовом рынке».

Для развития МКК в письменных формах общения: написание

доклада на тему: «Роль прямых иностранных инвестиций в глобальной экономической экспансии»;

эссе: Особенности привлечения иностранных инвестиций в РК.

Тема 4. Логистика. Развитие логистики в РК. Производственная логистика. Сервисная и транспортная логистика.

Предлагаемые темы реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовые ситуации, дискуссии, полемика, проектные работы, игровые технологии, дебаты, круглые столы.

Для развития МКК в устных формах общения предлагаются (в качестве примера):

- *Круглый стол* на тему: «Особенности логистики в Казахстане и европейских странах»;
- Участники *дискуссии* обсуждают тенденции развития логистики;
- *Интервью* иностранного специалиста по логистике на тему: «Инновации в работе современной производственной логистики» (с участием переводчика).

Для развития МКК в письменных формах общения:

- *письма, статьи и эссе*;
- *доклад* на тему: «Инновационные решения в области сервисной и транспортной логистики».

Для организации **самостоятельной работы обучающихся (СРО) в рамках внешнеполитической сферы общения** предлагаются следующие примерные темы для разработки проектов:

1. Роль банков в международной торговле
2. Проблемы современной логистики
3. Мировые экономические кризисы. Причины и следствие. Пути выхода из кризиса
4. Евразийское сообщество. Экономическая и политическая интеграция
5. Иностранные инвестиции в Казахстане: проблемы их привлечения и эффективность использования

3. ТРЕБОВАНИЯ К ОБУЧЕНИЮ ПРОДУКТИВНЫМ ВИДАМ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уровень сверх-базовой стандартности (IV национальный стандартный – IV-НС), соответствие уровню C1 LSP.

3.1. Формируемым составом компетенций на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: *лингво-культурологическая, социо-культурологическая, профессионально-ориентирующая, профессионально-специализирующая*.

3.2. Моделируемыми формами речи и типами коммуникации на этапе формирования уровня сверх-базовой стандартности являются: *свободная беседа, полемика, дискуссия*.

Типы устной и письменной коммуникации: *повествование, описание, сообщение, рассуждение*.

Типы композиционно-речевых высказываний: *оценка, интерпретация, обзор, комментирование, резюме, полемика, аргументация и их сочетание*.

Типы письменных речевых произведений: отзыв; доклад; эссе на общественно-политические темы.

3.3 Дескрипторами уровня сверх-базовой стандартности являются:

в системе речи и коммуникации готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- участвовать в различных формах полилогического общения, пользоваться идиоматическими выражениями, фразеологизмами с учетом их коннотативных значений, передавать тончайшие оттенки смысла, используя разнообразные способы видоизменения высказывания;
- вести беседу, не чувствуя языковых ограничений в личной, общественной и профессиональной сферах общения;
- быстро перефразировать свое высказывание, если возникают трудности в использовании языковых средств.

в области устных и письменных форм коммуникаций студенты демонстрируют готовность и способность:

- выявлять актуальность, злободневность поднимаемых проблем; определять их новизну, познавательный потенциал;
- самостоятельно выделять спорные вопросы, противоречия;
- планировать ход дискуссии;
- выбирать способы стимулирования коммуникативной активности собеседников;
- прогнозировать их ответные реакции (контраргументы оппонентов);
- управлять групповым взаимодействием; регулировать ход дискуссии;
- умело менять тему разговора, подводить к консенсусу;
- убеждать, доказывать, вызывать положительное отношение к своей позиции у партнеров по общению;
- побуждать к индивидуальной деятельности;
- формулировать и аргументировать проблему;
- отстаивать свою точку зрения;
- доказывать, прибегая к развернутой аргументации, ссылкам на источники, авторитеты и т.п.;
- вносить предложения, оригинальные идеи;
- давать всестороннюю оценку событиям, явлениям, предметам;
- резюмировать итоги полемики, давать им оценку;
- выражать удивление, надежду;
- соблюдать нормы официального / неофициального общения, культуры речи с широким использованием идиоматических выражений;
- делать сообщения, доклады по проблемам, связанным с их будущей профессиональной деятельностью;
- выдвигать и давать развернутую аргументацию по наиболее актуальным проблемам в области избранной профессии;
- высказываться о роли современных инновационных технологий в развитии избранной сферы профессиональной деятельности;

- комментировать различные факты, связанные с общекультурной тематикой и профессиональной деятельностью;
- развернуто и доказательно аргументировать свою точку зрения в беседе или дискуссии по проблемам, связанным с будущей профессиональной деятельностью и на общекультурные темы;
- делать заключение о нравственной, эстетической, воспитательной значимости прочитанного, увиденного и услышанного с помощью обобщения, цитации, анализа, аргументации, комментирования;
- писать сложные по форме письма, доклады, статьи и эссе, которые имеют четкую и ясную структуру;
- лаконично излагать основные мысли (суждения), систематизировать их, обобщать, устанавливать смысловые отношения между выделенными частями текста и др.;
- сообщать в предельно сжатом виде о наличии определенных сведений, материала из конкретных областей знаний и оценивать его в целом (при написании аннотации);
- творчески осмысливать и передавать на письме, рассуждая и оценивая с приведением аргументов, собственное понимание проблемы, чувства, впечатления о фактах, явлениях, связанных с темой, текстом, пословицей, сентенцией (при написании эссе);
- осуществлять критический анализ научных и публицистических материалов (при написании рецензий, отзывов);
- составить повестку дня заседания, совещания.

3.4. Критерии оценивания сформированности компетенций на уровне сверх-базовой стандартности:

1. реализация коммуникативного замысла
2. логико-структурная целостность
3. владение предметным содержанием речи
4. соответствие лингвокультурным нормам носителей языка
5. лингвистическая корректность речи; владение метаязыком

Уровни оценивания: оптимальный, высокий, средний, низкий

Содержание критериев уровней оценки:

• Оптимальный уровень:

- полное понимание коммуникативных намерений партнера, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учетом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/ коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;

- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний;
- правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнера с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учете их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/ коммуникации с недостаточным адекватным типом речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

• **Средний уровень:**

- только общее понимание коммуникативных намерений партнера с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;
- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием, однако, простейших структур и достаточно ограниченного объема лексических единиц;
- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;
- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; не достаточно правильное интонационное, лексико-грамматическая оформление речи.

• **Низкий уровень:**

Неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне. Речевое поведение коммуникативно и когнитивно неприемлемо.

ЯЗЫКОВОЙ МАТЕРИАЛ

Английский язык

Grammar: Revision:

- Passive Voice
- Modal Verbs and their functions
- Reported Speech
- Conditionals

Немецкий язык

- Der Konjunktiv in der indirekten Rede
- Irreale Wunschsdtze
- Irreale Konditionalsdtze
- Der Temporalsatz
- Der Attributsatz
- Der Konsekutivsatz
- Der Finalsatz
- Der Komporativsatz

Французский язык

- Prononciation des mots étrangers
- Jeux de mots, jeux de sons : les allitérations, les assonances, les tautogrammes, le calambour
- Le passé antérieur
- Le subjonctif imparfait/le plus-que-parfait
- La concordance des temps
- La valeur modale des temps

Китайский и корейский языки

- Многоглагольные словосочетания (liandong duanyu), последовательно соединенное словосочетание (jianyu duanyu), совместное словосочетание (tongwei duanyu)
- Подлежащее и сказуемое
- Определение, обстоятельство, дополнение и дополнительный элемент (buyu)
- Виды предложения по цели высказывания: повествовательное, вопросительное, повелительное и восклицательное
- Сложносочиненное предложение и его типы
- Сложноподчиненное предложение и его типы

ПРИМЕРНОЕ СОДЕРЖАНИЕ ИТОГОВОГО ЭКЗАМЕНА

Итоговый экзамен по дисциплине «Специализированный профессиональный иностранный язык» состоит из двух частей:

Письменная часть экзамена

1. Ряд тестов, контролирующих сформированность умений чтения
2. Задания, контролирующие сформированность умений письменной формы общения
3. Ряд тестов, контролирующих сформированность умений аудирования

Устная часть экзамена

Устное общение:

- Диалог (режим преподаватель-студент, студент-студент)
- Монолог

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА

Английский язык

1. Oxford Practice Grammar. New edition (with tests and answers) (John Eastwood).- Oxford University Press, 2001
2. Ready for CAE. Coursebook. Roy Norris with Amanda French. Macmillan, 2013.
3. Skills for business English. David Kerridge. 2003
4. Евдокимова М.Г. Английский язык для специальных целей. Информационно-коммуникационная технология обучения: Монография. – LAMBERT Academic Publishing, 2012.
5. Назаренко А.Л. Проблемы оптимизации понимания и преподавания языка для специальных целей / А.Л. Назаренко. - М.: Изд-во МГУ, 2000.
6. Поляков О. Английский язык для специальных целей: теория и практика : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальностям направления "Лингвистика и межкультурная коммуникация" - М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2003.
7. Саакян А.С. Упражнения по грамматике современного английского языка (Высшее образование). -М., Рольф, 2003
8. Федорова Л.М. Английский язык для специальных целей. - М:ЭКЗАМЕН, 2007.
9. <http://gov.cnn.com/video/pf/>
10. http://www.nysscpa.org/prof_library/guide.htm
11. <http://www.nytimes.com/library/financial/glossary/bfglosa.htm>
12. <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/news/words/>
13. <http://www.guardian.co.uk/>

Немецкий язык

1. Deutsch fur den Beruf. Hueber, 2002..

2. Duden. Die Grammatik. Bd.4. 2005.
3. Deutschland.
4. Hilke Dreyer, Richard Schmitt Lehr-und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Verlag für Deutsch, 2005.
5. Kasachstan in Sicht. Goethe Institut, Almaty, 2000
6. Moment mal 3 Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache Kursbuch, Arbeitsbuch Langenscheidt, 2004.
7. Tatsachen über Deutschland Societutsverlag, 2000
8. Themen neu 3. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache Kursbuch, Arbeitsbuch Max Hueber Verlag, 2003
9. <http://www.de-online.ru/>
10. <http://lingust.ru/deutsch>
11. <http://www.studygerman.ru/>
12. <http://www.dolmetscher-schule.de/>
13. www.deutsch-als-fremdsprache.de

Французский язык

1. Andant C, Chalaron M. A propos. PUG.
2. Danilo M., Penfornis Jean-Luc, Lincoln M. Le français de la communication professionnelle. Paris : CLE International, 2001.
3. Message du Président du Kazakhstan N.Nazarbaiev au peuple kazakhstanais. - Astana, le 14 décembre 2012.
4. Penfornis J.-L. Le français du droit. CLE international.
5. Roesch R., Rolle-Harold R. La France au quotidien. PUG, 2004 .
6. Stratégie « Kazakhstan-2050» : Nouvelle orientation politique de l'Etat établi.
7. Грет К. 100 textes français avec exercices pour la compréhension orale. 2006.
8. Громова О.А., Демидова Е.Л. Практический курс французского языка. Книга 2. Продвинутый этап. – КДУ, 2012.
9. Мусницкая Е.В., Озерова М.В. Учебник французского языка для студентов-юристов. - М.; Юрист, 1995

Интернет источники

<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/defense-et-securite/otan/> - La France et la cybersécurité.

http://www.ambafrance-es.org/IMG/pdf/Nvilles_reformes_du_secteur_logistique.pdf - La Logistique en France : une force en progrès.

<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/defense-et-securite/otan/> - La place de la France dans l'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord (OTAN). <https://itunews.itu.int/fr/2979-Preserver-notre-environnement.note.aspx>

<http://www.ambafrance-kz.org/Revue-de-la-presse-kazakhstanaise,974> - Revue de la presse kazakhstanaise.

<http://www.lesechos.fr/> - Les Echos / Les actualités économiques et financières.

http://irgol.ru/?page_id=2136 - Economie française .

Китайский язык

1. 邱军 主编《成功之路ROAD TO SUCCESS 提高片、跨越篇》，北京语言大学出版社，2013年。
2. 刘珣 主编《新使用汉语课本》，北京语言大学出版社，2007年。
Лю Шунь. Новый практический курс китайского языка (3 — 5 части). Beijing language and culture university press, – Пекин, 2007.
3. 《博雅汉语》(中级篇)，北京大学出版社，2005年。
4. 邓小宁著《高级汉语精读教程》，北京大学出版社，2007年。
5. 《新汉语高级教程》，北京大学出版社，2007年。

Корейский язык

1. 카자흐스탄인을 위한 한국어 5. 서울, 2012. – 296
2. 카자흐스탄인을 위한 한국어 6. 서울, 2012. – 285
3. 성공의 지름길, 비즈니스 한국어. 서울, 2010. – 196.
4. .한국어독본 고급 (5급-6급). 연세대학교 서울, 2004. - 214
5. <http://dic.naver.com/>
6. <http://dic.daum.net/index.do?dic=kor>
7. <http://www.cram.com/flashcards/5-02-1938106>
8. http://www.korean.go.kr/09_new/edu/kteacher_dguen.jsp

Разработчики:

Кунанбаева С.С., доктор филологических наук, профессор
Баимбетова А.П., кандидат филологических наук, доцент
Мизамхан Б., кандидат филологических наук, доцент
Искакова Н.Д., старший преподаватель
Асанова Г.С., PhD, старший преподаватель
Куркимбаева А.М., магистр, старший преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ZhAP 3301 ЖАЗБАША АУДАРМА ПРАКТИКАСЫ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

3 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Давлетова Г.Р., ф.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ, Загидуллин Р.З., ф.ғ.д., профессор, Қазақстан-Британ техникалық университеті

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. №11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің мазмұны
3. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі
4. Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

«Жазбаша аударма практикасы» курсы аудармашыларды даярлаудың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады, оның негізінде арнайы-кәсіби дағдылардың барлық түрі қалыптасады. Пән 5B020700 - Аударма ісі мамандығы бойынша типтік оқу жоспары талаптары негізінде құрастырылған.

Аударма дегеніміз мәдениетаралық және тіларалық қарым-қатынас құралы ретінде тілдік делдал болып табылады. Аударма үдерісінде тек екі тіл ғана емес, сонымен қатар жалпы және ұлттық ерекшелікке ие екі мәдениет те өзара байланысқа түседі. Мәдениетаралық қарым-қатынас сияқты құбылысты зерттеуде жалпы, ұлтаралық, жалпы адамзаттық, жеке және ұлттық ерекшеліктерді анықтау маңызды болып саналады.

Аударманы мәдениетаралық қарым-қатынас саласы ретінде қарастыру тілді біртұтас әлеуметтік-мәдени білім беру ретінде, мәдениет компоненті ретінде түсінуден шығады. Бұл жерде мәдениет дегеніміз - халықтың барлық тарихи, әлеуметтік және психологиялық ерекшеліктерін, оның салт-дәстүрлерін, құндылықтарын, институттарын, мінез-құлықтарын, тұрмысын, өмір сүру шарттарын, жалпы айтқанда, оның тұрмысы мен сана-сезімін, соның ішінде, тілін де қамтитын қоғамның материалдық және рухани жетістіктерінің жиынтығы. Мұндай ұғымда тіл белгілі бір мәдениетті тасымалдаушысы ретінде ұлт ерекшеліктерін көрсететін біртұтас әлеуметтік-мәдени білім деп түсіндіріледі.

Шет тіліндегі мәтін аудармасы аудармашының әлем суреті ерекшелігімен түсіндірілетін және аталмыш мәтіннің құрамына кіретін бірліктердің мағыналарын ашуға, содан кейін де аударма мәтіні бірліктеріне қайта кодтауға бағытталған мәдениетаралық қарым-қатынас актісі болып табылады.

С.С.Құнанбаева әзірлеген шеттілдік және көптілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы аудармашыда мәдениетаралық біліктілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық негізі болып табылады. Аударма тек тілдік қана емес, сонымен қатар мәдениетаралық байланысты орнатушы мәдениетаралық қарым-қатынас ретінде қарастырылады.

«Жазбаша аударма практикасы» курсының **мақсаты** – мәдениетаралық-коммуникативтік біліктілікті, соның ішінде тіларалық қарым-қатынас жағдайында баламалы аударма жасауға қажетті кәсіби мамандандырылған біліктілікті, қалыптастыру болып табылады.

Осы мақсаттан туындайтын **міндеттер**:

- білім алушыларға жазбаша аударманың ерекшеліктері, түрлері, кезеңдері және технологиясы туралы түсінік беру;
- жұмыс талабымен, толық мәтінмен танысу және оның құрылымына бейімделу;
- кең ауқымдағы мәнмәтінге байланысты мәселелерді зерттеу; ішкі логикалық байланыстарды анықтау және сәйкесінше жалпылау жасау; көмес

сипаттағы ақпарат болған жағдайда мағыналық лакуналардың орнын толтыру үшін аялық білімді қолдану;

- түпнұсқа мәтінді талдау және қайта кодтау, аударма мәтінін түзету белгілерін анықтау;

- ана тілінде де, шет тілінде де мамандық бойынша әдебиеттің қысқаша мазмұнын және аңдатпасын беру;

- әртүрлі жанрдағы мәтіндерді аудару ерекшеліктерін салыстыру және зерттеу;

- жалпы және лингвистикалық ой-өрісін кеңейту;

«Жазбаша аударма практикасы» курсы бітіргенде студент **білу** керек:

- жазбаша аударма түрлерін классификациялау;
- жазбаша аударманың орындалу процесінің ерекшеліктері мен кезеңдерін;
- жазбаша аударма саласында аудармашыға қойылатын талаптарды;
- тіларалық және мәдениетаралық, адекватты, балама ұғымдарын;
- негізгі аударма модельдері мен аударма трансформацияларын, грамматикалық, стилистикалық және прагматикалық аударма салаларын;
- негізгі аударма мәселелері мен олардың шешу жолдарын;
- мәтіннің негізгі теория ұғымдары; мәтінді талдау әдістері, түсіндіру тіл бірліктерінің жүйесі коммуникативті талдау; мәтінді түсінуі;
- шет тілі мен ана тілдерінің өзіне тән функционалдық стильдері мен әдеби жанрлардың негізгі ұғымы мен белгілерін;

қол жеткізуі тиіс:

- түпнұсқа мәтінін талдау, аударманың стандартқа сәйкес және стандартқа сәйкес емес мәселелерін анықтау, әртүрлі аудармашылық трансформацияларды қолдана отырып, оларды шешудің тәсілдерін таңдау;
- бастапқы мәтіннің өзгеруі тілдік құрал ретінде лексикалық, грамматикалық стилистикалық трансформациялар жүйесін қолдану;
- аудармашылық сәйкестіктердің негізгі түрлерін анықтап, аударма нұсқасын таңдауда қолдану;
- кәсіби қызметте елтанымдық және мәдениеттану білімін қолдану;
- түпнұсқа мәтін авторының түпкі ойына негіздей отырып және мәтінді шет тілінде ақпарат алушыға бейімдей отырып, мәтінді қайта кодтау;
- күрделілік дәрежесі әртүрлі мәтіндерді аудару тәжірибесін жинақтап қорыту;
- сөздіктерді, анықтамаларды және өзге де ақпарат көздерін кәсіби түрде пайдалана білу;
- мәтінді түзетудің компьютерлік бағдарламаларын, электрондық сөздіктерді және т.б. пайдалана білу;
- жалпы аударма теориясының негізгі мағыналық және базалық категорияларына сүйену;
- құрылымдық және функционалды-семантикалық ерекшеліктерін анықтау негізінде әртүрлі деңгейдегі тілдік бірліктерді талдау;

- шет тіліндегі шығармаларды дұрыс түсіну;
- түпнұсқа мәтінді толығымен көру, яғни мәтін түрі мен оның стилін анықтау;
- шет тіліндегі мәтінге стилистикалық талдау жасау және түсіндірме беру; аударма мәтінін стилі мен түрі бойынша заңдылықтармен түпнұсқа мәтініне сай етіп құрастыру;
- аудармашылық қателіктерді классификациялау және түзету; аудармашымен, басқа аудармашымен және компьютермен жасалған аударма мәтінін түзету.

Келесі пәндер курстың **пререквизиттері** болып табылады: Қазақстан тарихы, Философия, Мәдениеттану, Базалық шет тілі, Екінші шет тілі, Қазақ/орыс тілі, Тілдік қарым-қатынас мәдениеті бойынша практикум, Мамандыққа кіріспе, Тіл біліміне кіріспе, Қазіргі қазақ/орыс тілі, Оқытылатын тіл теориясының негіздері, Аудармашының кәсіби қызметінің негіздері.

Келесі пәндер курстың **кореквизиттері** болып табылады: Жалпы кәсіби шет тілі, Елтану, Көркем аударма практикасы, Аударма теориясы, Лингвомәдениеттану.

Курстың **постреквизиті**: Студенттер алған білімдерін келесі пәндерді оқу барысында қолдана алады: Арнайы шет тілі, Ақпараттық аударма практикасы, Ауызша аударма практикасы, Мәдениетаралық қарым-қатынас теориясы мен практикасы, Оқытылатын тілдің әдебиеті мен аударма мәселелері, сонымен қатар, оқу және өндірістік тәжірибеден өту сияқты практикалық кәсіби қызметте де қолдана алады.

Жазбаша аударма үшін материалдар ретінде түрлі жанрдағы және негізгі функционалдық стиль түрлеріне жататын әр алуан түпнұсқа мәтіндерді қолдануға болады.

Жазбаша аударма негізіне кәсіби-мәнмәтіндік оқу жатады, ол жазбаша дереккөздерін аудару кезінде мәтінмен жұмыс істеудің мақсатқа сай берілген түрлері арқылы жүзеге асады. Бұл студенттерден аудармашылық тапсырмалардың ауқымын өздігінен анықтау және шешу, өзін-өзі бақылау және кемшілігін түзету сияқты дағдыларды қажет етеді, ал бұл аудармашы-бакалаврларды дайындаудың осы заманғы талаптарына сәйкес келеді.

Студенттердің өзіндік жұмысының негізгі мақсаты түпнұсқа мәтінді аудармаға дейінгі талдау) және аударма мәтінді (аударма кезіндегі) талдау, сондай-ақ, толық жазбаша аударма жасау дағдыларын нығайту болып табылады.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе

Шет тіліне жазбаша аударма жасау келесілерге мүмкіндік тудыруы керек: шет тіліндегі жүйелік және айқын құралдарды барынша терең игеруге, ШТ мен АТ мәтіндері мен тілдік қорларына аударма тұрғысынан салғастырмалы сараптама жасау дағдысын дамытуға, ана тіліндегі жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға, оқытылатын барлық функционалды стильдердегі сөздік және фразеологиялық қорын байытуға, синонимдік қорларды игеруге, түпнұсқа мәтін аудармасының барабарлығына қажетті аялық білім қорын кеңейтуге.

Жазбаша аударма үдерісіне бірқатар ерекшеліктер мен заңдылықтар тән. Жазбаша аударма дегеніміз - түпнұсқа мен аударма аударма үдерісіне белгіленген мәтіндер ретінде қатысатын аударма түрі.

Жазбаша аудармаға қатаң талаптар қойылады, себебі ол ақпараттың жазбаша қайнар көзі болып табылады, сонымен қатар жалпыға ортақ тілдік стандарттарға, грамматиканың, стилистика мен орфографияның барлық нормаларына сай болуы керек. Аударма кезінде біз тек түрлі тілдік жүйелермен ғана емес, сондай-ақ түрлі мәдениеттермен жұмыс істейміз. Түпнұсқа мәтіндері сол тілде сөйлеушілерге арналған болса, аударма мәтінін қабылдаушылар ділі басқа, аялық білімі басқа өзге тілде сөйлеушілер болып табылады.

Қазіргі таңдағы білім беру парадигмасының өзекті бағыттарының бірі аудармашының жеке тұлғалық қасиеттерін жетілдіруге негізделген біліктілік тәсілі болып табылады. Аударма адамзат қызметінің барлық салаларында маңызды рөл атқарады. Біліктілік тәсілі кәсіби біліктіліктері түрінде аудармашы кәсібінің жан-жақтылығы мен аудармашы ие болуға тиісті біліктіліктерді көрсетуге мүмкіндік береді. Біліктілік тәсілі болашақ аудармашыларды шынайы өмірге барынша сапалы даярлауға, соның ішінде пәнді жетік білуге, нәтижелі мәдениетаралық қарым-қатынас құра білуге және өзіндік жеке қорын іске қосуына мүмкіндік тудырады.

Аударма үдерісі барысында түпнұсқа мәтінін түсіну, аударма тілінде сәйкес құралдарды табу; формалды сәйкестік деңгейі, мағыналық жүктеме деңгейі және мақсатты аудиторияға жарамдылығы сияқты аударма аспектілерін тексеру қажет. Аударма барысының алғашқы деңгейі - ақыл-ой қызметінің, талдаудың және ақпаратты синтездеудің күрделі үдерісі болып табылатын мәтінді қабылдау.

1-тақырып. Аударманың грамматикалық мәселелері

Түпнұсқа және аударма тілі арасындағы грамматикалық айырмашылық себептері. Түр ұқсастығы мен айырмашылығы жағдайында морфологиялық түрлендіру. Грамматикалық түрлендіру классификациясы. Аударма тілінің синтаксис ерекшеліктерін ескеру. Аударма жасау кезінде сөйлем

құрылымының өзгеруі. Әрекет уақытын, түрін, бағытын белгілеудегі формалдық айырмашылықтар. Ағылшын тіліндегі етістік тұлғаларының аударылу ерекшеліктері. Абсолютті және кейбір басқа грамматикалық құрылымдарды аудару. Артикльдер, шылаулар мен предлогтарды аудару. Шет тілі мен ана тілінде сөйлемдерді бөлу тәсілдеріндегі тіларалық айырмашылықтар.

Сөйлемді талдау. Аударма үдерісінде сөйлем құрылымын таңдау. Шет және ана тілдеріндегі аттас құрылымдардың формалдық және функционалдық сәйкестігі. Грамматикалық құрылымдарды жеткізудің функционалдық қағидасы және сөйлемнің мағыналық құрылымы.

Аударма жасау кезінде сөйлем құрылымы өзгеруінің әртүрлі факторларға байланысты:

а) шет және ана тілдеріндегі грамматикалық құрылымдардың бір-біріне сай келмеуі;

ә) грамматикалық формалар мен синтаксистік құрылымдардың лексикалық түрде толығыуы;

б) мәнмәтін.

Аударма үдерісіндегі грамматикалық трансформациялар: құрылымның толық және ішінара өзгеруі, сөз ретінің өзгеруі, сөз таптары мен сөйлем мүшелерінің ауыстырылуы. Грамматикалық себептерге байланысты сөздерді қосу және алып тастау. Ырықсыз етістер құрылымдарын аудару. Тұлғасыз грамматикалық формаларды, етістіктен жасалған зат есімдерді аудару. Көп мүшелі атрибуттық топтарды аудару. Әртүрлі меңгерудегі сөйлемнің бірыңғай мүшелерін аудару. Синтаксистік кешендерді аудару: күрделі бастауыш, күрделі баяндауыш және күрделі толықтауыш. Артикль арқылы берілетін мағыналарды ана тілдің грамматикалық тәсілдері арқылы беру.

Күрделі сөйлемді аудару. Аударма барысында күрделі сөйлемді жай сөйлемге және жай сөйлемді күрделі сөйлемге айналдыру.

Айтылымдар арасындағы логикалық байланыстарға орай аударма барысында сөйлемдерді бөлшектеу және біріктіру. Мәтіннің коммуникативтік-логикалық құрылымының тұтастығын беру үшін синтаксистік тәсілдерді пайдалану. Модальдылықтың шет және ана тілдерінде жеткізілуі.

Әрекет уақытын көрсетудегі тіларалық өзгешеліктер. Шет тілге аудару барысында шартты түрде «уақытты үйлестіру» ережесін пайдалану қағидалары. Етістіктің және етістік формаларының мағыналарын беру. Әрекет фазалары мен тұрақтылығын беру тәсілдері (басталуы, өтуі, аяқталуы, бітуі/бітпеуі, бір реттілік/көпреттілік).

Түпнұсқада аударма тілінде формалдық-грамматикалық сәйкестігі жоқ элементтің болуы. Аударма тілінде түпнұсқа тілінде сәйкестігі жоқ элементтердің болуы. Атқаратын қызметтерінің әртүрлілігіне карамастан түпнұсқа мен аудармадағы грамматикалық элементтердің формалды сәйкестігі. Аудармадағы интерференция ұғымы. Сөзбе-сөз аударма. Сөйлемдерді бөлу және біріктіру. Грамматикалық алмастыру. Грамматикалық

трансформациялармен қатар жүретін аудармашылық тәсілдер. Морфологиялық және синтаксистік деңгейлерде алып тастау және қосу тәсілдері. Орын алмастыру тәсілі.

Ана тіліндегі айтылымдардың әрқилы формалдық түрлерінің түрлі мағынаға ие болуы (хабарлы, сұраулы, бұйрықты, лепті) және олардың жиілілік пен қызметі тұрғысынан шет тілінде айырмашылығы болуы. Аудармадағы риторикалық сұрақ.

2-тақырып. Аударманың лексика-семантикалық және фразеологиялық мәселелері

Сөз мағынасы және аударма. Сөздің көпмағыналылығы және сөз мағынасының бөлшектелмеуі, ана тілі мен шет тілінде сөз бірліктерінің мазмұны мен көлемінің, сондай-ақ айтылымның мағыналық құрамдас бөліктерінің үйлесімінің, сай келмеуі. Көп мағыналы сөздердің лексикалық-семантикалық нұсқалары және оларды мәнмәтінге сәйкес таңдау. Сөз аудармасы және мәнмәтін. Баламасыз лексика және оны беру тәсілдері: транскрипция (транслитерация), калькалау, алмастыру, түсіндірмелі аударма. Мәтіндегі реалиялар. Шет тіліне аудару кезінде реалияны беру тәсілдері және этномәдени лакуналардың орнын толтыру (кірме сөздер, калькалау, грамматикалық алмастыру, функционалдық тұрғыдан ұқсас келетін бірліктермен алмастыру, түсіндірмелі аударма). Жалқы есімдер мен географиялық атауларды, баспасөз орындарының, кәсіпорындардың және ұйымдардың атауларын, әдебиет пен өнер туындыларының атауларын беру ерекшеліктері.

Сөздердің бірігуі арқылы жасалған сөздердің аудармасы (күрделі зат есімдер, сын есімдер, үстеулер және етістіктер). Аударма кезінде сөздердің үйлесімділігін ескеру. Еркін сөз тіркесін аударудың ерекшеліктері және аударма барысында еркін және фразеологиялық тұрғыдан байланысқан сөз тіркестерін ажырату қажеттілігі. Ұлтаралық және жалған ұлтаралық лексика. Неологизмдерді аудару.

Аударма үдерісіндегі лексика-семантикалық қайта құрулар. Аударма үдерісіндегі лексика-семантикалық трансформациялардың әртүрлілігі: сөз мағынасының тарылуы (жіктеу және нақтылау), сөз мағынасының кеңеюі (жалпылау), мағыналық ауытқулар (метафоралық және метонимиялық трансформациялар), антонимдік аударма, сөйлемді қайта құру. Лексика артықтығы ұғымы. Сөзді алып тастау және қосу.

Фразеологиялық бірліктердің әртүрлі типтерін (идиома, образды фразеологиялық бірліктер, ұлттық өзіндік ерекшеліктері айқын фразеологизмдер, фразеологизмдер-салыстырулар және т.б.) аударудың ерекшеліктері.

Тілдік мағына және аударма. Мәнмәтін мен тілден тыс жағдайлардың рөлі. Мәнмәтін түрлері. Сөздердің көпмағыналылығы және аудармасы, аударма барысында синонимдік қатардан сөз таңдау.

Ана тілде баламасы жоқ сөздерді аудару.

Мәтіндегі жалқы есімдер. Жалқы есімдердің ақпараттылығы. Жалқы есімдердің әртүрлі категорияларының аударылу жолдары (транскрипциялау, калькалау, аралас тәсіл, айқындауыш сөздерді енгізу). Шет тілінен ана тіліне аудару кезінде транскрипциялауды қолдану.

Реалия ұғымы. Аудармада аймақтық, мәдени және тілдік реалияларды ескеру. Реалияларды аудару және аударма барысында этномәдени лакуналардың орнын толтыру тәсілдері (калькалау, гиперонимикалық алмастыру, түсіндірмелі аударма).

Тілден тыс әлем құбылыстарына қатысты тілдерді іріктеу. Тарихи қалыптасқан жағдайларда тілдік бірліктердің мағыналық негіздерін түрлендіру. Жалған баламалар. Салғастырылып отырған тілдік бірліктердің денотативті және коннотативті тіркесуі. Мазмұнның дискретті және дискретті емес көрінісі. Салғастырылып отырған тілдік бірліктердің эксплицитті және имплицитті мағыналық элементтерінің арақатынасы. Лексика-грамматикалық трансформациялар, нақтылау және жалпылау. Модуляция және мағыналық дамыту. Лексикалық трансформациялар.

Түпнұсқа мен аудармадағы неологизмдер мен тосын сөздер. Түпнұсқа мен аудармадағы архаизмдер.

«Аудармашының жалған достары». Тілаларлық лексика-семантикалық алмастырулар. Мазмұн жоспарының тілаларлық асимметриясы мен форма ұқсастығы. Тең көлемділік пен тілаларлық синонимия. Алмастыру және тілаларлық семантикалық қайта үлестіру.

Терминологияны аудару. Терминді аударудың мәтіннің коммуникативті-прагматикалық параметрлеріне тәуелді болуы.

3-тақырып. Аудармада мәтіннің авторлық тұжырымдамасын ескеру

Автордың түпкі ойына аудармашының мазмұндық талдау жасауы. Мәтінішілік байланыстарды талдау. Сипатталған оқиғалардың, жағдайлардың, әрекет етуші тұлғалардың авторлық тұжырымдамасын беру. Автордың стилистикалық тәсілдерін беру. Сөздердің ауысып түсуінің берілу мәселелері.

Аудармашы тарапынан авторлық мәтінге стилистикалық сараптама жасау. Аудармадағы әзіл.

Аудармашының автор мәтінін автордың бағалау және идеологиялық көзқарасы тұрғысынан талдауы. Аудармашының автор көзқарасын анықтауындағы көмекші құралдар: түпнұсқа мәтінді терминологиялық және логикалық тұрғыдан талдау. Аудармада бағалаушылық сипаттаманың бұрмалануына жол берілмеуі. Аудармашылық шешімнің әртүрлі болуы. Аударма стратегиясын дайындау. Түпнұсқаға қатысты аудармашының еркіндік

дәрежесі. Аудармашының өзіндік жүйелі мәтін тұжырымдамасын қалыптастыру қажеттілігі. Авторлық тұжырымдаманы әртүрлі аудармашының түрліше түсіндіру көзқарасы тұрғысынан түрлі аудармашы аударған бір ғана шығарманы талдау.

4-тақырып. Аудармада тілден тыс факторлар мен аударылған мәтіннің адресатын есепке алу

Аудармада тілден тыс факторларды: туындыны, дәуірді және автордың жеке тұлғасын, сипатталатын оқиғалар мен жағдаяттар туралы қосымша мәліметтер жасау жағдайын ескеру.

Шет және ана тілдеріндегі мәтінді қабылдаушылардың этномәдени өзгешеліктерін ескеру. Әр тілді аудиторияға мәтіннің түрліше әсер етуі. Мәтін аудармасын қабылдаушының ықтимал категориясына байланысты және ол үшін үйреншікті мәтінді қабылдауға қойылатын талаптарға сәйкес бейімдеу. Аударма стратегияларын таңдау мәселелері: қабылдануы күрделі мәтінді қабылдаушыға «жақындату» және қабылдаушыны түпнұсқаның күрделілік деңгейіне дейін «көтеру». Мамандарға, дайындалмаған аудиторияға, балаларға арналған аударма. Аударма кезінде мәтіндік редакторларды қолдану.

Аудармада экстралингвистикалық факторларды ескеру. АТ мен ШТ мәтіндерін қабылдаушылар арасындағы этномәдени ерекшеліктерді ескеру. Қабылдаушыға және мәтінді түсінуге қойылатын талаптарға сай аударма мәтінін бейімдеу. АТ-нен аудару кезінде ШТ нормаларын сақтау. Неологизмдер мен баламасыз лексиканы аудару қиындығы.

СӨЖ ҮЛГІЛІК ТАПСЫРМАЛАРЫ

1. Аталмыш тақырыптарға жоба жұмыстарын дайындаңыз: Эмфатикалық құрылымдар. Эмфатикалық құрылымдардың түрлері.
2. Мәтінді таңдап аударудың алдын талдауын жасаңыз.
3. Мәтінде лексикалық және грамматикалық трансформацияларды анықтаңыз.
4. Бір мағыналы емес әртүрлі формальды түрлерінің (хабарлы, сұраулы, лепті) ағылшын тілінде жиі кездесуі мен бір-бірінен айырмашылықтары мен атқаратын қызметтерін анықтау.
5. Ағылшын/ орыс және қазақ тілдерінің грамматикалық формаларының сәйкессіздігіне салыстырмалы талдау жасау және оларды аудару әдістері.
6. Аудармашының жалған достары қызметін анықтаңыз. Аудармашының жалған достарының мәтіндегі рөлі мен қызметіне қысқаша шолу жасаңыз және қызметін айқындаңыз.
7. Фразеологиялық бірліктер. Фразеологиялық бірліктерді аударуда нұсқаларын ұсыну тәсілдерін айқындау және оларды аудару.
8. Мәтін ішіндегі байланыстардың түрлері. Автордың логикалық оқиғалардың дамуына көмектесетін түпнұсқа мәтіндегі тілдік құралды анықтаңыз.

9. Аударманың оңтайлы нұсқасын іздеу және табу.
10. Авторлық тұжырымға, мазмұндық оқиғалар мен жағдаяттарға назар аударатырып мәтінді мазмұндық анализіне қарай аударыңыз.
11. Салыстырмалы-салғастырмалы талдау. Әртүрлі аудармашылардың жасаған аударма мәтінін түпнұсқамен салыстырмалы талдау. Сіздің ойыңызша үздік аударылған жеке сөйлемдерді анықтап, өз ұсыныңызды беріңіз.
12. Аударманың стилистикалық тәсілдері. Метонимияның жалпы қызметін анықтап, метонимияның құбылыуын ескере отырып мәтінді аударыңыз.
13. Аталмыш тақырыптарға жоба жұмыстарын дайындаңыз: Мәтінді бейімдеу. Бейімдеудің тәсілдері.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика: учеб.пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей / И.С.Алексеева.- СПб.: Перспектива: Союз, 2008.- 278с
2. Английский язык. Курс перевода: книга для студентов / Л.Ф.Дмитриева, С.Е.Кунцевич, Е.А.Мартинкевич, Н.Ф.Смирнова.- 2-е изд.- М.: МарТ, 2008.- 300с.- (Иностранный язык для профессионалов).
3. Ачкасов А.В. Язык - культура - перевод / В.А.Ачкасов // Рус.яз. в шк.- 2003.- № 5.- С.86-91.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории перевода / Л.С.Бархударов.- 2-е изд.- М.: URSS: ЛКИ, 2008.- 239с.
5. Беспалова Н.П., Котлярова К.Н. Практикум по переводу грамматические трудности. Английский язык.М., 2004г.
6. Брандес М.П. Предпереводческий анализ текста: учебное пособие по немецкому языку / М.П.Брандес, В.И.Провоторов.- 4-е изд., перераб. и доп.- М.: КДУ, 2006.- 240с.
7. Бударина О. А. Особенности формирования профессионального опыта будущего лингвиста-переводчика // Вестник РГУ им. И. Канта. 2007. Вып. 2. Филологические науки. С. 21—28.
8. Бурак А. Translating Culture: перевод и межкультурная коммуникация. Этап 1: уровень слова: [учеб.пособие] / А.Бурак.- 2-е изд., стер.- М.: "Р. Валент", 2005.- 152с.- (Библиотека лингвиста).
9. Бурак А. Translating Culture: перевод и межкультурная коммуникация. Этап 2: Семантика предложения и абзаца: [учеб.пособие] / А.Бурак.- М.: "Р. Валент", 2006.- 196с.- (Библиотека лингвиста).
10. Виноградов В.С. Перевод: общие и лексические вопросы. – М: Университет, 2006. – С. 23.
11. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М.: Международные отношения, 2005г. с. 117.
12. Гавриленко Н.Н. Обучение переводу в сфере профессиональной коммуникации: моногр. / Н.Н.Гавриленко.- М.: РУДН, 2008.- 175с.: табл.

13. Жумалиева Р.З. Специфика функционирования интегративной модели профессионально-переводческой компетентности специалиста 050207 – переводческое дело//Сб., посвященный юбилейной дате Кунанбаевой С.С. Творческое переосмысление прошлого – шаг в будущее. Алматы 2008, стр.402-413.
14. Зражевская Т. А., Беляева Л. М. Трудности перевода с английского на русский. М, 2005г. с. 13-17.
15. Казакова Т.А. Практические основы перевода. EnglishRussian: учеб.пособие / Т.А.Казакова.- СПб.: Союз, 2006.- 320с.- (Изучаем иностранные языки).
16. Казакова Т.А. Практикум по художественному переводу.-С-П., 2003г.
17. Кво Ч.К. Технологии перевода: учеб.пособие / Ч.К.Кво; [пер. с англ. и науч. ред. рус. текста А.Л.Семенова].- М.: Академия, 2008.- 253с.: табл.- (Высшее профессиональное образование).
18. Комендровская Ю.Г. К вопросу о профессиональной компетентности переводчика-референта. Филиал Байкальского государственного университета экономики и права. Журнал «Высшее образование сегодня». 2010. -№4 - С. 38
19. Корнеева Н. А. Формирование социокультурной компетенции у студентов-будущих переводчиков на материале аутентичных текстов // Вестник Самарского государственного университета. 2010. № 81. С. 106-110.
20. Кузьмин С.С. Идиоматический перевод с русского языка на английский (Теория и практика): учеб. / С.С.Кузьмин.- 3-е изд., испр.- М.: Флинта: Наука, 2006.- 312с.- (Учебник).
21. Латышев Л.К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. М, 2005г. с. 22.
22. Латышев Л.К. Перевод: теория, практика и методика преподавания: учеб. / Л.К.Латышев, А.Л.Семенов.- 4-е изд., стер.- М.: Академия, 2008.- 190с.- (Высшее профессиональное образование. Иностранные языки).
23. Латышев Л.К. Технология перевода: учеб.пособие: / Л.К.Латышев.- 4-е изд., стер.- М.: Академия, 2008.- 320с.- (Высшее профессиональное образование).
24. Львовская З.Д. Современные проблемы перевода / З.Д.Львовская; пер. с исп. В.П. Иовенко.- М.: URSS, 2008.- 220с
25. Оболенская Ю.Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация: учеб.пособие / Ю.Л.Оболенская.- М.: Высш. шк., 2006.- 335с.
26. Перевод и реферирование общественно-политических текстов: учеб.пособие / Н.П.Беспалова, К.Н.Котлярова, Н.Г.Лазарева, Г.И. Шейдеман.- М.:Дрофа, 2006.- 127с.
27. Перевод как прикладная лингвистическая дисциплина // Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику: [учеб.] / А.Н.Баранов; МГУ им. М.В.Ломоносова, филол. фак.- 3-е изд.- М.: Изд-во ЛКИ, 2007.- 360с.- (Новый лингвистический учебник).
28. Романова С.П., Коралова А.Л. Пособие по переводу с английского на русский. М., 2004 г.

- 29.Рубцова М.Г. Практикум по переводу: английский язык - русский язык: учеб.пособие / М.Г.Рубцова.- М.: АСТ: Астрель, 2007.- 479с.
- 30.Слепович В.С. Курс перевода (английский – русский). – Минск, 2006.-С.4.
- 31.Терехова Е.В. Двусторонний перевод общественно-политических текстов (с элементами скорописи на английском языке): учеб.пособие / Е.В.Терехова.- М.: Флинта: Наука, 2006.- 320с.
- 32.Фёдорова Н.П. Перевод с английского языка. Повышенный уровень: учеб.пособие: в 2ч. / Н.П.Фёдорова, А.И.Варшавская.- 3-е изд., стер.- СПб.: Филолог.фак. СПбГУ; М.: Академия, 2007.- 160с.- (Высшее профессиональное образование.Иностранные языки).
- 33.Филиппов А.В. Можно ли всегда доверять переводу? / А.В.Филиппов // Рус.яз. в шк. и дома.- 2007.- № 1.- С.10-13.
- 34.Шереминская Л.Г. Настольная книга переводчика / Л.Г.Шереминская.- Ростов н/Дону: Феникс, 2008.- 252с.- (Профессиональноеобразование).
- 35.Kautz Ulrich. Handbuch Didaktik des Uebersetzens und Dolmetschens.- Muenchen, 2000

Қытай тіліндегі ұсынылған әдебиеттер тізімі

1. Войцехович И.В. Китайский язык: Общественно-политический перевод.– М., “Муравей”, 2002.
2. Щичко В.Ф. Перевод с китайского языка. – М., “Муравей”, 2002.
3. Qian Gechuan. Fanyi de jiqiao (The technique of translation). – Пекин, 1981.
4. Жақсылық Сәмитұлы. Аударма теориясы және практикасы. –Алматы, “Қазақ университеті”, 2005.

Түрік тіліндегі ұсынылған әдебиеттер тізімі

1. Çeviride ve Çeviri Eğitiminde Koşut Metinler. İstanbul, 2000 y
2. Sözlü ve Yazılı Anlatım. İstanbul, 2003y

Авторлық ұжым:

Ермагамбетова А.С. – ф.ғ.к., доцент
 Амраева Р.Ш. – магистр, аға оқытушы
 Оспанова А.Л. – магистр, аға оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

РРР 3301 ПРАКТИКА ПИСЬМЕННОГО ПЕРЕВОДА

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

3 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТ: Давлетова Г.Р., к.ф.н., доцент, КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Загидуллин Р.З., доктор филологических наук, профессор, Казахстанско-Британский Технический Университет

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Содержание дисциплины
3. Список рекомендуемой литературы
4. Авторский коллектив

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Курс «Практика письменного перевода» является одним из важнейших компонентов в подготовке переводчика, на базе которого формируется весь спектр специально-профессиональных умений. Предмет строится на основе требований типового учебного плана по специальности 5В020700-Переводческое дело.

Перевод представляет собой языковое посредничество, способ межкультурной и межъязыковой коммуникации. В процессе перевода взаимодействуют не только два языка и более, но две культуры, имеющие как общую, так и национальную специфику. Выявление общего, интернационального, общечеловеческого и частного, особенного, национального является принципиальным при изучении такого явления, как межкультурная коммуникация.

Рассмотрение перевода как сферы межкультурной коммуникации вытекает из понимания языка как компонента культуры, как единого социально-культурного образования, а культуры как совокупности материальных и духовных достижений общества, включающей всю многогранность исторических, социальных и психологических особенностей этноса, его традиции, взгляды, ценности, институты, поведение, быт, условия жизни – словом, все стороны его бытия и сознания, в том числе и язык. При таком понимании язык трактуется как единое социально-культурное образование, отражающее особенности этноса как носителя определенной культуры, выделяющей и отличающей его среди других культур.

Перевод иноязычного текста представляет собой акт межкультурной коммуникации, обусловленный спецификой картины мира переводчика и направленный на расшифровывание значений единиц, входящих в состав данного текста, с последующим перекодированием их в единицы текста перевода.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования межкультурной компетенции у переводчиков являются когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования, разработанные С.С.Кунанбаевой. Перевод, как вид посредничества является не только средством межъязыковой, но и средством межкультурной коммуникации.

Цель курса «Практика письменного перевода» заключается в формировании у обучаемых межкультурно-коммуникативной компетенции, включающей профессионально-специализирующую компетенцию для обеспечения эквивалентного письменного перевода в условиях межъязыковой коммуникации.

Основными **задачами** курса являются:

- дать обучаемым представление об особенностях, видах, этапах и технологии письменного перевода;
- формирование умения работать с целым текстом и ориентироваться в его

структуре;

- формирование умения опираться на широкий контекст; распознавать внутренние логические связи и делать соответствующие обобщения; использовать фоновые знания для восполнения смысловых лакун в случае имплицитного характера информации;

- формирование умения по анализу и перекодировке исходного текста, редактированию конечного текста.

- формирование навыков информационно-аналитической работы со справочной литературой;

- изучение особенностей перевода текстов различного типа;

- расширение общего и лингвистического кругозора;

По окончании курса «Практика письменного перевода» студент должен **знать:**

- классификацию видов письменного перевода;

- особенности процесса письменного перевода, этапы процесса

- требования, предъявляемые к переводчику в области письменного перевода.

- понятия межъязыковой и межкультурной коммуникации, адекватности и эквивалентности перевода;

- основные модели перевода и переводческие трансформации, грамматические, стилистические и прагматические аспекты перевода;

- основные переводческие проблемы и пути их преодоления;

- основные понятия теории текста; методы коммуникативного анализа единиц языковой системы, интерпретации текста;

- определения и признаки основных литературных жанров и характерные черты функциональных стилей иностранного и родного языков;

уметь:

- анализировать текст оригинала, выявлять стандартные и нестандартные переводческие проблемы, выбирать способы их решения, применяя различного рода переводческие трансформации;

- использовать систему лексических, грамматических, стилистических трансформаций как средство языкового преобразования исходного текста;

- определять основные виды переводческих соответствий и использовать их при выборе варианта перевода;

- использовать страноведческие и культурологические знания в профессиональной деятельности.

- перекодировать переводной текст на основе замысла автора исходного текста и переориентации текста на иноязычного получателя; редактировать переводной текст;

- обобщать опыт перевода текстов различной степени сложности;

- профессионально пользоваться словарями, справочниками и другими источниками информации;

- использовать компьютерные программы текстовых редакторов,

электронных словарей;

- оперировать основными понятиями и базовыми категориями общей теории перевода;
- анализировать языковые единицы разного уровня на основе выявления их структурных и функционально-семантических особенностей;
- адекватно понимать произведения на иностранном языке;
- видеть исходный текст как целое, т. е. уметь определить тип текста и его стиль;
- проводить стилистический разбор и толкование иностранного текста и формировать переводный текст по тем же закономерностям, т. е. в том же стиле и типе текста;
- классифицировать и исправлять переводческие ошибки, редактировать текст перевода, сделанный самим переводчиком, другим переводчиком или компьютером;

Пререквизитами курса являются следующие дисциплины: История Казахстана, Философия, Культурология, Базовый иностранный язык, Второй иностранный язык, Казахский/русский язык, Практикум по культуре речевого общения, Введение в специальность, Введение в языкознание, Современный казахский/русский язык, Основы теории изучаемого языка, Основы профессиональной деятельности переводчиков.

Кореквизитами курса являются следующие дисциплины: Обще-профессиональный иностранный язык, Страноведение, Практика художественного перевода, Теория перевода.

Постреквизиты курса: Приобретенные знания и умения могут быть использованы на занятиях по следующим дисциплинам: Специальный иностранный язык, Практика информативного перевода, Практика устного перевода, Теория и практика межкультурной коммуникации, Литература страны изучаемого языка и проблемы перевода, а также в практической переводческой деятельности во время прохождения учебной и производственной практик.

Материалом для письменного перевода служат аутентичные тексты различных жанров и типов основных функциональных стилей.

В основе письменного перевода лежит профессионально-контекстное обучение, реализация которого осуществляется целезадачными видами работы над текстом при переводе письменных источников. Это предусматривает формирование у обучаемых умений самостоятельно определять и решать круг переводческих задач, проводить самоконтроль и самокоррекцию, что соответствует современным требованиям к подготовке переводчиков-бакалавров.

Самостоятельная работа студентов имеет целью закрепление навыков осуществления анализа исходного текста (предпереводческий анализ) и конечного текста (переводческий анализ) и осуществления полного письменного перевода.

СОДЕРЖАНИЕ

Введение

Письменный перевод на иностранный язык должен способствовать: более глубокому изучению системных и выразительных средств иностранного языка, развитию навыков сопоставительного анализа текстов и языковых ресурсов ИЯ и РЯ с точки зрения перевод углублению навыков письменной нормативной речи на родном языке, обогащению словарного и фразеологического запаса во всех изучаемых функциональных стилях, овладению синонимическими ресурсами, расширению запаса фоновых знаний, необходимых для адекватной интерпретации исходного текста.

Процесс письменного перевода имеет ряд особенностей и закономерностей. Письменный перевод - это вид перевода, при котором оригинал и перевод выступают в процессе перевода в виде фиксированных текстов.

К письменному переводу выдвигаются более строгие требования, ибо он является письменным источником информации и должен соответствовать общепринятым стандартам, всем нормам грамматики, стилистики и орфографии языка перевода. При переводе мы имеем дело не только с различными языковыми системами, но и с разными культурами, тексты оригинала рассчитаны на восприятие носителей языка, в то время как рецептором текста перевода является иноязычный читатель, имеет другой менталитет, другой объем фоновой информации и т.п.

В процессе перевода необходимо понять текст оригинала, найти соответствующие средства передачи в языке перевода, проверить следующие аспекты перевода: степень формального соответствия, степень смысловой нагрузки и приемлемости для целевой аудитории. Первым этапом процесса перевода является восприятие текста, который представляет собой сложный процесс умственной деятельности, процесс анализа и синтеза информации.

Тема 1. Грамматические проблемы перевода

Причины грамматических расхождений между языком подлинника и языком перевода. Морфологические преобразования в условиях сходства и различия форм. Классификация грамматических преобразований. Учет синтаксических возможностей языка перевода. Изменение структуры предложения при переводе. Формальные различия обозначения времени, вида, направленности действия. Особенности перевода английских глагольных форм. Перевод абсолютных и некоторых других грамматических конструкций. Передача артикля, союзов и предлогов. Межязыковые различия в способах актуального членения предложения в иностранном и родном языках.

Анализ предложения. Выбор конструкции предложения в процессе перевода. Формальные и функциональные соответствия одноименных структур в иностранном и родном языках. Функциональный принцип передачи

грамматических конструкций и смысловая структура предложения.

Зависимость изменения структуры предложения при переводе от различных факторов:

а) от несовпадения грамматической структуры в иностранном и родном языках;

б) от лексического наполнения грамматических форм и синтаксических конструкций;

в) от контекста.

Грамматические трансформации в процессе перевода: полные и частичные изменения конструкции, изменение порядка слов, замена частей речи и членов предложений. Добавление и опущение слов по грамматическим причинам. Перевод пассивных конструкций. Перевод неличных глагольных форм, отглагольных существительных. Перевод многочисленных атрибутивных групп. Перевод однородных членов предложения с разным управлением. Перевод синтаксических комплексов: сложного подлежащего, сложного сказуемого и сложного дополнения. Передача грамматическими средствами родного языка значений, выражаемых артиклем.

Перевод сложных предложений. Трансформация сложного предложения в простое и простого в сложное в процессе перевода.

Членение и объединение предложений в процессе перевода в зависимости от логической связи между высказываниями. Использование синтаксических средств для передачи целостности коммуникативно-логической структуры текста. Передача модальности в иностранном и родном языках.

Межъязыковые различия в обозначении времени действия. Принципы использования правила формального «согласования времени» при переводе на иностранный язык. Передача видовых значений глагола и глагольных форм. Способы передачи фаз и регулярности действия (начало, протекание, окончание, завершенность или незавершенность, однократность/многократность).

Наличие в подлиннике элемента, которому нет формально-грамматического соответствия в языке перевода. Наличие в языке перевода элементов, которым нет соответствия в языке оригинала. Формальное соответствие грамматических элементов оригинала и перевода при различии выполняемых ими функций. Понятие интерференции в переводе. Дословный перевод. Членение и объединение предложения. Грамматические замены. Переводческие приемы, сопровождающие грамматические трансформации. Приемы опущения и развертывания на морфологическом и синтаксическом уровнях. Прием перестановки.

Неоднозначность различных формальных типов высказывания в родном языке (повествовательных, вопросительных, побудительных, восклицательных) и расхождения в их частотности и функциях в иностранном языке. Риторический вопрос в переводе.

Тема 2. Лексико-семантические и фразеологические проблемы перевода

Значение слова и перевод. Многозначность и недифференцированность значения слова, несовпадение объема и содержания значений словарных единиц в родном и иностранном языках, а также сочетаемости смысловых составляющих высказывания. Лексико-семантические варианты многозначных слов и их выбор в соответствии с контекстом. Перевод слова и контекст. Безэквивалентная лексика и приемы ее передачи: транскрипция (транслитерация), калькирование, подстановка, описательный перевод.

Реалии в тексте. Способы передачи реалий и восполнение этнокультурных лакун при переводе на иностранный язык (беспереводное заимствование, калькирование, грамматические замены, замена функциональным аналогом, описательный перевод). Особенность передачи собственных имен и географических названий, названий органов печати, предприятий и организаций, названий произведений литературы и искусства.

Перевод слов, образованных способом словосложения (составные существительные, прилагательные, наречия и глаголы). Учет сочетаемости слов при переводе. Особенности перевода свободных словосочетаний и необходимость различения свободных и фразеологически связанных сочетаний в переводе. Интернациональная и псевдоинтернациональная лексика. Перевод неологизмов.

Лексико-семантические преобразования в процессе перевода. Различные виды лексико-семантических трансформаций: сужение значения (дифференциация и конкретизация), расширение значения (генерализация), смысловые сдвиги (метафорические и метонимические трансформации), антонимический перевод, перефразирование. Понятие лексической избыточности. Опускание и добавление.

Особенности перевода фразеологических единиц различных типов (идиом, образных фразеологических единств, фразеологизмов с ярко выраженной национальной спецификой, фразеологизмов-сравнений и т.д.)

Языковые значения и перевод. Роль контекста и внеязыковой ситуации. Виды контекста. Многозначность слова и перевод, выбор слова из синонимического ряда при переводе.

Перевод слов, не имеющих соответствий в родном языке.

Имена собственные в тексте. Информативность имени собственного. Способы передачи различных категорий имен собственных (транскрипция, калькирование, комбинированный способ, введение поясняющих слов). Правила транскрипции при переводе с иностранного языка на родной язык.

Понятие реалии. Учет региональных, культурных и языковых реалий при переводе. Способы передачи реалий и восполнения этнокультурных лакун при переводе (калькирование, гиперонимическая замена, замена функциональным аналогом, описательный перевод).

Избирательность языков по отношению к явлениям внеязыкового мира. Модификация понятийной основы языковых единиц в исторически сложившихся условиях. Ложные эквиваленты. Сочетание денотативных и

коннотативных элементов значения сопоставляемых языковых единиц. Дискретное и недискретное представление содержания. Соотношение эксплицитных и имплицитных содержательных элементов сопоставляемых единиц. Лексико-грамматические трансформации конкретизации и генерализации. Модуляция или смысловое развитие. Лексические трансформации.

Неологизмы и окказиональные слова в оригинале и переводе. Архаизмы в оригинале и переводе.

«Ложные друзья переводчика». Межъязыковые лексико-семантические обмены. Межъязыковая асимметрия плана содержания и аналогия формы. Равнообъемность и межъязыковая синонимия. Перекрещивание и межъязыковое семантическое перераспределение.

Перевод терминологии. Зависимость перевода термина от коммуникативно-прагматических параметров текста.

Тема 3. Учет в переводе авторской концепции текста

Содержательный анализ авторского замысла переводчиком. Анализ внутритекстовых связей. Передача авторской концепции описываемых событий, ситуаций, действующих лиц. Передача авторских стилистических приемов. Проблема передачи игры слов.

Стилистический анализ авторского текста переводчиком. Юмор в переводе.

Анализ авторского текста переводчиком с точки зрения оценочной и идеологической позиции автора. Вспомогательные средства определения переводчиком авторской позиции: терминологический и логический анализ исходного текста. Недопустимость искажения оценочных характеристик в переводе. Допустимость разнообразия переводческих решений. Выработка переводческой стратегии. Степень свободы переводчика по отношению к оригиналу. Необходимость формирования переводчиком собственной последовательной концепции текста. Анализ переводов одного и того же произведения, выполненных различными переводчиками, с точки зрения различных переводческих интерпретаций авторской концепции.

Тема 4. Учет в переводе внеязыковых факторов и адресата переводного текста

Учет в переводе внеязыковых факторов: обстоятельств создания произведения, эпохи и личности автора, дополнительных сведений об описываемых событиях и ситуациях.

Учет этнокультурных различий получателей текста на иностранном и родном языках. Различия в воздействии текста на разноязычную аудиторию.

Адаптация текста перевода в зависимости от вероятной категории получателя и в соответствии с привычными для него требованиями к восприятию текста. Проблемы выбора между переводческими стратегиями:

«приближением» сложного для понимания текста к адресату и «поднятием» адресата до уровня сложности оригинала. Перевод для специалистов, неподготовленной аудитории, детей. Использование текстовых редакторов при переводе.

Учет в переводе экстралингвистических факторов. Учёт этнокультурных различий между получателями текста на РЯ и ИЯ. Адаптация текста перевода в зависимости от вероятной категории получателя и в соответствии с привычными для него требованиями к восприятию текста. Соблюдение в переводе с РЯ норм ИЯ. Проблема передачи неологизмов и безэквивалентной лексики.

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА И ЗАДАНИЯ ДЛЯ СРО

1. Проектная работа по теме: Эмфатические конструкции. Виды эмфатических конструкций.
2. Выберите текст и сделайте предпереводческий анализ текста.
3. Выделите в тексте лексические и грамматические трансформации.
4. Определить неоднозначность различных формальных типов высказывания в родном (повествовательных, вопросительных, побудительных, восклицательных) и расхождения в их частотности и функциях в английском языке.
5. Сопоставительный анализ безэквивалентных грамматических форм английского и русского/казахского языков и определите способы их перевода.
6. Определите функции ложных друзей переводчика. Сделайте краткий обзор о роли и функциях ложных друзей переводчика в тексте.
7. Фразеологические единицы. Предложить варианты перевода фразеологических единиц и определить способы их перевода.
8. Виды внутритекстовых связей. Определить языковые средства в оригинальном тексте, помогающие автору в логическом развитии событий.
9. Поиск и нахождение оптимального варианта перевода
10. Перевести текст на основе его содержательного анализа, уделяя внимание передаче авторской концепции описываемых событий, ситуаций, действующих лиц.
11. Сравнительно-сопоставительный анализ. Сравнить оригинал и три варианта перевода, выполненных разными переводчиками. Определить наиболее удачные, с вашей точки зрения, варианты перевода отдельных предложений.
12. Стилистические приемы перевода. Определить общую функцию метонимии и перевести текст, следуя правилам метонимических преобразований.
13. Проектная работа по теме: Адаптация текста перевода. Приемы адаптации.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика: учеб.пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей / И.С.Алексеева.- СПб.: Перспектива: Союз, 2008.- 278с
2. Английский язык. Курс перевода: книга для студентов / Л.Ф.Дмитриева, С.Е.Кунцевич, Е.А.Мартинкевич, Н.Ф.Смирнова.- 2-е изд.- М.: МарТ, 2008.- 300с.- (Иностранный язык для профессионалов).
3. Ачкасов А.В. Язык - культура - перевод / В.А.Ачкасов // Рус.яз. в шк.- 2003.- № 5.- С.86-91.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории перевода / Л.С.Бархударов.- 2-е изд.- М.: URSS: ЛКИ, 2008.- 239с.
5. Беспалова Н.П., Котлярова К.Н. Практикум по переводу грамматические трудности. Английский язык.М., 2004г.
6. Брандес М.П. Предпереводческий анализ текста: учебное пособие по немецкому языку / М.П.Брандес, В.И.Провоторов.- 4-е изд., перераб. и доп.- М.: КДУ, 2006.- 240с.
7. Бударина О. А. Особенности формирования профессионального опыта будущего лингвиста-переводчика // Вестник РГУ им. И. Канта. 2007. Вып. 2. Филологические науки. С. 21—28.
8. Бурак А. Translating Culture: перевод и межкультурная коммуникация. Этап 1: уровень слова: [учеб.пособие] / А.Бурак.- 2-е изд., стер.- М.: "Р. Валент", 2005.- 152с.- (Библиотека лингвиста).
9. Бурак А. Translating Culture: перевод и межкультурная коммуникация. Этап 2: Семантика предложения и абзаца: [учеб.пособие] / А.Бурак.- М.: "Р. Валент", 2006.- 196с.- (Библиотека лингвиста).
10. Виноградов В.С. Перевод: общие и лексические вопросы. – М: Университет, 2006. – С. 23.
11. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М.: Международные отношения, 2005г. с. 117.
12. Гавриленко Н.Н. Обучение переводу в сфере профессиональной коммуникации: моногр. / Н.Н.Гавриленко.- М.: РУДН, 2008.- 175с.: табл.
13. Жумалиева Р.З. Специфика функционирования интегративной модели профессионально-переводческой компетентности специалиста 050207 – переводческое дело // Сб., посвященный юбилейной дате Кунанбаевой С.С. Творческое переосмысление прошлого – шаг в будущее. Алматы 2008, стр.402-413.
14. Зражевская Т. А., Беляева Л. М. Трудности перевода с английского на русский. М, 2005г. с. 13-17.
15. Казакова Т.А. Практические основы перевода. EnglishRussian: учеб.пособие / Т.А.Казакова.- СПб.: Союз, 2006.- 320с.- (Изучаем иностранные языки).
16. Казакова Т.А. Практикум по художественному переводу.-С-П., 2003г.
17. Кво Ч.К. Технологии перевода: учеб.пособие / Ч.К.Кво; [пер. с англ. и науч.

- ред. рус. текста А.Л.Семенова].- М.: Академия, 2008.- 253с.: табл.- (Высшее профессиональное образование).
- 18.Комендровская Ю.Г. К вопросу о профессиональной компетентности переводчика-референта. Филиал Байкальского государственного университета экономики и права. Журнал «Высшее образование сегодня». 2010. -№4 - С. 38
 - 19.Корнеева Н. А. Формирование социокультурной компетенции у студентов-будущих переводчиков на материале аутентичных текстов // Вестник Самарского государственного университета. 2010. № 81. С. 106-110.
 - 20.Кузьмин С.С. Идиоматический перевод с русского языка на английский (Теория и практика): учеб. / С.С.Кузьмин.- 3-е изд., испр.- М.: Флинта: Наука, 2006.- 312с.- (Учебник).
 - 21.Латышев Л.К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. М, 2005г. с. 22.
 - 22.Латышев Л.К. Перевод: теория, практика и методика преподавания: учеб. / Л.К.Латышев, А.Л.Семенов.- 4-е изд., стер.- М.: Академия, 2008.- 190с.- (Высшее профессиональное образование. Иностранные языки).
 - 23.Латышев Л.К. Технология перевода: учеб.пособие: / Л.К.Латышев.- 4-е изд., стер.- М.: Академия, 2008.- 320с.- (Высшее профессиональное образование).
 - 24.Львовская З.Д. Современные проблемы перевода / З.Д.Львовская; пер. с исп. В.П. Иовенко.- М.: URSS, 2008.- 220с
 - 25.Оболенская Ю.Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация: учеб.пособие / Ю.Л.Оболенская.- М.: Высш. шк., 2006.- 335с.
 - 26.Перевод и реферирование общественно-политических текстов: учеб.пособие / Н.П.Беспалова, К.Н.Котлярова, Н.Г.Лазарева, Г.И. Шейдеман.- М.:Дрофа, 2006.- 127с.
 - 27.Перевод как прикладная лингвистическая дисциплина // Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику: [учеб.] / А.Н.Баранов; МГУ им. М.В.Ломоносова, филол. фак.- 3-е изд.- М.: Изд-во ЛКИ, 2007.- 360с.- (Новый лингвистический учебник).
 - 28.Романова С.П., Коралова А.Л. Пособие по переводу с английского на русский. М., 2004 г.
 - 29.Рубцова М.Г. Практикум по переводу: английский язык - русский язык: учеб.пособие / М.Г.Рубцова.- М.: АСТ: Астрель, 2007.- 479с.
 - 30.Слепович В.С. Курс перевода (английский – русский). – Минск, 2006.-С.4.
 - 31.Терехова Е.В. Двусторонний перевод общественно-политических текстов (с элементами скорописи на английском языке): учеб.пособие / Е.В.Терехова.- М.: Флинта: Наука, 2006.- 320с.
 - 32.Фёдорова Н.П. Перевод с английского языка. Повышенный уровень: учеб.пособие: в 2ч. / Н.П.Фёдорова, А.И.Варшавская.- 3-е изд., стер.- СПб.: Филолог.фак. СПбГУ; М.: Академия, 2007.- 160с.- (Высшее профессиональное образование.Иностранные языки).
 - 33.Филиппов А.В. Можно ли всегда доверять переводу? / А.В.Филиппов //

- Рус.яз. в шк. и дома.- 2007.- № 1.- С.10-13.
- 34.Шереминская Л.Г. Настольная книга переводчика / Л.Г.Шереминская.- Ростов н/Дону: Феникс, 2008.- 252с.- (Профессиональное образование).
- 35.Kautz Ulrich. Handbuch Didaktik des Uebersetzens und Dolmetschens.- Muenchen, 2000

Литература на китайском языке

1. Войцехович И.В. Китайский язык: Общественно-политический перевод.– М., “Муравей”, 2002.
2. Щичко В.Ф. Перевод с китайского языка. – М., “Муравей”, 2002.
3. Qian Gechuan. Fanyi de jiqiao (The technique of translation). – Пекин, 1981.
4. Жаксылық Сәмитұлы. Аударма теориясы және практикасы. –Алматы, “Қазақ университеті”, 2005.

Литература на турецком языке

1. Çeviride ve Çeviri Eğitiminde Koşut Metinler. İstanbul, 2000 y
2. Sözlü ve Yazılı Anlatım. İstanbul, 2003y

Авторский коллектив:

Ермагамбетова А.С. – к.ф.н., доцент
Амраева Р.Ш. – магистр, ст. преподаватель
Оспанова А.Л. – магистр, ст.преподаватель

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ААР 4302 АУЫЗША АУДАРМА ПРАКТИКАСЫ

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

2 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Медетова М.Е., ф.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ, Ажибекова Г.Ж., ф.ғ.к., доцент, Қ.И.Сәтбаев атындағы ҚазақҰТУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пәннің мазмұны
3. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі
4. Авторлық ұжым

ТҮСІНІК ХАТ

Барлық салалардағы Қазақстан Республикасының халықаралық байланыстарының қарқынды дамуы, кәсіби және академиялық алмасулардың ілгері басып, халықаралық ынтымақтастықтың дамуы мен артуына себепкер болатын аударма маманына, мәдениаралық қарым-қатынастың транслятор-медиаторына сұранысты жоғарлатты.

Шетел тілінде оқытудың стратегиялық міндеті қалыптастырылатын тілдік біліктілікті деңгейлік тұрғыдан саралау технологиясы арқылы кадрларды дайындаудың құзіреттілік үлгісі негізінде оны жетілдіру және оларды ҚР-ның білім беру жүйесі кезеңдері бойынша мақсатты түрде үлестіру болып табылады.

Аталмыш міндетті шешудің нәтижесі - мәдениаралық қарым-қатынас субъектісі ретінде анықталатын тұлғаның **мәдениаралық құзіреттілігін** қалыптастыру болып табылатын жаңа соңғы нәтижеде көрініс табатын аударманы оқытуда мақсатты нұсқауларды жаңарту.

С.С.Құнанбаева әзірлеген шеттілдік және көптілдік білім берудің когнитивті-лингвомәдени әдіснамасы мен теориясы мәдениаралық құзіреттілікті қалыптастырудың әмбебап ғылыми-теориялық негізі болып табылады.

«Ауызша аударма практикасы» курсы аудармашының кәсіби даярлығындағы басты компоненттердің бірі болып табылады. Жоғары білікті аудармашыларды, оның ішінде ауызша аудармашыларды дайындау дәстүрлі және инновациялық технологиялардың рационалды үйлесімін талап етеді. Ауызша аударма курсының **бағыты** әртүрлі тілдер мен мәдениеттер өкілдері арасындағы делдал ретіндегі ауызша аудармашыларда кәсіби құзіреттіліктер мен олардың құрамдас бөліктерін қалыптастыру. Аудармашының кәсіби құзіреттілігі меңгерілген білім, білік, дағды және жеке қасиеттер негізінде кәсіби қызмет атқару барысында тиімді аудармашылық шешімдер қабылдай алу қабілеті ретінде анықталады. Бұл жерге тағы аудармашының ішкі және сыртқы ресурстарды жұмылдыра отырып өз білім деңгейін ұдайы көтеруге психологиялық дайындығын да жатқызу керек.

Төмендегі пәндер курстың **пререквизиттері** болып табылады: аударматануға кіріспе, аударма теориясы, қазіргі қазақ/орыс тілдерінің теориясы мен практикасы, жалпы кәсіптік шет тілі, лингвомәдениеттану, көркем аударма практикасы, жазбаша аударма практикасы, елтану.

Курстың **кореквизиттері**: арнайы-кәсіби шетел тілі, ақпараттық аударма практикасы, функционалдық стилистика, тілі оқытылып жатқан елдің әдебиеті және аударма мәселелері, мәдениетаралық қарым-қатынас теориясы мен практикасы.

Курстың **постреквизиттері**: студенттер меңгерген біліктіліктерін, білімдері мен дағдысын оқу және кәсіби тәжірибеден өту кезіндегі

аудармашылық қызметтерін атқару барысында, сонымен қатар, дипломдық жұмыс жазу барысында қолдана алады.

Білім, білік және дағдыларға қойылатын талаптар

Ауызша аудармашы келесілерді **білуі** керек:

- Ауызша аударманың амалдары мен өзгешеліктерін (аударма адекваттылығына жету жолдары, лексикалық, грамматикалық және кешенді трансформация түрлерін, ықшамдау, ықтималдық болжау амалдарын, терминдерді аудармада беру тәсілдерін, жиі кездесетін аудармашылық сәйкестіктерді, клишелерді, аудармашылық жазба техникасын, ана тіліндегі және шет тіліндегі ауызша мәтіндердің жанрларын, өз елінің және оқылатын тіл елінің тарихи және мәдениеттанымдық мәліметтерін). Ауызша аудармашыға лингвоелтанымдық реалиерді ең кең мағынасында меңгеру қажет, олар: тұрмыстық, тарихи, әдеби-фольклорлы, қоғамдық-саяси, діни-этикалық және табиғи-географиялық;
- Ауызша аудармашыға қойылатын талаптарды, кәсіби ауызша аударманың қызмет ету аяларын, аудармашылық этиканы;
- Ауызша аударма жағдаяттарындағы ауызша коммуникация түрлерін, олардың коммуникативті қызметтерін, қарым-қатынастың психологиялық негіздерін;
- Шет тілінің және ана тілінің теориясын;
- Қазіргі жағдайдағы аудармашылық қызметтің ерекшеліктерін;
- Ауызша аударманың негізгі үлгілерін;
- Ауызша аударма түрлерінің классификациясын;
- Заманауи ақпараттық коммуникациялық технологияларды, кеңсе техникасын, компьютерді, «Интернет» жүйесін және т.б.

Ауызша аудармашы келесілерді **істей алуы** керек:

- Аудармашылық мәселелерді анықтап, жедел шеше алу;
- Түпнұсқа мәтінді тапсырыс берушінің тіл ерекшеліктерін ескере отырып қабылдау;
- Автоматтандырылған режимде ең жиі кездесетін аудармашылық сәйкестіктерді пайдалану;
- Аудармашылық трансформацияларды пайдалану;
- Оратор сөйлеу жылдамдығына тең жылдам ізбе-із тіл аралық трансляцияны аударма жылдамдығымен орындау;
- Мәтінді қабылдауда да, оны қайта тудыруда да бір тілден екінші тілге жалдам ауыса алу;
- Айтылған сөздерді аударма тілінің нормаларына сай интонациялық тұрғыдан дұрыс шығару;
- Ізбе-із аударманы джүзеге асыру үшін аудармашылық жазба техникасын тиімді пайдалану;
- Ілеспе аударма жағдайында ықтималдық болжауды жүзеге асыру;
- Мәтінді ықшамдау амалдарын пайдалану;

- Аудиториямен жұмыс жасауда психологиялық-эмоционалды қиындықтарды жеңу;
- Мәтінді редакциялау бағдарламаларын, электронды сөздіктерді және т.б. пайдалана отырып компьютермен жұмыс жасауды.

ПӘН МАЗМҰНЫ

Кіріспе

Курстың **мақсаты** – кәсіби мамандандырушы құзіреттілікпен қамтитын **мәдениетаралық-коммуникативті** құзіреттілікті қалыптастыру. Мәдениетаралық-коммуникативті құзіреттілік ары қарайғы коммуникативті біліктіліктерді қалыптастырумен және бөтен әлеуметтік-мәдениеттің әлемдік бейнесін тереңірек ұғынумен, оның мағыналық бағыттарын түсінумен, қарым-қатынас жасап отырған мәдениеттер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды көре алу қабілетімен және оларды мәдениетаралық қатысым контекстінде пайдалануымен байланысты.

Мәдениетаралық-коммуникативті құзіреттілік келесідей субқұзіреттіліктер жиынтығымен анықталады:

- Лингво-мәдениеттанымдық;
- Әлеуметтік-мәдениеттанымдық;
- Когнитивті;
- Коомуникативті;
- Кәсіби-бағыттаушы;
- Кәсіби-мамандандырушы.

Аудармашылық құзіреттілік аудармашыға тіларалық және мәдениаралық қарым-қатынас актісін жүзеге асуруға мүмкіндік беретін кәсіби білік пен ептіліктерді қамтитын лингомәдениеттанудың күрделі көп өлшемді категориясы болып табылады. Аудармашылық құзіреттілік коммуникативті міндет пен қарым-қатынас жағдаятына сәйкес әртүрлі типтегі мәтіндерді құра алу, мәтіннің дұрыс құрылымын қамтамасыз ету, мәтіннің тілдік бірліктерін тілдегі сөйлеу бірліктерін құру ережелері бойынша пайдалану, мәтіннің жеке бөліктерінің орны мен арақатынасын бағалау, мәтінді бүтін тілдік құрылым ретінде қабылдау қабілеті мен біліктілігі ретінде қарастырылады. Аудармашылық құзіреттілік кәсіби коммуникация құралы ретінде шет тілін және ана тілін ерекше меңгеруді, өзінің және бөтен тілдік мінез-құлық бағдарламаларын тудыруға қажетті вербалды және бейвербалды саладағы білім, білік және дағдылардың жиынтығын білдіреді. Аудармашылық құзіреттілікке сонымен қатар коммуниканттардың мәдени ерекшеліктерін ескере отырып айтылған сөздердің мағынасын интерпретациялау қабілеті, сәйкесінше мәдениеттер шеңберінде тапсырыс беруші мен қабылдаушының коммуникативті жағдаяттарын талдау қабілеті кіреді. Аударма технологиясын білу аудармашылық құзіреттіліктің маңызды бөлігі болып табылады. Аудармашының кәсіби құзіреттілігі кейбір жеке қасиеттерді де қамтиды.

Аударма ой қызметінің ауыр түрі болып табылады, оны жүзеге асыру ерекше психикалық ұйымдастыруды, икемділікті, зейінді тез ауыстыра білуді, бір тілден екіншісіне, бір мәдениеттен екіншіне көше алуды талап етеді.

Аудармашылық құзіреттілік аударма ісі маманын дайындау процесінің өзекті компоненті бола отырып келесілермен қамтамасыз етіледі:

- Студенттерді кәсіби-бағытталған білмдермен және метатілмен қамтамасыз ететін ауызша аударма шеңберінде анықталатын тілдік қызметтің пәндік мазмұнымен;
- Ауызша аударманың кәсіби негізделген жағдаяттарындағы прагма-кәсіби тапсырмаларды шешу арқылы кәсіби-бағытталған біліктіліктерді қалыптастырумен;
- Әртүрлі жанрлы мәтіндермен жұмыс жасау кәсіби-бағытталған біліктілікті жанама қалыптастырумен, аударманың әртүрлі стратегияларын дағдаландыру үшін аударма алды талдауды пайдаланумен;

Қойылған мақсат бірінші кезекте ауызша аударманың алуан түрлерін жүзеге асыруға арналған жоғарыда аталған құзіреттіліктерді меңгерумен байланысты міндеттерді шешумен байланысты. Аударма курсы **міндеттеріне** оқушыларда ауызша аудармашы қызметін дұрыс ұйымдастырумен, ауызша аудармаға дайындық кезіндегі өз бетінше жұмыспен байланысты біліктіліктер мен дағдыларды дамыту жатады. Одан бөлек курстың міндеттеріне студенттердің жұмыстағы жоғары кәсіпқойлығын, өз делдалдық қызметіне жауапкершілігін, өзінің тілдік, дене және психологиялық даярлығын ұдайы арттырып отыруға қажеттілігін қалыптастыру, арнайы және аялық білімдерін кеңейтіп және тереңдетіп отыру жатады.

«Ауызша аударма практикасы» курсының **нысаны** ауызша аудармашының мәдениетаралық қарым-қатынас (синхронды және ілеспелі) дәнекері ретінде кәсіби қызметі саласы және өзіндік ерекшеліктері болып табылады.

Мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде ШТ меңгеру мәселесі ҚазХҚжӘТУ-дің ғылыми-әдістемелік мектебі көлемінде С.С.Құнанбаеваның еңбектеріне негізделе отыра зерттелген. Ауызша аударманы оқыту Л.С.Бархударов, В.Н.Комиссаров, Р.К.Миньяр-Белоручев, Л.К.Латышев, И.И.Халеева сияқты көрнекті ғалымдардың еңбектерінің негізінде жүзеге асырылады. Аударма негіздерін зерттеу барысында Д.Селескович, Д.Эрбер, Ж.-Ф.Розан, М.Ледерер сияқты пән негізін салушылардың үлестері ескеріледі. Ауызша аударманы оқытуда тек ауызша аударманы оқыту әдістемелері бойынша жарияланған еңбектерге ғана емес, сонымен қатар аталмыш пәнді оқытудың заманауи үрдістері мен келешегіне аса көңіл бөлінеді.

Р.К.Миньяр-Белоручев, Л.К.Латышева, И.С.Алексеева сияқты ғалымдардың жалпы аударма теориясы мен ілеспе аударма мәселелері жөніндегі зерттеулері ілеспе аудармаға оқытудың негізі болып табылады.

Синхронды аудармаға оқыту А.Ф.Ширяев, А.Д.Швейцер, Г.В.Чернова, Виссон Линн еңбектерінде ұсынылған аударманың осы түрін оқытудың іргелі әдістерінде негізделеді.

Ауызша аударма түрлері бойынша қойылатын талаптар

1. Қоғамдық-саяси, экономикалық, әлеуметтік, ғылыми-көпшілік, жалпытехникалық тақырыптардағы, әртүрлі стильдегі және жанрдағы дискурстарды/мәтіндерді шетел тілінен ана тіліне, ана тілінен шетел тіліне ауызша аудару:

а) ресми сөздерді, баяндамаларды, сөйлеген сөздерді ілеспе, біржақты және ізбе-із аудару;

б) әңгімелесулерге, келіссөздерге, пікірталастарға, семинарларға екіжақты ізбе-із аударма жасау;

2. іскери хаттарды және құжаттарды, ақпараттық хабарламаларды, газет-журнал мақалаларын қағаздан аудару.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

«Ауызша аударма пратикасы» курсының негізгі мазмұны

Кіріспе. Жалпы қағидалар.

1. Ізбе-із аударма.

1.1. Ілеспе/екіжақты аударма (әңгімені аудару) және оның түрлері.

1.2. Біржақты ілеспе аударма және оның түрлері: абзацтық-фразалық аударма; аудармашылық жазу техникасын пайдалана отырып жасалған аударма.

2. Ілеспе аударма (ІА) және оның түрлері. Арнайы жабдықталған кабинада конференцияларды синхронды аудару; кабинадан тыс жерде синхронды аудару (сыбырлау); бейнефильмдерді, радио және телехабарларды синхронды аудару. «Гибриді» синхронды аударма (түпнұсқаның жазбаша мәтінімен және (немесе) аударманың жазбаша мәтіні арқылы).

3. Ауызша аударманың (АА) аудармашылық қызметтің түрі ретіндегі теориялық үлгілері. Қазақстан Республикасы мен шет елдердегі кәсіби АА-ның қалыптасу тарихы. Халықаралық конференция мен екіжақты әңгімелесу жағдайындағы ауызша аударманы ұйымдастыру қағидалары. Ауызша аудармадағы мәдениетаралық қарым-қатынас.

4. АА-ның психологиялық негізі. Қабылданатын және есте сақталатын ақпараттың көлемін ұлғайту үшін шұғыл еске түсіру қабілетін жаттықтыру. Мәтіннің ең негізгі элементтерін есте сақтау әдістемесі. АА-дағы нақты ақпараттардың (жалқы есімдер, сандық, есептік қатынастар) рөлі. АА-ны жүзеге асыру барысында психологиялық-эмоциялық қысымды жеңе білу дағдысын жаттықтыру.

ПӘН МАЗМҰНЫ

I. Дайындық кезеңі.

Шетел тіліндегі әртүрлі жанрдағы ауызша мәтіндерді қабылдау дағдысын және зейінді дамыту. Мнемотехника мен логикалық операциялар. Есте сақталатын ақпарат көлемін мәтіндегі негізгі элементтерді есте сақтау әдісі негізінде ұлғайту мақсатымен жедел есте сақтау қабілетін жаттықтыру. Жалқы есімдерді, сандық мәліметтерді және басқа да нақты ақпаратты (НА) есте сақтау қабілетін жаттықтыру. Арнайы және жиілік лексиканың белсенді қорын кеңейту.

Аудармаға арналған материал: функционалдық-стилистикалық қатыстылығы әртүрлі мәтіндер мен ауызша хабарламалар мазмұнын өңдеу және түсіндіру, алу сияқты ептіліктерін қалыптастыру бойынша жұмыс. Тақырыптар: макроэкономика және кәсіпкерлік; менеджмент, еңбек нарығы, бизнес және қаржы.

Оқыту әдістемесі: аудармашылық қарым-қатынасқа дайындайтын жаттығуларды орындау: қағаздан, оқулықтан аудару; абзацтық-фразалық аударма; таспаға жазып алынған және тікелей эфирде берілген орташа күрделіліктегі мәтіндерді (ОТҚ мен заманауи АҚ: магнитофон, теледидар, жеке компьютерлерді, аудио және бейнематериалдарды қолдана отырып) тыңдау және аудару.

II. Нақты ізбе-із аударма (біржақты және екіжақты): Түпнұсқа мәтінге мағыналық талдау жасау дағдысын дамыту. Аударма кезінде түпнұсқа мәтіннің прагматикалық бағытын ескеру. Ауызша мәтіннің негізгі мағыналық құрамдас бөліктерін жазу символикасымен қатар әмбебап аудармашылық «жылдам жазуы» - аудармашылық жазба техникасы (АЖТ) көмегімен оқыту. Аударма мәтінінің құрылымын аудармашылық жазба бойынша құрастыру. Аударманың лексикалық, грамматикалық және стилистикалық мәселелерін шешу. Сөйлеу компрессиясы. Ауызша сөйлеу жанрларының ерекшеліктерін ескеру. Мәтіннің лексика-семантикалық және құрылымдық тұтастығын ескере отырып аударма мәтінін рәсімдеу. Басқа тілге және басқа код түрлеріне ауысу дағдысын дамыту. Өзіне деген сенімсіздікті жою үшін психологиялық тренингтер өткізу, халық алдында сөз сөйлеу және аудиторияны меңгеру дағдысын қалыптастыру, Аударма мәтінінің фонетикалық рәсімделуі (артикуляция, дауыс ырғағы, темп, ритм, дауыс қаттылығы).

Аудармаға арналған материал: ауызша аудармаға арналған күрделілігі орташа әртүрлі жанрдағы мәтіндер. Тақырыптары: транспорт, инновациялық өндіріс, ауылшаруашылық, маркетинг және жарнама. **Оқыту әдістемесі:** аударма үшін берілген кесінділерді ұзарту (3 минутқа дейін сөйлету), сөйлеу қарқынын үдету. Студенттердің аудармашылық жазу техникасын – әмбебап аудармашылық «жылдам жазуды» (ӘАЖ) пайдалануы. Аударма жағдаяттарында қарым-қатынас құратын аударма жаттығуларын орындау. Ең төменгі дайындықпен және дайындықсыз қағаздан аудару. Баспасөз материалдары, ғылыми-көпшілік басылымдар, басқа пәндер бойынша оқу

әдебиеттерінен үзінді, нұсқаулар, сонымен қатар теледидар бағдарламаларының баспалары, мысалы, жаңалықтар, сұхбаттар, репортаждар. Тікелей трансляциядағы және жазбадағы мәтіннің аудармасын жасау: аудио, бейне, DVD, CD, CD-ROM. Жағдаяттар, проблемалық тапсырмалар.

III. Ауызша аударма жасауға қажетті біліктіліктерді жетілдіру. Ізбе-із аударма кезінде бастапқы мәтінді есте ұстау, аудармашылық жазу техникасын (АЖТ) пайдалану. Түпнұсқа мәтінде ескерілетін нысандардың сапалық және сандық сипаттамалардың аудармашылық жазбада және аудармада көрініс табуы. Аударма мәтініндегі модальділікті беру және белгілеу тәсілдері. Әріптік жазба белгілерін, символдарды қолдану, логика-синтаксистік қатынастарды рәсімдеу. Мәдениаралық-коммуникативті түрдегі жаттығуларды орындау. Сұхбат, келіссөз бен пікірталастардың екіжақты аудармасы. Бір тілден екінші тілге тез ауысу қабілетін дамыту. Көпшілік алдында сөйлеген сөздерді аудару. Сөйлеуші сөзін аударудың стилистикалық мәселелері: метафораны, аллюзияны, мақал-мәтелдерді аудару. Сөйлеушінің жеке стилін ескеру. Болар-болмас уақыт алшақтығымен ілеспе аударма жасау.

Ізбе-із аудармаға арналған материалдар: мазмұндық және құрылымдық-композициялық күрделілік қағидасы бойынша тандалып алынған мәтіндер. Олардың тақырыптары халықаралық форумдар мен кездесулерде тұрақты талқыланатын мәселелерді, ҚР-ның ішкі және сыртқы саясатын, халықаралық қатынастар, гуманитарлық және әлеуметтік мәселелерін, экономиканы және сыртқы сауданы, қоршаған ортаны қорғау мәселелерін, мәдениетті, құқықтануды, техниканы, білім беру, денсаулық сақтау ісін және т.б. мәселелерді қамтиды.

Оқыту әдістемесі: Аудармашылық жазба техникасын – әмбебап аудармашылық «жылдам жазуды» (ӨАЖ) қолдану. Оқу кезеңінің соңына қарай мәтіннің дыбысталу ұзақтығы 5 минутқа дейін жетеді. Іскерлік ойын – сахналау даярлау, кино және бейнематериалдарды талдау, тілі оқытылып жатқан елдерден әріптес-студенттермен қауымдасу (соның ішінде, мультимедия құралдары көмегімен).

IV. Ілеспе аударма (ІА). Дайындық деңгейі. Жаттығу деңгейі және практика. Ықтималды болжау (антиципация). Компрессия, оның түрлері. ІА-ның сәтті жүргізілуінің психолингвистикалық факторлары. Дискурстағы темарематикалық қатынастардың берілуі. Мәтінді бір уақытта қабылдау және қайта өңдеу дағдысын дамыту. Дауыс қойылымы, интонация, логикалық екпін. Ілеспе аудармаға қажетті сөйлеу автоматизмдерін дамыту. Процедуралық терминологияның (конференция тілінде) аудармасы.

Ілеспе аударманы оқытуға арналған материалдар: тікелей трансляция, DVD, CD, CD-ROM-дағы аудио және бейнежазбалар, сонымен қатар басқа да заманауи тасымалдаушылардағы күрделілігі орташа деңгейдегі халықаралық-саяси, экономикалық мазмұндағы мәтіндер.

ІА-ны оқыту әдістемесі:

1. конференцияларда сөйлеген ресми сөздерді тыңдау, жазбаларды талдау және оларды аудару;

2. СА-ның негізгі біліктіліктерін қалыптастыруға, ең бастысы, бір уақытта түпнұсқа мәтінді қабылдау және оны АТ-де қайта өңдеу дағдыларына бағытталған жаттығуларды орындау;

3. түпнұсқа мәтінді сөйлеген сөздің баспа нұсқасымен алдын-ала жұмыс істей отырып, синхронды түрде қайталау; алдын-ала тыңдаудан кейінгі ілеспе аударма; дайындықсыз ілеспе аударма.

Ауызша ізбе-із аударма нормативтері

Оқу курсының соңына қарай студенттің ауызша аударма жасай алудағы кәсіби дайындығы төмендегі көрсетілгендерді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін жоғарыда аталған кәсіби маңызды біліктіліктердің қалыптасуымен анықталады:

- сөйлеуші сөзінің темпін сақтай отырып, күрделілігі мен ұзақтығы (ұзақтығы 5 минутқа дейін жететін) түрліше болып келетін әртүрлі тақырыптағы мәтіндерді (тікелей трансляциядағы, аудио және бейне материалдарды) барабар аудару (естіген күйде және қағаздан);
- қажет болған жағдайда аудармашылық жазба техникасын (АЖТ) қолдана отыра, шет тілінен ана тіліне және ана тілінен шет тіліне толық ақпаратқа ие екіжақты әңгімелерге, сұхбаттарға, іскерлік келіссөздерге, баяндамаларға және сөйлеген сөздерге барабар аударма жасау.

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика. - С-П., 2006.
2. Аликина Е.В., Швецова Ю.О. Формирование экстралингвистической компетентности устных переводчиков. Электронный журнал "Современные проблемы науки и образования".; 2012.; № 2 [Электронный ресурс] режим доступа "<http://www.science-education.ru/102-6037/>
3. Батрак А.В., Котелкин В.П. Пособие по устному переводу. - М., 2005.
4. Виссон Линн. Синхронный перевод с русского языка на английский.- М., 2011.
5. Виссон Линн. Практикум по переводу с русского языка на английский.- М., 2010.
6. Гавриленко, Н.Н. Интегративная модель обучения переводу. Школа дидактики перевода / Н.Н. Гавриленко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.engectver.ru/Konferenciya/4s/gavrilenko.php>. – Дата доступа: 10.09.2012.
7. Дятлова С.В. Материал занятий по устному переводу с английского языка на русский.- М., 2007.
8. Ермолович Д.И. Русско-английский перевод. Учебник для студентов вузов, обучающихся по образовательной программе «Перевод и переводоведение»

- / Рекомендован Учебно-методическим объединением по образованию в области лингвистики Министерства образования и науки РФ. – Москва: Аудитория, 2012.
9. Казакова Т.А. Практические основы перевода. English ↔ Russian.-СПб.: Лениздат; Издательство "Союз", 2012.
 10. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. М., 2011.
 11. Кунанбаева С.С. «Теория и практика современного иноязычного образования», Алматы, 2010.
 12. Миньяр-Белоручев Р.К. Записи в последовательном переводе.- М., 2008.
 13. Миньяр-Белоручев Р.К. Как стать переводчиком.- М., 2006.
 14. Миньяр-Белоручев Р.К. Пособие по устному переводу. - М., 2011.
 15. Мирам Г.Э. Профессия – переводчик.- Киев, 2007.
 16. Михеев А.В. Современная английская риторика и перевод: Учебное пособие к спецкурсу «Основы публичной речи». - М., 2005.
 17. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. Изд. 5-е. – М.: Флинта: Наука, 2008.
 18. Разинкина Н.М., Гуро Н.И. Международные контакты. Пособие для переводчиков.- М., 2005.
 19. Слепович В.С. Курс перевода (английский-русский язык)- Мн.: "ТетраСистемс". 2006.
 20. Чернов Г.В. Теория и практика синхронного перевода. - М., 2009.
 21. Черняховская Л.А. Перевод и смысловая структура.- М., 2005.
 22. Чужакин А., Палажченко П. Мир перевода.- М., 2009 (и последующие выпуски)
 23. Newmark Peter . More Paragraphs on Translation. (University of Slurry) Multilingual Matters Ltd., 2006.
 24. Sannikov N.G. Conference Terminology. -Moscow: Ostozh'e, 2011.
 25. Samuelson-Brown Geoffrey. A Practical Guide for Translators (Advanced translation services).- Multilingual Matters Ltd., 2009.
 26. Tedlock Dennis. The Spoken Word and the Word of Interpretation. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2005.
 27. Yudina G.G. Improve Interpreting Skills.- Moscow, 2007.
 28. J-F Rozan. Note-Taking in Consecutive Interpreting, Krakow, Poland, 2012.
 29. [www.http://xtranslate.ru/238/uprazhneniya-po-mnemotexnike-chast-8-snezhnyj-kom/](http://xtranslate.ru/238/uprazhneniya-po-mnemotexnike-chast-8-snezhnyj-kom/)

Араб тілінде ұсынылған әдебиеттер

1. 2003м قره اقل اماع ینان ع دمحم د. قم جرتل ان ف
2. 7991م جروج قم جرتل او غللا ملع
3. 1986م قره اقل حل طص مل عل قيو غللا س اس ال
4. 1981م قره اقل اماع دمحم قيطع يزوف د. قم جرتل ملع الال خدم
5. ال قاهرة الطبعة الاولى 3002م – اماع ینان ع دمحم د. قثي دحل قم جرتل قيو رظن

لوم. ال ترجمة في الوطن العربى عل و عفاقثلا و عىبرتلل عىبرعلا (عمظملا) وكلال 6
ال قاهرة 3791م
ال طبعة ال تالة 3002م-عراقلا ماع ىنان ع دم حم د. م جرتملل دش رملال 7
م 1965 عراقلا لاي شلال نى دلل لام ج ر ص م ي ف عى فاقثلا عك ر حلا و عم جرتلا خى رات 8

Қытай тілінде ұсынылған әдебиеттер

1. Войцехович И.В. Китайский язык: Общественно-политический перевод. – М., “Муравей”, 2002.
2. Щичко В.Ф. Перевод с китайского языка. – М., “Муравей”, 2002.
3. Тань Аошан. Учебник современного китайского разговорного языка. – М., “Наука”, 1983.
4. Лазарева Е.И. Русско-китайский разговорник. –М.

Түрік тілінде ұсынылған әдебиеттер

1. Can Gürzar “Konuşan İnsanlar”İstanbul, 1999y

Авторлық ұжым:

Давлетова Г.Р. – ф.ғ.к., доцент

Кульмаханова Н.М. – магистр, аға оқытушы,

Боранбаев Д.Б. – аударма ісі магистрі, оқытушы

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

РУР 4302 ПРАКТИКА УСТНОГО ПЕРЕВОДА

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

2 кредита

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Медетова М.Е., к.ф.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Ажибекова Г.Ж., к.ф.н., доцент КазНТУ им. К.И. Сатпаева

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «4» июля 2016 года. Протокол №11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Содержание дисциплины
3. Список рекомендуемой литературы
4. Авторы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Стремительно развивающиеся международные контакты Республики Казахстан во всех сферах деятельности, рост профессиональных и академических обменов стимулировали повышенный спрос на специалиста-переводчика, транслятора-медиатора межкультурной коммуникации, способствующего развитию и углублению международного сотрудничества.

Стратегической задачей, стоящей перед иноязычным образованием является его модернизация на основах компетентностного моделирования подготовки кадров с технологией уровневого ранжирования формируемых языковых компетенций и их целедифференцированным распределением по этапам целостной образовательной системы Республики Казахстан.

Результатом решения данной задачи является обновление целевых установок в обучении переводу, проявляющихся в новом конечном результате – формировании межкультурной компетенции как способности к межкультурной коммуникации у личности, определяемой как субъект межкультурной коммуникации.

Универсальным научно-теоретическим базисом формирования межкультурной компетенции являются когнитивно-лингвокультурологическая методология и теория иноязычного и полиязычного образования, разработанные С.С.Кунанбаевой.

Курс «Практика устного перевода» является одним из важнейших компонентов профессиональной подготовки переводчика. Подготовка высококвалифицированных переводчиков, и в том числе устных переводчиков, требует рационального сочетания традиционных и инновационных технологий. Направлением курса устного перевода является формирование у устного переводчика как посредника между представителями разных языков и культур профессиональной компетентности и ее составляющих. Профессиональная компетентность переводчика определяется как способность принимать эффективные переводческие решения при осуществлении профессиональной деятельности на основе усвоенных знаний, навыков, умений, личностных качеств, а также психологической готовности к постоянному повышению своего образовательного уровня с привлечением как внешних, так и внутренних ресурсов.

Пререквизитами курса являются следующие дисциплины: введение в переводоведение, теория перевода, теория и практика современного казахского / русского языков, обще-профессиональный иностранный язык, практика художественного перевода, практика письменного перевода, страноведение.

Кореквизитами курса являются следующие дисциплины: специально-профессиональный иностранный язык, практика информативного перевода, функциональная стилистика, литература страны изучаемого языка и проблемы перевода, теория и практика межкультурной коммуникации.

Постреквизиты курса: приобретенные компетенции, знания и умения могут быть использованы в практической переводческой деятельности во время прохождения учебной и производственной практики, а также при написании дипломной работы.

Требования к знаниям, умениям, навыкам

Устный переводчик должен **знать**:

- способы и специфику устного перевода (пути достижения адекватности перевода, виды лексических, грамматических и комплексных трансформаций, приёмы компрессии, вероятностного прогнозирования, способы передачи терминов, частотные переводческие соответствия, клише, технику переводческой нотации, жанры устных текстов родного и иностранного языков, исторические и культуроведческие данные о своей стране и стране изучаемого языка. Устному переводчику необходимо усваивать лингвострановедческие реалии в самом широком смысле – бытовые, исторические, фольклорно-литературные, общественно-политические, религиозно-этические, и природно-географические.);
- требования, предъявляемые к устному переводчику, сферы функционирования профессионального устного перевода, переводческую этику;
- типы устной коммуникации в ситуациях устного перевода, их коммуникативные функции, психологические основы общения;
- теорию иностранного и родного языков;
- особенности переводческой деятельности в современных условиях;
- основные модели устного перевода;
- классификацию разновидностей устного перевода;
- современные информационные коммуникационные технологии (ИКТ), оргтехнику, компьютер, систему «Интернет» и т.п.

Устный переводчик должен **уметь**:

- определять и оперативно решать переводческие проблемы;
- воспринимать исходный текст с учетом индивидуальных особенностей речи предъявителя текста;
- использовать наиболее частотные переводческие соответствия в автоматизированном режиме;
- применять переводческие трансформации;
- осуществлять быструю последовательную межъязыковую трансляцию со скоростью перевода, равной скорости речи оратора;
- быстро переключаться с одного языка на другой, как в плане восприятия текста, так и в плане его репродуцирования;
- интонационно правильно оформлять высказывания в соответствии с нормами целевого языка;

- эффективно использовать технику переводческой записи (УПС универсальная переводческая скоропись) для осуществления последовательного перевода;
- осуществлять вероятностное прогнозирование в условиях синхронного перевода;
- применять приёмы компрессии текста
- преодолевать психолого-эмоциональное напряжение при работе с аудиторией;
- работать на персональном компьютере с использованием программ текстовых редакторов, электронных словарей и т.п.

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Основной **целью** курса является формирование **межкультурно-коммуникативной компетенции**, включающей профессионально-специализирующую компетенцию. Межкультурно-коммуникативная компетенция связана с дальнейшим формированием коммуникативных умений, а также с более углубленным осмыслением картины мира иной социокультуры, познанием ее смысловых ориентиров, умением видеть сходства и различия между общающимися культурами и применением их в контексте межкультурного общения.

Межкультурно-коммуникативная компетенция определяется набором таких субкомпетенций как:

- лингвокультурологическая;
- социокультурологическая;
- когнитивная;
- коммуникативная;
- профессионально-ориентирующая;
- профессионально-специализирующая.

Переводческая компетенция, под которой понимаются профессионально-ориентирующая и профессионально-специализирующая субкомпетенции, - это сложная многомерная категория лингвокультуры, включающая профессиональные навыки и умения, позволяющие переводчику осуществить акт межъязыковой и межкультурной коммуникации. Переводческая компетенция рассматривается как способность и умения создавать тексты различного типа в соответствии с коммуникативной задачей и ситуацией общения, обеспечивать надлежащую структуру текста, использовать языковые единицы текста по правилам построения речевых единиц в языке, оценивать место и соотношение отдельных частей текста и воспринимать текст как связное речевое целое. Она обозначает также особое владение иностранным и родным языками как средством профессиональной коммуникации, совокупность знаний, умений и навыков в области вербальных и невербальных средств, необходимых для порождения чужих и собственных программ речевого поведения. К переводческой компетенции относится также умение интерпретировать смысл высказываний с учетом культурных особенностей коммуникантов, умение анализировать коммуникативные ситуации заказчика и получателя в рамках соответствующих культур. Владение технологией перевода является важным компонентом переводческой компетенции. Профессиональная компетенция переводчика включает и некоторые личностные характеристики. Перевод представляет собой сложный вид умственной деятельности, осуществление которой предполагает особую психическую

организацию, гибкость, способность быстро переключать внимание, переходить от одного языка к другому, от одной культуры к другой.

Переводческая компетенция, являясь стержневым компонентом процесса подготовки специалиста переводческого дела, обеспечивается:

предметным содержанием речевой деятельности, определяемым в рамках устного перевода, обеспечивающего студентов профессионально-ориентированными знаниями и метаязыком;

формированием профессионально-ориентированных умений путем решения прагмо-профессиональных задач в профессионально-базируемых ситуациях устного перевода;

опосредованным формированием профессионально-ориентированных умений работать с разножанровым текстовым материалом, использованием предпереводческого анализа для выработки различных стратегий перевода.

Поставленная цель достигается, в первую очередь, решением **задач** по овладению указанными выше компетенциями для реализации различных видов устного перевода. К **задачам** курса перевода относится также развитие у обучающихся навыков и умений, связанных с правильной организацией труда устного переводчика, с самостоятельной работой при подготовке к устному переводу, формирование у студентов высокого профессионализма в работе, ответственности за свою посредническую деятельность, потребности постоянно повышать свою языковую, физическую и психологическую подготовку, расширять и углублять специальные и фоновые знания

Объектом курса «Практика устного перевода» является сфера, специфика профессиональной деятельности устного переводчика как посредника межкультурной коммуникации (последовательного и синхронного).

Проблема овладения ИЯ как средством межкультурной коммуникации исследовалась, опираясь на труды Кунанбаевой С.С. в рамках научно-методической школы КазУМОиМЯ. Обучение устному переводу базируется на трудах таких видных учёных как Бархударов Л.С., Комиссаров В.Н., Миньяр-Белоручев Р.К., Латышев Л.К., Халеева И.И. При разработке основ перевода учитывается также вклад одних из основателей перевода Селескович Д., Эрбер Д., Розан Ж-Ф., Ледерер М. Внимание при обучении устному переводу уделяется как опубликованным работам по методике преподавания устного перевода, так и современным тенденциям и перспективам развития преподавания данной дисциплины.

Основой обучения последовательному переводу являются исследования общей теории перевода и проблем последовательного перевода Миньяр-Белоручева Р.К., Латышева Л.К., Алексеевой И.С.

Обучение синхронному переводу базируется на фундаментальных методах обучения данному виду перевода, представленных в трудах Ширяева А.Ф., Швейцера А.Д., Чернова Г.В., Виссон Линн.

Требования по видам устного перевода

1. Устный перевод с иностранного языка на родной и с родного языка на иностранный дискурсов/текстов различных стилей и жанров общественно-политической, экономической, социальной, научно-популярной, общетехнической тематики:
 - а) официальных речей, докладов, выступлений в форме последовательного одностороннего и синхронного перевода;
 - б) бесед, переговоров, дискуссий, семинаров в форме последовательного двустороннего перевода.
2. Перевод с листа: деловой переписки и документации, информационных сообщений, газетно-журнальных статей.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

Основное содержание курса «Практика устного перевода»

Введение. Общие положения.

1. Последовательный перевод

1.1. Последовательный/двусторонний перевод (перевод беседы) и его подвиды.

1.2. Последовательный односторонний перевод и его подвиды: абзацно-фразовый перевод и перевод с использованием техники переводческой записи.

2. Синхронный перевод (СП) и его подвиды. СП конференций в специально оборудованной кабине; СП вне кабины (нашептывание); СП видеофильмов, радио- и телепередач. «Гибридный» СП - (с письменным текстом оригинала и (или) с письменным текстом перевода).

3. Теоретические модели устного перевода (УП) как вида переводческой деятельности. История становления профессионального УП в РК и за рубежом. Принципы организации УП в условиях международных конференций и двусторонних бесед. Межкультурная коммуникация в устном переводе.

4. Психологическая основа УП. Тренировка оперативной памяти для увеличения объема воспринимаемой и запоминаемой информации. Методика запоминания по ключевым элементам текста. Роль прецизионной информации в УП (имена собственные, цифровые данные, количественные отношения). Тренировка умения преодолевать психолого-эмоциональное напряжение в условиях осуществления УП.

Содержание дисциплины

I. Подготовительный этап.

Развитие внимания, навыка восприятия разножанровых устных текстов на иностранном языке. Мнемотехника и логические операции. Тренировка оперативной памяти с целью увеличения объёма запоминаемой информации на основе методики запоминания текста по ключевым элементам. Тренировка запоминания имён собственных, цифровых данных и другой прецизионной информации (ПИ). Тренировка оперативного смыслового анализа исходного высказывания. Расширение активного запаса специальной и частотной лексики.

Материал для перевода: работа по формированию умений в извлечении, обработке и интерпретации содержания из текстов и устных сообщений разнообразной функционально-стилистической принадлежности. Темы: макроэкономика и предпринимательство; менеджмент, рынок труда, бизнес и финансы.

Методика обучения: выполнение упражнений, подготавливающих переводческую коммуникацию: перевод с листа, из учебника, абзацно-фразовый перевод; аудирование и перевод приемлемых по сложности текстов (при помощи ТСО и современных ИТ: магнитофона, телевидения, персонального компьютера, аудио- и видеоматериалов) как в записи, так и в прямой трансляции.

II. Собственно последовательный перевод (односторонний и двусторонний): Развитие навыков смыслового анализа исходного высказывания. Учет прагматической информации при переводе. Обучение фиксации основных смысловых компонентов высказывания с помощью универсальной переводческой скорописи (УПС) с параллельным обучением символике записи. Отработка построения текста перевода по переводческой записи. Решение лексических, грамматических и стилистических проблем перевода. Речевая компрессия. Учёт специфики жанров устной речи. Оформление текста перевода с учётом лексико-семантической и структурной целостности текста Развитие навыка переключения на другой язык и другие типы кодирования. Психологический тренинг в целях устранения неуверенности в себе, привития навыков выступления на публике и владения аудиторией. Фонетическое оформление текста перевода (артикуляция, интонация, темп, ритм, громкость).

Материал для перевода: разножанровые тексты умеренной сложности для устного перевода. Темы: транспорт, инновационное производство, сельское хозяйство, маркетинг и реклама.

Методика обучения: удлинение отрезков для перевода (до 3-х минут звучания), ускорение темпа речи. Использование студентами УПС. Выполнение переводческих упражнений, моделирующих коммуникацию в ситуациях перевода. Перевод с листа, как с минимальной подготовкой, так и

без подготовки. Материалы прессы, научно-популярные публикации, отрывки из учебной литературы по другим дисциплинам, инструкции, а также записи телевизионных передач, например, новостные программы, интервью, репортажи. Перевод текстов в прямой трансляции и в записи: аудио, видео, DVD, CD, CD-ROM. Ситуации, проблемные задания.

III. Совершенствование умений и навыков устного перевода. Фиксация исходного текста при последовательном переводе, использование УПС. Отражение в переводческой записи и переводе качественных и количественных характеристик объектов, упоминаемых в тексте оригинала. Способы фиксации и передачи модальности в тексте перевода. Использование буквенной скорописи, символов, оформление логико-синтаксических отношений. Выполнение упражнений межкультурно-коммуникативных типов. Двусторонний перевод интервью, переговоров, дискуссий. Развитие навыка переключения с одного языка на другой. Перевод публичных выступлений. Стилистические проблемы перевода ораторского выступления: передача метафор, аллюзий, пословиц и поговорок. Учёт индивидуального ораторского стиля. Последовательный перевод, отдалённый во времени.

Материал для последовательного перевода: тексты, подбираемые по принципу содержательного и структурно-композиционного усложнения. Их тематика отражает проблемы, регулярно обсуждаемые на международных форумах и встречах, внутреннюю и внешнюю политику РК, международные отношения, гуманитарные и социальные вопросы, экономику и внешнюю торговлю, вопросы охраны окружающей среды, культуры, юриспруденции, техники, образования, здравоохранения и др.

Методика обучения: Применение переводческой записи. К концу периода обучения длительность звучания текста оригинала (отрезка) достигает 5 минут. Подготовка деловых игр – инсценировок, анализ кино- и видеоматериалов, кооперация с партнерами – студентами в странах изучаемого языка (в частности, с помощью мультимедийных средств).

IV. Синхронный перевод (СП). Подготовительный этап. Тренировочный этап и практика. Вероятностное прогнозирование. Компрессия, ее виды. Психолингвистические факторы успешности СП. Передача тема-рематических отношений в дискурсе. Развитие навыка одновременности восприятия и репродуцирования текста. Постановка голоса, интонация и логическое ударение. Закрепление необходимых для синхронного перевода речевых автоматизмов. Перевод процедурной терминологии (языка конференций).

Материал для обучения синхронному переводу: прямая трансляция, аудио- и видеозаписи на DVD, CD, CD-ROM и других современных

носителях текстов средней сложности международно-политического, экономического содержания.

Методика обучения СП:

1. Прослушивание и анализ записей официальных выступлений на конференциях, и их перевод.

2. Выполнение упражнений, направленных на формирование основополагающих навыков СП, прежде всего, навыка одновременного восприятия исходного текста и репродуцирования его на ПЯ.

3. Синхронное повторение текста оригинала с предварительной проработкой печатного варианта выступления; синхронный перевод после предварительного прослушивания; синхронный перевод без подготовки.

Нормативы по устному последовательному переводу

К концу учебного курса студенты должны **уметь:**

- адекватно переводить (на слух и с листа) тексты (в прямой трансляции, аудио- и видеоматериалы) значительной сложности и удлинённости по времени (до 5-ти минут звучания отрезка для перевода) по различной тематике с сохранением в переводе темпа речи оратора.

- осуществлять адекватный перевод двусторонних бесед, интервью, деловых переговоров значительной информационной насыщенности, докладов, выступлений как с иностранного языка на родной, так и на иностранный язык на основе принципов переводческой скорописи и положений теории перевода.

РЕКОМЕНДУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Кунанбаева С.С. «Теория и практика современного иноязычного образования», Алматы, 2010
2. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика. - С-П., 2006
3. Батрак А.В., Котелкин В.П. Пособие по устному переводу. - М., 2005
4. Виссон Линн. Синхронный перевод с русского языка на английский.- М., 2011
5. Виссон Линн. Практикум по переводу с русского языка на английский.- М., 2010
6. Гавриленко, Н.Н. Интегративная модель обучения переводу. Школа дидактики перевода / Н.Н. Гавриленко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.engectver.ru/Konferenciya/4s/gavrilenko.php>. – Дата доступа: 10.09.2012.
7. Дятлова С.В. Материал занятий по устному переводу с английского языка на русский.- М., 2007
8. Ермолович Д.И. Русско-английский перевод. Учебник для студентов вузов, обучающихся по образовательной программе «Перевод и переводоведение» / Рекомендован Учебно-методическим объединением по образованию в области лингвистики Министерства образования и науки РФ. – Москва: Аудитория, 2012.
9. Казакова Т.А. Практические основы перевода. English ↔ Russian.-СПб.: Лениздат; Издательство "Союз", 2012.
10. Миньяр-Белоручев Р.К. Записи в последовательном переводе.- М., 2008
11. Миньяр-Белоручев Р.К. Как стать переводчиком.- М., 2006
12. Миньяр-Белоручев Р.К. Пособие по устному переводу. - М., 2011
13. Мирам Г.Э. Профессия – переводчик.- Киев, 2007
14. Михеев А.В. Современная английская риторика и перевод: Учебное пособие к спецкурсу «Основы публичной речи». - М., 2005
15. Разинкина Н.М., Гуро Н.И. Международные контакты. Пособие для переводчиков.- М., 2005
16. Слепович В.С. Курс перевода (английский-русский язык)- Мн.: "ТетраСистемс". 2006.
17. Чернов Г.В. Теория и практика синхронного перевода. - М., 2009
18. Черняховская Л.А. Перевод и смысловая структура.- М., 2005
19. Чужакин А., Палажченко П. Мир перевода.- М., 2009 (и последующие выпуски)
20. Newmark Peter . More Paragraphs on Translation. (University of Slurry) Multilingual Matters Ltd., 2006
21. Sannikov N.G. Conference Terminology. -Moscow: Ostozh'e, 2011
22. Samuelson-Brown Geoffrey. A Practical Guide for Translators (Advanced translation services).- Multilingual Matters Ltd., 2009

23. Tedlock Dennis. The Spoken Word and the Word of Interpretation. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2005
24. Yudin G.G. Improve Interpreting Skills.- Moscow, 2007
25. Цвиллинг М.Я. О переводе и переводчиках. М., 2009.
26. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. М., 2011.
27. J-F Rozan. Note-Taking in Consecutive Interpreting, Krakow, Poland, 2012.
28. [www.http://xtranslate.ru/238/uprazhneniya-po-mnemotexnike-chast-8-snezhnyj-kom/](http://xtranslate.ru/238/uprazhneniya-po-mnemotexnike-chast-8-snezhnyj-kom/)

Рекомендуемая литература на арабском языке

1. 2003م قره اقل اماع ىنان ع دمحم د. قم جرتلا نف
2. 1997م قره اقل انانوم جروج قم جرتلا و غللا مل ع
3. 1986م قره اقل حل طصملا مل عل قيو غللا ساسالا
4. 1981م قره اقل اماع دمحم قيطع يزوف د. قم جرتلا مل عل لخدم
5. القاهرة الطبعة الأولى 3002م — ناذى عام دمحم د. قثي دحل قم جرتلا قيرظن
6. يبرعل انطولا يف قم جرتلا مول عل و قفاقثلا و قيرتلل قيرعل (قمظملا) وكل
- القاهرة 3791م
- الطبعة الثانية 3002م- قره اقل اماع ىنان ع دمحم د. م جرتلا دش رمل
- الشيال القاهرة 5691م ني دل امجر صم يف قيفاقثلا قكرحل و قم جرتلا خيرات 8

Рекомендуемая литература на китайском языке

1. Войцехович И.В. Китайский язык: Общественно-политический перевод. — М., “Муравей”, 2002.
2. Щичко В.Ф. Перевод с китайского языка. — М., “Муравей”, 2002.
3. Тань Аошан. Учебник современного китайского разговорного языка. — М., “Наука”, 1983.
4. Лазарева Е.И. Русско-китайский разговорник. —М.

1. **Рекомендуемая** Can Gürzar ‘‘Konuşan İnsanlar’’İstanbul, 1999y
литература на турецком языке

Авторы:

Давлетова Г.Р. — к.ф.н., доцент

Кульмаханова Н.М. — магистр, ст. преподаватель

Боранбаев Д.Б. — магистр, преподаватель

Қосымша А

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ**

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ШЕТЕЛ ТІЛІ (ЕКІНШІ)

5B020700-Аударма ісі
бакалавриат мамандығы бойынша

6 кредит

Алматы 2016

Алғысөз

1 Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 ПІКІР ЖАЗҒАНДАР: Садыкова Р.К., ф.ғ.к., доцент ҚазМемҚПУ;
Кенжебаева А., ф.ғ.к., доцент әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 05.07.2016 жылғы № 425 бұйрығымен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН**

4 Типтік оқу бағдарламасы 5B020700-Аударма ісі бакалавриат мамандығы бойынша типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген

5 2016 жылы «4» шілдеде Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде **ҚАРАСТЫРЫЛҒАН. № 11 Хаттама**

Мазмұны

1. Түсінік хат
2. Пән мазмұнының тақырыптық жоспары
3. Деңгейлер бойынша оқытудың мазмұнына қойылатын талаптар
4. Біліктілікті қалыптастырудың бағалау өлшемдері мен бағалау деңгейлері
5. Тілдік құралдарды меңгеруге қойылатын талаптар (шығыс тілдері)
6. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

ТҮСІНІК ХАТ

Егемен Қазақстанның барлық саласындағы жаһандық өзгерістер мамандарды дайындауда жоғары талаптардың қойылуына алып келе жатыр. Қазақстан Республикасының халықаралық қатынастар аясының кеңеюі – шетел тілін оқытуды дербес мемлекеттік міндет ретінде ұсынып отыр. Шетел тіліне оқытудың жаңа мазмұны қазіргі шарттарға сәйкес бірнеше шетел тілдері шеңберінде мамандардың халықаралық қатынаста болу қабілеттілігін қалыптастыруға бағытталған. Екінші шетел тілінің статусы мен маңызы өсіп келеді.

Жалпыбілімдік оқу пәні ретінде екінші шетел тілі бойынша жасалған бұл бағдарлама сәйкес мамандарды дайындайтын университеттерге, институттарға және факультеттерге арналған. «Екінші шет тілі» пәнін екінші курста (3-4 семестр) ұсынылады.

«Шетел тілі (екінші)» курсын оқытудың негізгі **мақсаты** – шет тілінде білім беру үдерісінде тілдік мамандық студенттерінің *мәдениаралық-қатысымдық біліктілігін* базалық жеткілікті, базалық стандарттылық және жоғары-базалық стандарттылық деңгейлерде қалыптастыру.

Мәдениаралық-қатысымдық біліктілік шетел тілі мен шет тілдік мәдениетті үйренудегі білім беру біліктілігі болып табылады, сонымен қатар мәдениаралық-қатысымдық біліктілікті қалыптастырудағы шынайы шындықтың нысаны әртүрлі мәдениет өкілдерінің арасындағы қарым-қатынас үдерісі болып табылады.

Жоғарыда аталған деңгейлерді меңгеру *үш тұғырлы тілді оқытудың бейімделген ұлттық деңгейлік үлгісіне* сәйкес жүргізіледі, осыған орай шетел тілін оқыту төмендегідей деңгейлер бойынша іріктеледі:

1. Ең төменгі жеткілікті деңгей (I ұлттық стандартты – I-ҰС), Жалпыеуропалық біліктілік мөлшерінің (ЖБМ) А1, А2 деңгейлеріне сәйкес;

2. Базалық жеткілікті деңгей (II ұлттық стандартты – II-ҰС), ЖБМ В1 деңгейіне сәйкес;

3. Базалық стандарттылық деңгей (III ұлттық стандартты – III-ҰС), ЖБМ В2 деңгейіне сәйкес;

4. Жоғары-базалық стандарттылық деңгей (IV ұлттық стандартты – IV-ҰС), ЖБМ С1, С2 деңгейлеріне сәйкес келеді.

Осы деңгейлерге сәйкес «Базалық шетел тілі» пәні сабақтарында студенттердің мәдениаралық-қатысымдық біліктілігінің негіздері сөз әрекетінің төрт түрі: тыңдалым, оқылым, айтылым және жазбаша сөз арқылы жүзеге асырылады. «Базалық шетел тілі» пәні бірінші курста араб, парсы, түрік, қытай, корей, жапон бөлімдеріне түскен студенттердің базалық тілдік деңгейі болмағандықтан **ең төменгі жеткілікті деңгейден** – ЖБМ бойынша А1, А2 деңгейінен бастап оқытылады. Ең төменгі жеткілікті деңгейді – ЖБМ бойынша А1, А2 деңгейін меңгеру таңдау компонентіндегі (ТК) пәнді енгізу арқылы жүзеге асырылады, әрі қарай **базалық жеткілікті деңгейге** – ЖБМ бойынша

В1 деңгейіне қол жеткізіледі.

Фонетикалық, лексикалық, грамматикалық материалдар А1, А2, В1, В2 деңгейлерінде жүзеге асырылатын қарым-қатынас салалары мен типтік жағдаяттарында ауызша және жазбаша формада практикалық түрде меңгеріледі.

Ең төменгі жеткілікті деңгей мен базалық жеткілікті деңгейді және базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында **лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық** (когнитивті) және **қатысымдық** (коммуникативті) **біліктіліктері** жүзеге асырылады.

– **лингво-мәдени біліктілік** білім алушыда ұлттық тілдік сана мен менталитеттің лингвомәдени бейнесі болып табылатын өз мәдениеті негізінде алғашқы «әлемнің концептуалды бейнесін» қалыптастырады;

– **әлеуметтік-мәдени біліктілік** білім алушыда басқа тілдік қоғам (лингвосоциум) әлемінің бейнесі мен концептісі ретінде «екінші танымдық сананы» және оның танымдық жүйесінде әлем туралы білім мен «инофонды» тілге қатысты «екінші құрылым-білімді» қалыптастырады. Суббіліктіліктің бұл түрі өз мәдениеті мен тілінің негізінде – «берілген» мәдениет пен «тілдік сананың» негізінде жүзеге асады.

– **танымдық біліктілік** тілді таным мен ойлаудың бөлінбес бір бөлігі ретінде қалыптастыруды қамтамасыз етеді. Танымдық суббіліктіліктің қалыптасуы танымдық құрылымдарда адамның қоршаған ортаны қабылдауы арқылы және табиғи тілде сөйлеуші ретінде қоғамның әлеуметтік категорияларымен байланысты ұжымдық сананы бейнелей отырып олармен өзара әрекет жасауы арқылы менталды құрылымдар ретінде пайда болады.

– **қатысымдық біліктілік** білім алушының қатысымдық ойын, ниетін жүзеге асырудағы қабілеті мен дайындығын қалыптастырады.

Пәнді оқытудың **міндеттері:**

– **айтылым** барысында студенттер диалог және монолог түрінде сөйлеуді меңгерулері тиіс. Диалог түрінде сөйлеуге (*әңгіме, сұхбат, пікірталас*) үйретуде студенттердің диалогтың функционалдық түрлеріне, қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына қарай қатысымдық мақсаттарын іске асыруы және өз серіктесінің айтылымдарына жауап қайтару, әңгімелесушінің айтқанын толықтыру, серіктесін әрекетке шақыру және ынталандыру, өз пікірін дәлелдеу, әңгімеге араласу, оны жандандыру, әңгіме тақырыбын өзгерту т.б. қабілеттері қалыптастырылады. Монолог түрінде сөйлеуге (*сипаттау, баяндау, хабарлау, пайымдау*) үйретуде студенттердің қатысымдық сала мен сөйлеу тақырыптарына сәйкес кең ауқымды сұрақтар негізінде толық сипаттама беру, өз ойларын толық жеткізе алу, өзекті мәселелер төңірегіндегі көзқарастарын дәлелдей алу, еш дайындықсыз жалпы сұрақтар бойынша хабарлама жасай білу т.б. іскерліктері қалыптастырылады.

– **тыңдалым** барысында қарым-қатынас салалары мен сөйлеу тақырыптарына байланысты тыңдалған мәтінді немесе ұнтаспаға жазылған әңгімені, сондай-ақ оқытушы мен студенттің сөздерін терең және толық түсіну,

талқылауға қатысу; әңгімелердің, лекциялардың, баяндамалардың негізгі тұстарын түсіну; кедергілері бар жазбалардағы ақпараттарды түсіну, радиохабарлар мен телевизиялық бағдарламалардың мазмұнын жалпы түсіну іскерліктері қалыптастырылады.

– **оқылым** барысында сөйлеу тақырыптары бойынша берілген әртүрлі жанрдағы күрделі емес шағын түпнұсқалық мәтіндерді оқу техникасын дамыту, оның маңызды тұстарын бөліп көрсету; мәтіннің, мақаланың немесе хабардың мазмұнын тез әрі анық түсіну, ондағы негізгі ойды, идеяны бөліп көрсету, алынған ақпаратты сыни ой елегінен өткізу, деректер мен оқиғаларды анықтау, оқиғаға және оның кейіпкерлеріне өз көзқарасын білдіру, прагматикалық сипаттағы материалдардан өзіне қажетті ақпаратты тауып алу, сөз құрылымы бойынша таныс емес сөздердің мағынасын анықтау қабілеттерін дамыту жүзеге асырылады.

– **жазбаша сөз** барысында студенттің графикалық, пунктуациялық, орфографиялық сауатты жазу дағдыларын қалыптастыру; оқытылып отырған тілдің нормативтік талаптары мен композициялық-қатысымдық сөз түрлеріне (түйіндеме/CV, ресми хат, баяндама тезистері, эссе жаза алу) сәйкес келетін продуктивті жазбаша сөзді тілдік материал шеңберінде біртіндеп меңгеру; оқыған/тыңдаған мәтіндердің мазмұнын жеткізу; белгілі бір жанрдағы мәтіннің жазылу ережесін сақтай отырып өз ойын білдіру дағдыларын дамыту көзделеді.

Деңгейлер бойынша оқытудың мазмұнына қойылатын талаптар

A1, A2 деңгейлері

Әр деңгейдің пәндік мазмұны жаңа танымдық-лингвомәдени кешендерде (ТЛК) ұйымдастырылады, оның компоненттік құрамына мыналар кіреді:

- оқытудың осы деңгейінің мазмұнын қамтитын қатысымдық сала;
- осы саланы жүзеге асыратын қарым-қатынастың сөйлеу тақырыптары мен тақырыпшаларының жинағы;
- қарым- қатынастың қарапайым жағдаяттары.

Бірінші оқу жылының тілдік материалы нормативтік дұрыстықпен сипатталады және жиі қолданылатын фонетикалық, лексикалық және грамматикалық құбылыстарды, әр түрлі сөз тіркестерін және клишелерді қамтиды. A1 деңгейіне сәйкес студенттер өздері туралы немесе өздеріне қажетті мағлұматтарды алу үшін қолданылатын қарапайым сөз тіркестерін, сөйлемдерді меңгереді.

A2 деңгейі студентке жеңіл грамматикалық құрылыстарды, жаттаған сөздер мен сөз тіркестерін қолдана отырып, оңай тақырыптарда қысқаша сөйлеуге, өзі жайында, күнделікті сабақтары жайында айтуға, өтініш білдіруге, сұрақ қоюға, сонымен қатар, өзі және басқалар туралы айтуға, олар не істейтіні, қайда тұратыны, нелері бар екені жайлы хабарлауға мүмкіндік береді. Курстың лексикалық минимумы 1000-1300 лексикалық бірліктен (ЛБ) тұратын стилистикалық тұрғыдан бейтарап және күнделікті-ауызекі тілдегі, сөздер мен тұрақты сөз тіркестерін қамтиды. Үйретілетін лексикалық минимумның енжар

түрі 1500 бірлікті құрайды.

Сөйлеу әрекетінің (СӘ) әрбір түрінде студенттер А1, А2 деңгейлеріне сай оқудың сәйкес деңгейіне (қатынас икемділігінің белгілі бір мөлшерін қамту) қол жеткізеді және төмендегідей біліктілікті көрсетеді:

Ең төменгі жеткілікті деңгейде (А1, А2 деңгейлері) мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Танысу. Алғашқы байланыстар»

Бұл тақырып *«Өзін-өзі таныстыру. Туған күні, айы, жылы», «Менің Отаным», «Оқу/жұмыс орны» тақырыпшаларында* кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

1. Курстағы жолдастарымен танысу: *«Университеттегі сіздің алғашқы күніңіз. Бейтаныс аудиторияның алдында ұлтыңыз бен айналысатын ісіңіз жайында айтып беруіңіз керек».*

2. Туған күнге келген қонақтардың танысуы.

3. Танысу кезіндегі амандасудың негізгі және сөз тіркестерінің сыпайы формулаларын жүзеге асыру.

Қарым - қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- тіркеу карточкасын толтыру, өзіңіз жайлы анкета құрастыру.

2-тақырып. «Отбасы»

Бұл тақырып *«Отбасы мүшелерімен таныстыру», «Туыстық қатынастар» тақырыпшаларында* кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Тілі оқытылып отырған елдегі отбасымен танысу», «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елдердегі туыстық қатынастар».*

- рөлдік ойын: *«Сіз шетелдік досыңыздың үйіне қонаққа барып, отбасыңыздың суретін досыңыздың отбасына таныстырыңыз».*

- диалог: *курстағы шетелдік жолдасыңызбен отбасыларыңыздағы дәстүрлер жайында әңгімелесу.*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *«Менің отбасым »* тақырыбында хабарлама жазу, өз отбасыңызды суретке қарап суреттеу жазу.

3-тақырып. «Қазіргі тұрғын үй»

Бұл тақырып *«Тұрғын үй түрлері (үй, пәтер, жатақхана)», «Үй/пәтердің ішкі көрінісі», «Үйдің орналасуы»* тақырыпшаларында кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Жатақханада: ішкі көрінісі және оның жабдықталынуы», «Өз арманыңыздағы үйдің жоспарын сызыңыз және оны суреттеңіз», «Сіздің топтағы досыңыз жатақханада тұрады, ол жалға үй алғысы келеді, ол сізден көмек сұрайды, сіз оны қолдайсыз ба?»*.

- рөлдік ойын: *«Сіз жаңа үйге көшіп, досыңызды қонаққа шақырдыңыз, үйіңіздің мекен-жайын түсіндіріп беріңіз»*.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *«Менің үйім»* тақырыбында хабарлама жазу, *«Пәтерді жалға беру»* туралы хабарландыру дайындау.

4-тақырып. «Тағам»

Бұл тақырып *«Азық - түлік дүкенінде», «Студенттер асханасы», «Мейрамханада»* тақырыпшаларында кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Сіз досыңызбен бірге кафеге/мейрамханаға бардыңыз, тамаққа тапсырыс беріңіздер», «Шетелдік құрбыңызбен бірге жеңіл ұлттық тағам түрін әзірлеңіз»*.

- рөлдік ойын: *«Сіз шетелде оқисыз, туған күніңізге орай мерекелік дастархан жасағыңыз келеді, азық-түлік алу үшін дүкенге барыңыз»*.

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- тағам мәзірін жасау, *«Студенттің күнделікті тамақтануы»* тақырыбында хабарлама жазу.

5-тақырып. «Денсаулық. Адамның сыртқы келбеті»

Бұл тақырып *«Дене мүшелері», «Адамның сыртқы келбеті», «Дәрігерде», «Адамның көңіл-күйі»* тақырыпшаларында кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Адамның дене мүшелерін сипаттап беріңіз», «Сіз*

тауға барып ауырып қалдыңыз. Дәрігер сізді тексеріп, дәрі жазып берді және тынығуды талап етті», «Сіздің құрбыңыздың ұйқысы дұрыс емес, сіз дәрігер ретінде қандай кеңес бересіз?».

- рөлдік ойын: *«Дәрігерде».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- досыңның сыртқы келбетін сипаттап жазу, *«Дәрігердің қабылдауында»* тақырыбында мазмұндама жазу.

- «Пайдалы және зиянды әдеттер» тақырыбында презентация мәтінін дайындау.

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-мәдени саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Қалалар мен елдер»

Бұл тақырып *«Елдердің жағрафиялық орналасуы», «Климат», «Жыл мезгілдері»* тақырыпшаларында кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Сіз тілі оқытылып отырған елге алмасу бағдарламасы негізінде оқуға бардыңыз, өз еліңізді топ студенттеріне таныстырыңыз», «Шет елге оқуға барасыз, ол жақтағы ауа-райы туралы досыңыздан мәлімет алыңыз».*

- рөлдік ойын: *«Жыл мезгілдерінің айтысы».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *«Менің туған жерім », «Менің сүйікті жыл мезгілім»* тақырыптарына мазмұндама, хабарлама жазу.

2-тақырып. «Күн тәртібі»

Бұл тақырып *«Күн тәртібі», «Сабақ кестесі»* тақырыпшаларында кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен:** типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Сіз бірге оқитын курстас жолдасыңызбен күн тәбіңіз жайында сөйлесіп отырсыз. Күн тәртібіңізді қалай өзгерткіңіз келетіндігін айтыңыз».*

- рөлдік ойын: *«Сағат қанша болды?».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *«Менің бір күнім»* тақырыбына мазмұндама, хабарлама жазу.

❖ **Қарым-қатынастың оқу-кәсіби саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Менің университетім»

Бұл тақырып *«Біздің елдегі және тілін оқып отырған елдегі студенттердің оқуы мен өмірі», «Университетте. Оқу кестесі», «Студенттің бір күні» тақырыпшаларында* кеңінен ашылады.

Бұл аталған тақырыпшалар мынадай **мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен**: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар** ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Университеттегі алғашқы күн», «Екі елдегі студенттік өмір: ұқсастықтары мен өзгешеліктері», «Менің сүйікті пәндерім», «Сіз оқу күніңізді қалай өткізесіз?»*

- рөлдік ойын: *«Сіз тілі оқытылып отырған елдегі оқытушысысыз. Әр елден келген студенттерді университетпен және оның оқу тәртібімен таныстырыңыз».*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, *«Менің студенттік өмірім»* тақырыбында хабарлама жазу.

Ең төменгі жеткілікті деңгейдің (A1, A2) дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық - қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға *дайындық және қабілеттілік* ретінде меңгеру:

- оқылған тақырыптар аясындағы ақпараттарды дәлелді түрде жеткізу, баяндау, түсіну;

- оқылған тақырыптарды (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби саласы) қабылдау мен бағалаудағы өз тәжірибесіне сүйене отырып түсіну және баяндау;

- әңгіме барысын қадағалау, өзіне қаратылып айтылған сөзді анық түсіну; керек болған жағдайда қайталап сұрау; жеңіл сұрақ формаларын қолдану;

B1 деңгейі

❖ **Базалық жеткілікті деңгейде (B1 деңгейі)** мынадай ТЛК жүзеге асады:

❖ **Қарым-қатынастың әлеуметтік-тұрмыстық саласы** төмендегі тақырыптарда қарастырылады:

1-тақырып. «Киім және сән үлгісі»

Бұл тақырып *«Киімдер дүкенінде», «Заманауи жастар сән үлгісі», «Еліміздегі және тілі оқытылып отырған елдің ұлттық киімдері» тақырыпшаларында* кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Ыңғайлы, арзан, сапалы киім алу үшін досыңызға қандай кеңес бересіз?», «Наурыз мерекесіне қатысуға шетелдік достарыңызды шақырып, олардан өздерінің ұлттық киімдерін таныстыруларын сұраңыз», «Сән үлгісіне көзсіз еліктеу дұрыс па? Көп қаражат жұмсамай сәнді киіну мүмкін бе?»*

- рөлдік ойын: *«Сіз анаңызбен бірге киім сатып алу үшін дүкенге бардыңыз».*

Қарым- қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- *«Жыл мезгіліне сай киімдер», «Қазіргі жастардың дресс коды»* тақырыптарында баяндама, хабарлама, мазмұндама жазу.

2-тақырып. «Мерекелер»

Бұл тақырып *«Қазақтан және тілі оқытылып отырған елдегі мемлекеттік және зайырлы мерекелер», «Отбасылық мерекелер.....», «Мерекелерді өткізу дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары», «Қазақстандағы және тілі оқытылып отырған елдегі ұлттық және діни мейрамдар» тақырыпшаларында* кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай типтік жағдаяттар ұсынылады:

- типтік жағдаяттар: *«Сіздің шетелдік достарыңыздың отбасында бала дүниеге келді. Сіз тілі оқытылып отырған елде бұл оқиғаны қалай мерекелейтінін білгіңіз келеді және өз еліңізде бұл оқиғаны мерекелеу дәстүрлері туралы әңгімелеңіз»; «Сіздің шетелдік құрдастарыңыз Наурыз мерекесінде. Қонақтарды бұл мейрамды атап өту дәстүрлері мен әдет ғұрыптары қызықтырады: оларға бұны қалай қызықты етіп айтуға болады?»; «Сіз тілі оқытылып отырған елдегі ұлттық мейрамдардың біріне шақырылдығыз, мейрамнан соң әр елдегі ұлттық мейрамдардың өткізілуі туралы пікір алмасыңыз»; «Қазақстан мен тілі оқытылып отырған елде діни мейрамдар қалай өткізіледі?».*

- рөлдік ойын: *«Ұлттар мерекесінде»*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- жеке сипаттағы электрондық хат, баяндау, мерекелер мен құттықтау ашық хаттарын дайындау, хабарлама, мазмұндама жазу.

3-тақырып. «Сүйікті ісім. Бос уақыт»

Бұл тақырып *«Бос уақытты тиімді пайдалану», «Менің сүйікті ісім», «Демалыс күндерін жоспарлау» тақырыпшаларында* кеңінен ашылады.

Бұл тақырыпшалар мынадай мәдениаралық-қатысымдық технологиялармен: типтік жағдаяттармен, рөлдік ойындармен жүзеге асырылады.

Қарым-қатынастың сөйлеу формасын дамыту үшін мынадай **типтік жағдаяттар ұсынылады:**

- типтік жағдаяттар: *«Апталық демалысты отбасыңызбен өткізуді қалайсыз. Отбасы мүшелерімен демалыс жоспарын талқылаңыздар», «Сіздің сүйікті ісіңіз қандай? Бос уақытыңызды әдетте қалай өткізесіз?», «Бос уақытта мәдени орындарға барудың пайдасы қандай?», «Досыңызбен жазғы демалысты тиімді өткізу туралы әңгімелесіңіз».*

- рөлдік ойын: *«Достарыңмен көрмеге бардыңыз»*

Қарым-қатынастың жазбаша формасын дамыту үшін:

- «Менің сүйікті ісім» тақырыбында хабарлама, мазмұндама жазу және жазғы демалысты өткізу жоспарын құру.

Базалық жеткілікті деңгейдің дескрипторлары:

– тіл жүйесін және оның мәдениаралық - қатысымдық қызметте қолданылу жолдарын меңгеру;

– сөйлеу жүйесі мен қарым-қатынасты төмендегі қатысымдық әрекеттерді жүзеге асыруға *дайындық және қабілеттілік* ретінде меңгеру:

- оқылған тақырыптар аясындағы ақпараттарды дәлелді түрде жеткізу, сендіру, баяндау, мәдениет пен өнер саласындағы мәселелер төңірегінде өз ойын білдіру;

- оқылған тақырыптарды (әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби салалары) қабылдау мен бағалаудағы өз тәжірибесіне сүйене отырып түсіндіру және талқылау арқылы өз пікірін білдіру;

- әңгімені қолдау немесе талқылау (нақты жағдаяттағы таныс тақырыптағы әңгімеге дайындықсыз қатысу; әңгіме барысын қадағалау, өзіне қаратылып айтылған сөзді анық түсіну; керек болған жағдайда қайталап сұрау; жеке эмоциясын (қынжылыс, мұң, қызығушылық, немқұрайлылық және т.б.) білдіру және оларға жауап беру;

Базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру барысында *лингво-мәдени, әлеуметтік-мәдени, танымдық* (когнитивті) және *қатысымдық* (коммуникативті) *біліктіліктері* жүзеге асырылады.

Базалық стандарттылық деңгейді қалыптастыру кезеңіндегі қарым-қатынастың сөйлеу түрлері мен сөйлеу үлгілері: *әңгіме, сұхбат, пікірталас.*

Қарым-қатынастың ауызша және жазбаша түрлері: *сипаттау, баяндау, пайымдау, хабарлап-пайымдау.*

Сөз сөйлеудің түрлері: *түсіндіру, анықтау, бағалау, резюме, түсіндіріп талдау (интерпретация), түсінік беру (комментарий).*

Жазбаша сөйлеудің түрлері: *түйіндеме (CV), телефакс, ресми хат, баяндама тезисі, эссе.*

Оқытуға қойылатын талаптар мен бағалау өлшемдері

A1, A2 деңгейлері

Диалог түрде сөйлеу

Диалог сөзге оқытудың мақсаты – студенттердің диалог түріне, сөйлесу аясына және сөйлеу тақырыптарына сәйкес коммуникативтік ниетін іске асыруды қалыптастыру болып табылады. Екінші шет тіліне оқытудың бірінші жылында студенттер диалогтың 3 қызметтік түрін игереді:

- а) этикеттік сипаттағы диалог (A1 деңгейі);
- ә) сұрақ қою-диалог (A1 деңгейі);
- б) әрекет жасауға әсер ететін диалог (A2 деңгейі).

A1 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- қайталауларды, перифраздарды және басқа құралдарды қолдана отырып дайын сөз негізінде қарапайым диалог құруға;
- әңгімені жалғастыру үшін қысқа репликалар алмасуға;
- күнделікті өмірге және үйреніп жатқан сөйлеу тақырыбына (отбасы, бос уақыты және т.б.) байланысты таныс тақырыптарда сөйлесуге;
- диалогты бастау, жалғастыру және бітіру үшін сөйлеу этикетінің ережелерін пайдалану.

A2 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- оқытушымен, жолдастарымен, басқа кісімен сөйлескендегі күнделікті жағдаяттарды аса қиналмай іске асыра алуға;
- әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және оқу-кәсіби аялардағы ақпараттармен алмасу үшін диалогта қарапайым фразалар мен сөйлемдерді қолдану;
- жасалған ұсынысты ілтипатқа алу және өзі ынта таныту, серігін іс-әрекет жасауға ынталандыру;
- серігімен келіспеу немесе келісу.

Диалог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Диалог сипатын (эллипстік, жағдаяттық) сақтау.
2. Сөздің мазмұндылығы (коммуникативтік ниетті іске асыру, репликалардың өзара байланыстылығы, олардың көлемі).
3. Сөздің ынталылығы, тездігі, (қабылдау мен реакцияның тездігі).
4. Таңдалған тілдік құралдардың қызметтік-коммуникативтік барабарлығы (жағдаяттқа және сөз бағытталған кісіге сәйкес сөйлеу ережелерінің болуы және олардың дұрыс қолданылуы, т.с.с.).
5. Сөздің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық) және оның жылдамдығы.

Монолог түрде сөйлеу

Монолог түрде сөйлеуге үйретудің мақсаты – студенттердің суреттеу, хабарлау және баяндау түріндегі коммуникативтік ниетін іске асыруды қалыптастыру болып табылады.

Студенттің A1 деңгейіне сәйкес төмендегілерге икемі болу керек:

- монолог түрінде қарапайым фразалармен өзінің отбасы, оқуы, тұрған жері,

курстағы жолдастары, күн тәртібі, ауа-райы, жыл мезгілдері және т.б. жайлы суреттеуге;

- өзі, өзінің сабақтары мен қызығушылықтары туралы қысқаша хабарлама

жасау;

Студенттің А2 деңгейіне сәйкес төмендегілерге икемі болу керек:

- фразалар мен сөйлемшелер сериясын қолдана отырып, өзінің достары, тұру шарттары, тамақ түрлері жайындағы қалауы, өзінің бос уақыты, қалада бағдар таба білуі, ағымдағы отбасылық және ұлттық мерекелер және т.б. туралы кең түрде суреттеуге;

- өздігінше үзінділі суретті немесе диафильмнен бір үзіндіні суреттеу;

- жоспарға, өзекті сөздерге сүйене отырып оқыған мәтіннің мазмұнын (қысқаша) айтып беруге;

- қарапайым деңгейдегі өзінің көзқарасын көрсете отырып, оқылған мәтіннің оқиғаларына, мағлұматтарына (кейіпкерлердің) сипаттама беруге;

- өткен тақырып бойынша көлемі үлкен емес (10-15 сөйлем) хабарлама жасауға.

Монолог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Сөйлеу ниетінің болуы және оны іске асыру.
2. Айтудың көлемі және мазмұндылығы (ақпараттылығы, лексикалық тұрғыдан толық болуы).
3. Хабарламаның байланыстылығы, құрылысының барабарлығы.
4. Жағдаятты және сөйлеген кісіні ескере отырып таңдалған тілдік құралдардың коммуникативтік және қызметтік барабарлығы.
5. Сөйлеудің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық).

Жазу және жазбаша сөйлеу

Жазбаша сөйлеудің композициялық сөйлеу түрлері

- суреттеу

- баяндау - болып саналады.

Жазбаша шығармалардың түрлері:

- жазба;

- жеке хат;

- құттықтау открыткасы;

- анкета, формуляр, кеден декларациясы;

- хабарламаның жоспары.

Студенттің А1 деңгейіне сәйкес төмендегілерге **икемі болу керек:**

- 5 - семестрдің сөйлеу тақырыбына байланысты қарапайым

фразалармен туысқандары, өзінің айналасындағылар, олардың жұмыстары, үйі (пәтері) және тағы басқаларды суреттеуге;

- рәсімдеудің (қысқа құттықтау открыткасын жазу, жеке анкета толтыру) нормативтік талаптарына сәйкес коммуникативтік ниетін білдіруге;

Студенттің А2 деңгейіне сәйкес төмендегілерге **ікемі болу керек:**

- қысқаша жазба, қысқа жеке хат жазуға, рәсімдеудің өлшемдік талаптарына сәйкес формуляр толтыруға;

- өзінің күн тәртібін құру және жазып қою;

- өзінің қалауларын, өмірбаяны, (өзінің және басқалардың), ағымдағы оқиғаларды, ауа-райын және т.б. қарапайым түрде суреттеу;

- оқылған мәтінге жоспар құру және жазып алу;

- мәтін, тақырып және т.б. бойынша баяндамасына қысқаша тезис құру.

Жазбаша түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Шетел тілінде жазбаша мәтіннің жазылу ережелерін сақтау (жазба, жеке хат, құттықтау открыткасы).

2. Жазбаша мәтіннің мазмұндылығы мен көлемі (сөйлеу ниетінің болуы, беріп жатқан ақпараттың дәлдігі, өлшемдік талаптарға сәйкес келуі).

3. Лексикаға толы болуы, грамматикалық тұрғыдан безендірілуі (этикеттік ережелердің дұрыс қолданылуы, орфография мен тыныс белгілері ережелерінің сақталуы).

Оқылым

Оқылым - сөйлеу әрекетінің рецептивтік түрі ретінде студенттердің шетел тіліндегі мәтінді оқу шеберлігін дамытуды, сонымен қатар, түрлі мәтіндерден ақпарат алу икемін болжайды. Оқу материалы қиын емес әдеби, ғылыми-жалпыға түсінікті және прагматикалық мәтіндерден: хабарландырулар, нұсқаулар, буклеттер, қала картасы, каталогтар, проспектер, афишалар, тамақ мәзірі, кестелер және тағы басқа материалдардан тұрады.

1 оқу жылында студенттер шектеулі шеңберде оқудың қарап шығу және таныса оқу түрлерін меңгереді.

А1 және А2 деңгейлеріне сәйкес таныса оқу саласында студенттердің төмендегілерге икемі болады:

- таныс есімдер мен қарапайым сөйлемшелерді қамтыған қысқа мәтіндерді оқуға және түсінуге;

- жиілік лексика және белгілі мөлшердегі интернационализмдерді қамтыған қысқа, қарапайым мәтіндерді жылдам оқуға және түсінуге;

- үйреніп жатқан сөйлеу тақырыбы (А2) бойынша түрлі жанрдағы қысқа, қарапайым мәтіндерді түсінуге;

- мәтіннің мазмұнын тақырыпшаларға қарай болжауға (А1, А2);

- мәтіннің тақырыбын (А1), ойын (А2) анықтауға;

- әсіресе маңызды жерлерін бөліп көрсетуге (A2);
- мәтіннің негізгі мазмұнын қысқаша (A1), толығырақ (A2) айтып беруге.

Іздене оқу саласында A1 және A2 деңгейлеріне сәйкес студенттің икемі болу керек:

- әлеуметтік-тұрмыстық сөйлеу аясына байланысты таныс сөздер мен жеңіл сөйлемдерді қарапайым хабарламалардан тануға; (A1)
- хабарландырулардан, проспектілердің, тамақ мәзірінен, әдеби дереккөздер тізімінен, пойыздардың (ұшақтардың, автобустардың) жүру кестесінен қажет ақпаратты табуға (A2);
- хаттар, брошюралар, газет мақалалары сияқты қарапайым жазбаша материалдардан қызыққан ақпаратты табуға (A2);
- тұрмыстық техниканы, дәрі-дәрмектерді және т.б. қолдану үшін түсініктемелер-нұсқауларды түсінуге (A2, B1).

Оқу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

Мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну (жалпы сипаттағы сұрақтарға жауап беру, тест тапсырмаларын орындау және т.б.).

Мәтінді толығымен түсіну (бөлек детальдарына/фактілерге байланысты сұрақтарға жауап беру, негізгіні жанамадан және т.б. айыру).

Қажет ақпаратты тез табу (қойылған мақсатқа сәйкес екі-үш хабарландырудан ақпараттарды топтастыру).

Тыңдалым

Тыңдалым тіл өкілі және дыбыс жазбасы, оқытушы және студенттер тарапынан дыбысталған сөзді тыңдауды және түсінуді болжайды. Тыңдап түсінуге үйрету – үйреніп жатқан сөйлеу тақырыбының шектелген шеңберіндегі монолог және диалог сипатындағы аутенттік мәтіндер негізінде іске асады. Бірінші оқу жылында тыңдап түсіну бойынша материалдар ретінде қиын емес әдеби шығармалар, қысқа диалогтар, автожауапберушідегі хабарлама, жарнама мәтіндері, хабарландырулар пайдаланылады.

A1 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- оқытушының және өзінің жолдастарының мақсатын, сөзін түсінуге;
- сөйлеудің бәсең жылдамдықпен сөйленген және анық дыбысталған шарттарында, курстың сөйлеу тақырыбы бойынша таныс сөздер мен негізгі фразаларды түсінуге;
- үйреніп жатқан тақырып шеңберінде түрлі дикторлардың оқуындағы қарапайым мәтіндердің жалпы мазмұнын таспадан тыңдап түсінуге;

A2 деңгейіне сәйкес студенттің төмендегілерге икемі болу керек:

- таныс тақырып бойынша сөйлеп жатса, тікелей сөйлесудегі басқа кісінің сөзінің жалпы мазмұнын түсінуге;
- түсіну үдерісінде әлеуметтік-мәдени біліміне, үйренген лексикалық

және грамматикалық материалға, сонымен қатар, мазмұндық контекстік тапқырлыққа сүйенуге;

- тікелей жеке қатынас (мысалы, негізгі жеке және отбасылық мәліметтер, дүкенде сауда жасау, қолы бос болмау және т.б.) аясына байланысты фразалар мен жиі қолданылатын лексиканы түсінуге;

- қысқа, анық және қарапайым хабарламалар мен хабарландырулардың негізгі жерлерін түсінуге.

Аудитивтік икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Радиодан, теледидардан, әуежайда, вокзалда, (ортақ сипаттағы сұраққа жауаптар, көпшілік таңдаудың тестік тапсырмаларын орындау) жарнамалық хабарландырулардың мәтінінің жалпы мазмұнын түсіну.
2. Аудиомәтінің және негізгі тақырыптың түрін анықтау;
3. Қайта тыңдау кезінде негізгі сөздерді/реалияларды бөліп көрсету.
4. Негізгі фактілерді аудиомәтінде берілген ретімен көрсету.

Базалық жеткілікті деңгей – B1

Диалог түрі

B1 деңгейіне сәйкес студенттің икемі болу керек:

- қарапайым тілдік құралдардың барлығын қолдана отырып, таныс тақырып бойынша жағдаяттар мен қысқа әңгімелерде сөйлесе алуға, әңгімеге (сонымен бірге, тіл өкілімен де) дайындықсыз қатысуға, өзінің пікірін айтуға және өткен тақырыптар бойынша қызыққан ақпараттармен (мысалы, отбасы, хобби, оқу, жұмыс, саяхат, көкейкесті оқиғалар) алмасуға.

Диалог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Диалогтың сипаттарын (эллипстілік, жағдаяттың орын алуы, эмоционалды-бағалау сөздердің болуы) сақтау.
2. Сөздің мазмұндылығы (коммуникативтік ниетті іске асыру, репликалардың өзара байланысы, олардың көлемі).
3. Сөздің ынталылығы, тездігі, (қабылдау мен реакцияның тездігі).
Таңдалған тілдік құралдардың қызметтік-коммуникативтік барабарлығы (жағдаятқа және сөз бағытталған кісіге сәйкес сөйлеу ережелерінің болуы және олардың дұрыс қолданылуы, т.с.с.).
4. Сөздің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық) және оның жылдамдығы.

Монолог түрде сөйлеу

Композициялық сөйлеу түрлері:

- қарапайым деңгейдегі пайымдау.

Монолог түрде сөйлеудің түрлері:

- хабарлама;
- көлемі үлкен емес баяндама.

Дискурс түрлері:

- сипаттама;
- түсініктеме;
- салыстырма;
- бағалау.

Студенттердің икемі бар:

- бір нәрсені жылдам, оңай тілмен суреттеу немесе дәйекті пайымдау пішінінде әңгімелеп беруге; өзінің тәжірибесін суреттеуге, сол тәжірибеге деген өзінің реакциясы мен сезімдерін білдіруге; бір оқиғаны егжей-тегжейлі әңгімелеп беруге;

- кітаптың немесе фильмнің үзіндісін әңгімелеу және соларға деген өзінің әсерін суреттеуге;

- өзінің армандарын, үміттерін, талпыныстарын суреттеуге;

- шын және ойдан құралған оқиғаларды суреттеуге;

- оқиғаны әңгімелеп беруге; себептерді тізіп беруге (өзінің көзқарасының, әрекеттерінің, қылығының);

себебін қысқаша түсіндіруге немесе түрлі сұрақтарға жауап беруге /жоспарларға, іс-әрекеттерге/;

- тапсырылған тақырып бойынша алдын ала дайындалған оңай бір баяндама жасауға;

- баяндаманың негізгі алғышарттарын түсіндіріп беруге.

Монолог барысында студенттер:

- оңайлату немесе құрылыстарды алмастыру, фразаны және хабарламаны жалпы алғанда жүйелі түрде құру арқылы жеткіліксіз грамматика мәселелерін шешеді.

Монолог түрде сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Сөйлеу ниетінің болуы және оны іске асыру.
2. Айтудың көлемі және мазмұндылығы (ақпараттылығы, лексикалық тұрғыдан толық болуы).
3. Хабарламаның байланыстылығы, құрылысының барабарлығы.
4. Жағдаятты және сөйленген кісіні ескере отырып таңдалған тілдік құралдардың коммуникативтік және қызметтік барабарлығы.
5. Сөйлеудің дұрыстығы (интонациялық, лексика-грамматикалық).

Жазу және жазбаша сөйлеу

Композициялық сөйлеу түрлері:

- суреттеу
- баяндау
- қарапайым деңгейде пайымдау

Сөйлеу шығармаларының түрлері:

- шақыру
- телефакс
- жеке/іскерлік хат
- хабарламаның, баяндаманың тезистері
- көлемі кішігірім баяндама.

В1 деңгейі бойынша студенттер жазбаша сөйлеудің төмендегідей икемдерін үйренеді:

- рәсімдеудің (хабарламаларды, жеке/іскерлік хаттарды, тезистер мен жоспарларды, баяндамаларды) өлшемдік талаптарын сақтай отырып коммуникативтік ниеттерін білдіру;
- үйренген лексика-грамматикалық материалды қамтыған мәтіннің мазмұнын қисынды және жүйелі түрде жазбаша беру;
- оқиғалардың, оқығандарының, естігендерінің және көргендерінің фактілерін жүйелі түрде жазбаша беру, сонымен бірге, кейіпкерлердің қылықтарына, суреттеліп жатқан фактілерге және оқиғаларға өзінің пікірін жазбаша білдіру.

Жазбаша сөйлеу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

1. Шетел тілінде хат жазудың ережелерін сақтау (іскерлік хат).
2. Жазбаша мәтіннің мазмұндылығы мен көлемі (сөйлеу ниетінің болуы, беріп жатқан ақпараттың дәлдігі, өлшемдік талаптарға сәйкес келуі).
3. Лексикалық тұрғыдан толық болуы, грамматикалық тұрғыдан рәсімделуі (орфография мен пунктуация ережелерін сақтау).

Оқылым

В1 деңгейіне сәйкес студенттер оқу түрлерінің барлығын игереді:

- қарап шығу
- таныса оқу
- зерттей оқу
- іздене оқу

Таныса оқу түрінде студенттің икемі болады:

- бір рет оқығанан кейін мәтіндегі 60-75 % ақпаратты түсінуге;
- маңыздылау фактілер мен оқиғаларды бөліп көрсетуге;
- детальдарды тастап кете отырып, негізгі фактілерді жанама фактілерден бөлуге;
- негізгі ойды бөліп көрсетуге;
- оқыған мәтіннің мазмұнын екінші бір мәтін/түйін ретінде айту, түрлерімен әңгімелеп беруге;
- оқыған мәтіннің мазмұнына өз пікірін айтуға (кейіпкерлер, оқиғалар

және т.б);

- талқыланып жатқан мәселе бойынша жеке тәжірибесін және ақпараттың қосымша дереккөздерін пайдаланып, творчестволық түрде ойын айтуға.

Зерттей оқу түрінде:

- кішігірім, оңай мәтіннің мазмұнын барынша анық және барабар түсінуге;

- мәтіннің мазмұнын тақырыпшаға, иллюстрацияға, мәтіннің пішініне және т.б. қарай отырып болжауға;

- контекстке және құрылысына қарай таныс емес сөздің мағынасын анықтауға (контекстуалды және тілдік болжам);

- сөздік және басқа да анықтамалық әдебиеттерді қолдану;

- мазмұн бойынша сұрақтар қою (оларға жауап беру);

- алған ақпаратты сын көзбен ұғыну, фактілер мен оқиғаларды бағалау;

- болып жатқан оқиғаларға, кейіпкерлердің әрекеттеріне өз пікірін білдіру.

Іздене оқу түрінде:

- белгілі бір қызыққан, сонымен бірге, анықтамалық сипаттағы ақпаратты таба біледі;

- прагматикалық сипаттағы (жарнамалар, проспектілер, бағдарлама, нұсқаулар, афишалар, хабарландырулар) материалдан қажет ақпаратты ала біледі.

Оқу икемін қалыптастыру деңгейін бағалау өлшемдері:

Жалпы мазмұнды түсіну (брошюраның, проспектінің, каталогтың және т.б.) (жалпы сипаттағы сұрақтарға жауап беру, тест тапсырмаларын орындау және т.б.).

Мәтіннің мазмұнын толық түсіну (кейбір детальдарға/фактілерге байланысты сұрақтарға жауап беру, негізгіні жанамадан айыра білу және т.б.) (газет және журналдардан алынған мақалалар және т.б.)

Қойылған мақсатқа сай қажет ақпаратты табу тездігі.

Тыңдалым

Екінші оқу жылында шетел тілінде сөйлеуді тыңдап түсінудің мақсаты – тыңдалған мәтінді толық және детальды түрде түсіну (хабарландырулар, хабарламалар, сұқбат) болып табылады. Тыңдап түсінуге үйрету – үйреніп жатқан тақырыптар мен сөйлеу аясының негізіндегі монолог және диалог сипаттағы аутенттік аудио - және бейнемәтіндер негізінде іске асады.

B1 деңгейіне сәйкес студенттердің икемі бар:

- таныс тақырып жайлы сөз болып, анық және әдеттегі тіл қолданылғанда ең маңызды алғышарттарды түсінуге;

- өзекті сөздер мен реалияларды бөліп көрсетуге;

- тақырыпты, негізгі ойды анықтауға;

- теле- және радиобағдарламалардан маңызды фактілерді, детальдарды түсінуге;

- фактілердің хронологиясын анықтауға.

Аудитивтік дағдыларын қалыптастырудың деңгейін бағалау өлшемдері:

- Жалпы мазмұнын түсіну (бейнефильмдердің, радиобағдарламалардың, сұқбаттың) (жалпы сипаттағы сұрақтарға жауап беру, көпшілік тандаудың тестік тапсырмаларын орындау).
- Аудиомәтіннің түрін және негізгі тақырыбын анықтау.
- Қайта тыңдағаннан кейін өзекті сөздерді/реалияларды бөліп көрсету.
- Негізгі фактілерді аудиомәтінде берілген ретпен тізбектеп көрсету.

ТІЛДІК ҚҰРАЛДАРДЫ МЕҢГЕРУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Араб тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

الاصوات

الأصوات العربيّة: الأصوات الصامتة والأصوات الصائتة
الحركات: الحركات القصيرة والطويلة
الحروف القمرية والشمسية
الشدّة والسكون
التنوين: في النصب والرفع والجرّ
الألف المقصورة والألف الممدودة
الهمزة وألف المد
همزة الوصل والقطع وأنواعهما

النحو

الكلمة وأنواعها
الاسم المذكر والاسم المؤنث
المفرد والمثنى والجمع وأنواع الجمع
الاسم النكرة والاسم المعرفة
أدوات الاستفهام
اسم الإشارة
أسماء الموصولة
الضمير المنفصل والضمير المتصل
الجملة الاسمية: المبتدأ والخبر
أنواع الفعل: ماضٍ، مضارع، أمر
الجملة الفعلية: الفعل والفاعل والمفعول به
حروف الجرّ
الأعداد الأصلية والترتبية (1-10) وتمييزهما
الصفة والنسب
الإضافة وإعراب المضاف إليه
حذف نون المثنى والجمع المذكر السالم عند الإضافة

Түрік тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

1. Alfabe
2. Ses Bilgisi/ Yazım Kuralları
3. Kim? Ne? Neresi?
4. mı, mi, mu, mü soru kelimeleri ve Çoğul Eki
5. Var / Yok , Evet /Hayır kavramı
6. Bulunma Durumu –Da -De
7. Sayı Sıfatı
8. Şimdiki Zaman –yor
9. Durum Ekleri (Hal Ekleri)
10. Saat Kaç?
11. İyelik eki
12. Tamlamalar, Adıl ‘’n’’si
13. İmek eylemi
14. Belirli Geçmiş Zaman –Dı
15. Emir Kipi/ İstek Kipi
16. Gelecek Zaman
17. –Ip, -madan ulaçları
18. Belirsiz Geçmiş Zaman –mIş
19. Yeterlilik Eylemi –(y)Abil -Ebil
20. Geniş Zaman
21. Gereklik Kipi –malı –meli
22. Fiilde çatı.
23. Fiilimsiler
24. Birleşik zaman
25. Kurallı birleşik fiiller

Парсы тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

1. Байламның қысқа нұсқасы және оның жіктелуі
2. Изафет. Изафеттік тізбек
3. Белгісіздік артиклі
4. Етістік. Инфинитив
5. Предлогтар. Жәй және изафетті предлогтар
6. Зат есімнің көпше түрлері
7. Масдар
8. Анық өткен шақ
9. Осы шақ. Дұрыс етістіктің осы шақ негізі. Бұрыс етістіктің осы шақ негізі
- Осы келер шақ
10. Сын есім. Жәй шырай. Салыстырмалы шырай. Асырмалы шырай
11. Сан есім. Ондық, жүздік, мыңдық сандар
12. Сөйлем түрлері
13. Бұйрық рай
14. Нәтижелі өткен шақ

15. Бұрынғы өткен шақ
16. Осы келер шақ қалау шартты райы
17. Нақ осы шақ
18. Нақ өткен шақ
19. Қаратпа сөз
20. Үстеулер
21. Өткен шақ қалау шартты райы
22. Келер шақ

Қытай тілі

A1, A2, B1 деңгейлері

1 汉语句子的语序

定语+主语+状语+谓语+补语+定语+宾语

主语

状语

定语+

谓语

补语

宾语

2 动词

能源动词

要,会,能,可以,想,得,应该

动词的重叠

看看,说说,聊聊天,谈谈,听听

3. 代词

人称代词: 我, 你, 他, 她, 我们, 你们, 他们

疑问代词: 吗, 那儿, 谁, 什么, 怎么, 怎么样, 多少, 几, 为什么, 什么时候, 呢

指示代词: 这, 那, 这里, 这儿, 那里, 那儿

4. 汉语表示动态的方法

动作的进行: 在, 正在

动作的持续: 着,

动作的完成: 趋向补语, 时量补语, 动量补语

动作将要发生: 要.....了, 快要.....了

5. 副词

程度副词: 很, 极, 抬, 非常, 多么, 更

范围副词: 酒, 直, 豆, 全, 总

时间副词: 意境, 正在, 刚才, 将要

肯定, 否定副词: 一定, 必须, 不, 没, 别, 不必

重复副词：再，又，还，夜，至少

语气副词：也许，其实，明明，简直，难道，却

方式副词：互相，一起，一块儿

处所副词：出处，到处

6. 量词

物量词，动量词，不定量词

7. 表示时间的：从，于，到，随着

表示处所方向的：在，葱，往，向，由

表示方式，方法，根据的：按照，经过，通过，根据，靠

表示目的，原因的：为了，给，由于

表示对象，关联的：对于，关于，把。替，同，欲，跟，

表示排除的：除了，除非除非

8. 形容词

9. 名词

表示人的名词：老师，同学，朋友

方位名词：上下前后东西

时间名词

Корей тілі A1, A2, B1 деңгейлері 한국어 A1 한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역

- 한국어의 모음과 자음

- 문장의 음절

- 문장구조

1) 어순

2) 기본 문형

- 명사:

1) 명사의 격

2) 명사의 복수

- 대명사

1) 인칭대명사

2) 지시대명사

- 동사와 상태형용사:

1) 동사의 시제

2) 동사의 활용

- 수사
- 1) 개수사
- 2) 서수사
- 3) 양의 단위: 고유어와 한자어 수사
- 2. 문장 형식
- 기본 문장 형식
- 문장 구성 성분의 재료 복합문의 형
- 평서문
- 의문문
- 청유문
- 명령문
- 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문

한국어 A2

한국어의 문법적 특징

- 1. 형태학 영역
- 동사
- 1) 동사의 명령법
- 2) 동사의 불규칙 활용
- 부정 표현
- 1) ‘안’ 부정법
- 2) ‘못’ 부정법
- 3) ‘말다’ 부정법
- 형용사의 시제와 활용
- 형용사의 불규칙 활용
- 2. 한국어의 문법형태(초급)
- 고
- 면서
- 복합문
- (으)ㄴ 것 같다
- 기 때문에
- 아/어지다
- 아/어야 되다
- 아/어 주다
- 다가
- (으)ㄴ/는 지 모르다
- (으)ㄴ 적이 있다/없다
- (는)군요
- 아/어 보이다

- 반말
- (으)면 좋겠다
- 기 위해서
- (으)려면
- 처럼/같이

한국어 B1 한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역
 - 존대말 어휘로 비유한 방법.
 - 존대말 문법으로 비유한 방법.
 - 접두사
 - 전치사
 - 전치사 없이 다른 명사의 뒤에 오는 명사성격.
 - 행동 명사
 - 복합문: 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문 .
 - 명사절, 서술절, 부사절, 인용절 등
 - 관형사
 - 1) 지시 관형사
 - 2) 수관형사
2. 한국어의 문법형태
 - (으)ㄴ/는 데다가
 - 거나
 - (으)ㄴ 때
 - 나/(으)ㄴ 가 보다
 - 에 대해서
 - 거든요
 - 간접화법
 - (으)ㄴ 지
 - 기로 하다
 - 도록 하다
 - (으)ㄴ 테니까
 - (으)ㄴ 래요

Жапон тілі A1, A2, B1 деңгейлері

音声的側面

母音の発音

拍および特殊音（長音、足音、撥音、拗音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

正書法

日本語の文学の特徴と役割（ひらがな、カタカナ、漢字）

文学の書き方の原則

句点、読点の打ち方

語彙

理解語彙として 7 5 0、うち使用語彙として 5 5 0

文法的側面

1) 形態論的側面

名詞（動物 / 非動物）

代名詞： 人称代名詞、指示代名詞

疑問詞（誰、どこ、何）

数詞、助数詞（基数詞）、時詞

動詞：時制（非過去形）、動詞の分類（□/□/□グループ）、動詞の活用（ます形、て形、否定形）、自動詞、他動詞

形容詞（叙述用法、連体修飾用法）： い形容詞、な形容詞

副詞：情態副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

連体詞（あの）

接続詞（じゃ、そして、それから、でも、ですから）

感動詞（はい、いいえ）

助動詞（です）

助動類：格助詞（の、から、まで、へ、で、と、に、を、が、より）、副助詞

（も）、係助詞（は）、接続助詞（が、から）、終助詞（が、ね、よ）

丁寧体

2) 統語論的側面

単文（名詞文、形容詞文、動詞文）

アスペクト：状態相（ている）

平叙文、疑問文、感嘆文

否定文、提案、勧誘、授受表現、存在文、比較・最上級表現、依頼文、許可・禁止

音声の側面

拍および特殊音（長音、撥音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

語彙

理解語彙として750、うち使用語彙として550

文法的側面

1) 形態論的側面

動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向かたち、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞

副詞：情態副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

接続詞（しかし、それに、それで）

助動詞（だ）

助詞類：副助詞

（しか）、接続助詞（たり、けど、ながら、し）、複合動詞（には、では）

普通体

2) 統語論的側面

重文

複文（有属文、合文）

アスペクト：状態語（である、しておく）、動作相（てしまう）

命令文

仮定、伝聞

音声的側面

拍および特殊音（長音、撥音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

語彙

理解語彙として1500、うち使用語彙として1100

文法的側面

1) 形態論的側面

動詞：動詞の活用（条件形、受身形、使役形）、自動詞・他動詞

副詞：情態副詞、数量副詞、陳述副詞

連体詞（大きな）

接続詞（ところで、それじゃ、それでは、では）

助動詞（ようだ、らしい）

助詞類：副助詞（とか、なら）、係助詞（さえ）、接続助詞（のに）

敬語（尊敬語、謙譲語、丁寧語）

2) 統語論的側面

アスペクト：状態語（つつある、ていく、てくる、続ける）、動作相（かかる、かける、だす、はじめる、おわる、つくす、きる）

使役受身、伝聞

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Араб тілі:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة، 1997 م.
4. تعليم العربية، الكتاب الأساسي. الكتاب الأول والثاني. موسكو، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية: الصرف، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني. الرياض، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني. الرياض، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990 م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек. Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Түрік тілі:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Парсы тілі:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков. Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3. В.Б Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.
3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран,

2000г.

4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.

2. Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.

5. Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.

6. Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.

7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Қытай тілі:

1. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇1。”。北京。北京语言大学出版社，2008年。
2. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇1·听和说。”。北京。北京语言大学出版社，2008年。
3. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇1·读和写。”。北京。北京语言大学出版社，2008年。
4. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇2。”。北京。北京语言大学出版社，2008年。
5. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇2·听和说。”。北京。北京语言大学出版社，2008年。
6. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路，进步篇2·读和写。”。北京。北京语言大学出版社，2008年。
7. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
8. 博雅汉语, 中级冲速篇，北京大学出版社, 2005 年。
9. 李晓琪、戴桂英、郭振华
编著《新汉语教程》（第一册、第二册、第三册）北京大学出版社1999年版。
10. 杨寄洲
主编《汉语教程》，北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
11. 戴悉心、王静 编著
《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Устная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
12. 陈光磊 主编
《汉语口语教程》，北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлий.
Устная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
13. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӘТУ”, 2004г.

Корей тілі: 참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд Кореи, 2010
3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010
4. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010
5. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2007
6. 외국인을 위한 한국어문법1, 대한민국, 서울, 2005
7. 국립국어원 저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션 북스,
8. 경희대학교 국제교육원 한국어교육부 저(2004), «혼자 공부하는 한국어 중급 1,2» 경희대학교 출판사
9. 연세대학교 한국어학당(1995),»연세 한국어 3.4», 연세대학교 출판부

Жапон тілі: 参考文献

1. 田中よね他みんなの日本語初級I スリーエーネットワーク1998. -244p
2. 大越泰子他みんなの日本語初級I/II 標準問題集 スリーエーネットワーク1999. -64p
3. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
4. 田中よね 他 みんなの日本語初級I スリーエーネットワーク1998. -247p
5. 大越泰子 他 みんなの日本語初級II 標準問題集スリーエーネットワーク1999. -66p
6. 足立章子 他 文法が弱いあなたへ 凡人社 2002. -89p
7. 荒井礼子 他 中級から学ぶ日本語研究社 2002. -163p
8. 土岐哲 他 日本語中級J 301 スリーエーネットワーク1995. -223p
9. 田中よね他みんなの日本語初級II スリーエーネットワーク1998. -247p
10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p
11. 文化中級日本語I 凡人社1992. -236p

Авторлық ұжым:

Желдібаева Р.Б., ф.ғ.к., аға оқытушы
Аманжол С.Т., магистр, аға оқытушы
Езмахунова А.Р., магистр, аға оқытушы
Теляпова А.Г., магистр, аға оқытушы

Тойбаева Н.Е., магистр, оқытушы
Борантаева Ф.Ж., магистр, оқытушы
Ким С.К., магистр, оқытушы

Приложение Б

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

**ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК (ВТОРОЙ)**

по специальности бакалавриата
5В020700-Переводческое дело

6 кредитов

Алматы 2016

Предисловие

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Казахским университетом международных отношений и мировых языков им. Абылай хана

2 РЕЦЕНЗЕНТЫ: Садыкова Р.К., кандидат филологических наук, доцент КазГосЖенПУ; Кенжебаева А., кандидат филологических наук, доцент КазНУ им.Аль-Фараби.

3 УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан № 425 от 05.07.2016 года

4 Типовая учебная программа разработана в соответствии с Типовым учебным планом специальности бакалавриата 5В020700-Переводческое дело

5 РАССМОТРЕНА на заседании Республиканского Учебно-методического совета от «04» июля 2016 года. Протокол № 11

Содержание

1. Пояснительная записка
2. Тематический план и содержание дисциплины
3. Требования к содержанию по уровням
4. Критерии оценивания сформированности компетенций
5. Требования к владению языковыми средствами
6. Список рекомендуемой литературы

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

В рамках глобальных изменений во всех сферах жизни современного Казахстана и в условиях повышения требований по подготовке специалистов, владение иностранными языками становится все более актуальной задачей. Новое содержание иноязычного образования ориентировано в существующих условиях на формирование у специалиста способности к межкультурной коммуникации не только в рамках одного иностранного языка. Статус и престиж второго иностранного языка неуклонно возрастают.

Настоящая программа по второму иностранному языку предназначена для университетов, институтов и факультетов, осуществляющих подготовку соответствующих кадров. Рекомендуются вводить дисциплину «Второй иностранный язык» на 2-м семестре 1-го курса обучения и продолжать ее изучение на 3-м семестре.

Основной **целью** курса «Иностранный язык (второй)» является формирование *межкультурно-коммуникативной компетенции* студентов языковых специальностей в процессе иноязычного образования на уровнях базовой достаточности, базовой стандартности, сверх-базовой стандартности.

Межкультурно-коммуникативная компетенция является образовательной компетенцией при изучении иностранного языка и иноязычной культуры, при этом объектом реальной действительности при формировании межкультурно-коммуникативной компетенции является процесс общения представителей различных культур.

В рамках данного объема происходит освоение вышеназванных уровней в соответствии с *адаптированной национальной уровневой моделью обучения языкам триединства*, в соответствии с которой обучение иностранным языкам ранжируется по следующим уровням:

1. Минимально-достаточный уровень, (I национальный стандарт – I-НС) соответствующий уровням A1, A2 Общеввропейской шкалы компетенции (ОЕК);

2. Уровень базовой достаточности (II национальный стандарт - II-НС), соответствующий уровню B1 ОЕК;

3. Уровень базовой стандартности (III национальный стандарт - III-НС), соответствующий уровню B2 ОЕК;

4. Уровень сверх- базовой стандартности (IV национальный стандарт - IV-НС), соответствующий уровню C1, C2 ОЕК;

Основы межкультурно-коммуникативной компетенции, в соответствии с данными уровнями по дисциплине «Базовый иностранный язык», у студентов формируются посредством четырех видов речевой деятельности: аудирование, чтение, говорение и письменная речь. Изучение дисциплины «Второй иностранный язык» начинается с **минимально-достаточного уровня** – A1, A2

ОЕК , в связи с тем, что студенты приходят с нулевым уровнем знаний второго иностранного языка. Овладение минимально-достаточным уровнем – A1, A2 ОЕК реализуется за счет включения дисциплин компонента по выбору (KB), далее на втором курсе достигается **уровень базовой достаточности** – B1 ОЕК.

Фонетический, лексический, грамматический материал уровней A1, A2, B1, формирующийся на основе коммуникативных сфер и типовых ситуаций, усваиваются в практическом виде в устной и письменной формах.

Формируемым составом компетенций на этапе формирования минимально-достаточного уровня, уровня базовой достаточности и уровня базовой стандартности являются: **лингво-культурологическая, социо-культурологическая, когнитивная и коммуникативная компетенции.**

– *лингво-культурологическая*, формирует у обучаемого первичную «концептуальную картину мира» на базе своей культуры, как лингвокультурное отражение национального языкового сознания и менталитета;

– *социо-культурологическая*, формирует у обучаемого «вторичное когнитивное сознание» как концепта и образа мира другого лингвосоциума и формирования в его когнитивной системе «вторичных конструкций - знаний», соотносящихся со знаниями о мире и языке «инофона». Данный вид субкомпетенции формируется как «новое» на базе «данного» - культуры и «языкового сознания» на базе своей культуры и языка;

– *когнитивная*, обеспечивающая формирование языка как неотъемлемой части процесса познания и формирование мышления. Сформированность когнитивной субкомпетенции проявляется в когнитивных структурах как ментальных образованиях, посредством которых человек воспринимает окружающий мир и взаимодействует с ним как обобщенный носитель естественного языка, отражая коллективное сознание, обусловленное социальным менталитетом социальных категорий общества;

– *коммуникативная*, трактующая способность и готовность обучающегося реализовать коммуникативные намерения.

Задачами курса являются:

– в области **говорения** студенты должны овладеть подготовленной диалогической и монологической речью. Целью обучения диалогической форме речи (*беседа, диалог, дискуссия*) является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения и реагирования на высказывания партнера в соответствии с функциональными разновидностями диалога, сферой общения и речевой тематикой, поддержание беседы собеседника, побуждение своего партнера на действие, аргументировать свою точку зрения, принимать участие в беседе, с дальнейшим развитием ее и изменение темы беседы и т.д.

Целью обучения монологической речи (*описание, сообщение, повествование, рассуждение*) является формирование у студентов

способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания на основе глобальных вопросов или в соответствии с указанной речевой тематикой и сферой общения, полное изложение своих мыслей, аргументирование своих взглядов по актуальным темам, умение делать сообщение на основе вопросов без подготовки и т.д.

– в области **аудирования** основной задачей является глобальное и детальное понимание прослушанного текста или беседы в исполнении носителей языка в звукозаписи на основе изучаемой речевой тематики и сферы общения, а также преподавателя и студентов, участие в его обсуждении; понимание основных положений докладов, беседы и лекций, понимание звукозаписи, аудиозаписи с помехами, общее понимание содержания телевизионных докладов и радионовостей и др.

– в области **чтения** предполагается развитие у студентов техники чтения иноязычного текста на базе несложных разножанровых аутентичных текстов небольшого объема, построенных на языковом материале и речевой тематике, умение выделять основные моменты текста; быстрое полное понимание содержания сообщения, статьи или текста, выделять основную идею в ней, переосмыслить полученную информацию, выделять события и сведения, выражать свою точку зрения по отношению к героям и событиям, извлекать необходимую для себя информацию из чтения прагматических текстов, определение значения новых слов по структуре словообразования.

– в области **письменной речи** у студентов предполагается формирование навыков графического, пунктуационного и орфографического грамотного письма, а также постепенное овладение продуктивной письменной речью в пределах языкового материала курса в соответствии композиционно-коммуникативными типами речи (написания резюме (CV), официального письма, тезисов доклада и эссе) и нормативными требованиями изучаемого языка и передавать содержание прочитанного/услышанного, выражать собственное мнение с соблюдением определенных правил написания определенного жанра текста.

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН И СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Уровни A1, A2

На первом году обучения второму иностранному языку закладываются основы владения устной и письменной речью.

Предметное содержание каждого уровня организуется в новые когнитивно-лингвокультурологические комплексы (КЛК), компонентный состав которых включает:

- коммуникативную сферу, отражающую содержание этого уровня обучения;

- набор речевых тем и субтем общения, реализующих эту сферу;
- типичные ситуации общения.

Языковой материал первого года обучения характеризуется нормативной правильностью и включает наиболее употребительные фонетические, лексические и грамматические явления, различные типы словосочетаний и речевых клише. На уровне А1 студент владеет запасом простых выражений, позволяющих сообщить информацию о себе, попросить или спросить что-либо. Владение уровнем А2 предоставляет студенту возможность кратко высказываться на простые темы: рассказ о себе, своих повседневных занятиях, изложение просьбы, вопросы, рассказ о других, их занятиях, образе жизни, - используя простые грамматические конструкции, заученные слова и словосочетания. Студент также способен воспринимать на слух отрывки речи на изучаемом языке и отвечать на уточняющие вопросы к прослушанному материалу.

Лексический минимум курса, составляющий 1000-1300 лексических единиц (ЛЕ), включает в себя как стилистически нейтральные ЛЕ, так и элементы обиходно-разговорной речи, а также фразеологизмы. Для пассивного усвоения объем лексического минимума составляет 1500 лексических единиц.

В каждом виде речевой деятельности (РД) согласно уровням А1 и А2 студенты достигают соответствующей степени понимания и демонстрируют определенные навыки и умения.

На уровне базовой достаточности (уровни А1, А2) реализуется следующие КЛК:

❖ **Социально – бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Знакомство. Первые контакты»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «*Самопредставление, биография*», «*Моя Родина (страна, город)*», «*Место учебы/работы, род занятий*», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

1. Знакомство с сокурсниками: «*Это ваш первый день в университете. Вам нужно рассказать о себе перед незнакомой аудиторией с указанием гражданства, рода занятий*».
2. Знакомство гостей на дне рождения.
3. Практика основных формул приветствия, вежливые фразы при знакомстве.

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- заполнение регистрационной карточки, составление анкеты с личными

данными.

Тема 2. «Семья»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: *«Знакомство с членами семьи», «Родственные отношения», «Повседневная жизнь нашей семьи»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

- типовые ситуации: *«Знакомство с семьей студента из страны изучаемого языка», «Различия и сходства родственных связей своей семьи и семьи из страны изучаемого языка»*,
- ролевая игра: *«Вы поехали в гости к иностранному другу/подруге и захватили фото семьи. Вы хотите заочно познакомить друга с членами семьи»*.
- диалог: *«Ваш иностранный сокурсник расспрашивает вас о ваших семейных традициях и рассказывает о своих»*

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение на тему: *«Моя семья»*, описание в письменной форме своей семьи (с использованием фотографии семьи).

Тема 3. «Современное жилище»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: *«Типы жилья (городской дом, сельский дом, квартира, общежитие)», «Описание интерьера дома/квартиры», «Описание расположения дома»*, которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

- типовые ситуации: *«В общежитие: описание комнаты сокурсника», «Начертите план квартиры/дома вашей мечты и опишите ее», «Ваши сокурсники живут в общежитии, но они хотели бы снять квартиру. Обращаются к вам за советом, поддерживаете вы их или против их переезда в квартиру. Обоснуйте это мнение аргументами»*.
- ролевая игра: *«Вы переехали и пригласили друга/подругу в гости. По телефону скажите ему/ей свой адрес проживания и объясните другу, как можно найти ваш дом»*.

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- сообщение на тему *«Мой дом»*, подготовка объявления в газету о сдаче или аренде квартиры.

Тема 4. «Еда»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: *«В*

продовольственном магазине», «Студенческая столовая», «В ресторане», которые реализуются следующими межкультурно-коммуникативными технологиями: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Вы и ваша подруга/друг пошли в кафетерий. Вы хотите пообедать и выбираете еду. Закажите еду и оплатите в кассе», «Вы с иностранным другом приготовьте национальные блюда».*
- ролевая игра: *«Вы учитесь за рубежом и хотите накрыть праздничный стол по случаю дня рождения, посоветуйтесь со своими сокурсниками, что лучше купить».*

Для развития письменных форм коммуникации:

- составление меню, сообщение на тему *«Повседневный рацион студента».*

Тема 5. «Здоровье. Внешнее описание человека»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Физические данные (части тела, волосы, глаза, фигура)», «Внешние данные», «Самочувствие человека», «На приеме у врача»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Описание внешних данных человека», «Вы простудились. Доктор тщательно вас осмотрел, выписал лекарство и порекомендовал постельный режим», «Ваш друг страдает бессонницей. Что вы можете ему посоветовать».*
- ролевая игра: *« У врача»*

Для развития письменных форм коммуникации:

- описание внешности друга, изложение на тему *«На приеме у врача».*
- подготовка текста презентации на тему *«Полезные и вредные привычки»*

❖ **Социально – культурная сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Города и страны»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Географическое положение стран», «Климат», «Времена года»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития устных форм коммуникации предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Вы в рамках обменной программы поехали учиться в страну изучаемого языка. Представьте свою Родину новым сокурсникам», «Вы*

едете на учебу за границу, расспросите знакомых или друзей, которые учатся там, о погоде».

- ролевая игра: импровизация с согруппниками на тему *«Я лучший из сезонов».*

Для развития **письменных форм коммуникации:**

- сообщение, изложение на тему *«Мой родной город», «Мое любимое время года».*

Тема 2. «Распорядок дня.»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Режим дня», «Расписание занятий»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

1. - типовые ситуации: *«Вы с вашим однокурсником обсуждаете распорядок дня. Что бы вы хотели изменить в своем режиме дня?», «Вы составляете расписание дня»*

- игра: *«Который сейчас час?»*

Для развития **письменных форм коммуникации:**

- сообщение, изложение на тему *«Мой обычный день»..*

❖ **Учебно-профессиональная сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Мой университет»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Учеба и жизнь студента нашей страны и страны изучаемого языка», «В университете. Учебное расписание», «Один день студента»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Мой первый день в стенах университета», «Учебная жизнь студентов двух стран: выявление сходств и различий», «Мои любимые предметы», «Как вы проводите свой учебный день?»*

- ролевая игра: *« Вы преподаватель в стране изучаемого языка. Познакомьте студентов из разных стран с университетом и его внутренними правилами порядка».*

Для развития **письменных форм коммуникации:**

- написание электронного письма личного характера, повествование на тему *«Моя студенческая жизнь».*

Дескрипторами минимально-достаточного уровня (A1,A2) являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как готовность и способность осуществлять следующие коммуникативные акты:

- доказательно сообщать информацию в рамках изученных тем, понимать и излагать;
- понимать и излагать материалы по изученным темам (социально-бытовая, социально-культурная сферы, учебно-профессиональная сфера) с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок;
- проявлять заинтересованность, удерживать внимание на себе и четко понимать значение сказанного; при необходимости переспрашивать собеседника; использовать простые формы вопросов;

Уровень В1

На уровне базовой достаточности (соответствие уровню В1) реализуются следующие КЛК:

❖ **Социально – бытовая сфера общения** представлена следующими темами:

Тема 1. «Одежда и мода»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «В магазине одежды», «Современная молодежная мода», «Национальная одежда нашей страны и страны изучаемого языка», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

- типовые ситуации: «Какой бутик или магазин вы посоветуете другу, где можно будет купить качественную, но дешевую одежду», «В честь празднования Наурыз вы приглашаете своих иностранных друзей и просите их представить всем национальную одежду своей страны», «Нужно ли слепо следовать моде? Можно ли модно одеваться, не имея на это достаточных средств?».

- ролевая игра: «Вы с мамой пошли в магазин для того, чтобы купить одежду».

Для развития **письменных форм коммуникации**:

- изложение, сообщение, повествование «Сезонная одежда», «Дресс код современной молодежи».

Тема 2. «Праздники»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах**: «Государственные и светские праздники в РК и СИЯ», «Семейные праздники.....», «Национальные и религиозные праздники в РК и СИЯ», «Традиции празднования национальных праздников», которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями**: типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации**:

- типовые ситуации: «В семье вашего иностранного друга родился ребенок. Вы хотите поподробнее узнать о традициях и обычаях проведения празднования такого события в стране изучаемого языка, а также расскажите сами как празднуется такое событие в вашей стране. Что вы им расскажете?»; «Ваши зарубежные сверстники на празднике Наурыз. Гости интересуются традициями и обычаями проведения этого праздника: как интереснее это им представить?»; «Вы приглашены на один из национальных праздников в страну изучаемого языка. После праздника идет обмен впечатлениями по поводу проведения национальных праздников у вас».

«Как отмечают религиозные праздники в Республике Казахстан и стране изучаемого языка».

- ролевая игра: *«На национальном празднике».*

Для развития **письменных форм коммуникации:**

- электронное письмо личного характера, сообщение, изложение, написание поздравительных открыток.

Тема 3. «Хобби. Свободное время»

Данная тема раскрывается в следующих **субтемах:** *«Свободное время, способы его проведения», «Мое любимое дело», «Планирование проведения выходного дня»,* которые реализуются следующими **межкультурно-коммуникативными технологиями:** типовыми ситуациями, ролевыми играми.

Для развития **устных форм коммуникации** предлагаются следующие **типовые ситуации:**

- типовые ситуации: *«Обсудите с членами семьи, как вы будете проводить выходные дни. Постройте планы их проведения»; «Какое у вас хобби? Как вы обычно проводите свободное время?», «В чем польза проведения свободного времени в культурных местах», «Поговорите с другом о лучших вариантах проведения летних каникул».*

- ролевая игра: *«Посещение выставки с другом»*

Для развития **письменных форм коммуникации:**

- изложение, сообщение на тему *«Мое любимое дело (хобби)»*, планирование проведения летних каникул.

Дескрипторами уровня базовой достаточности В1 являются:

– овладение системой языка и способами её использования в межкультурно-коммуникативной деятельности;

– овладение системой речи и коммуникацией как *готовность и способность* осуществлять следующие коммуникативные акты:

- излагать, убеждать, доказательно сообщать информацию в рамках изученных функций и тем, выражать свою точку зрения по проблемам искусства и культуры (театры, фильмы, книги, музыка и др.);

- высказывать свою точку зрения по учебной теме с обсуждением и преломлением через собственный опыт восприятия, систему оценок (социально-бытовая, социально-культурная сферы);

- поддерживать беседу или обсуждение (принимать участие, без подготовки, в беседе на знакомую тему в конкретной ситуации, следить за ходом разговора и понимать чётко произносимую обращённую к нему речь, при необходимости переспросить, выражать собственные эмоции и реагировать на них (досада, грусть, заинтересованность, безразличие и т.д.).

Требования и критерии
Минимально-достаточный уровень A1, A2
Диалогическая речь

Целью обучения диалогической речи является формирование у студентов способности к реализации коммуникативного намерения в соответствии с типом диалога, сферой общения и речевой тематикой. На первом году обучения 2-ому иностранному языку студенты овладевают 3 функциональными разновидностями диалога:

- а) этикетного характера (уровень A1);
- б) диалог-расспрос (уровень A1);
- в) диалог-предложение или побуждение к действию (уровень A2).

Согласно уровню A1 студент должен уметь:

- вести простой диалог на основе подготовленной речи с использованием повторов, перифраз и др. средств;
- обмениваться короткими репликами, чтобы поддерживать разговор;
- общаться на знакомые темы, касающиеся повседневной жизни и изучаемой речевой тематики (семья, свободное время и др.);
- пользоваться формулами речевого этикета (клише) для начала, продолжения и окончания диалога.

В соответствии с уровнем A2 студент должен уметь:

- справиться без особых усилий с простыми повседневными ситуациями в общении с преподавателем, сокурсником, другими лицами;
- использовать в диалоге простые фразы и предложения для обмена информацией в социально-бытовой, социокультурной и учебно-профессиональной сферах;
- реагировать на сделанное предложение и самому проявлять инициативу и побудить собеседника к действию;
- возразить или согласиться с партнером.

**Критерии оценивания уровня сформированности
умений диалогической речи:**

1. Соблюдение характеристик диалога (эллипсность, ситуативность).
2. Содержательность речи (реализация коммуникативного намерения, взаимосвязанность реплик, их объем).
3. Инициативность, реактивность речи (быстрота восприятия и реакции).
4. Функционально-коммуникативная адекватность выбранных языковых средств (наличие и уместная реализация речевых формул и др. в соответствии с ситуацией и адресатом речи).
5. Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая) и ее темп.

Монологическая речь

Целью обучения монологической речи является формирование у студентов способности к реализации коммуникативных намерений в виде описания, сообщения или повествования.

Студент должен уметь в соответствии с уровнем А1:

- описать в монологической речи простыми фразами свою семью, учебу, место проживания, сокурсников, распорядок дня, погоду, времена года и др.
- сделать краткое сообщение о себе, о своих занятиях и интересах.

В соответствии с уровнем А2 студент должен уметь:

- используя серии фраз и выражений, делать более развёрнутое описание своих друзей, условий проживания, предпочтений в еде, своего досуга, ориентировки в городе, текущих семейных и национальных праздников и др.;
- самостоятельно описать сюжетную картинку или сцену из фильма;
- передать (кратко) содержание прочитанного текста с опорой на план, ключевые слова;
- дать характеристику событий, сведений (героев) прочитанного текста с выражением своей позиции на элементарном уровне;
- сделать небольшое по объему (10-15 фраз) сообщение по пройденной теме.
-

Критерии оценивания уровня сформированности умений монологической речи:

1. Наличие речевого намерения и его реализация.
2. Объем и содержательность высказывания (информативность, лексическая насыщенность).
3. Связность сообщения, структурная адекватность.
4. Коммуникативная и функциональная адекватность выбранных языковых средств с учетом ситуации и адресата речи.
5. Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая).

Письмо и письменная речь

Композиционно-речевыми типами письменной речи являются:

- описание
- повествование.

Виды письменных речевых произведений:

1. записка

2. частное письмо
3. поздравительная открытка
4. анкета, формуляр, таможенная декларация
5. план сообщения
- 6.

Студенты должны уметь согласно уровню A1:

- описать простыми фразами родственников, окружающих, их занятия, дом (квартиру) и др. по речевой тематике 5 семестра;
- передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (написать короткую, поздравительную открытку, заполнить личную анкету);

В соответствии с уровнем A2 студент должен уметь:

- написать простую короткую записку, краткое личное письмо, заполнить формуляр с соблюдением нормативных требований оформления;
- составить и записать свой режим дня;
- элементарно описывать свои предпочтения, биографию (свою и другие), текущие события, погоду и др.;
- составить и записать план к прочитанному тексту;
- составить краткие тезисы своего выступления по тексту, теме и др.

Критерии оценивания уровня сформированности умений письменной речи:

1. Соблюдение правил организации иноязычного письменного текста (записка, личное письмо, поздравительная открытка).
2. Содержательность и объем письменного текста (наличие речевого намерения, точность передаваемой информации, соответствие нормативным требованиям).
3. Лексическая насыщенность, грамматическая оформленность (правильное использование этикетных формул, соблюдение правил орфографии и пунктуации).

Чтение

Чтение как один рецептивных видов речевой деятельности предполагает развитие у студентов техники чтения иноязычного текста, а также умений извлекать информацию из различных текстов. Материалом для чтения служат несложные художественные, научно-популярные и прагматические тексты: объявления, инструкции буклеты, планы городов, каталоги, проспекты, афиши, меню, расписания и др.

На 1-ом году обучения студенты овладевают умениями просмотрового и ознакомительного видов чтения.

Согласно уровням A1 и A2 в области ознакомительного чтения студенты умеют:

- читать и понимать короткие тексты, в которых содержатся знакомые имена и простые выражения;
- бегло читать и понимать короткие простые тексты с частотной лексикой и определенным количеством интернационализмов (A1);
- понимать короткие простые разножанровые тексты по изучаемой речевой тематике (A2);
- прогнозировать содержание текста по заголовку (A1, A2);
- определять тему (A1), идею текста (A2);
- выделять наиболее важные моменты (A2);
- кратко (A1), более подробно (A2) пересказывать основное содержание текста;

В области поискового чтения студенты должны в соответствии с уровнями A1 и A2 уметь:

- узнавать в простых сообщениях знакомые имена и элементарные фразы, связанные с социально-бытовой сферой общения (A1);
- найти нужную информацию в объявлениях, проспектах, меню, списках литературных источников, в расписаниях поездов (самолетов, автобусов) (A2);
- найти в простых письменных материалах, таких как письма, брошюры, газетные статьи, интересующую информацию (A2);
- понять объяснения-инструкции по применению бытовой техники, лекарств и др. (A2, B1).

Критерии оценивания уровня сформированности умений чтения:

1. Понимание общего содержания текста (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий и др.)
2. Полное понимание текста (ответы на вопросы, касающиеся отдельных деталей/фактов, отделение главного от второстепенного и др.)
3. Быстрота нахождения нужной информации (группировка информации из двух-трех объявлений в соответствии с поставленной задачей и др.)

Аудирование

Аудирование предполагает слушание и понимание речи в исполнении носителя языка и звукозаписи, преподавателей и студентов. Обучение аудированию осуществляется на базе аутентичных текстов монологического и диалогического характера в ограниченных пределах изучаемой речевой тематики. Материалами по аудированию на первом году обучения служат несложные художественные тексты, короткие диалоги, сообщения на автоответчике, рекламные тексты, объявления.

Согласно уровню A1 студент должен уметь:

- понимать целеустановки, речь преподавателя и своих сокурсников;
- понимать знакомые слова и основные фразы по речевой тематике курса при условии замедленного темпа речи и отчетливого звучания;
- понимать на слух в записи общее содержание простых текстов в исполнении разных дикторов в рамках изучаемой тематики.

В соответствии с уровнем А2 студенты умеют:

- понимать общее содержание речи другого лица в непосредственном общении, если говорят на знакомые темы;
- в процессе понимания опираться на фоновые социокультурные знания, изученный лексический и грамматический материал, а также на смысловую контекстуальную догадку;
- понимать фразы и часто употребляемую лексику, связанную со сферами непосредственного личного общения (например, основные личные и семейные данные, покупки в магазине, занятость и др.);
- понимать основные моменты в коротких, чётких и простых сообщениях и объявлениях.

Критерии оценивания уровня сформированности аудитивных навыков:

1. Понимание общего содержания текста рекламных объявлений по радио, TV, в аэропорту, на вокзале (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий множественного выбора).
2. Определение основной темы.
3. Выделение при повторном слушании ключевых слов/реалий.
4. Перечисление основных фактов в той последовательности, в которой они даны в аудиотексте.

Уровень базовой достаточности – B1

Диалогическая форма

Согласно уровню B1 студент должен уметь:

- используя весь спектр простых языковых средств, справиться с ситуациями и короткими беседами по знакомой тематике, участвовать без подготовки в разговоре, в том числе и с носителями языка, выражать собственное мнение и обмениваться интересующей информацией по пройденному материалу (например, семья, хобби, учеба, работа, путешествие, актуальные события);

Критерии оценивания уровня сформированности умений диалогической речи:

1. Соблюдение характеристик диалога (эллипсность, ситуативность, наличие эмоционально-оценочных слов).
2. Содержательность речи (реализация коммуникативного намерения, взаимосвязанность реплик, их объем).

3. Инициативность, реактивность речи (быстрота реакции).
4. Функционально-коммуникативная адекватность выбранных языковых средств (наличие и уместная реализация речевых формул в соответствии с ситуацией и адресатом речи).
5. Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая) и ее темп.

Монологическая речь

Композиционно-речевые типы:

- рассуждение на элементарном уровне.

Виды монологической речи:

- сообщение
- небольшой по объему доклад.

Виды дискурса:

- характеристика
- объяснение
- сравнение
- оценка

Студенты умеют:

- довольно бегло, несложным языком описывать что-либо или рассказывать в форме ряда последовательных утверждений;
- описывать свой опыт, свою реакцию и чувства на этот опыт;
- рассказывать о подробностях какого-либо события;
- рассказывать сюжет книги или фильма и описать свою реакцию на него;
- описывать свои мечты, надежды, стремления;
- описывать реальные или выдуманные события;
- рассказать историю;
- выстраивать аргументацию (своей точки зрения, действия, поступка);
- коротко объяснять причины или давать разъяснения по различным вопросам (планам, действиям);
- сделать несложный заранее подготовленный доклад по заданной тематике;
- разъяснять основные положения доклада;

В ходе монолога студенты

- решают проблемы недостаточной грамматики за счет упрощения или замены конструкции, настойчивого поэлементного построения фразы и сообщения в целом.

Критерии оценивания уровня сформированности умений монологической речи:

1. Наличие речевого намерения и его реализация.
2. Объем и содержательность высказывания (информативность, лексическая

- насыщенность).
3. Связность сообщения, структурная адекватность.
 4. Коммуникативная и функциональная адекватность выбранных языковых средств с учетом ситуации и адресата речи.
 5. Правильность речи (интонационная, лексико-грамматическая).

Письмо и письменная речь

Композиционно-речевые типы:

- описание
- повествование
- рассуждение на элементарном уровне.

Виды речевых произведений:

- приглашение
- телефакс
- письмо частное/ деловое
- тезисы сообщения, доклада
- небольшой по объему доклад.

Студенты приобретают согласно уровню В1 следующие навыки письменной речи:

- передавать коммуникативные намерения с соблюдением нормативных требований оформления (сообщения, частного/делового письма, тезисов и планов, доклада);
- логично и последовательно излагать в письменной форме содержание текста, включающего изученный лексико-грамматический материал;
- последовательно излагать в письменной форме факты, события прочитанного, прослушанного и просмотренного (текста, картины или фильма), а также выражать свое отношение к поступкам действующих лиц, к описываемым фактам и событиям.

Критерии оценивания уровня сформированности умений
письменной речи:

1. Соблюдение правил организации иноязычного письменного текста (деловое письмо).
2. Содержательность и объем письменного текста (наличие речевого намерения, точность передаваемой информации, соответствие нормативным требованиям).
3. Лексическая насыщенность, грамматическая оформленность (соблюдение правил орфографии и пунктуации).

Чтение

Согласно уровню В1 студенты владеют всеми стратегиями чтения:

- просмотрового
- ознакомительного
- изучающего
- поискового.

В области ознакомительного чтения студент должен уметь:

- понимать 60 -75% информации в тексте после первого прочтения;
- выделять наиболее важные факты и события;
- отделять главные факты от второстепенных, опуская детали;
- выделять основную мысль, идею;
- изложить содержание прочитанного в виде вторичного текста-резюме, пересказ с модификациями;
- выражать свое отношение к содержанию прочитанного (действующие персонажи, события, и т.д.);
- использовать личный опыт и дополнительные источники информации для творческого высказывания по обсуждаемой проблеме.

В области изучающего чтения:

- максимально точно и адекватно понимать содержание небольшого, несложного текста;
- прогнозировать (предвосхитить) содержание текста по заголовку (подзаголовку), иллюстрациям, форме текста и т.д.;
- определять значение незнакомых слов по контексту и структуре слова (контекстуальная и языковая догадка);
- пользоваться словарями и другой справочной литературой;
- задавать вопросы по содержанию (отвечать на них);
- критически осмыслить полученную информацию, оценить факты и события;
- выразить свое отношение к происходящим событиям, к действиям героев.

В области поискового чтения:

- находить определенную интересующую информацию, в том числе справочного характера;
- извлекать необходимую информацию из материала прагматического характера (рекламы, проспекта, программы, инструкции, афиши, объявления...).

Критерии оценивания уровня сформированности умений чтения:

1. Понимание общего содержания (брошюры, проспекта, каталоги и др.) (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий и др.).
2. Полное понимание содержания текста (ответы на вопросы, касающиеся отдельных деталей/фактов, отделение главного от второстепенного и др.) (газетных, журнальных статей и др.),

3. Быстрота нахождения необходимой информации в соответствии с поставленной задачей.

Аудирование

Целью восприятия иноязычной речи на слух на 2 курсе является глобальное и детальное понимание прослушанного текста (объявлений, сообщений, интервью). Обучение аудированию осуществляется на базе аутентичных аудио- и видеотекстов монологического и диалогического характера на основе изучаемой речевой тематики и сфер общения.

В соответствии с уровнем В1 студенты умеют:

- понимать на слух самые важные положения, когда используется ясный стандартный язык и речь идет о знакомой тематике;
- выделять ключевые слова, реалии;
- определить тему, главную идею;
- понять важные факты, детали из теле- и радиопередач;
- определять хронологию фактов.

Критерии оценивания уровня сформированности аудитивных навыков:

1. Понимание общего содержания (видеофильмов, радиопередач, интервью) (ответы на вопросы общего характера, выполнение тестовых заданий множественного выбора).
2. Определение типа аудиотекста и основной темы.
3. Выделение при повторном слушании ключевых слов/реалий.
4. Перечисление основных фактов в той последовательности, в которой они даны в аудиотексте.

Критерии оценивания сформированности компетенций

1. Реализация коммуникативного замысла.
2. Логико-структурная целостность.
3. Владение предметным содержанием речи.
4. Соответствие лингвокультурным нормам носителей речи.
5. Лингвистическая корректность речи; владение метаязыком.

Уровни оценивания: *оптимальный, высокий, средний, низкий.*

Содержание критериев уровней оценки:

*** Оптимальный уровень:**

- полное понимание коммуникативных намерений партнёра, авторов текстов на данном уровне;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с правильным отбором и уместным использованием соответствующих языковых средств с учётом их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;

- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с адекватным типу речи логическим построением;
- максимально достаточная полнота изложения коммуникативного намерения, доказательность с достаточным для данного уровня использованием реальных фактов, ссылок на авторитетное мнение и др., речевое поведение коммуникативно и когнитивно оправдано;
- корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 75% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

*** Высокий уровень:**

- недостаточно полное понимание коммуникативных намерений партнёра с использованием контрвопросов для уточнения;
- способность адекватно выразить собственные коммуникативные намерения с отбором и не всегда уместным использованием соответствующих языковых средств при достаточно корректном учёте их соответствия социально-культурным нормам изучаемого языка;
- выбор соответствующей коммуникативному намерению формы и типа речи/коммуникации с недостаточным адекватным типу речи логическим построением;
- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно высокой степени доказательности с использованием отдельных фактов и ссылок;
- правильное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;
- корректное использование в речи языковых средств, способность своевременного и самостоятельного исправления допускаемых ошибок при 50% безошибочных высказываний; правильное интонационное оформление речи, лексическая достаточность в рамках речевой тематики уровня и грамматическая корректность.

*** Средний уровень:**

- только общее понимание коммуникативных намерений партнёра с постоянным использованием контрвопросов для уточнения;
- достаточно адекватное выражение собственных коммуникативных намерений с использованием однако простейших структур и достаточно ограниченного объёма лексических единиц;
- выбор формы и типа речи не всегда соответствует коммуникативному замыслу;

- недостаточная полнота изложения коммуникативного намерения при достаточно невысокой степени доказательности с использованием отдельных фактов;

- недостаточно корректное владение стратегией и тактикой построения коммуникативного акта;

- недостаточно корректное использование в речи языковых средств при 25% безошибочных высказываний; недостаточно правильное интонационное, лексико-грамматическое оформление речи.

*** Низкий уровень:**

- неспособность вступать в обсуждение на требуемом уровне;

- речевое поведение коммуникативно и когнитивно недостаточно выраженное.

ТРЕБОВАНИЯ К ВЛАДЕНИЮ ЯЗЫКОВЫМИ СРЕДСТВАМИ

Арабский язык уровни A1, A2, B1

الاصوات

الأصوات العربيّة: الأصوات الصامتة والأصوات الصائتة

الحركات: الحركات القصيرة والطويلة

الحروف القمرية والشمسية

الشدة والسكون

التنوين: في النصب والرفع والجرّ

الألف المقصورة والألف الممدودة

الهمزة وألف المد

همزة الوصل والقطع وأنواعهما

النحو

الكلمة وأنواعها

الاسم المذكر والاسم المؤنث

المفرد والمثنى والجمع وأنواع الجمع

الاسم النكرة والاسم المعرفة

أدوات الاستفهام

اسم الإشارة

أسماء الموصولة

الضمير المنفصل والضمير المتّصل

الجملة الاسمية: المبتدأ والخبر

أنواع الفعل: ماضٍ، مضارع، أمر

الجملة الفعلية: الفعل والفاعل والمفعول به

حروف الجرّ

الأعداد الأصلية والترتبية (1-10) وتمييزهما

الصفة والنسب

الإضافة وإعراب المضاف إليه
حذف نون المثنى والجمع المذكر السالم عند الإضافة

Турецкий язык
уровни A1, A2, B1

1. Alfabe
2. Ses Bilgisi/ Yazım Kuralları
3. Kim? Ne? Neresi?
4. mı, mi, mu, mü soru kelimeleri ve Çoğul Eki
5. Var / Yok , Evet /Hayır kavramı
6. Bulunma Durumu –Da -De
7. Sayı Sıfatı
8. Şimdiki Zaman –yor
9. Durum Ekleri (Hal Ekleri)
10. Saat Kaç?
11. İyelik eki
12. Tamlamalar, Adıl ‘’n’’si
13. İmek eylemi
14. Belirli Geçmiş Zaman –Dı
15. Emir Kipi/ İstek Kipi
16. Gelecek Zaman
17. –Ip, -madan ulaçları
18. Belirsiz Geçmiş Zaman –mIş
19. Yeterlilik Eylemi –(y)Abil -Ebil
20. Geniş Zaman
21. Gereklik Kipi –malı –meli
22. Fiilde çatı.
23. Fiilimsiler
24. Birleşik zaman
25. Kurallı birleşik fiiller

Персидский язык
уровни A1, A2, B1

1. Байламның қысқа нұсқасы және оның жіктелуі
2. Изафет. Изафеттік тізбек
3. Белгісіздік артиклі
4. Етістік. Инфинитив
5. Предлогтар. Жәй және изафетті предлогтар
6. Зат есімнің көпше түрлері
7. Масдар
8. Анық өткен шақ

9. Осы шақ. Дұрыс етістіктің осы шақ негізі. Бұрыс етістіктің осы шақ негізі
Осы келер шақ
10. Сын есім. Жәй шырай. Салыстырмалы шырай. Асырмалы шырай
11. Сан есім. Ондық, жүздік, мыңдық сандар
12. Сөйлем түрлері
13. Бұйрық рай
14. Нәтижелі өткен шақ
15. Бұрынғы өткен шақ
16. Осы келер шақ қалау шартты райы
17. Нақ осы шақ
18. Нақ өткен шақ
19. Қаратпа сөз
20. Үстеулер
21. Өткен шақ қалау шартты райы
22. Келер шақ

Китайский язык уровни A1, A2, B1

1 汉语句子的语序

定语+主语+状语+谓语+补语+定语+宾语

主语

状语

定语+

谓语

补语

宾语

2 动词

能愿动词

要 会 能 可以 想 得 应该

动词的重叠

看看, 说说, 聊聊天, 谈谈, 听听

3. 代词

人称代词: 我, 你, 他, 她, 我们, 你们, 他们

疑问代词: 吗, 那儿, 谁, 什么, 怎么, 怎么样, 多少, 几, 为什么, 什么时候, 呢

指示代词: 这, 那 这里, 这儿, 那里, 那儿

4. 汉语表示动态的方法

动作的进行: 在, 正在

动作的持续: 着,

动作的完成: 趋向补语, 时量补语, 动量补语

动作将要发生: 要……了, 快要……了

5. 副词

程度副词: 狠, 极, 抬, 非常, 多么, 更

范围副词: 酒, 直, 豆, 全, 总

时间副词: 意境, 正在, 刚才, 将要

肯定 否定副词: 一定, 必须, 不, 没, 别, 不必

重复副词: 再, 又, 还, 夜, 至少

语气副词: 也许, 其实, 明明, 简直, 难道, 却

方式副词: 互相, 一起, 一块儿

处所副词: 出处, 到处

6. 量词

物量词, **动量词**, **不定量词**

7. 表示时间的: 从, 于, 到, 随着

表示处所方向的: 在, 葱, 往, 向, 由

表示方式 方法 根据的: 按照, 经过, 通过, 根据, 靠

表示目的 原因的: 为了, 给, 由于

表示对象, 关联的: 对于, 关于, 把, 替, 同, 欲, 跟,

表示排除的: 除了, 除非, 除非

8. 形容词

9. 名词

表示人的名词: 老师, 同学, 朋友

方位名词: 上下前后东西

时间名词

Корейский язык
уровни A1, A2, B1
한국어 A1
한국어의 문법적 특징

1. 형태학의 영역

- 한국어의 모음과 자음
- 문장의 음절
- 문장구조

3) 어순

4) 기본 문형

- 명사:
 - 3) 명사의 격
 - 4) 명사의 복수
- 대명사
 - 3) 인칭대명사
 - 4) 지시대명사
- 동사와 상태형용사:

- 3) 동사의 시제
- 4) 동사의 활용
- 수사
 - 4) 개수사
 - 5) 서수사
 - 6) 양의 단위: 고유어와 한자어 수사
- 3. 문장 형식
 - 기본 문장 형식
 - 문장 구성 성분의 재료 복합문의 형
 - 평서문
 - 의문문
 - 청유문
 - 명령문
 - 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문

한국어 A2

한국어의 문법적 특징

- 3. 형태학 영역
 - 동사
 - 3) 동사의 명령법
 - 4) 동사의 불규칙 활용
 - 부정 표현
 - 4) ‘안’ 부정법
 - 5) ‘못’ 부정법
 - 6) ‘말다’ 부정법
 - 형용사의 시제와 활용
 - 형용사의 불규칙 활용
- 4. 한국어의 문법형태(초급)
 - 고
 - 면서
 - 복합문
 - (으)ㄴ 것 같다
 - 기 때문에
 - 아/어지다
 - 아/어야 되다
 - 아/어 주다
 - 다가
 - (으)ㄴ/는 지 모르다

- (으)ㄴ 적이 있다/없다
- (는)군요
- 아/어 보이다
- 반말
- (으)면 좋겠다
- 기 위해서
- (으)려면
- 처럼/같이

한국어 B1 한국어의 문법적 특징

3. 형태학의 영역

- 존대말 어휘로 비유한 방법.
- 존대말 문법으로 비유한 방법.
- 접두사
- 전치사
- 전치사 없이 다른 명사의 뒤에 오는 명사성격.
- 행동 명사
- 복합문: 대등적 관계의 복합문, 종속적 관계의 복합문 .
- 명사절, 서술절, 부사절, 인용절 등
- 관형사

3) 지시 관형사

4) 수관형사

4. 한국어의 문법형태

- (으)ㄴ/는 데다가
- 거나
- (으)ㄴ 때
- 나/(으)ㄴ 가 보다
- 에 대해서
- 거든요
- 간접화법
- (으)ㄴ 지
- 기로 하다
- 도록 하다
- (으)ㄴ 테니까
- (으)ㄴ 래요

Японский язык
уровни A1, A2, B1

音声的側面

母音の発音

拍および特殊音（長音、足音、撥音、拗音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

正書法

日本語の文学の特徴と役割（ひらがな、カタカナ、漢字）

文学の書き方の原則

句点、読点の打ち方

語彙

理解語彙として750、うち使用語彙として550

文法的側面

1) 形態論的側面

名詞（動物 / 非動物）

代名詞： 人称代名詞、指示代名詞

疑問詞（誰、どこ、何）

数詞、助数詞（基数詞）、時詞

動詞：時制（非過去形）、動詞の分類（□/□/□グループ）、動詞の活用（ます形、て形、否定形）、自動詞、他動詞

形容詞（叙述用法、連体修飾用法）： い形容詞、な形容詞

副詞：情態副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

連体詞（あの）

接続詞（じゃ、そして、それから、でも、ですから）

感動詞（はい、いいえ）

助動詞（です）

助動類：格助詞（の、から、まで、へ、で、と、に、を、が、より）、副助詞

（も）、係助詞（は）、接続助詞（が、から）、終助詞（が、ね、よ）

丁寧体

2) 統語論的側面

単文（名詞文、形容詞文、動詞文）

アスペクト：状態相（ている）

平叙文、疑問文、感嘆文

否定文、提案、勧誘、授受表現、存在文、比較・最上級表現、依頼文、許可・禁止

音声的側面

拍および特殊音（長音、撥音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

語彙

理解語彙として 7 5 0、うち使用語彙として 5 5 0

文法的側面

1) 形態論的側面

動詞：時制（過去形）、動詞の活用（辞書形、た形、普通形、可能形、意向かたち、命令形、禁止形）、自動詞・他動詞、複合動詞

副詞：情態副詞、数量副詞、程度副詞、陳述副詞

接続詞（しかし、それに、それで）

助動詞（だ）

助詞類：副助詞

（しか）、接続助詞（たり、けど、ながら、し）、複合動詞（には、では）

普通体

2) 統語論的側面

重文

複文（有属文、合文）

アスペクト：状態語（である、でおく）、動作相（てしまう）

命令文

仮定、伝聞

音声的側面

拍および特殊音（長音、撥音）

高低アクセント

主なイントネーション（平板調、上昇調、下降調）

語彙

理解語彙として 1 5 0 0、うち使用語彙として 1 1 0 0

文法的側面

1) 形態論的側面

動詞：動詞の活用（条件形、受身形、使役形）、自動詞・他動詞

副詞：情態副詞、数量副詞、陳述副詞

連体詞（大きな）

接続詞（ところで、それじゃ、それでは、では）

助動詞（ようだ、らしい）

助詞類：副助詞（とか、なら）、係助詞（さえ）、接続助詞（のに）
敬語（尊敬語、謙讓語、丁寧語）

2) 続語論的側面

アспект：状態語（つつある、ていく、てくる、続ける）、動作相（かかる、かける、だす、はじめる、おわる、つくす、きる）

使役受身、伝聞

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Арабский язык:

1. د. عبد الرحمن بن إبراهيم الفوزان. العربية بين يديك. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 2014 م.
2. د. صابر المشرفي. التكلم. الكتاب الأول والثاني. كتاب الطالب والتدريبات. مصر، القاهرة، 2014 م.
3. د. عبد الرحيم. دروس اللغة العربية. الجزء الأول والثاني. المدينة المنورة، 1997 م.
4. تعليم العربية، الكتاب الأساسي. الكتاب الأول والثاني. موسكو، 1996 م.
5. سلسلة تعليم اللغة العربية: الصرف، النحو، القراءة، التعبير. المستوى الثاني. الرياض، 1991 م.
6. ناصف مصطفى عبد العزيز. العربية للحياة. الجزء الأول والثاني. الرياض، 1995 م.
7. د. محمد إسماعيل صيني. العربية للناشئين. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1993 م.
8. د. محمود اسماعيل صيني. القواعد العربية الميسرة. الكتاب الأول والثاني. الرياض، 1990 م.
9. Бүркітбай Г.Ж., Х.Еллек. Араб тілінің морфологиясы. Алматы, 2000 ж.
10. Ковалев А.А. Шарбатов Г.Ш. Учебник арабского языка. Москва, 2000 г.
11. Хайбуллин И. Грамматика арабского языка. Уфа, 2007 г.

Турецкий язык:

1. Cemil Kurt, Elif Leblebeci, E.Nurşen Aygün. Hitit-1, 2 Yabancılar için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı. Ankara, 2009
2. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe – 1, 2 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul, 2002
3. Tuncay Öztürk, Sezgin Akçay, Abdullah Yiğit. Adım Adım Türkçe -3 Dilbilgisi, Ders ve Alıştırma Kitabı. İstanbul., 2002
4. Гениш Эйюп. Грамматика турецкого языка 1-2том. 2014 г. 236стр.
5. Гениш Эйюп. Тренировочные тесты по турецкому языку. 2013г.
6. П.И. Кузнецов. Учебник турецкого языка. 2009г. 473стр.
7. Обрезчиков Н. Турецкий язык. Базовый курс. 2005г.
8. Турецкий язык: Грамматика. Разговорник. Словарь. 2014г.
9. Türk Dil Kurumunun İmla Kılavuzu. Ankara, 2000

Персидский язык:

1. И. К. Овчинникова. Учебник персидского языка. Москва, 2002г.
2. К.И. Поляков. Практическая грамматика персидского языка. Москва, 2002г.
3. В.Б. Иванов, Е. Л. Гладкова. Учебник персидского языка. Часть 2. Москва 2004г.

3. М. Зархамиан. Учебник персидского языка. Часть 1, 2. Тегеран, 2000г.
4. М. Хафари, Б. Махмуди Бахтиари. Изучаем персидский язык. Часть 2-3. Тегеран, 2003г.
2. Рустемов Л. Парсы тілінің ізашары. Часть 1-2. Тегеран, 1995ж.
5. Русско-персидский словарь, Восканян. Москва 2005г.
6. Персидско – русский словарь Рубинчик. Тегеран 2006г.
7. Толковый словарь персидского языка. Тегеран.

Китайский язык:

14. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路, 进步篇1。”。北京。北京语言大学出版社, 2008年。
15. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路, 进步篇1·听和说。”。北京。北京语言大学出版社, 2008年。
16. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路, 进步篇1·读和写。”。北京。北京语言大学出版社, 2008年。
17. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路, 进步篇2。”。北京。北京语言大学出版社, 2008年。
18. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路, 进步篇2·听和说。”。北京。北京语言大学出版社, 2008年。
19. 邱军、彭志平、张辉、沈红丹。“成功之路, 进步篇2·读和写。”。北京。北京语言大学出版社, 2008年。
20. 刘珣。新使用汉语课本。北京。北京语言大学出版社。2011年。
21. 博雅汉语 中级中速篇, 北京大学出版社, 2005 年。
22. 李晓琪、戴桂芳 郭振华
编著《新汉语教程》(第一册、第二册、第三册) 北京大学出版社1999年版。
23. 杨奇洲 主编《汉语教程》, 北京语言文化大学出版社。1999年版。Учебник китайского языка (1–3 части). Под общей редакцией Ян Жижоу. – Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 1999г.
24. 戴悉心 王静 编著《汉语口语教程》, 北京语言文化大学出版社2002年版。Дай Шишинь, Ван Жин. Устная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2004г.
25. 陈光磊 主编《汉语口语教程》, 北京语言文化大学出版社2000年版。Чэнь Гунлий. Устная речь китайского языка. –Пекин, “Пекинский университет языка и культуры”, 2000г.
26. Қалибек Т. 现代汉语语法 (Қазіргі қытай тілінің грамматикасы. Синтаксис).– Алматы, “Абылай хан атындағы Қаз. ХҚ және ӨТУ”, 2004г.

Корейский язык: 참고문헌

1. Корейский язык для казахстанцев (уровень 1), Международный фонд Кореи, 2010
2. Корейский язык для казахстанцев (уровень 2), Международный фонд

Кореи, 2010

3. Корейский язык для казахстанцев (уровень 3), Международный фонд Кореи, 2010

4. 외국어로서의 한국어교육학 개론, 대한민국, 2010

5. 외국어로서의 한국어문법 사전, 대한민국, 서울, 2007

6. 외국인을 위한 한국어문법1, 대한민국, 서울, 2005

7. 국립국어원 저(2005), 한국어문법 1.2, 커뮤니케이션 북스,

8. 경희대학교 국제교육원 한국어교육부 저(2004), «혼자 공부하는 한국어 중급 1,2» 경희대학교 출판사

9. 연세대학교 한국어학당(1995),»연세 한국어 3.4«, 연세대학교 출판부

Японский язык: 参考文献

1. 田中よね他みんなの日本語初級I スリーエーネットワーク1998. -244p

2. 大越泰子他みんなの日本語初級I/II 標準問題集

スリーエーネットワーク1999. -64p

3. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p

4. 田中よね 他 みんなの日本語初級I

スリーエーネットワーク1998. -247 p

5. 大越泰子 他 みんなの日本語初級II

標準問題集スリーエーネットワーク1999. -66 p

6. 足立章子 他 文法が弱いあなたへ 凡人社 2002. -89 p

7. 荒井礼子 他 中級から学ぶ日本語研究社 2002. -163 p

8. 土岐哲 他

日本語中級J 301 スリーエーネットワーク1995. -223 p

9. 田中よね他みんなの日本語初級II スリーエーネットワーク1998. -247p

10. 足立章子他文法が弱いあなたへ凡人社 2002. -89p

11. 文化中級日本語I 凡人社1992. -236p

Авторский коллектив:

Желдібаева Р.Б., к.ф.н., ст.преподаватель

Аманжол С.Т., магистр, ст.преподаватель

Езмахунова А.Р., магистр, ст.преподаватель

Теляпова А.Г., магистр, ст. преподаватель

Тойбаева Н.Е., магистр, преподаватель

Борантаева Ф.Ж., магистр, преподаватель

Ким С.К., магистр, преподаватель